

**GEÇ ERGENLİK DÖNEMİNDEKİ BİREYLERDE EBEVEYN
DUYGUSAL ERİŞİLEBİLİRLİĞİ İLE OYUN BAĞIMLILIĞI
ARASINDAKİ İLİŞKİDE DUYGU DÜZENLEMENİN ARACI
ROLÜNÜN İNCELENMESİ**

İPEK ÜLKÜMEN

**IŞIK ÜNİVERSİTESİ
HAZİRAN, 2021**

GEÇ ERGENLİK DÖNEMİNDEKİ BİREYLERDE EBEVEYN
DUYGUSAL ERİŞİLEBİLİRLİĞİ İLE OYUN BAĞIMLILIĞI
ARASINDAKİ İLİŞKİDE DUYGU DÜZENLEMENİN ARACI
ROLÜNÜN İNCELENMESİ

İPEK ÜLKÜMEN

Işık Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Klinik Psikoloji Yüksek Lisans
Programı, 2021

Bu tez, Işık Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü'ne Yüksek Lisans (MA) derecesi
ile sunulmuştur.

IŞIK ÜNİVERSİTESİ
HAZİRAN, 2021

IŞIK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
KLİNİK PSİKOLOJİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

GEÇ ERGENLİK DÖNEMİNDEKİ BİREYLERDE EBEVEYN DUYGUSAL
ERİŞİLEBİLİRLİĞİ İLE OYUN BAĞIMLILIĞI ARASINDAKİ İLİŞKİDE
DUYGU DÜZENLEMENİN ARACI ROLÜNÜN İNCELENMESİ

İPEK ÜLKÜMEN

ONAYLAYANLAR:

Dr. Öğr. Üyesi Z. Deniz Aktan Işık Üniversitesi
(Tez Danışmanı)

Doç. Dr. Berna Akçınar Işık Üniversitesi

Doç. Dr. Erhan Alabay Sağlık Bilimleri Üniversitesi

ONAY TARİHİ: 18/06/2021

AN INVESTIGATION OF THE MEDIATOR EFFECT OF EMOTION REGULATION IN THE RELATIONSHIP BETWEEN PARENTAL EMOTIONAL AVAILABILITY AND GAME ADDICTION AMONG LATE ADOLESCENTS

ABSTRACT

This study aimed to examine how difficulty in emotion regulation mediates the relationship between parental emotional availability and game addiction among late adolescence.

While a sample of study consisted of 537 adolescent participants between the ages of 18-21, research data obtained from participants were collected online via Parental Emotional availability Scale, Emotion Regulation Difficulties Scale, Internet Gaming Disorder Short Form, and Sociodemographic Characteristics and Data Form. Simple regression and multiple linear hierarchical regression analyzes were used to test the basic hypotheses of the study.

As a result of the analysis, the full mediating effect of difficulty in emotion regulation was found in the relationship between both mother's ($\beta = -.072$, $B = -.024$, $SS = .014$, $p = 0.86$) and father's ($\beta = -.061$, $B = -.019$, $SS = .013$, $p = 0.14$) emotional availability scores and game addiction scores. Also, awareness, ($B = -.040$, $SS = .015$, $p = 0.007$), clarity ($B = -.045$, $SS = .015$, $p = 0.002$), acceptance ($B = -.041$, $SS = .015$, $p = 0.005$), impulse control ($B = -.039$, $SS = .015$, $p = 0.007$), goals ($B = -.056$, $SS = .015$, $p = 0.000$) and strategies ($B = -.033$, $SS = .014$, $p = 0.025$) subscales of emotion regulation difficulty were found that a partial mediating effect on the relationship between the mother's emotional availability and game addiction. In addition to this, it was concluded that the awareness ($B = -.037$, $SS = .014$, $p = 0.006$), clarity ($B = -.034$, $SS = .014$, $p = 0.012$), acceptance ($B = -.034$, $SS = .014$, $p = 0.014$), impulse control ($B = -.031$, $SS = .013$, $p = 0.009$), goals ($B = -.035$, $SS = .013$, $p = 0.009$), and strategies ($B = -.027$, $SS = .014$, $p = 0.047$) subscales of emotion regulation difficulty had a partial mediating role in the relationship between the father's emotional availability and game addiction.

The study reveals that the relationship between parents' emotional availability and game addiction is mediated by emotion regulation difficulties. In this sense, the findings were gained will reveal the importance of the parental role and contribute to the treatment and preventive intervention plans related to game addiction.

Key words: Game addiction, Digital addiction, Emotion regulation, Emotional availability, Adolescence

GEÇ ERGENLİK DÖNEMİNDEKİ BİREYLERDE EBEVEYN DUYGUSAL ERİŞİLEBİLİRLİĞİ İLE OYUN BAĞIMLILIĞI ARASINDAKİ İLİŞKİDE DUYGU DÜZENLEMENİN ARACI ROLÜNÜN İNCELENMESİ

ÖZET

Bu araştırma, son ergenlik dönemindeki bireylerin ebeveyn duygusal erişilebilirliği ile oyun bağımlılığı arasındaki ilişkide duygu düzenleme güçlüğü ve alt ölçeklerinin aracı etki rolünü incelemeyi amaçlamıştır.

Araştırmanın örneklemini 18-21 yaş aralığındaki 537 ergen katılımcıdan oluşurken, katılımcılardan elde edilen veriler Ebeveyn Duygusal Erişilebilirliği Ölçeği, Duygu Düzenlemede Güçlükler Ölçeği, İnternet Oyun Oynama Bozukluğu Kısa Formu ve Sosyodemografik Özellikler ve Veri Formu aracılığıyla çevrimiçi olarak toplanmıştır. Araştırmanın temel hipotezlerini analiz etmek ise basit regresyon ve çoklu doğrusal hiyerarşik regresyon analizleri kullanılmıştır. Yapılan analizler sonucunda, hem annenin ($\beta = -.072$, $B = -.024$, $SS = .014$, $p = 0,86$) hem de babanın ($\beta = -.061$, $B = -.019$, $SS = .013$, $p = 0,14$) duygusal erişilebilirliği puanları ile oyun bağımlılığı puanları arasındaki ilişkide duygu düzenleme güçlüğü'nün tam aracı etkisi bulunmuştur. Aynı zamanda, duygu düzenleme güçlüğü'nün farkındalık ($B = -.040$, $SS = .015$, $p = 0,007$), netlik ($B = -.045$, $SS = .015$, $p = 0,002$), kabul ($B = -.041$, $SS = .015$, $p = 0,005$), dürtü kontrolü ($B = -.039$, $SS = .015$, $p = 0,007$); amaçlar ($B = -.056$, $SS = .015$, $p = 0,000$), stratejiler ($B = -.033$, $SS = .014$, $p = 0,025$) alt ölçeklerinin oyun bağımlılığı ile annenin duygusal erişilebilirliği arasındaki ilişkide kısmi aracılık ettiği bulunmuştur. Buna ek olarak, farkındalık ($B = -.037$, $SS = .014$, $p = 0,006$), netlik ($B = -.034$, $SS = .014$, $p = 0,012$), kabul ($B = -.034$, $SS = .014$, $p = 0,014$), dürtü ($B = -.031$, $SS = .013$, $p = 0,009$), amaçlar ($B = -.035$, $SS = .013$, $p = 0,009$), stratejiler ($B = -.027$, $SS = .014$, $p = 0,047$) alt ölçeklerinin oyun bağımlılığı ile babanın duygusal erişilebilirliği arasındaki ilişkide kısmi aracı rolünün olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Sonuç olarak, araştırma ebeveynlerin duygusal erişilebilirliği ile oyun bağımlılığı ilişkisinin duygu düzenleme güçlükleri aracılığıyla gerçekleştiğini ortaya

koymaktadır. Bu anlamda elde edilen bulgular, ebeveyn rolünün önemi ortaya koyarak oyun bağımlılığı ile ilişkili tedavi ve önleyici müdahale planlarına katkı sağlayacaktır.

Anahtar Kelimeler: Oyun bağımlılığı, Dijital bağımlılık, Duygu düzenleme, Duygusal erişilebilirlik, Ergenlik

TEŞEKKÜR

Yüksek lisans eğitimim ve tez yazım sürecim boyunca, geçirdiğim süreci benim için kolaylaştıran ve bu süreci en verimli şekilde geçirmeme destek olan birçok kişi var. Öncelikle, her sorumu sabırla cevaplayan, her zaman ulaşılabilir olan, destekleyici tutumunu ve hangi durumda olursa olsun yardımlarını esirgemeyen değerli hocam ve tez danışmanım Dr. Öğr. Üyesi Z. Deniz Aktan'a çok teşekkür ederim. Aynı zamanda, lisansüstü eğitimim süresince azminden ilham aldığım ve çokça bilgisinden yararlandığım sevgili hocam Aslı Candan Kodalak'a teşekkürlerimi sunarım.

Bu süreçte her zaman beni destekleyen, cesaretlendiren, kendime olan inancımı her seferinde yeniden bulmamı sağlayan annem Nermin Toy'a, ikizim Hale Ülkümen'e ve abim Mert Ülkümen'e teşekkür ederim. En yakın arkadaşım Zeynep Güreli'ye motive edici yaklaşımı için ve son olarak bu yolculuk boyunca her zaman destek olan, süreci benim için kolaylaştıran erkek arkadaşım Buğra Çay'a teşekkür ederim.

İpek ÜLKÜMEN

İÇİNDEKİLER

ONAY SAYFASI.....	i
ABSTRACT	ii
ÖZET.....	iv
TEŞEKKÜR	vi
İÇİNDEKİLER	vii
TABLolar LİSTESİ.....	x
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	xii
KISALTMALAR LİSTESİ.....	xiii
BÖLÜM 1.....	1
1.GİRİŞ	1
BÖLÜM 2.....	5
2. LİTERATÜR	5
2.1. Teorik Çerçeveler ve Tanımlamalar	5
2.2. Ergenlik Dönemi.....	6
2.2.1. Ergenlik Dönemi Evreleri	7
2.2.2. Ergenlik Dönemi Gelişim Özellikleri	8
2.2.2.1. Fiziksel ve Cinsel Gelişim.....	8
2.2.2.2. Bilişsel Gelişim	10
2.2.2.3. Psikososyal Gelişim	11
2.2.2.4. Duygusal Gelişim.....	12
2.2.3. Ergenlik Döneminde Ailenin Önemi	14
2.2.4. Ergenlik Döneminde Sıklıkla Karşılaşılan Problemler.....	16
2.3. Duygusal Erişilebilirlik.....	19
2.3.1. Duyusal Erişilebilirliğin Kavramsallaştırılması.....	20

2.3.2. Ebeveyn Duygusal Erişilebilirliği.....	22
2.3.3. Ebeveyn Duygusal Erişilebilirliğini Etkileyen Faktörler.....	24
2.4. Duygu Düzenleme	25
2.4.1. Duygu Düzenleme Stratejileri.....	28
2.4.2. Duygu Düzenleme Güçlüğü ve Ruh Sağlığı.....	31
2.5. Davranışsal Bağımlılıklar	33
2.5.2. Oyun Bağımlılığı	34
2.5.2.1. Dijital Oyunların Etkileri	36
2.5.2.2. Oyun Bağımlılığını Etkileyen Faktörler.....	38
2.6. Literatürdeki İlgili Araştırmalar	41
2.6.1. Geç Ergenlik Dönemindeki Bireylerde Oyun Bağımlılığını İnceleyen Araştırmalar	41
2.6.2. Ebeveyn Duygusal Erişilebilirliği ile Oyun Bağımlılığı İlişisini Ortaya Koyan Araştırmalar.....	43
2.6.3. Ebeveyn Duygusal Erişilebilirliği ve Duygu Düzenleme İlişisini Ortaya Koyan Araştırmalar.....	44
2.6.4. Duygu Düzenleme ve Oyun Bağımlılığı İlişisini Ortaya Koyan Araştırmalar	45
2.6.5. Duygu Düzenleme Güçlüğü'nün Aracı Etkisini Ortaya Koyan Çalışmalar	46
BÖLÜM 3.....	48
3. AMAÇ VE HİPOTEZLER	48
3.1. Araştırmanın Amacı.....	48
3.2. Araştırma Hipotezleri	48
BÖLÜM 4.....	51
4. YÖNTEM.....	51
4.1. Örneklem	51
4.2. Veri Toplama Araçları.....	59
4.2.1 Sosyodemografik Özellikler ve Veri Formu.....	59
4.2.2 Ebeveyn Duygusal Erişilebilirliği Ölçeği (LEAP)	59
4.2.3. İnternet Oyun Oynama Bozukluğu Ölçeği Kısa Formu	60
4.2.4. Duygu Düzenlemede Güçlükler Ölçeği (DDGÖ).....	60
4.3. İşlem	61
4.4. Veri Analizi	62
BÖLÜM 5.....	63
5. BULGULAR.....	63

5.1. İnternet Oyun Bağımlılığı Ölçeği Kısa Formu, Duygu Düzenlemede Güçlükler Ölçeği ve Alt Ölçekleri ile Ebeveyn Duygusal Erişilebilirliği Ölçeği Anne ve Baba Formları Puanlarının Normallik Analizleri.....	63
5.2. Araştırmanın Ana Değişkenleri Arasındaki Korelatif Analizler	64
5.3. Ebeveyn Duygusal Erişilebilirliği ile Oyun Bağımlılığı Arasındaki İlişkide Duygu Düzenlemenin Rolünün İncelenmesi	67
5.3.1. Annenin Duygusal Erişilebilirliği ile Oyun Bağımlılığı Arasındaki İlişkide Duygu Düzenleme Güçlüğü'nün Aracı Rolünün İncelenmesi.....	68
5.3.2. Babanın Duygusal Erişilebilirliği ile Oyun Bağımlılığı Arasındaki İlişkide Duygu Düzenleme Güçlüğü'nün Aracı Rolünün İncelenmesi.....	71
5.3.3. Annenin Duygusal Erişilebilirliği ile Oyun Bağımlılığı Arasındaki İlişkide Duygu Düzenleme Güçlüğü Alt Boyutlarının Aracı Rolünün İncelenmesi	74
5.3.4. Babanın Duygusal Erişilebilirliği ile Oyun Bağımlılığı Arasındaki İlişkide Duygu Düzenleme Güçlüğü Alt Boyutlarının Aracı Etkisinin İncelenmesi	80
5.4. Araştırmanın Yan Amaçlarına Dair Bulgular.....	86
5.4.1. Annenin Duygusal Erişilebilirlik Düzeyinin Sosyodemografik ve Dijital Oyun Oynama ile İlgili Diğer Verilere Göre İncelenmesi.....	87
5.4.2. Babanın Duygusal Erişilebilirlik Düzeyinin Sosyodemografik ve Dijital Oyun Oynama ile İlgili Diğer Verilere Göre İncelenmesi.....	92
5.4.3. Duygu Düzenleme Güçlüğü Düzeyinin Sosyodemografik ve Dijital Oyun Oynama ile İlgili Diğer Verilere Göre İncelenmesi.....	97
5.4.4. Oyun Bağımlılığı Düzeyinin Sosyodemografik ve Dijital Oyun Oynama ile İlgili Diğer Verilere Göre İncelenmesi.....	101
BÖLÜM 6.....	107
6. TARTIŞMA VE SONUÇ	107
KAYNAKÇA	129
EKLER.....	155
ÖZGEÇMİŞ.....	166

TABLolar LİSTESİ

Tablo 4.1 Katılımcıların Sosyodemografik Özellikleri.....	53
Tablo 4.2 Aktivite Türlerinin Tercih Edilme Oranları.....	54
Tablo 4.3 Katılımcıların Ailelerine İlişkin Bilgiler.....	55
Tablo 4.3 (devamı) Katılımcıların Ailelerine İlişkin Bilgiler	56
Tablo 4.4 Katılımcıların Dijital Oyunlarla İlişkili Bilgileri	58
Tablo 5.1 Normallik Analizleri Bulguları	63
Tablo 5.2 Ana Değişkenler Arasındaki Korelasyon İlişisine Dair Bulgular.....	66
Tablo 5.3. Annenin Duygusal Erişilebilirliği, Oyun Bağımlılığı, Duygu Düzenleme Güçlüğü Basit Regresyon Analizleri ve Çoklu Hiyerarşik Doğrusal Regresyon ile Medyatör Etki Analizi Bulguları.....	69
Tablo 5.4 Babanın Duygusal Erişilebilirliği, Oyun Bağımlılığı, Duygu Düzenleme Güçlüğü Basit Regresyon Analizleri ve Çoklu Hiyerarşik Doğrusal Regresyon ile Medyatör Etki Analizi Bulguları.....	72
Tablo 5.5 Annenin Duygusal Erişilebilirliği, Oyun Bağımlılığı ve Duygu Düzenleme Güçlüğü Alt Boyutlarına İlişkin Basit Regresyon Analizleri.....	76
Tablo 5.6 Duygu Düzenleme Güçlüğü Alt Boyutlarının Aracı Rolüne İlişkin Çoklu Doğrusal Hiyerarşik Regresyon Yöntemiyle Medyatör Etki Analiz Sonuçları.....	78
Tablo 5.7 Babanın Duygusal Erişilebilirliği, Oyun Bağımlılığı ve Duygu Düzenleme Güçlüğü Alt Boyutlarına İlişkin Basit Regresyon Analizleri.....	82
Tablo 5.8 Duygu Düzenleme Güçlüğü Alt Boyutlarının Aracı Rolüne İlişkin Çoklu Doğrusal Hiyerarşik Regresyon Yöntemiyle Aracı Etki Analiz Sonuçları	84
Tablo 5.9 Annenin Duygusal Erişilebilirliği Düzeyinin Sosyodemografik Değişkenlere ve Dijital Oyun Oynama ile İlgili Diğer Verilere Göre Karşılaştırma Bulguları	88
Tablo 5.9 (devamı) Annenin Duygusal Erişilebilirliği Düzeyinin Sosyodemografik Değişkenlere ve Dijital Oyun Oynama ile İlgili Diğer Verilere Göre Karşılaştırma Bulguları	89

Tablo 5.10 Babanın Duygusal Erişilebilirliği Düzeyinin Sosyodemografik Değişkenlere ve Dijital Oyun Oynama ile İlgili Diğer Verilere Göre Karşılaştırma Bulguları	93
Tablo 5.10 (devamı) Babanın Duygusal Erişilebilirliği Düzeyinin Sosyodemografik Değişkenlere ve Dijital Oyun Oynama ile İlgili Diğer Verilere Göre Karşılaştırma Bulguları	94
Tablo 5.11 Duygu Düzenleme Güçlüğü Düzeyinin Sosyodemografik Değişkenlere ve Dijital Oyun Oynama ile İlgili Diğer Verilere Göre Karşılaştırma Bulguları	98
Tablo 5.11 (devamı) Duygu Düzenleme Güçlüğü Düzeyinin Sosyodemografik Değişkenlere ve Dijital Oyun Oynama ile İlgili Diğer Verilere Göre Karşılaştırma Bulguları	99
Tablo 5.11 (devamı) Duygu Düzenleme Güçlüğü Düzeyinin Sosyodemografik Değişkenlere ve Dijital Oyun Oynama ile İlgili Diğer Verilere Göre Karşılaştırma Bulguları	100
Tablo 5.12 Oyun Bağımlılığından Alınan Puanların Sosyodemografik Değişkenlere ve Dijital Oyun Oynama ile İlgili Diğer Verilere Göre Karşılaştırma Bulguları	103
Tablo 5.12 (devamı) Oyun Bağımlılığından Alınan Puanların Sosyodemografik Değişkenlere ve Dijital Oyun Oynama ile İlgili Diğer Verilere Göre Karşılaştırma Bulguları	104
Tablo 5.12 (devamı) Oyun Bağımlılığından Alınan Puanların Sosyodemografik Değişkenlere ve Dijital Oyun Oynama ile İlgili Diğer Verilere Göre Karşılaştırma Bulguları	105

ŞEKİLLER LİSTESİ

- Şekil 5. 1 Annenin Duygusal Erişilebilirliği ile Oyun Bağımlılığı Arasındaki İlişkide Duygu Düzenlemenin Aracı Rolüne İlişkin Katsayılar..... 71
- Şekil 5. 2 Babanın Duygusal Erişilebilirliği ile Oyun Bağımlılığı Arasındaki İlişkide Duygu Düzenlemenin Aracı Rolüne İlişkin Katsayılar..... 74

KISALTMALAR LİSTESİ

bkz. : Bakınız

LEAP: Ebeveyn Duygusal Erişilebilirliği Ölçeği

DDGÖ: Duygu Düzenlemede Güçlükler Ölçeği

İOOBÖ9-KF: İnternet Oyun Oynama Bozukluğu Ölçeği Kısa Formu

WHO: Dünya Sağlık Örgütü

vd. : ve diğerleri

Amerikan Psikiyatri Birliği: APA

BÖLÜM 1

1.GİRİŞ

Bütün toplumlarda ergenlik, çocukluğun olgunlaşmamışlığından yetişkinliğin olgunluğuna geçiş yapılan, bir büyüme ve geleceğe hazırlık zamanıdır (Steinberg, 2016). Bu dönem, bilişsel, fiziksel, sosyal ve duygusal değişim ve gelişmeleri içinde barındıran, benliğin yapılandırıldığı bir geçiş dönemidir.

Ergenlik döneminde gözle görülen fiziksel değişimlerle birlikte bireylerin, soyut düşünme becerisinin gelişmeye başladığı, kendi karar ve seçimlerini ortaya koymaya başladığı görülmektedir. Tipik olarak ergenlerin ebeveynlerinden bağımsızlaşma ihtiyacı içerisinde olduklarından bahsedilir ancak bu ihtiyaç bir kopukluktan ziyade kendi duygu, düşünce ve davranışlarını yönetme becerisini kazanma olarak karşımıza çıkmaktadır. Ergenlik dönemindeki kişiler, genellikle söylemlerinde bunu dile getirmeseler bile ebeveynlerine ihtiyaç duyarlar. Bu ihtiyaç, ebeveynlerinin desteğini ve rehberliğini hissetme üzerinedir (Alisinanoğlu, 2002; Filliozat, 2018; Kızıldağ, 2013). Ergenler, bireyselleşme ihtiyacı içerisinde ebeveynlerinin duygularına önem verirler. Aslında hem ebeveynlerinin sevgilerini hem de kendi özgürlüklerini kazanma arayışı içerisinde oldukları (Filliozat, 2018).

Ebeveynler birçok açıdan ergenlerin duygu, düşünce ve davranışları üzerinde etkili olurlar. Aile üyelerinin duygusal açıdan birbirlerine bağlı olmaları, ebeveynlerin çocuklarının özerkliklerini ve bireyselliklerini ifade etmelerine imkân tanıyan bir tutumda olmaları, ergenlerin psikolojik iyi oluşları açısından son derece önemlidir (Steinberg, 2016). Duygusal olarak çalkantılı olan bu dönemde ebeveynlerin duygusal olarak destekleyici olması, ergenlerin bu süreci daha kolay

geçirmelerine ve duygusal deneyimleriyle baş edebilmelerine yardımcı olmaktadır (Buckholdt, Parra ve Jobe-Shields, 2014).

Ebeveyn duygusal erişilebilirliği, bağlanma teorisine ve ebeveyn-çocuk etkileşimlerinin gözlemlerine dayanarak oluşturulan, duygusal erişilebilirliğin ebeveyn duyarlılığı, ebeveyn yapılandırması, ebeveynin müdahaleci olmayan ve düşmanca olmayan yaklaşımlarıyla karakterize olduğu ebeveyn boyutudur. Duygusal olarak erişilebilir olan ebeveynler, çocuklarının duygusal ipuçlarına karşı duyarlıdır ve bu ipuçlarına uyumlu yanıtlar verirler (Biringen, 2000). Duygusal olarak erişilebilir olmayan ebeveynlerin ise çocuklarının duygularına uyumlu tepkiler verememesi sebebiyle, çocukların duygu düzenleme becerilerini olumsuz etkilebileceği düşünülmektedir. Yetişkinlerden rehberlik alamayan çocuk, duygularını dengelenip düzenlemeyi öğrenemez (Gotmann ve DeClaire, 2019). Bunlara ek olarak, duygu ifadelerine uygun tepkiler verilmediğinde uyumsuz duygu düzenleme stratejileri kullanılmaktadır (Yap, Schwartz, Byrne, Simmons ve Allen, 2010). Daha yapıcı duygu düzenleme becerilerine sahip çocukların, ebeveynlerinden kabul edici ve destekleyici bir yaklaşım gördükleri bilinmektedir (Eisenberg, Cumberland, ve Spinrad, 1998).

Ebeveynleri tarafından duygu düzenleme süreçlerine dair destek göremeyen bireylerin, bir duygu düzenleme aracı olarak teknolojiyi keşfetmiş olmasının olası olacağı düşünülmektedir (Karateke, 2020). Benzer şekilde Ayas ve Horzum (2013) karşılanmayan duygusal gereksinimlerin internet ortamında karşılanmaya çalışıldığını ifade etmektedir. Akkaş'a göre (2019) aile içerisinde sevgi, güven duyguları yeterli düzeyde karşılanmadığında, bireyler bu duyguları tahmin etmek için teknolojik araçlara yönelecektir. Kötü bir aile ortamında yetişmiş, ebeveynleriyle ilişkileri iyi olmayan, anne babalarını uzak, sevgisiz, ilgisiz olarak algılayan bireylerin kendilerini sanal dünyada var etmeye çalıştıkları görülmektedir (Karaer ve Akdemir, 2019; Say ve Batıgün, 2016; Ekşi ve Ümmet, 2013).

Ergenlerin var olduğu bu sanal dünyaların bir tanesi de dijital oyunların dünyasıdır. Teknolojik araçların günden güne kullanımının artmasıyla dijital mecralarda geçirilen zamanda da artış olmuştur. Çevrimiçi veya çevrimdışı olarak sürekli dijital oyunları oynamak, kontrol edilemediğinde ve işlevsellikte bozulmalara yol açtığında davranışsal bir bağımlılığa dönüşebilmektedir. Bu sebeple, oyun bağımlılığını çeşitli değişkenlerle ele almak, yordayıcılarının neler olduğunu belirlemeye çalışmak, önleyici ve koruyucu müdahaleler açısından son derece önemli görülmektedir.

Yalçın-Irmak ve Erdoğan (2016), genç yetişkinlik ve ergenlik evresinde olan bireylerde dijital oyun bağımlılığının daha yaygın seyrettiğini belirtmektedir. Buna rağmen, ülkemizde yapılan çalışmaların daha çok küçük yaş grubundaki bireylerle gerçekleştirildiği, geç ergenlik dönemindeki bireylerle yapılan çalışmaların sayısının daha kısıtlı olduğu görülmektedir (Andiç, 2019; Arslan, 2020; Bülbül, Tunç ve Aydil, 2018; Baysak, Kaya Yertutanol, Şahiner ve Candansayar, 2020; Kanat, 2019; Koç, 2020; Tanrıverdi ve Yekelenga, 2019; Toker ve Baturay, 2016). Ergenliğin pek çok durum açısından tek başına risk faktörü olduğu ve ergenlik yaşının uzadığı düşünülürse, oyun bağımlılığının bu popülasyondaki bireyler üzerinden incelenmesi önemli olduğu düşünülmektedir.

Ülkemizde, geç ergenlik dönemine denk gelen yaş grubundaki bireylerle yapılan çalışmalara bakıldığında ise bireylerin oyun bağımlılıklarının daha çok bazı sosyodemografik değişkenler ve psikososyal etmenler (Arslan, 2020; Baysak vd., 2020; Kanat, 2019; Koç, 2020; Toker ve Baturay, 2016) ya da sağlıklı yaşam davranışları (Tanrıverdi ve Yekelenga, 2019) açısından incelendiği görülmektedir. Hâlbuki ergenlerin hayatında ailelerinin önemli etkisinin devam ettiği bilinmektedir. Bu sebeple, geç ergenlik dönemindeki bireylerle, ailenin etkisinin de dikkate alınacağı bir çalışma yapacak olmak araştırmamızın bir diğer önemli boyutudur.

Ailelerin belirli özelliklerinin ergenler üzerindeki etkisi konusunda ise çok az çalışma bulunmaktadır (Gökçe ve Yılmaz, 2018; Karaer ve Akdemir, 2019). İhmal edilen bu ailesel özelliklerden biri de ebeveynlerin duygusal olarak erişilebilir olma durumu olarak karşımıza çıkmaktadır. Ebeveyn duygusal erişilebilirliği, genellikle çocukluk dönemi ile birlikte anılmasına karşın, duygusal erişilebilirliğin yaşam boyu, ikili ilişkilerle ilgili olduğu bilinmektedir (Beeghly, 2012). Bu sebeple, ergenlik ve genç yetişkinlik dönemlerinde yaygın olduğu bilinen oyun bağımlılığının, bu kavram üzerinden ele alınıyor olması araştırmamızın önemli gördüğü bir diğer hususudur.

Ebeveyn-çocuk etkileşiminin çocukların duygu düzenleme becerisi üzerinde etkili olduğu araştırmalar tarafından ortaya koyulmaktadır. Buna ek olarak, birçok patolojik rahatsızlığın derinlerinde duygu düzenleme yaşanan güçlüklerin yer aldığı bilinmektedir. Bu bağlamda yapılan literatür taramasında duygu düzenleme ile oyun bağımlılığı ve benzer davranışsal bağımlılıklar arasındaki ilişkiyi ortaya koyan araştırmalar göze çarpmaktadır (Ercengiz ve Şar, 2017; Estévez, Jáuregui, Sánchez-Marcos, López-González ve Griffiths, 2017; Karateke, 2020; Lin, Lin, Lin, Yen ve Ko, 2020; Yen vd., 2018). Dolayısıyla duygu düzenleme hem ebeveynlerin duygusal

olarak erişilebilir olmasıyla hem de davranışsal bağımlılıklardan biri olan oyun bağımlılığı ile ilişkili bulunmaktadır.

Literatür verileri incelendiğinde ebeveynin duygusal erişilebilirliği, duygu düzenleme ve oyun bağımlılığı arasındaki ilişkilerin ayrı ayrı incelendiği araştırmalara rastlanırken, tüm bu ilişkilerin aracılık hipotezleri üzerinden birbirlerini nasıl etkilediklerine odaklanan çalışmaya rastlanmamıştır. Tasarlanan çalışma, literatürde özgün bir çalışma olarak yerini alarak ebeveyn duygusal erişilebilirliği ile dijital oyun bağımlılığı arasındaki ilişkide duygu düzenle güçlüğü'nün aracı rolünü incelemeye hedeflemektedir. Bir sonraki bölümde ele alınan değişkenlere dair literatür bilgileri aktarılacak ve ilgili araştırmalara değinilecektir.

BÖLÜM 2

2. LİTERATÜR

2.1. Teorik Çerçevesler ve Tanımlamalar

Geç Ergenlik Dönemi: 18-21 yaşındaki bireyleri kapsayan (Hagan, Shaw ve Duncan, 2017; Özbey, 2019; Parlaz, Tekgül, Karademirci ve Öngel, 2012; Şahin ve Özçelik, 2016;), büyüme ve cinsel gelişimi tamamlanması ile karakterize (Parlaz vd., 2012), akranlarla olan çalkantılı ilişkilerin azaldığı ve aile üyelerine tekrar bağlanmanın gerçekleştiği (Özbey, 2019) yetişkinliğe geçiş dönemidir.

Ebeveyn Duygusal Erişilebilirliği: Bağlanma teorisine ve ebeveyn-çocuk etkileşimlerine dayanan (Biringen, 2000); ebeveyn duyarlılık düzeyini ve ebeveynin genellikle çocuğuna karşı nasıl davrandığını ifade eden kavramdır (Lum ve Phares, 2005).

Duygu Düzenleme: Duygu yüklü deneyimler karşısında bireyin, duygusal tepkilerini, uygun bir şekilde yönetebilmesidir.

Duygu Düzenleme Güçlüğü: Duygusal yaşantıları uygun şekilde yönetememek, işlevsiz stratejileri kullanmak, duyguları fark etmek ve ifade etmekte zorlanmak, amaca yönelik duygulanımın olmaması duygu düzenlemede yaşanan güçlükler olarak tanımlanmaktadır.

Oyun Bağımlılığı: Çevrimiçi veya çevrimdışı olarak sürekli oyun oynama, oyun oynama davranışını kontrol etmekte zorlanma ve işlevsellik alanlarında bozulma ile karakterize davranışsal bir bağımlılıktır (King ve Delfabbro, 2020).

2.2. Ergenlik Dönemi

İnsan, yaşam boyu gelişmeye devam eder ve yaşamı boyunca, birbirinden farklı gelişim dönemlerinden geçer. Bu gelişim dönemlerinin her biri, birbirinden farklı özelliklere, psikolojik ve fizyolojik gelişim görevlerine sahiptir. Ergenlik dönemi de birtakım özellikleri ve kazanımları içinde barındıran gelişim evrelerinden biridir.

Ergenlik, Latince de “büyümek, olgunlaşmak” anlamına gelen “*adolescere*” kelimesinden gelmektedir (Garrison ve Öner, 2019; Steinberg, 2016). Bu dönem, fiziksel büyümenin, cinsel gelişimin, bilişsel yapılandırılmaların, psikososyal değişimlerin yaşandığı bir geçiş evresi olarak tanımlanmaktadır. Başlangıcı ve bitişi ile ilgili tam bir görüş birliğine varılamamış olması ile birlikte; yaklaşık olarak kızlarda 10-12, erkeklerde ise 11-14 yaşlar itibariyle puberte ile başlayan ve 20’li yaşlarda yetişkinlik rollerinin edinilmesi ile tamamlanan bir gelişim basamağıdır (Steinberg, 2016; Parlaz vd. 2012).

Dünya Sağlık Örgütü (WHO) (2006) 10-19 yaş aralığındaki bireyleri “ergen”, 15-24 yaş aralığındaki bireyleri de “gençlik” olarak tanımlamaktadır. Ancak bu iki yaş grubunun kesişimi ile birlikte 10-24 yaş aralığındaki kişiler “genç insanlar” olarak anılmaktadır (WHO, 2006). Unesco’ya göre ergenlik dönemi 15-25 yaş aralığını kapsamaktadır ve bireyin öğrenimine devam ettiği ve ekonomik olarak bağımsızlığını elde etmediği bir gelişim dönemidir. Bunlara ek olarak, Birleşmiş Milletler ergenlik dönemini, 12-25 yaşlar arasında kabul etmektedir (Koç, 2004). Milli Eğitim Bakanlığı (2011) ise 15-24 yaş gençlik ve 10-18 yaş ergenlik dönemlerinin birbirleri içerisinde yer aldığını belirtmektedir. Bu doğrultuda ergenlik dönemini, 10-15 yaş puberte dönemi ile başlayan 18 yaştan kimlik edinimi tamamlanıncaya kadar devam eden, çocukluk ile yetişkinlik arasında kalan, hızlı ve sürekli gelişim evresi olarak tanımlamak mümkündür.

Tüm tanımlamalara bakıldığında, gençlik ve ergenlik döneminin geniş bir yaş skalası içerisinde yer aldığı görülmektedir. Bu durum da yaş gruplarına göre bir sınıflandırma yapılması ihtiyacını doğurmaktadır.

2.2.1. Ergenlik Dönemi Evreleri

Ergenlik dönemiyle ilgilenen araştırmacılar ve uzmanlar ergenlik döneminin, kendi içerisinde bir dizi aşamadan oluştuğunu ifade etmektedir. Ergenlik dönemi; ön ergenlik, orta ergenlik, geç ergenlik olarak üç bölümde incelenmektedir. Ek olarak, bazı araştırmacılar 22-25 yaşlarını kapsayan, genç yetişkinlik ya da beliren yetişkinlik olarak ifade edilen bir aşamaya da ergenlik evreleri arasında yer vermektedir (Dinçel, 2006; Steinberg, 2016).

Ön Ergenlik Dönemi, 10-13 yaş aralığını kapsayan bir ergenlik dönemi evresidir (Dinçel, 2006; Parlaz vd., 2012; Steinberg, 2016; WHO, 2006). Bireysel farklılıklar göz önünde bulundurulduğunda bu dönemin 11 yaş dolaylarında başlayıp yaklaşık 14 yaşlarına kadar sürebildiği bilinmektedir (Bill ve Knight, 2007; Hagan vd., 2017; Koç, 2004; Özbey, 2019; Şahin ve Öztürk, 2016). Ön ergenlik dönemi, hızlı büyümenin olduğu ve ikincil cinsiyet özelliklerinin görülmeye başladığı dönemdir. Bu dönemdeki ergenlerin en büyük meşguliyetlerinden biri bedenlerindeki bu hızlı değişimlere uyum sağlamaktır. Aynı zamanda ön ergenlik dönemi içerisinde ebeveynlere olan bağımlılıktan, özerkliğe doğru bir geçiş yaşanır. Dolayısıyla, bu dönem ebeveynler için de yeni bir dönemdir. Bu sebeple hem ebeveynler hem de ergenler için yoğun stres içeren ön ergenlik dönemi, ebeveynle çatışmaların başladığı dönem olarak bilinmektedir (Dinçel, 2006; Özbey, 2019).

Orta Ergenlik Dönemi, genel olarak 14-15 yaşları ile başlayan 17 yaşına kadar devam eden bir evredir (Koç, 2004; WHO, 2006). Bazı kaynaklar başlangıç yaşını 14 olarak alırken (Bill ve Knight, 2007; Dinçel, 2006; Smetana, 2011; Steinberg, 2016), bazı kaynaklarda başlangıç yaşı 15 olarak belirtilmektedir (Hagan vd., 2017; Özbey, 2019; Parlaz vd., 2012; Şahin ve Öztürk, 2016). Bu dönemdeki bireylerin hayatlarında, akranlarıyla ilişkilerinin çok önemli bir yer tuttuğu bilinmektedir. Ergen, bu dönemde grup aidiyetine önem vermekte ve davranışlarını akranlarının etkisiyle şekillendirmektedir. Dolayısıyla orta ergenlik dönemi, bağımsızlık ihtiyacının çok kuvvetlendiği, ebeveyn kontrolüne karşı çıkıldığı bir evredir ve bu sebeple ebeveynlerle çatışma çok yoğundur. Aynı zamanda bu dönemdeki ergenlerin karşı cinse ilgisi artmıştır ve orta ergenlik dönemindeki bireyler cinsel çekicilik becerilerini test etme eğilimindedirler. (Bill ve Knight, 2007; Şahin ve Öztürk, 2016).

Geç Ergenlik Dönemi, 18-21 yaş aralığındaki ergenleri içine alan bir ergenlik dönemi aşamasıdır (Derman, 2008; Dinçel, 2006; Hagan vd., 2007; Parlaz vd., 2012;

Smetana, 2011; Steinberg, 2016; Şahin ve Öztürk, 2016). Bazı kaynaklarda bireysel farklılıklar göz önünde bulundurularak dönemin yaş aralığının 17-21 olarak ele alındığı da görülmektedir (Koç, 2004; Ünalın, Apaydın-Kaya, Akgün, Yıkılkan ve İşgör, 2007; WHO, 2006;). Bu dönem, büyüme ve cinsel gelişimin tamamlandığı, fiziksel olgunluğa ulaşıldığı, dolayısıyla bedensel uğraşların yarattığı kaygının azaldığı bir dönemdir. Bu dönem içerisindeki ergenler, geleceğe dair hedeflerini ve planlarını daha net bir biçimde ortaya koyabilirler. Geç ergenlik dönemindeki bireyler akran ilişkilerinden ziyade bireysel ilişkilere önem vermeye başlamışlardır (Hagan vd., 2017; Şahin ve Öztürk, 2016; WHO, 2006;) Özerkliğin kazanılması ile birlikte aile üyeleriyle çatışmaların azalması ve yeniden bağlılığın kurulması bu dönemin özelliklerinden biridir (Özbey, 2019).

2.2.2. Ergenlik Dönemi Gelişim Özellikleri

İnsanoğlu yaşamının her bir evresinde farklı bir gelişim dönemi içerisinde yer almaktadır. Bu gelişim dönemlerinin her birinin de kendine has özellikleri bulunmaktadır. Bireyler içinde buldukları gelişim basamağının kazanımlarını elde ederek bir sonraki gelişim dönemine geçiş yaparlar. Bu dönemlerden biri de ergenlik dönemidir ve ergenlik hızlı ve sürekli gelişim ve değişim dönemi olarak da bilinmektedir (Kulaksızoğlu, 2011). Dolayısıyla, ergenlik dönemi de insanoğlunun yaklaşık 10-21 yaşları arasında içinde bulunduğu bir dönem olarak, bazı gelişimsel özelliklere sahiptir. Bu gelişim özellikleri fiziksel, cinsel, bilişsel, sosyal ve duygusal alanlarda görülmektedir Ergenlik dönemindeki patolojik bulguları değerlendirmek için döneme özgü değişim ve gelişimleri bilmenin önemli olduğu düşünülmektedir. Bu sebeple, bu bölümde ergenlik döneminde gelişim alanlarının her birine ait özelliklere yer verilecektir.

2.2.2.1. Fiziksel ve Cinsel Gelişim

Puberte ile başlayan ergenlik döneminde hormonal değişimlerle birlikte fiziksel ve cinsel olarak bazı değişiklikler görülmektedir. Bu değişiklikler belli bir sırada seyreder ancak her ergen için aynı zamanda gerçekleşmeyebilir. Bu noktada bireysel farklılıklar olacağı gibi kız ve erkeklerde görülen gelişmeler de farklılık göstermektedir.

Ergenlik döneminin en belirgin özelliklerinden biri fiziksel büyümenin hızlanmasıdır. Bu hızlı büyüme “Büyüme Atağı” olarak adlandırılmaktadır ve yaklaşık 2-3 yıl sürdüğü bilinmektedir (Ercan, 2008; Parlaz vd., 2012). Bu dönemde iç organlarda ve salgı bezlerinde büyüme gözlemlenir ve dönemin sonunda kalp, akciğer, böbrek, dalak, karaciğer, pankreas, uterus, penis, üreme organları, böbrek üstü büyüklükleri ve ağırlıkları açısından iki katına ulaşmaktadır (Parlaz vd., 2012). Aynı zamanda erkeklerde ve kızlarda belirgin kilo ve boy artışı gözlemlenmektedir. Dönemin ilk başında, kızlar ağırlık ve uzunluk olarak erkeklerden önde giderler (Santrock, 2019; Steinberg, 2016). Bunun sebebi, kızların büyüme atağının doruk noktasına erkeklerden yaklaşık 2 yıl önce ulaşmalarıdır (Ercan, 2008).

Ergenlik döneminde bir başka değişiklik, üreme sistemlerindeki olgunlaşmadır. Böylelikle, hem kızlarda hem de erkeklerde sekonder cinsiyet özellikleri gelişmeye başlar. Kızlarda öncelikle göğüs gelişimi (telarş) meydana gelmekte ve bunu pubik kıllanma izlemektedir. Bu iki bedensel değişim, Tanner’ın belirttiği 5 evrede gerçekleşmektedir (Ercan, 2008; Kulaksızoğlu, 2011; Parlaz vd., 2012). Ayrıca, ergenlik dönemindeki kızların omuzlarının yuvarlaştığı, kalçada toplanan yağ miktarının arttığı bilinmektedir (Kulaksızoğlu, 2011; Santrock, 2019). Kızlarda görülen bir başka fiziksel değişiklik ise menarştır. Araştırmacılar menarşın her zaman, büyümenin yavaşladığı evrede ve dolayısıyla boy uzamanın doruk noktasına ulaşması ile görülmeye başlayacağını belirtmektedir (Ercan, 2008; Kulaksızoğlu, 2011; Parlaz vd., 2012).

Erkeklerde ise testis ve penis büyümesi ve bunu takip eden pubik kıllanma görülen ilk değişimlerdir. Genital büyüme ve pubik kıllanma Tanner’ın ortaya koyduğu 5 evrede gelişmektedir. Bu dönemdeki erkek ergenlerde fiziksel değişiklikler yüz, göğüs, sırt, karın ve uyluk bölgelerinde aksiller kıllanma ile devam etmektedir. Seste çatallaşma yine erkeklerde görülen değişimlerden bir tanesidir (Ercan, 2008; Santrock, 2019). Bunlara ek olarak erkeklerde, kas dokusunun kızlardan daha fazla geliştiği ve göğüs kafesinde ve omuzlarda genişlemenin olduğu görülmektedir (Kulaksızoğlu, 2011; Steinberg, 2016).

Cinsel olgunlaşma ve hormonal değişimlerle birlikte ergenlerde sivilce artması, ter bezlerinin fazla çalışması, vücut kokusunun belirginleşmesi görülen diğer değişikliklerdir (Kulaksızoğlu, 2011).

2.2.2.2. Bilişsel Gelişim

Ergenlik dönemi bilişsel alanda da birçok gelişimi içerisinde barındıran bir dönemdir. Çocukluk döneminden farklı olarak ergenler, bilişsel alanda yeni kazanımlar edinmeye ve daha üst düzey bir düşünme biçimine sahip olmaya başlarlar.

Ergenler, çocukluk döneminin sadece somut ve gözleme dayalı düşünce şeklinden sıyrılarak, daha ileri düzey düşünme biçimini edinirler. Bunlardan ilki, soyut düşünme becerisinin gelişmeye başlamasıdır. Siyaset, felsefe, din, ahlak, adalet, dürüstlük gibi soyut konular ergenlerin ilgi alanlarına girmektedir. Aynı zamanda, bizzat düşünme eylemi üzerine ilgiyle eğilme, bu ileri düzey düşünmenin göstergelerinden biridir. Ergenlik döneminde bireyler, düşünceyi de bir düşünme nesnesi olarak ele alarak, üstbiliş adı verilen kendi düşünce süreçlerini izledikleri bir bilişsel edinim içerisinde dirler. Bu durum, ergenlerin öz farkındalıklarının artması yoluyla gerçekleşmektedir. Böylece içe yönelme durumu ve dolayısıyla da egosantrik bir dönem ortaya çıkmaktadır (Santrock, 2019; Steinberg, 2016).

Bilişsel gelişim alanında ortaya çıkan bir başka nokta ise ergenlerin olasılıklar üzerine daha çok düşünme eğiliminde olmalarıdır. Çocukluk döneminde mümkün olanın sadece gözle görülen olduğuna dair inanış, ergenlik döneminde başka olasılıkların da olabileceği ile ilgili bir anlayış geliştirmeye dönüşmektedir. Bu düşünme biçimi içerisinde, mantıksal akıl yürütme becerisi kullanılmaktadır. Bu noktada tümdengelimsel akıl yürütme ve hipotetik düşünme becerileri ortaya çıkmaktadır (Bee ve Boyd, 2009; Derman, 2008; Santrock, 2019; Steinberg, 2016). Tümdengelimsel akıl yürütme, genel bir veri setinden gerekli sonuçları çıkarmak olarak tanımlanır; hipotetik düşünme ise plan yapabilmek, bir eylemin gelecekteki sonuçlarını görebilmek ve olayların alternatif açıklamalarını sunabilmek şeklinde ortaya koyulan “eğer-öyleyse” şeklindeki düşünce biçimidir (Steinberg, 2016). Dolayısıyla ergenler, bir hipotez oluşturup, bunun sonuçlarından çıkarım yapmayı gerekli kılan düşünce yöntemlerini kullanarak, problemlerini sistematik bir şekilde çözebilirler. (Bee ve Boyd, 2009; Santrock, 2019).

Bunlara ek olarak, çocukluk dönemiyle kıyaslandığında ergenlerin tek bir konudan ziyade çok boyutlu bir düşünce sistemi içerisinde oldukları görülmektedir. Ergenler hem kendilerini hem de başkalarını daha karmaşık kelimelerle tanımlamaya başlarlar. Aynı zamanda sorunlara farklı bakış açılarıyla bakmak, çocukluk dönemine kıyasla, ergenler için daha kolaydır. Bu çok boyutlu düşünme becerisi ile ergenler,

insanların kişiliklerinin birçok boyutu olduğunu ve olaylarından da birden fazla yorumu olabileceğini anlarlar. Bu da ergenin daha karmaşık benlik kavramına ve ilişkilere sahip olmasının yolunu açmaktadır (Steinberg, 2016).

Tüm bu bilişsel değişikliklerin, ergenlik döneminde bir anda gerçekleşmediği ve ergenlik döneminde kişilerin, beyin bölgelerinin yapılanma sürecinde olduğu bilinmektedir. Bilişsel süreçlerin de bu yapılanmadan etkilendiği düşünülmektedir (Çelik, Tahiroğlu ve Avcı, 2008; Filliozat, 2018; Santrock, 2019; Steinberg, 2005; Steinberg, 2016; Paus, 2005). Hipokampus, amigdala, limbik sistem, nukleus akkumbens, prefrontal, frontal, orbital korteks gibi beyin bölgeleri miyelinizasyon ve sinaptik budamanın gerçekleştiği bir yapılanma içerisindedir. Yapılanma, arka kısımdan ön kısmına doğru gelişir. Dolayısıyla planlama, dürtü kontrolü, üstbiliş, öz değerlendirme, düzenleme, empati, özgür irade, karar verme, akıl yürütme gibi prefrontal korteksin sorumlu olduğu daha üst düzey bilişsel süreçlerin en son gelişimini tamamlayacağı düşünülmektedir (Çelik vd., 2008; Filliozat, 2018; Steinberg, 2005). Filliozat (2018) bu sürecin 25 yaşına kadar sürdüğünü bildirirken; Cohen ve Casey (2017), prefrontal korteksin değişimin 20’li yaşlara kadar tamamlamadığını aktarmaktadır.

Ergenlerin düşünce biçimlerinin bilişsel süreçle ilgisi olduğu kadar, bunun sosyal ve duygusal bir işlev olduğunu savunan bir yaklaşım da bulunmaktadır. Bu yaklaşım da ergenlerin muhakeme ve karar verme işlevleri üzerinde duygusal yaşantılarının ve sosyal çevrelerinin etkisi olduğu düşünülmektedir (Steinberg, 2005).

2.2.2.3. Psikososyal Gelişim

Ergenler, ergenlik dönemi boyunca bir birey olarak var olma süreci içerisindedirler. Kendi kararlarını vermek, sorumluluk almak gibi yetişkinliğe özgü roller, ergen hayatındaki yerini almaya hazırlanır. Bu yeni rolleri edinme süreci ise öncelikle ergenin kendini tanıması ile başlamaktadır. Bu noktada ergen “Ben kimim?” sorusunun cevabını aramaya başlar.

Bu dönem içerisinde ergenler, ev ve aile dışında da ilişkiler geliştirmeye başlar. Ergenin sosyal çevresinde hızlı bir artış görülür. Gelişen sosyalleşme ile akran grupları önemli olmaya başlar. Ergen davranışlarını ait olduğu gruba göre düzenlemeye çalışır. (Şahin ve Öztürk, 2016). Ergenler sosyal becerilerini grup içerisinde deneyimleyip geliştirmektedir. Aynı zamanda ergenlerin akranları tarafından onaylanma ihtiyacı söz

konusudur ve onaylanma ya da reddedilme ergenlerin benlik saygısı üzerinde belirleyici bir etkiye sahiptir (Derman, 2008).

Ergenlik döneminde yaşanan cinsel gelişim ve beden görünümünün de olgunlaşması ile ergenler, cinselliklerini daha fazla algılamaktadırlar. Bu durum, ergenlerin toplumsal olarak da cinsiyet rollerini üstlenmesini gerektirmektedir. Buna paralel olarak, ergenliğin başlarında grup üyelerini daha çok ergenlerin hemcinsleri oluştururken, zamanla ergenler, karma gruplar içinde yer almaya başlar. Karşı cinsle yakınlaşmalar ve romantik ilişkiler bu dönemin özelliklerindedir. Hemcinslerle etkileşimlerde ergen özdeşleşme sağlarken; karşı cinsten edinilen arkadaşlıklar da ergenlerin, toplumsal cinsiyet rollerini tanmasına yarar sağlar ve böylece ergen, toplumsal cinsiyet rollerini içselleştirerek benimsemiş olur (Derman, 2008; Dinçel, 2006; Garrison ve Öner, 2019).

Kendini bulma sürecindeyken ergenlerde özerklik arayışı görülmeye başlar. Özerklik, ebeveynlerden tamamen ayrılmadan ziyade bireyin kendi kendini yönetme becerisi olarak ortaya çıkmaktadır. Ergenler, özerkliklerini kanıtlama ihtiyacı içerisindeyler. Bu sebeple, sorumluluk almak, yeni haklar edinmek, arkadaşlarını seçmek, planlar yapmak vb. konularda taleplerinin olduğu görülmektedir. (Çobanoğlu ve Karabekiroğlu, 2018; Garrison ve Öner, 2019; Özdemir ve Çok, 2011). Özerklik kazanma ve ergenlerin kendi davranışları üzerinde yetkin olmaları, ebeveynlerin onların bu isteklerine ne kadar destek oldukları ile paralellik göstermektedir (Santrock, 2019). Ailelerin bu dönemde, ergenlerin özerklik gelişimlerini destekleyen ve yakın ilişkilerini de sürdüren bir yaklaşım içinde olmalarının, ergenlerin sağlıklı gelişimi için önemli olduğu belirtilmektedir (Derman, 2008; Özdemir, 2012). İlerleyen bölümlerde ergenlik döneminde ailenin önemine değinilecektir.

2.2.2.4. Duygusal Gelişim

Ergenlik döneminde tüm fiziksel, cinsel, bilişsel ve sosyal değişim ve gelişimlerin yanı sıra bir dizi duygusal değişim ve gelişime de rastlanmaktadır. Kulaksızoğlu (2011), bu değişimleri, duyguların yoğunluğunda artışın görülmesi, duygularda ani iniş çıkışların yaşanması, mahcubiyet ve çekingenlik duygularının belirgin düzeyde yaşanması, aşk duygusunun ergenin meseleleri haline gelmesi, aşırı hayal kurmanın gözlemlenmesi, tedirginlik ve huzursuzluk duygularının yaşanması, yalnız kalma isteğinin artması, çalışmaya karşı isteksizliğin var olması, çabuk

heyecanlanma durumunun görülmesi olarak sıralamaktadır. Bailen, Green ve Thompson (2018) yetişkinlere kıyasla ergenlerin yüksek yoğunluklu pozitif ve negatif duyguları daha sık yaşadıklarını; daha fazla duygusal yoğunluk ve daha fazla duygusal istikrarsızlık içerisinde bulduklarını belirtmektedir. Bahsedilen bu duygusal durumların, ergenlik dönemi süresince yaşanan bilişsel gelişimlerin, fiziksel ve hormonal değişikliklerin, psikososyal farklılaşmaların etkisi altında ortaya çıktığı bilinmektedir. (Çobanoğlu ve Karabekiroğlu, 2018; Rosenblum ve Lewis, 2003; Sarıtaş Atalar ve Altan Atalay, 2018).

Ergenlik dönemi sürecinde, bilişsel alanda soyut, çok boyutlu ve hipotetik düşünme becerilerinin edinildiği bilinmektedir. Ergenler artık mutlak gerçeğin gözle görülen ile sınırlı olmadığını bilmekte ve olasılıklar üzerine de düşünmeye başlamaktadır. Bu bilişsel gelişimler, ergenlerin çevresindekileri kişilikleriyle zihninde konumlandırmalarını ve bu şekilde, kişilikleri analiz etmeye başlamalarını sağlar. Ergenler, kendilerinin ve başkalarının karmaşık duygularını tanımaya başlarlar. Bu durum ise verilen duygusal tepkilerin yoğunlaşmasında etkili olur (Rosenblum ve Lewis, 2003). Aynı zamanda bu yeni düşünüş biçimi çocukluk dönemindeki netliğin ortadan kalkmasına, belirsizliğin ortaya çıkmasına sebep olur. Belirsizlik sebebiyle ergenler, boşluk hissi, anlamsızlık gibi duygusal kayıtsızlıklar yaşayabilirler. Rosenblum ve Lewis (2003) ergenlerin belirsizliklerle başa çıkabilmek ve belirsizliğin yarattığı anksiyete ile diğer olumsuz duyguları yönetebilmek için stratejiler geliştirilmesini önermektedir.

Beyin gelişimindeki yaşananlar da duygusal gelişim üzerinde etkili olmaktadır. Frere ve diğerleri (2020) amigdala ve hipokampus hacimlerindeki olgunlaşmaların kız ve erkeklerde farklılık gösterdiğini ve bu farklılaşmaların ergenlerin olumlu duygu düzenlemeleri üzerinde etkili olduğunu belirtmektedirler. Erkek çocuklarda amigdala ve hipokampal hacim artışı, kızlarda ise azalması ile karakterize beyin olgunlaşmasının, pozitif duygu düzenleme ile cinsiyet arasında aracılık ettiği ortaya koyulmuştur. Erkeklerde olumlu özellikler artarken, kızlar da azalmıştır. Bu durumun kızlarda duygusal bozukluklara yol açabileceği bildirilmektedir (Frere vd., 2020).

Ergenlik dönemindeki hormonal değişimler de ergenlerin duygusal durumları üzerinde etkili olabilmektedir. Özellikle ergenliğin başlarında, hormonal değişiklikler ergenler için yeni bir durumdur. Dolayısıyla bu süreçte ergenlerin ufak kimyasal değişikliklere karşı hassas oldukları, buna bağlı olarak duygusal dalgalanmaların da gözlemlendiğini bilinmektedir (Çobanoğlu ve Karabekiroğlu, 2018; Rosenblum ve

Lewis, 2003). Bu değişikliklere uyum sağlama durumunun bilişsel, cinsel ve bedensel gelişim alanlarında görülmesiyle ergenlerin tedirginlik ve huzursuzluk duygularını yaşayabileceği de düşünölmektedir (Kulaksızıoğlu, 2011).

Pubertal zamanlamasının ve buna bağlı olarak etkilenen sosyal beklentilerin de duygular üzerinde etkili olduğu bilinmektedir. Erken olgunlaşan kızların, fiziksel görünüşü yetişkinliğe yakınlaşmış olsa bile sosyal ve bilişsel gelişimi henüz yetişkin seviyesini ulaşmamaktadır. Ancak görünüşün etkisi, sosyal beklentileri, yetişkinliğe benzer roller ve sorumlulukları alması yönünde değiştirmektedir (Susman, Dorn ve Schiefelbein, 2003). Bu durumda uyumsuzluk yaşayan ergenlerin olumsuz duygularla meşguliyetlerinin arttığı (Susman vd., 2003), akranlarına göre duygusal bozuklukları daha fazla deneyimledikleri görölmektedir (Derman, 2008). Bunlara ek olarak, ergenlik döneminde yakın ilişkilerin artması, romantik ilişkilerin deneyimlenmeye başlanması, beğenilme arzusunun olması, bedensel uğraşların artması, reddedilme, terkedilme vb. korkuların gündemde olması ergenler için bir stres ortamı oluşturarak duygu durumları üzerinde etkili olabilmektedir (Çobanoğlu ve Karabekiroğlu, 2018).

2.2.3. Ergenlik Döneminde Ailenin Önemi

Yaşamın her evresinde sağlıklı gelişim için ailenin önemli bir etkisi bulunmaktadır. Ergenlik dönemi gibi birçok değişim ve gelişimin yaşandığı bu kritik dönemde de ebeveynlere önemli roller düşmektedir.

Bu dönemde ergenlerin, otonomi ihtiyacı içerisinde oldukları bilinmektedir. Bu noktada ebeveyn - ergen ilişkisindeki bağlanma sisteminde değişiklikler görülür ve bu değişiklikler ergenin bireyselleşmesi ile ebeveyne bağlanmanın sürdürölmesi arasında bir denge sistemi oluşturulması şeklindedir (Allen ve Tan, 2016; Bee ve Boyd, 2009). Ergenler, çocukluk dönemindeki kadar duygusal olarak ebeveynlerine bağımlı değildirler ancak duygularıyla baş etmeye çalışırken ebeveynlerinden destek görme ihtiyaçları azımsanmayacak derece ön plandadır (Allen ve Tan, 2016). Dolayısıyla, ergenlik, ebeveynlerden destek görme ve rehberlik alma ihtiyacının devam ettiği bir dönemdir (Alisinanoğlu, 2002; Arslan ve Balkıs, 2014; Gözcü Yavaş, 2012).

Özdemir (2012), ailelerinde ilişkisel ve özerk-ilişkisel benliğe sahip olan ergenlerin yaşam doyumlarının ve olumlu duygularının, özerk benlik yapısına sahip ergenlere göre daha yüksek olduğunu ortaya koymaktadır. Aynı zamanda bu araştırmada, özerk benlik kurgusuna sahip olanların olumsuz duygularının daha

yüksek olduğu belirtilmektedir. Engels, Finkenauer, Meeus ve Deković (2001) ise 12-18 yaş grubundaki ergenlerle yaptıkları çalışmada, 15-18 yaşlarındaki ergen grubunda, ebeveyn bağlanmalarının arkadaşlık ve romantik ilişkilerde ergenlerin sosyal yetkinliklerini etkilediğini; ebeveynlere bağlanmanın ve ilişkisel yeterliliklerin ergenlerin duygusal uyumları üzerinde etkili olduğunu ortaya koymaktadırlar. Benzer şekilde 18-23 yaş aralığındaki bireylerle yapılan bir çalışma da anne ve babaların göstermiş oldukları sıcaklık ve yakınlık davranışlarının, bireylerin benlik gelişimi üzerinde etkili olduğunu göstermektedir (Akçınar ve Özbek, 2017). Dolayısıyla ebeveyn etkisinin ergenlik döneminde devam ettiği yapılan araştırmalarla da ortaya koyulmaktadır.

Ergenlik döneminde, bireyselleşme ve bağlılığı sürdürme arasındaki dengeyi oluşturmak kolay olmadığı için ebeveyn-ergen ilişkisinde çatışmaların çocukluk dönemine oranla artabileceği; ancak katı, otoriter, yeterli özgürlük tanımayan tutumlar yerine ebeveynlerin sıcak, sevecen, ilgili, anlayışlı ve ergenlerin fikirlerini dinleyen yaklaşımları benimsemelerinin çatışmaları azaltacağı belirtilmektedir (Alisinanoğlu, 2002; Bee ve Boyd, 2009, Garrison ve Öner, 2019). Bu durumda, ergenler üzerindeki ebeveyn yaklaşımlarının da öneminin ortaya çıktığı görülmektedir.

Aydoğdu ve Olcay Çam (2013), madde kullanım bozukluğu olan ve olmayan ergenlerle yaptıkları çalışmada, madde kullanım bozukluğu olan ergenlerin ailelerinden daha az sosyal destek algıladıklarını, ailelerinin daha az psikolojik özerklik sağlayıp, kabul ve ilgi ile kontrol ve denetleme tutumlarını daha az göstermiş olduklarını belirtmektedir. Bir başka çalışma, baskıcı ve ilgisiz ebeveyn tutumlarının, ergenlerin arkadaşlarıyla paylaşımlarını olumsuz etkilediğini; bu yaklaşıma maruz kalan ergenlerin okula devamsızlık, evden kaçma, vücutlarına zarar verme eğilimlerinin daha fazla olduğunu; geleceğe umut besleme ve yaşamı anlama bulma durumlarının daha düşük olduğunu ortaya koymaktadır (Ulusoy, Demir ve Baran, 2005). Kaya, Bozaslan ve Genç (2012), ebeveyn tutumlarına göre üniversite öğrencilerinin akademik başarılarının, sosyal kaygı düzeylerinin ve problem çözme becerilerinin farklılaştığını belirtmektedir. Kaya ve Öz (2020) ebeveyn tutumlarının anneyle güvenli bağlanma düzeyini etkileyerek, ergenlerin benlik gelişimi üzerinde dolaylı etkisinin olduğu sonucuna ulaşmıştır. Bonnaire ve Phan (2017) problemlili oyun oynamanın görüldüğü ergenlerin, problemlili oyun oynama davranışı görülmeyen ergenlere göre, daha az aile uyumuna, daha fazla aile çatışmasına ve daha zayıf aile ilişkilerine sahip olduklarını ortaya koymuştur. Bunlara ek olarak ebeveyn

tutumlarının, problem çözüme becerilerinin (Arslan ve Kabasakal, 2013); yaşam doyumlarının (Ercan, 2019); akademik güdülenme düzeylerinin (Peker ve Kağızmanlı, 2018), yalnızlık ve algılanan sosyal destek düzeylerinin (Çeçen, 2008) üzerinde farklılıklar yarattığı görülmektedir.

Ebeveynlerin yaklaşımlarının olduğu kadar diğer ailesel faktörlerin de ergenler üzerinde önemli etkileri bulunmaktadır. Ateş ve Çeçen Eroğlu (2017), anne ve baba arasında evlilik çatışmasının, ergenlerin kuraldışı davranışlarını arttırabileceğini ortaya koymaktadır. Özparlak ve Karakaya (2020), yaptıkları derleme çalışmasında ergenlerdeki internet bağımlılığının aile çatışmaları, ailenin işlevsellik düzeyi, ailenin desteği, ailenin ekonomik durumu, ebeveyn çocuk ilişkisinin niteliği ve ebeveynlere ait bazı özellikleri ile ilişkili olduğunu gösteren çalışmalara yer vermişlerdir.

Sonuç olarak, ebeveynlerin ergenler üzerinde birçok alanda etkili olduğu çalışmalar tarafından ortaya koyulmaktadır.

2.2.4. Ergenlik Döneminde Sıklıkla Karşılaşılan Problemler

Ergenlik dönemi, birçok faktöre uyum sağlama dönemi olarak karşımıza çıkmaktadır. Ergenlik döneminde bireyler yaşadıkları duygusal, biyolojik, sosyal değişikliklere uyum sağlamaya çalışırken, bazı güçlükler yaşayabilmektedirler. Bu durum ise bazı problemleri beraberinde getirmektedir. Dolayısıyla bu bölümde ergenlik döneminde sıklıkla karşılaşılan problemlere değinilecektir.

Ergenlik döneminde sıklıkla karşılaşılan problemlerden ilki depresyondur. Eskin, Ertekin, Harlak ve Dereboy (2008), 805 lise öğrencisi ile yaptıkları çalışmada araştırmaya katılan öğrencilerin %18'inde depresyon görüldüğünü belirtmektedir. Özkul ve Partlak Günüşen (2020) ise 755 ergenlerdeki depresif belirtinin yaygınlık oranını %41.9 olarak bulmuştur. Yapılan araştırmalar, ergenlik dönemindeki kızların depresyon düzeyinin erkeklerinkinden yüksek olduğunu ortaya koymaktadır (Eskin vd., 2008; Özkul ve Partlak Günüşen, 2020) Cinsiyet üzerindeki bu farklılıklar, depresyonunun hormonal değişimlerle ilişkili olabileceği fikrini doğurmaktadır (Taşgın ve Çuhadaroğlu Çetin, 2006). Aynı zamanda depresyonun ergenlik dönemindeki pubertal gelişimin ve bu dönemdeki değişikliklerin yarattığı zorluklardan kaynaklı olabileceği düşünülmektedir (Moreh ve O'Lawrence, 2016; Seroczynski, Jacquez ve Cole, 2003; Tamar ve Özbaran, 2004). Bununla birlikte ergenlik dönemindeki depresyonda genetik yatkınlığa ek olarak çevresel faktörlerin de

etkisi bulunmaktadır (Taşğın ve Çuhadaroğlu Çetin, 2006). Yapılan araştırmalar sonucunda, boşanma, çatışmalı aile ortamı, ebeveynlerden gelen destek azlığı (Tamar ve Özbaran, 2004); gelir durumu, annenin fiziksel hastalığı, okul türü (Özkul ve Partlak Günüşen, 2020); zayıf aile ve arkadaş desteği, düşük özsaygı ve problem çözme becerileri (Eskin vd., 2008) depresif eğilimleri etkileyen unsurlar arasında sayılabilir. Dardas, van de Water ve Simmons (2018) yaptıkları literatür taraması sonucunda ebeveynlerin ergenlerdeki depresyonu üzerinde anlamlı etkisinin bulunduğunu; depresyonun önlenmesi ve tedavisinde ailenin önemli yerinin olduğunu ortaya koymaktadır. Sonuç olarak, depresyon genetik yatkınlıkla birlikte biyopsikososyal unsurların sonucunda ergenler için ciddi bir problem olmaktadır.

Ergenlerde intihar da ciddi problem olarak karşımıza çıkmaktadır. Ünlü, Aksoy ve Ersan (2014) intihar girişimi sebebiyle hastaneye getirilen 18 yaşın altındaki hastaların kayıtlarını incelemiş ve 61 vakanın çoğunluğunu 15-17 yaş arasındaki ergenlerin oluşturduğunu ortaya koymuştur. Benzer şekilde Doğan, Öztürk, Esen, Demirci ve Öztürk (2018) intihar girişiminde bulunan 18 yaş altındaki 50 çocuk ve ergenin 27'sinin 14-16 yaş grubundan oluştuğunu belirtmektedir. Bunlara ek olarak kızların intihar girişimlerinin erkeklerden daha fazla olduğu görülmektedir (Doğan vd., 2018; Ünlü vd., 2014; Yalaki, Çakır, Taşar, Yalçın ve Bilge 2012). Yapılan araştırmalar, ailesel etmenlerin intiharda önemli bir risk faktörü oluşturduğunu göstermektedir (Carballo vd., 2020; Şenses Dinç vd., 2020; Doğan vd., 2018; Ünlü vd., 2014; Yalaki vd., 2012). Buna ek olarak intihar girişimlerinde, karşı cinsle yakın ilişkilerdeki problemlerin (Doğan vd., 2018; Ünlü vd., 2014), depresyon başta olmak üzere psikiyatrik bozuklukların (Carballo vd., 2020; Şenses Dinç vd., 2020; Doğan vd., 2018; Ünlü vd., 2014; Yalaki vd., 2012), okul başarısının (Doğan vd., 2018), dürtüsel davranışın (Carballo vd., 2020; Ünlü vd., 2014) rolünün olduğu düşünülmektedir.

Ergenlik döneminde görülen problemlerden bir diğeri de yeme bozukluklarıdır. Dayılar Candan ve Küçük (2019), yürüttükleri araştırmada, çalışmaya katılan 612 ergenden %12.4' ünün yeme bağımlılığına sahip olduğu sonucuna ulaşmıştır. Yapılan araştırmalarda kızlarda yeme tutumlarında bozulmanın görülme olasılığının daha yüksek olduğunu bildirmektedir (Çam, 2017; Tayhan Kartal ve Kabakuş Aykut, 2019). Ergenlik dönemi bilindiği üzere bedensel değişimlerin gerçekleştiği bir dönemdir. Özellikle kızlarda yağlanmanın artış gösterdiği bilinmektedir. Buna ek olarak, karşı cinsle karşı beğenilme arzusu bu dönemde önemli konulardan biridir. Tüm bunlar

ergenlerin bedensel meşguliyetlerini arttırmaktadır. Dolayısıyla bedensel değişimler beden algısındaki bozulmalara yol açarak yeme bozukluklarına yatkınlığı arttırabilmektedir (Polivy, Herman, Mills, Wheeler, 2003). Çam (2017) yeme tutumlarında bozulma görülen ergenlerin mental sağlık ve benlik saygısı skorlarının düşük; anksiyete ve depresyon skorlarının ise yüksek olduğunu bildirmektedir. Benzer şekilde yeme bozukluklarının psikolojik problemlerle ilişkili olduğunu gösteren farklı araştırmalar da bulunmaktadır (Cerniglia vd., 2017; Tayhan Kartal ve Kabakuş Aykut, 2019; Vardar ve Erzengin 2011). Buna ek olarak çevresel faktörlerin de yeme bozukluklarında etkili olduğu düşünülmektedir. Giresun ilinde 8052 ergen ile yürütülen çalışmada sağlıksız aile işlevleri arttıkça bozuk yeme tutumlarının da arttığı bulunmuştur (Günaydın ve Kumcağız, 2020). Sapmaz Yurtsever ve Tekinsav Sütücü (2017), 773 üniversite öğrencisi ile yaptığı çalışmada yeme bozukluğunun daha yüksek olduğu gruptakilerin, algıladıkları olumsuz ebeveynliğin daha yüksek olduğunu belirtmiştir. Aynı araştırma erken dönem uyumsuz şemaların ve duygu düzenlemede yaşanan güçlüklerin de yeme bozukluğu görülen kişilerde daha fazla olduğunu bildirmektedir (Sapmaz Yurtsever ve Tekinsav Sütücü, 2017). Bir başka faktör olarak sosyal medyanın da ergenlerdeki yeme bozukluklarının gelişiminde önemli bir rolü olduğu ortaya koyulmaktadır (McLean, Wertheim, Masters ve Paxton, 2017; Wilksch, O'Shea, Ho, Byrne ve Wadei, 2020).

Madde kullanımı da ergenlerde görülen problemler arasında yer almaktadır. İstanbul'da 28 ilçede, 31.272 öğrenci ile yapılan çalışmada, gençlerin en çok sigara, alkol ve esrar maddelerini kullandığı bulunmuştur (Ünlü ve Evcin, 2014). Akkuş, Karaca, Şener ve Ankaralı (2017), 1997 lise öğrencisi ile yürüttükleri çalışmada, çalışmaya katılan öğrencilerden %35'inin hayatlarında en az bir kez sigara kullandığını, %20'sinin ise hemen her gün sigara kullandıklarını bulmuştur. Benzer şekilde Erdem, Eke, Ögel ve Tane (2006), 3168 10. sınıf öğrencisinden yaşamları boyunca en az bir kez tütün kullanımını bulunanların %34.3 oranında olduğunu belirtmektedir. Aynı araştırmaların sonuçlarına göre öğrencilerdeki alkol kullanım yaygınlığı %49.7, herhangi bir madde kullanımı ise %14.3 olarak bulunmuştur (Erdem vd., 2006). Mete, Söyler ve Pehlivan (2020) 'nın 1235 lise öğrencisi ile yürüttükleri çalışmada, sigara içme prevalansı %15,8 olarak bulunurken; %8,2 oranındaki katılımcıların bağımlılık yapıcı herhangi bir madde kullandıkları bulgular arasında yer almaktadır. Yapılan araştırmalar, madde kullanımının erkeklerde kızlara göre daha fazla olduğunu göstermektedir (Erdamar ve Kurupınar, 2014; Turhan, İnandı, Özer ve

Akoğlu, 2011; Ünlü ve Evcin, 2014). Erdem ve diğerleri (2006), araştırmalarında madde kullanımında arkadaşların etkisinin olduğu sonucunu ortaya koymaktadır. Yüncü, Kesebir, Özbaran, Çelik ve Aydın (2009), madde kullanım bozukluğu olan ergenlerin ebeveynlerinde, bozukluk olmayan ergenlerin ebeveynlerine göre daha sık psikopatolojik belirtilerin görüldüğu; annelerde duygudurum bozuklukları ile kaçınan ve paranoid kişilik bozukluklarının; babalarda ise duygudurum bozukluğu, anksiyete bozukluğu ve paranoid kişilik bozukluğunun daha yüksek olduğu sonucuna ulaşmıştır. Dolayısıyla araştırma bulgularına göre ergenlerin madde kullanımında ebeveynlerin de en az arkadaş çevresi kadar etkili olabileceği görülmektedir. Tarı Cömert ve Ögel (2014) 1095 erkek ve 1045 kız ergen ile yürüttükleri çalışmalarında, ergenlikte madde kullanımında risk faktörleri arasında ebeveynlere güvensiz bağlanmanın, anne baba tutumlarının olumsuz olmasının ve ergenlerin ebeveynlerden zayıf sosyal destek görmelerinin yer aldığını belirtmektedir. Yapılan bir araştırmaya göre sigara kullanmak madde kullanım riskini de arttırmaktadır (Mete vd., 2020). Aynı zamanda Mersin Üniversitesi'nde okuyan üniversiteli ergenlerle yapılan araştırmada alkol denemenin de madde kullanımını arttırdığı; ek olarak, kavgaya karışan öğrencilerin madde deneme sıklığının daha fazla olduğu; ailesinden ayrı yaşayan ve aile ilişkileri iyi olmamasının madde kullanımında risk oluşturabileceği ortaya koyulmuştur (Öner, Aktaş ve Ekinci, 2019).

Ergenlik döneminde, oyun bağımlılığı da karşılaşılabilecek problemler arasında yer almaktadır. Bu dönemde uygun olmayan kullanım ile birlikte bir bağımlılık riski oluşabilmektedir (Dursun ve Eraslan Çapan, 2018). Dolayısıyla bu araştırma ergenlik döneminde sıklıkla karşılaşılan problemlerden biri olan oyun bağımlılığını ele alacaktır. Aynı zamanda, ergenlikte sıklıkla rastlanan problemlerde ebeveynlerin etkisinin önemli düzeyde olduğu ve ergenlerin duygusal gelişimlerinde duygu düzenlemede yaşadıkları zorlukların varlığı bilinmektedir. Bu sebeple bu araştırma kapsamında, oyun bağımlılığında ebeveyn etkisi ve duygu düzenleme güçlükleri de incelenecektir. Gelecek bölümde oyun bağımlılığı, ebeveyn duygusal erişilebilirliği ve duygu düzenleme değişkenlerine dair detaylı açıklamalara yer verilecektir.

2.3. Duygusal Erişilebilirlik

Duygusal erişilebilirlik, ebeveyn çocuk arasındaki etkileşimi temel alan (Biringen, 2000), ikilinin duygusal bir ilişkiyi sağlıklı bir şekilde paylaşma

kapasitesini ifade eden (Biringen, Derscheid, Vliegen, Closson ve Easterbrooks, 2014) bir kavramdır. Bu sağlıklı ilişki, keşfe de özerkliği de izin veren, fiziksel temasın ve karşılıklı duygu akışının önemini bilen bir ilişki paterni olarak tanımlanmaktadır (Biringen ve Easterbrooks, 2012). Aynı zamanda, duygusal erişilebilirliğin bu ilişkiden keyif alma durumu olduğu da belirtilmektedir (Biringen ve Easterbrooks, 2012). Beeghly (2012), iki kişinin sosyal etkileşimi esnasında, iki kişi arasında kurulan ve sürdürülen duygusal uyumlanmanın kalitesini, duygusal erişilebilirlik olarak açıklamaktadır. Emde ve Easterbrooks (1985) ise duygusal erişilebilirliği, her bir partnerin duygularını ifade etme ve diğerinin duygularına yanıt verme derecesini temsil eden; herhangi bir şefkatli ilişkide bir dizi duygunun katılımın, yakınlığın ve gelişimsel değişimin sürekli olmasıyla bağlantılı olduğunu savunan ilişkiyel bir kavram olduğunu ifade etmektedir. Bunlara ek olarak, duygusal erişilebilirlik ile ilgili çalışmalar daha çok bebeklik ve çocukluk dönemine odaklı olsa da, bu kavram yaşam süresi boyunca ikili ilişkilerle ilgili bir kavram olarak görülmektedir (Biringen ve Easterbrooks, 2012; Beeghly, 2012; Emde, 2012).

2.3.1. Duygusal Erişilebilirliğin Kavramsallaştırılması

Duygusal erişilebilirliğin kavramsallaştırılması, duygusal erişilebilirlik perspektiflerinin, bağlanma ve sistem teorilerinin bütünleştirilmesi ile gerçekleştirilmiştir.

Duygusal erişilebilirlik terimi ilk kez Mahler, Pine ve Bergman tarafından bir çocuğun annesinden uzaktayken gerçekleştirdiği keşif durumlarında annenin destekleyici tutumu ve varlığını tarif etmek için kullanılmıştır (aktaran, Biringen ve Easterbrooks, 2012; Biringen vd., 2014). Daha sonra duygu teorisi ile birlikte duygusal sinyalleri ve bu sinyallere karşılık verilen yanıtları içeren düzenleyici, uyumsal değişimlerin, bakım veren ve bebek arasında da yer aldığı görülmüştür (Emde, 2000). Emde (1980), annenin fiziksel varlığı dışında, duygusal sinyallerin verilmesinin ve alınmasının da önemli olduğu görüşünden yola çıkarak; ebeveyn çocuk ilişkisinde duygusal erişilebilirliğin, annenin çocuğun duygusal sinyallerini alması ile ilgili olduğunu belirtmiştir (aktaran Biringen vd., 2014). Emde ve Easter (1985) ise duygusal erişilebilirlik terimini detaylandırmış; duygusal erişilebilirliğin negatif ve pozitif duyguları birlikte barındıran geniş bir duygu skalası içerisinde duygusal uyumlanma olduğunu belirtmişlerdir. Dolayısıyla, duygusal erişilebilirlik başlangıçta,

anneninin fiziksel varlığı ve annenin destekleyici olarak “orada olma” hali ile birlikte anılırken; daha sonra sadece fiziksel varlığın değil, bakım veren ile çocuk arasındaki duygusal sinyalleri alma ve verme şeklinde oluşan duygusal akışın da bu kavram dahilinde olduğu fark edilmiştir (Biringen, 2000; Biringen ve Easterbrooks, 2012). Bu zamana kadar olan görüşler, klinik gözlemler için bir bakış açısı sunmaktadır (Biringen, 2000). Bu sebeple, Biringen ve Robinson (1991) duygusal erişilebilirlik terimine olan tüm bakış açılarından yola çıkarak duygusal erişilebilirliğin teorik kavramsallaştırmasının yapılmasını önermişler ve terimi daha ileriye taşıyarak araştırmalarda kullanıma uygun hale getirmişlerdir (Bretherton, 2000; Biringen, 2000).

Duygusal erişilebilirlik yapılanmasında, sunulan bakış açıları kadar, bağlanma teorisi de esin kaynağı olmuştur (Biringen ve Easterbrooks, 2012). Bağlanma teorisyenlerinin, güvenli bir ilişki için anne duyarlılığının ve annenin “güvenli üs” olarak var olmasının önemini belirtmesi, duygusal erişilebilirliğe temel oluşturmaktadır. Ancak bağlanma teorisi içerisinde yer alan bu iki kavram, ilişkilerdeki duygusal boyutu işaret etmekten daha uzaktır (Biringen, 2000). Bağlanma ölçümlerinde, çocuğun bağlanma figürü ile ilişkisini anlamak için davranışa odaklanmakta ve ebeveyn duyarlılığı için yalnızca bakım verenin özellikleri dikkate alınmaktadır (Biringen ve Easterbrooks, 2012). Ancak, duygusal erişilebilirlikte olumlu duygu gösteren fakat buna rağmen çocuktan sadece olumsuz tepkiler alan bir ebeveyn duyarlı olarak değerlendirilemez (Ziv, Aviezer, Gini, Sagi, ve Koren- Karie, 2000). Duygusal erişilebilirlik hem duygulara hem de bireysel duygu düzenleme için deneyim kazandıran duygusal uyumlanmaya daha çok vurgu yapmaktadır (Bretherton, 2000). Aynı zamanda bağlanma teorisi ile karşılaştırıldığında, duygusal erişilebilirliğin negatif duygular kadar pozitif duyguları da göz önünde bulundurduğu görülmektedir (Biringen ve Easterbrooks, 2012). İki yaklaşım arasında bazı farklılıkların var olmasına karşın, temel varsayımları benzer olup, iki yaklaşım da ideal ebeveyn davranışlarının, çocuğun keşfetme isteğine ve ihtiyaçlarına dikkat eden bir noktada yer alması gerektiğini savunmaktadır (Bretherton, 2000).

Duygusal erişilebilirlik teriminin dayandırıldığı bir başka yaklaşım da sistem teorisidir. Sistem teorileri, her bir bireyin ilişkiye katkıda bulunduğu, ilişki içerisindekilerin birbirlerinden etkilendiğini ve bu etkinin değişimleri getirdiğini savunmaktadır. İlişkileri bütüncül bir şekilde anlamaya çalışan bakış açısına sahiptir ve bu anlayış da duygusal erişilebilirliğin önemli bir yönünü oluşturmaktadır (Biringen

vd., 2014). Duygusal erişilebilirlik ile ifade edilen yapıda ilişkilerin döngüsel ve iki yönlü olduğunun savunulması sistem teorileriyle ortak noktaları olduğunu göstermektedir (Biringen ve Easterbrooks, 2012). İki yaklaşımda da benzer şekilde anne, baba ve çocuk bireyler olarak değil, ilişkilerdeki halleriyle gözlemlenip değerlendirilmektedir (Biringen vd., 2014). Ancak sistem görüşü, tüm aileye odaklanırken; duygusal erişilebilirlik ikili ilişkilere çok yönlü bir biçimde bakmaktadır (Biringen ve Easterbrooks, 2012). Ayrıca, Transaksiyonel bakış açısına göre ebeveyn ve çocuk karşılıklı olarak birbirini etkilemektedir. Bu da ilişkiye çocuğun katkısını olduğunu ortaya koymaktadır (Biringen ve Easterbrooks, 2012; Biringen vd., 2014). Benzer şekilde duygusal erişilebilirlik kavramı da olumlu ilişkide çocuğun da katkısı olduğunu savunmaktadır (Biringen, 2012). Bu bakış açısına göre çocuklar ebeveynlerinin davranışlarından pasif bir şekilde etkilenen bireyler değil; aksine bu etkileşimli değişime aktif olarak katılım gösteren kişiler olarak görülmektedir (Ziv vd., 2000).

Sonuç olarak, tüm bu bakış açılarının ve teorilerin bütünleştirilmesi ile duygusal erişilebilirlik, teorik olarak kavramsallaştırılmıştır. Böylece ilişkilerin niteliğini tanımlayan bu yapı, “duyarlılık”, “yapılandırma”, “müdahaleci olmama” ve “düşmanlık etmeme” olarak dört ebeveyn boyutunu; “katılım” ve “duyarlılık” olarak da iki çocuk boyutunu barındıran bir terim halinde ölçülebilir hale getirilmiştir (Biringen, 2000; Biringen ve Easterbrooks, 2012).

2.3.2. Ebeveyn Duygusal Erişilebilirliği

Biringen (2000) genel anlamda ebeveyn duygusal erişilebilirliğini, hem ebeveynin verdiği sinyaller hem de ebeveynin çocuğunun sinyallerini anlaması olarak betimlemektedir. Ebeveyn duygusal erişilebilirliğini, duygusal erişilebilirlik kavramının ebeveyn duyarlılığı, ebeveyn yapılandırması, ebeveynin müdahaleci olmayan ve düşmanca olmayan yaklaşımlarıyla karakterize olduğu ebeveyn boyutu olarak daha detaylı ele almak mümkündür (Biringen, 2000). Ebeveyn duyarlılığı, yetişkinin çocuğu ile olumlu ve sağlıklı bir ilişki kurması ve bu ilişkiyi sürdürebilmesi adına başvurduğu davranış ve duygulardan oluşmaktadır (Saunders, Kraus, Barone ve Biringen, 2015). Başka bir deyişle, çocukların duygu ifadelerini doğru anlamayı ve ona uygun karşılık vermeyi, eşzamanlılığı ve çatışma durumlarında anlaşmaya varma halini vurgulamaktadır (Biringen, 2000; Biringen ve Easterbrooks, 2012). İdeal

ebeveyn duyarlılığına sahip yetişkin, olumlu, samimi ve güvenilir bir atmosfer yaratmaya çalışmaktadır (Biringen vd., 2014). Bir başka özellik olan ebeveyn yapılandırması, ebeveynin çocuğuna, sınırlar, kurallar ve düzenlemeler ile birlikte bir çerçeve sunmasını; bazı sözel ve sözel olmayan ipuçlarını kullanarak ona rehber olmasını; ancak bunları yaparken çocuğun özerkliğine alan açan bir yaklaşım benimsemesini ifade etmektedir (Biringen, 2000; Biringen ve Easterbrooks, 2012; Saunders vd., 2015). Müdahaleci olmayan ebeveyn yaklaşımı, bunaltıcı ve aşırı korumacı olmadan duygusal olarak çocuk için “orada” olmayı, çocuğun kendi çözümlerini üretebilmesine ve yaşına uygun şekilde özerk davranmasına fırsat tanımayı temsil eder (Biringen, 2000; Biringen ve Easterbrooks, 2012). Ek olarak, oyunlarda çocuğun liderliğini takip etmek, müdahaleden kaçınmak ve herhangi bir şekilde çocuğu bölmek de müdahaleci olmayan ebeveyn yaklaşımının özellikleri arasında sayılmaktadır (Saunders vd., 2015). Son olarak ebeveynin düşmanca olmaması, çocuğu ile iletişimde hoş, uyumlu, sabırlı bir şekilde davranma ve konuşma yolunu tercih etmesini ifade eder (Biringen, 2000). Aynı zamanda olumsuz duygularını düzenleyebilen; can sıkıntısı, hafifçe sesini yükseltme, tatminsizlik veya sabırsızlık gibi örtük ya da açık düşmanlık belirtileri sergilemeyen; çocuğa doğrudan veya dolaylı olarak düşmanca eylemlerde bulunmayan ebeveynleri temsil etmektedir (Biringen, 2000; Biringen ve Easterbrooks, 2012; Biringen vd., 2014; Saunders vd., 2015).

Ebeveyn duygusal erişilebilirliğini tanımlayan başka araştırmacılar da bulunmaktadır. Steinberg ve Davila (2008) ebeveynlerin duygusal erişilebilirliğini, ebeveynlerin çocukları ve eşleri ile sıcak, tutarlı, anlayışlı, destek gösteren ve pozitif iletişim ve çatışma stillerini barındıran bir ilişki içerisinde olması olarak tanımlamaktadır. Babore, Carlucci, Cataldi, Phares ve Trumello (2014) ebeveyn duygusal erişilebilirliğini, yakınlık, duyarlılık, sıcaklık ve dinleme becerisini içeren bileşik bir yapı olarak ele almaktadır. Lum ve Phares (2005), ebeveynin duygusal erişilebilirliğinin, çocuğun güven duygusu ile ilişkili ebeveyn davranışlarını içerdiğini belirtmektedir. Clay, Coates, Tran ve Phares (2017) ise sıcak ve destekleyici davranmakla birlikte, müdahaleci ve düşmanca yaklaşımları olmayan, yapı sunma becerisine sahip ve çocuklarına duygusal sinyaller gönderme ve onlardan duygusal sinyaller alma konusunda yetkin olan ebeveynlerin duygusal olarak erişilebilir olduklarını belirtmektedir.

2.3.3. Ebeveyn Duygusal Erişilebilirliğini Etkileyen Faktörler

Ebeveyn duygusal erişilebilirliğinin bazı risk faktörlerinden etkilenebileceği bilinmektedir. Lum ve Phares (2005) bu risk faktörlerini, ebeveyn psikopatolojisi, ebeveyn boşanması ve ebeveynler arası çatışmalar olarak görmektedir. Benzer şekilde Gökçe ve Yılmaz (2018), evlilik çatışması, boşanma ve ebeveynlerdeki ruhsal hastalık varlığında ebeveyn duygusal erişilebilirliğinin düşük olacağını belirtmektedir.

Ebeveynlerde psikopatoloji varlığının, duygusal olarak erişilebilir olma durumunu etkilediğini gösteren birçok araştırma bulunmaktadır. Easterbrooks, Biesecker ve Lyons-Ruth (2000) 45 anne-çocuk ile hem çocuklar 18 aylıkken hem de 7 yaşındayken görüşmüşler ve bir boylamsal çalışma gerçekleştirmişlerdir. Bu çalışmaya göre, bebeklik dönemindeyken görülen annenin depresif halinin, çocukları 7 yaşına geldiğinde annelerinin gösterdikleri yapılandırma ve duyarlılık ile ilişkili bulunmuştur. Aynı zamanda daha fazla depresif semptom bildiren annelerin, daha az duyarlılık ve yapılandırma gösterdiği; çocukları 7 yaşında olduğunda annelerin depresif belirtilerinin annenin duyarlılığını ve düşmanlığını yordadığı sonuçlarına ulaşılmıştır (Easterbrooks vd., 2000) Bir başka çalışmada Vliegen, Luyten, ve Biringen (2009), Belçika'da postpartum depresyonu olan ve olmayan anneler ile onların çocuklarını hem yarım saatlik oyun seansında gözlemleyerek hem de özbilidirim yoluyla duygusal erişilebilirliklerini değerlendirmişlerdir. Çalışmanın bulgularına göre, postpartum depresyonu olan annelerin müdahalecilik ve düşmanlık boyutları dışındaki alt boyutlarda daha düşük skorlara sahip oldukları görülmektedir (Vliegen vd., 2009). Goldman Fraser, Harris-Britt, Thakkallapall, Kurtz-Costes ve Martin (2010) ise madde bağımlılığı olmayan 27 anne ve madde bağımlılığı tedavi programına katılan 21 anne ile onların çocuklarından oluşan iki grubu karşılaştırdıkları bir çalışma yürütmüşlerdir. Araştırmanın sonucuna göre, tedavideki annelerden daha azının yeterli seviyede ideal duyarlılıktan puan aldığına ve tedavi programındaki annelerin, diğer annelere göre çocuklarına açık ve örtük bir biçimde daha fazla düşmanca davranış gösterdiklerine ulaşılmıştır (Goldman-Fraser vd., 2010). Yürütülen bir başka araştırmada da annenin sürekli kaygısı ile duygusal erişilebilirlik alt boyutlarından anne duyarlılığı, anne yapılandırması, annenin müdahaleci olmaması ve çocuğun anneye katılımı ilişkili bulunmuştur (Zelkowitz, Papageorgiou, Bardin ve Wang, 2009).

Boşanmanın da duygusal erişilebilirliği etkileyebileceği düşünülmektedir. Sutherland, Altenhofen ve Biringen (2012), anne eğitimi ve çocuk yaşları benzer olan, evli ve boşanma sürecinde olan iki grubu karşılaştırdıkları çalışmalarında, evli ailede bulunan anne-çocuk çiftlerindeki ebeveyn duyarlılığının, boşanmanın olduğu aileden gelen anne-çocuk çiftlerinden anlamlı olarak daha yüksek olduğunu bulmuşlardır. Altenhofen, Sutherland ve Biringen (2010) boşanma sürecinde ebeveynlerin yeni duruma adapte olmaya çalışırken, ebeveynin yaşayacağı stres ile birlikte çocuklarıyla etkileşimlerini, onlarla oynama zamanlarını ikinci plana atabileceklerini ve bunun ilişkilerinin duygusal tonunun etkilenebileceğini belirtmektedir.

Benzer şekilde ebeveynler arası çatışmaların da ebeveynlerin duygusal erişilebilirliği üzerinde olumsuz etkilerinin olacağı varsayılmaktadır. Sturge-Apple, Davies ve Cummings (2006), anne, baba ve 6 yaşındaki çocuklardan oluşan 210 aile ile yürüttükleri çalışmalarında, ebeveynler arasındaki düşmanca davranışların ve uzaklaşmanın, ebeveynlerin duygusal yokluğuna yol açarak çocukların uyumsuz davranışlarını yordadığını belirtmektedir. Bir başka çalışmada Sturge-Apple, Davies, Winter, Cummings ve Schermerhorn (2008), ebeveynler arasındaki çatışma ile çocukların ebeveynleri ile olan ilişkilerini güvensiz olarak algılamaları arasında ebeveyn duygusal erişilebilirliğinin aracı rolü olduğunu ortaya koymaktadır. van Dijk, van der Valk, Dekovic ve Branje (2020) ise boşanma sonrasındaki aileleri incelemişler ve ebeveynler arasındaki çatışma ile çocuklarda görülen içselleştirme ve dışsallaştırma problemleri arasındaki ilişkide düşük ebeveyn desteği ve ebeveyn duyarlılığının; yüksek düzeydeki ebeveyn düşmanlığı ve müdahaleciliğinin; rol yayılmalarının (ebeveynleşme ve üçgenleşme süreçlerinin) aracılık ettiği sonucuna ulaşmışlardır.

2.4. Duygu Düzenleme

Duyguların, duygusal girdileri uygun şekilde kullanabilmek, karar vermek, davranışsal reaksiyonları hazırlamak, sosyal etkileşimlere olanak sağlamak ve olaysal belleği geliştirmek gibi birçok yardımı bulunmaktadır (Gross, 2014). Ancak duygular, duruma uygun olmadıklarında, çok yoğun bir şekilde yaşandıklarında, yanlış türde olduklarında ya da çok uzun sürdüklerinde zarar verici olabilirler (Gross, 2014; Werner ve Gross, 2009). Bu durumlarda da duygu düzenlemeye ihtiyaç duyulmaktadır.

Literatür incelendiğinde duygu düzenleme ile ilgili birçok tanımın yapıldığı görülmektedir. Cole, Michel ve Teti (1994)'e göre duygu düzenleme, yaşam içerisinde sürekli karşılaşılan taleplere sosyal olarak kabul edilebilir ve yeterince esnek bir biçimde, bir duygu yelpazesi aracılığıyla karşılık verebilme yetisidir. Buna ek olarak, duygu düzenleme, kişinin bir olay karşısında duygusal tutumunu gösteren tepkileri erteleyebilme yeteneği olarak da kabul edilmektedir (Cole vd., 1994). Campos, Frankel ve Camras (2004) ise duygu düzenlemenin, duyguları ya da duyguların davranışsal yansımalarını meydana getiren herhangi bir sürecin değiştirilmesi olduğunu belirtmektedir. Bir başka tanımda duygu düzenlemeye, duyguları tanıma, isimlendirme, deneyimleme ve ifade etme becerisi olarak yer verilmektedir (Saraiya ve Walsh, 2015). Gross (1998) ise bireyin sahip olduğu duyguları, o duygulara sahip olduğu zamanı, bu duyguları nasıl deneyimleyip ifade ettiğini etkileyen süreçleri, duygu düzenleme olarak tanımlamaktadır. Benzer şekilde Thompson (1994), duygu düzenlemeyi, bazı dışsal ve içsel süreçleri içeren bir kavram olarak tanımlamakta ve bu süreçlerin duygusal tepkilerin yoğun ve geçici nitelikteki özelliklerini takip etmek, değerlendirmek ve uygun şekilde değiştirmekten sorumlu olduğunu belirtmektedir. Werner ve Gross (2009) da duyguların bazen zararlı olabileceği fikrinden yola çıkarak, duyguların bir ya da birkaç yönünün azaltılmasını, belirli bir düzeyde korunmasını ya da artırılmasını içeren yöntemlerin duygu düzenleme olduğunu ifade etmektedir. Savaştan zarar gören bir ülkeden göç etmek, sevilen birine sarılmak ya da stresli bir günün ardından televizyon izlemek duygu düzenleme olarak tanımlanan süreçler arasında yer almaktadır (Werner ve Gross, 2009). Makul sürelerde yalnız kalmaya katlanabilmek, hayal kırıklıklarını tolere edebilmek, başkalarıyla bağlantı kurmak ve keyifli zaman geçirmek, arkadaşlık ilişkileri geliştirmek, öğrenmeye karşı ilgi ve motivasyonun olması, tehlikeleri fark etmek ve korku ve kaygıyla baş edebilmek gibi gelişimsel görevlerin de duygu düzenleme içerdiği bilinmektedir (Cole vd., 1994). Tüm bunlardan da anlaşılacağı gibi duygu düzenleme, yaşam içerisinde uygun duygusal tepkiler verebilme ve duygusal tepkileri amacına, bağlamına, sosyal ilişkilere uygun bir şekilde ayarlayabilme becerisi olarak karşımıza çıkmaktadır.

Duygu düzenlemenin bazı temel özellikleri bulunmaktadır. Bunlardan ilki duygu düzenlemenin amaca yönelik olmasıdır. Duygu düzenlemede bu amaçlar, duygu üreten süreçleri modifiye edebilmek için etkin hale getirilir (Gross, 2014; Thompson, 1994). Bu noktada kişinin kendi kendine gerçekleştirdiği içsel duygu düzenlemeden ve dışsal bir müdahalenin etkisi ile oluşan dışsal duygu düzenlemeden söz etmek

mümkündür. Thompson (1994), duyguları yönetmek için gerekli becerilerin, dış düzenleyici etkiler yoluyla sosyal bir bağlamda edinildiğini ifade etmektedir. Dolayısıyla bebeklik döneminde daha çok dışsal duygu düzenlemelerin, yetişkinlik döneminde ise daha çok içsel duygu düzenlemelerin aktif olduğu belirtilir; ancak bazı durumlarda hem içsel hem dışsal duygu düzenlemelerin birlikte kullanılabileceğinden de söz edilmektedir. (Gross, 2008, 2014).

Duygu düzenlemenin bir diğer temel özelliği, duygu düzenleme sırasında, duygu akışını değiştirmekten sorumlu bir işleyişin devreye girmesidir. Bu noktada, duygu düzenleme açık, bilinçli, çaba gerektiren bir şekilde de gerçekleştirilebilir; tamamen otomatik, örtük, bilinçsiz bir biçimde de olabilir (Gross, 2002, 2014). Kötü bir sonucun iyi tarafını görmeye çalışan bir bireyin ya da sınırlı olduğunda dudak ısırma bir kişinin, açık ve bilinçli bir duygu düzenleme işleyişini devreye soktuğu; buna karşın reddedileceği düşüncesiyle sevgisini gizleyen bir kişinin örtük duygu düzenleme faaliyetinden yararlandığı belirtilmektedir (Gross, 2014).

Üçüncü temel özellik ise duygu düzenlemenin, duygunun yoğunluğu ve zamansal özelliklerine etki etmesidir. Duygu düzenleme süreci ile deneyimlenen duyguların, yoğunluğu bastırılabilir ya da arttırılabilir, duyguların başlangıcı ya da gelişimi daha hızlı ya da daha yavaş olabilir. Deneyimlenen duyguların, yoğunluğunun azaltılıp arttırılmasından, başlangıç zamanlarının erken ya da geç olmasından, ne kadar büyük bir ölçüde yaşanacağından, ne kadar süreceğinden, duyguların değişkenliğinden ve dengelenmesinden duygu düzenleme sorumludur (Gross, 2014; Thompson, 1994). Dolayısıyla direkt belirli bir duygu değişime uğramasa bile duygu düzenlemenin, duygunun yoğunluğuna, zamanına veya başka niteliksel özelliklerine bir etkisi bulunmaktadır (Thompson, 1994). Buna ek olarak Cole ve diğerleri (1994), duygu düzenlemenin sadece duyguların yoğunluğunu ve sıklığını azaltmadığını, aynı zamanda diğer insanlarla, onların duygularıyla eşgüdümlü olarak etkileşime ve iletişime girmek için duygu üretmenin ve duygularını sürdürmenin duygu düzenleme kapsamında yer aldığını bildirmektedir.

Duygu düzenleme ile ilgili belirtilen bir başka önemli husus, duygu düzenlemenin sadece olumsuz olanı durdurma ile ilgili olmamasıdır (Cole vd., 1994; Gross, 2002; 2014; Thompson, 2011). Olumsuz duyguları düzenlemekle birlikte, olumlu duyguların da arttırılmasını, sürdürülmesini ya da azaltılmasını içermektedir (Gross, 2002; 2014; Thompson, 2011).

2.4.1. Duygu Düzenleme Stratejileri

Duygu düzenlemede ulaşılmak istenen hedef ne olursa olsun, insanların duygularını düzenleyebilmek için kullanabilecekleri birçok yöntem bulunmaktadır. Bir ocuk heyecanlandığında zıplayabilir, bir ergen sinirlerini yatıştırmak için müzik dinleyebilir, stresli bir günün ardından bir yetişkin yürüyüş yapabilir. Hatta birçok aktivite aynı anda ya da ard ardına sıralanarak da gerçekleştirilebilir (Gross, 2014). Örneğın bir kişi kahvesini alıp, huzurlu bir doğa karşısında, kitap okuyarak yaşamının stresli anından uzaklaşmaya çalışabilir. Çeşitli duygu düzenleme stratejilerinin bir aradaki kullanımına ilişkin günlük hayat içerisindeki örnekler çoğaltılabilir. Dolayısıyla, birçok duygu düzenleme girişiminde birden fazla duygu düzenleme sürecinin yer alacağı düşünülmektedir (Werner ve Gross, 2009). Bu durum da beraberinde bir kavramsallaştırmayı getirmiştir. Gross (1998) tüm bu duygu düzenlemede yer alan, duygu üretimi süreçlerine birincil etkisi olan farklı farklı stratejilerin akış içindeki yerini kavramsallaştırmış ve bu stratejilerin altında yatan, nedenlere, sonuçlara ve mekanizmalara dair bir ereve sunmuştur (Gross, 2008; Kuppens ve Verduyn, 2015; Saraiya ve Walsh, 2015; Werner ve Gross, 2009). Duygu düzenleme ile ilgili en yaygın yaklaşım olarak Süreç Modeli, böylece literatürde yerini almaktadır.

Süreç modeli, her biri duygu düzenleme için potansiyel bir hedefi temsil eden, duygu üretimine dâhil olan bir dizi aşamayı ayrıntılı bir şekilde açıklamakta (Gross, 2008) ve ortaya çıkan duygusal tepkilere ilişkin belirli stratejilerin, bir zaman akışı süresince nasıl farklılaşabileceğini ortaya koymaktadır (Gross, 2002, 2008). Bir başka deyişle, Süreç Modeli, duygu düzenleme süreçlerini zamansal açıdan birincil etkilerinin farklı olacağını varsayarak kategorileştirmiştir (Sheppes, Scheibe, Suri ve Gross, 2011). Bu bağlamda duygu düzenlemenin beş önemli noktasından bahsedilmektedir: durum seçimi, durum değişimi, dikkat yayılması, bilişsel değişim ve tepki düzenlemesi (Gross, 2002, 2008, 2014; Werner ve Gross, 2009).

Durum seçimi, istenilen duyguların ortaya çıkma ihtimalini arttıran ya da istenmeyen duyguların içinde bulunma olasılığını azaltan bir şekilde, eylemde bulunmayı içermektedir (Gross, 2008, 2014; Saraiya ve Walsh, 2015; Werner ve Gross, 2009). Durum seçimi ile bireyler, belirli kişilere, nesnelere veya yerlere yakınlaşarak ya da uzaklaşarak duygularını düzenlerler (Gross, 2002).

Durum değişimi, bir durum seçildikten sonra onun yarattığı duygunun etkisini değiştirmek için bizzat o duruma yönelik değişimleri içerir (Gross, 2002, 2008, 2014; Saraiya ve Walsh, 2015; Werner ve Gross, 2009). Bu noktada bahsedilen daha çok, arkadaşına sınav hakkındaki stresini azaltmak için başka bir konudan konuşmak istediğini söylemek (Gross, 2002) ya da televizyon bozulduğu için ailecek çok sevilen programı izleyememenin verdiği zıntüyü, ailecek oynanan oyunlarla telafi etmek (Gross,2008) gibi davranışları içeren fiziksel değişimlerdir.

Süreç modelindeki bir diğer nokta, durum değişimi yapılamadığı zamanlarda, durumun farklı bir yönüne odaklanarak, duygusal tepki üzerinde etkili olabilmeyi temsil eden *dikkat yayılması*dır (Gross, 2002, 2008, 2014, 2015; Saraiya ve Walsh, 2015; Werner ve Gross, 2009). Dikkat yayılmasının en çok değinilen formunun "*dikkati başka yöne çekme*" stratejisi olduğu görölmektedir. Bu strateji dikkati, duygusal etki yaratan durumdan daha nötr bir özelliğe yönlendirerek, dikkati fiziksel olarak mevcut durumdan tamamen uzaklaştırarak ya da duygusal etki yaratan durumla hiç alakası olmayan olumlu düşünceleri, anıları zihne getirerek olumsuz duygudan ayrılmayı içermektedir (Gross, 2014, 2015). Dolayısıyla fiziksel bir yönlendirme yoluyla gerçekleştirilebileceği gibi, içsel olarak da odak farklı bir yöne kaydırılabilir. Bir başka dikkat yayılması stratejisi ise "*ruminasyondur*" (Gross, 1998). Ruminasyon kullanan bir kişi, sürekli olarak duygusal tepki geliştirilmesine yol açan uyarılara odaklanmış bir şekildedir ve bu strateji ile dikkati başka yöne çekme stratejisinden farklı olarak, dikkatin sürekli ie yönlendirilmesi söz konusudur (Gross, 2008).

Duygu düzenlemenin diğer önemli noktalarından biri olan *bilişsel değişim ise* bir duruma atanan kişisel anlam üzerinde değişiklik yapılmasını temsil eder (Werner ve Gross, 2009). *Yeniden değerlendirme*, bir bilişsel değişim stratejisi olup; duygusal reaksiyonların ortaya çıkacağı bir durum içindeyken, o duruma karşi bakış açısının değiştirilmesini gerektiren ve bu şekilde kişinin olumsuz duygularına ulaşmasına yardımcı olan stratejidir (Evers, Marjin Stok, de Ridder, 2010; Gross, 1998, 2015; Sheppes vd., 2011). Genellikle "Hızlanan kalbim bir endişe işareti değildir; vücudumun konuşma için hazırlandığı anlamına geliyor" (Gross, 2015) gibi içsel bir sürece dair değerlendirmeyi beraberinde getirirken; bazen de "Bu iç görüşmesi benim de şirket hakkında daha fazla bilgi edinmemi sağlayacak." (Gross, 2014) gibi dişsal bir duruma dair bakış açısını değiştirmek için de kullanılmaktadır. Dolayısıyla, stresli bir duruma dair olumlu yorumlar yapmayı gerektiren, daha çok olumlu duygu deneyimlemek ile ilgili bir stratejidir (Evers vd., 2010).

Süreç modelinde bahsedilen son duygu düzenleme bölümü ise *tepki düzenleme*dir. Tepki düzenleme, duygusal tepkilerin fizyolojik, davranışsal ve deneyimsel öğeleri üzerinde görece doğrudan etkili olmayı işaret etmekte (Gross, 2008, 2015) ve duygusal tepkilerin tüm bu boyutlarının azalması yönünde işlev göstermektedir (Gross, 2002). Bu bağlamda, olumsuz duyguların fizyolojik ve deneyimsel yönlerine etki etmesine fiziksel egzersiz yapmak ya da derin nefes almak (Gross, 2014); davranışsal öğeler üzerinde etkili olmasına ise sınavda başarısız olan bir öğrencinin utancını gizlemeye çalışması (Gross, 2002) örnek gösterilmektedir. Ayrıca, kişilerin duygu deneyimlerini hafifletebilmek için alkol, sigara ya da uyuşturucu kullandıkları ya da aynı sebep ile yiyeceklere yöneldikleri de bilinmektedir (Gross, 2014). “*Dışavurumcu bastırma*” tepki düzenlemenin önemli stratejilerinden biri olarak ele alınmaktadır. Dışavurumcu bastırma, kişinin duygusal bir durumla karşı karşıya kaldığında, olumsuz duygularının davranışsal yansımalarını azaltılmasını vurgulayan bir stratejidir (Gross, 2002; Gross ve John, 2003). Bu strateji ile duygunun deneyimlenmesi engellenemez; ancak duygunun davranışsal olarak ortaya çıkışını engellemeye çalışılır ve bu durum da fizyolojik tepkilerin ortaya çıkmasına da sebep olabilmektedir (Gross, 2002).

Duygu düzenlemenin Süreç Modeli’nde tüm bu stratejiler öncül odaklı ve tepki odaklı olarak iki kategoriye ayrılmaktadır. Öncül odaklı stratejiler, henüz duygusal tepkiler ortaya çıkmadan ve duygusal tepkiye dair tam bir değerlendirme yapılmadan önce ortaya çıkan durum seçimini, durum değişimini, dikkat yayılmasını ve bilişsel değişimi içinde barındırmaktadır (Gross ve Werner, 2009; Saraiya ve Walsh, 2015; Webb, Miles ve Sheeran, 2012). Bu stratejiler, bilişsel stratejiler olarak da isimlendirilmektedir (Demaree, Robinson, Pu ve Allen, 2006; Webb vd., 2012) ve bu stratejilerin, aşağı doğru regülasyon sağlama konusunda daha sık kullanıldığı bildirilmektedir (Demaree vd., 2006). Öncül odaklı stratejiler arasında sıklıkla yeniden değerlendirme (reappraisal), dikkati başka yöne çekme (distraction), ruminasyon (rumination) stratejileri ele alınmaktadır. Tepki odaklı stratejiler ise, duygusal tepkiler oluşuktan sonra etkin hale gelen tepki düzenlemeyi içinde barındıranlar stratejilerdir (Webb vd., 2012). Bastırma da tepki odaklı stratejiler arasında sıklıkla araştırmalara konu olan duygu düzenleme stratejisi olarak ortaya çıkmaktadır.

“*Kabul*” de duygu düzenleme stratejileri arasında yer verilen stratejilerden biridir. Genel anlamıyla kabul stratejisi, duygu ve düşüncelerin rahatlıkla ifade

edilmesini temsil eder (Dixon vd., 2020). Aynı zamanda bu strateji ile bireyler, duygu, düşünceleri ve bedensel hislerini değiştirmeye, bastırmaya ya da kontrol etmeye çalışmadan, olduğu gibi deneyimleye izin veren bir noktada yer alırlar (Hayes vd., 1999, aktaran Wolgast, Lundlh ve Viborg, 2011; Liverant, Brown, Barlow ve Roemer, 2008). Kabul stratejisi, duygusal tepkilerin oluşma sürecinden ziyade; oluştuklarında kişilerin, bu duygusal tepkileri nasıl deneyimlediği ile daha çok ilişkilidir. Bu sebeple de tepki odaklı stratejiler arasında yer aldığı bildirilmektedir (Wolgast vd. 2011). Buna karşın Wojnarowska, Kobylinska ve Lewczuk (2020) kabul stratejisinin kategorileştirilmesine dair görüş birliğine varılamadığını ve daha fazla araştırmaya ihtiyacın olduğunu belirtmektedir.

Duygu düzenleme stratejileri arasında yer verilen bir başka strateji de “*problem çözmedir*”. Bilinçli olarak, olumsuz duygu yaratan bir durumu değiştirmeye çalışmak ve o durumların sonuçlarını kontrol altına almak problem çözme olarak tanımlanmaktadır (Aldao, Nolen-Hoeksema ve Schweizer, 2010).

2.4.2. Duygu Düzenleme Güçlüğü ve Ruh Sağlığı

Duygu düzenleme süreci boyunca, birçok farklı strateji kullanılmaktadır ancak bu stratejiler her zaman duygu düzenlemede işlevsel bir görev üstlenmezler. Bu nedenle, duygu düzenleme stratejilerinin bazılarının uyuma yönelik olduğunu, bazı stratejilerin ise işlevsiz olduğunu söylemek mümkündür. Duygu düzenlemedeki bu işlevsiz stratejiler kişilerin yaşadıkları duygusal deneyimleri ifade etmekte zorlanmasına, sosyal ilişkilerinin sekteye uğramasına ve duygusal yaşantılarını rahatlıkla düzenleyememelerine sebep olabilir. Bu durum da duygu düzensizliği olarak anılmaktadır (Cole vd., 1994).

Gratz ve Roemer (2004) duygu düzenlemenin, duyguları fark etmek ve kabul etmekle, olumsuz duygu deneyimlerinde dürtüleri kontrol etmek ve hedef yönelimli davranabilmekle ve esnek bir biçimde uygun duygu düzenleme stratejilerini kullanabilme yeteneği ile karakterize olduğunu belirtmektedir. Bu özelliklerden hepsinin ya da herhangi bir tanesinin bulunmaması halinde, duygu düzenlemede güçlükler ya da duygu düzensizliği yaşanacağını ileri sürülmektedir. Benzer şekilde, Bridges, Denham ve Ganiban (2004) da kullanılan duygu düzenleme yöntemlerinin, çevresel değişikliklere esnek bir şekilde karşılık verememesi halinde işlevsiz bir

nitelik kazanacaklarını; bu durumun da duygu düzensizliğine yol açacağını belirtmektedir.

Aldao ve diğerleri (2010), yaptıkları literatür tarama çalışmasında adaptif duygu düzenleme stratejilerden yeniden değerlendirme, kabul ve problem çözmenin psikopatoloji için koruyucu faktör niteliğini taşıdığını; buna karşın bastırma, kaçınma ve ruminasyonun psikopatoloji için risk faktörleri arasında yer aldığını belirtmektedir. Thompson (2011) da anksiyeteden depresyona, saldırganlıktan sosyal içe çekilmeye kadar birçok içselleştirme ve dışsallaştırma problemlerinde duygu düzenlemenin önemli etkisi olduğunu belirtmektedir. Bu durumda duygu düzenlemede yaşanan güçlüklerin psikopatoloji ile ilişkili olduğunu söylemek mümkündür. Yapılan araştırmalar da bu ilişkiyi ortaya koymaktadır.

Evers ve diğerleri (2010) yaptıkları deneysel çalışmada, bastırmanın, yeniden değerlendirme stratejisine ve duyguların kendiliğinden ifade edilmesine kıyasla kalorili ve çok lezzetli yiyeceklerden oluşan “iyi hissetmek için yenen gıda” türünün tüketimi arttırdığı sonucuna ulaşmışlardır. Bir başka çalışma da, kadın üniversite öğrencilerinin annelerine dair algıladıkları olumsuz ebeveynlik ile yeme tutumları arasındaki ilişkide duygusal yoksunluk, kendini feda ve yüksek standartlar gibi olumsuz şemaların yanı sıra duygu düzenlemede yaşadıkları güçlüklerin aracılık etkisinin bulunduğunu ortaya koymaktadır (Sapmaz Yurtsever ve Tekinsav Sütcü, 2017). Bunlara ek olarak, duygu düzenleme ile yeme bozuklukları arasındaki ilişkiyi ortaya koyan başka çalışmalar da bulunmaktadır (Brockmeyer vd., 2014; Harrison, Sullivan, Tchanturia ve Treasure, 2010; Karaoğlu ve Erzi, 2019).

Depresyon da duygu düzenlemedeki güçlüklerle ilişkili görülen bir başka problemdir. Alsancak Akbulut (2018) duygu düzenleme stratejilerinden ruminasyon ve bastırmanın depresyonu devam ettiren; yeniden değerlendirme, kabul ve bakış açısını değiştirme stratejilerinin ise depresyon üzerinde olumlu etki gösteren stratejiler olduğunu belirtmektedir. 326 özel öğrenme güçlüğü olan 10-14 yaş aralığındaki bireylerle yapılan bir başka araştırmada, duygu düzenlemede yaşanan güçlüklerin depresyon belirtilerini yordadığı sonucuna ulaşılmıştır (Güzel, Akkaya ve Altuntaş, 2020). Wu ve diğerleri (2021) 1724 adölesanla Çin’de gerçekleştirdikleri araştırmada, duygu düzenlemenin depresyon üzerinde pozitif etkisi olduğunu ortaya koymuşlardır. Benzer şekilde, depresif belirtileri olanların duygu düzenlemede zorluk yaşadıklarını belirten başka çalışmalar da bulunmaktadır (Siener ve Kerns, 2012; Vanderlind, Millgram, Baskin-Sommers, Clark ve Joorman, 2020).

Duygu düzenlemenin anksiyete bozuklukları üzerinde de etkili olduğu bilinmektedir. Özyurt, Öztürk ve Akay (2017), anksiyete bozukluğu olanlar ile sağlıklı grupta yer alanları karşılaştırdıkları çalışmada, anksiyete bozukluğu olanların diğer gruba göre duygu düzenlemede daha fazla zorluk yaşadıkları ve duygu düzenleme becerilerindeki artışın anksiyetenin düşüşünde etkili olabileceği sonucuna ulaşmışlardır. 240 üniversite öğrencisi ile gerçekleştirilen araştırmanın bulgularına göre de duygu düzenleme güçlüğü, kopukluk, zedelenmiş otonomi ve zedelenmiş sınırlar olarak üç erken dönem uyumsuz şema alanı ile sosyal fobi arasında aracı etkiye sahiptir (Eldoğan ve Barışkan, 2014). Kodak (2020) ise ergenlerle yürüttüğü tez çalışmasında, akılcı olmayan inançların sosyal kaygıyı, duygu düzenleme becerileri aracılığıyla yordadığını ortaya koymuştur. Yurt dışındaki çalışmalara bakıldığında anksiyete ile duygu düzenleme arasındaki ilişkiye dair benzer sonuçlara rastlanmaktadır (Mathews, Kerns ve Ciesla, 2014; Suveg ve Zeman, 2004).

Tüm bunlarla birlikte yapılan araştırmalar, duygu düzenlemedeki güçlüklerin borderline kişilik bozukluğunda (İlk ve Bilge, 2020), madde kullanımında (Arabacı, Dağlı ve Taş, 2018) ve alkol kullanımında (Dvorak vd., 2014) önemli bir işleve sahip olduğunu göstermektedir. Ek olarak, duygu düzenleme güçlüklerinin patolojik kumar oynama (Elmas, Cesur ve Oral, 2017), problemlili internet kullanımı (Sertbaş, Çutuk, Soyer, Akkuş-Çutuk ve Aydoğan, 2020), sosyal medya bağımlılığı (Liu ve Ma, 2019), internet oyun oynama bozukluğu (Yen vd., 2018) gibi davranışsal bağımlılıkları yordadığı da bilinmektedir. Tüm bunlardan yola çıkarak, duygu düzenlemede yaşanan güçlüklerinin ruh sağlığı ile yakından ilişkili olduğunu söylemek mümkündür. Bu araştırmada da oyun bağımlılığı ile duygu düzenlemenin ilişkisine odaklanılacaktır.

2.5. Davranışsal Bağımlılıklar

Davranışsal bağımlılıkları, madde bağımlılığına benzer ancak psikoaktif bir maddenin etkisi olmadan, davranışsal bir odağa yönelik semptomların görülmesi olarak tanımlanmaktadır (Grant, Potenza, Weinstein ve Gorelick, 2010). Amerikan Psikiyatri Birliği (APA) tarafından, madde ile ilişkili olmayan bozukluk olarak yalnızca kumar oynama bozukluğunun resmi olarak tanınması ile birlikte; oyun bağımlılığı ve internet bağımlılığının da ek araştırmalara ihtiyaç duyulan kategoride görüldüğü bilinmektedir. Literatür incelendiğinde bunlar dışında, sosyal medya bağımlılığı, akıllı telefon bağımlılığı, kompulsif satın alma, patolojik deri yolma, seks

bağımlılığı, aşırı bronzlaşma, egzersiz bağımlılığı davranışsal bağımlılıklar arasında sayılmaktadır (Grant vd., 2010; Karim ve Chaudhri, 2012). Bu araştırmada da bir davranışsal bağımlılık olarak sayılabilecek oyun bağımlılığı ele alınmıştır.

2.5.2. Oyun Bağımlılığı

Günümüz dünyasında dijital oyunlar, herkes için olağan bir aktivite olarak yerini almıştır. Çoğu insan için bir eğlence aracı, boş zaman aktivitesi olarak görülen dijital oyunlar, kimi insanlar için de bir sosyalleşme alanı yaratmaktadır (İlgaz Büyükbaykal ve Abay Cansabuncu, 2020). Bazı kişiler ise gerçek yaşamdan elde edemedikleri tatmini dijital oyunlar aracılığıyla elde etmektedir. Bu anlamda yapılan yatırımlarla dijital oyunlar önemli bir pazar haline gelmiştir (King ve Delfabbro, 2020).

Dünya ile birlikte ülkemiz de oyun alanındaki gelişmeleri takip etmektedir. Türkiye’de dijital oyun endüstrisinin 2000’li yıllar ile önem kazanmaya başladığı bilinmektedir. Bunu takiben bazı üniversitelerin lisansüstü seviyesinde dijital oyun tasarımına ilişkin bölümlere yer vermesi, ekonomik kalkınma planları içerisinde oyun endüstrisinin önemli görülmesi, oyun oynayanların e-sporcu olarak tanımlanması ve bununla ilgili bir federasyonun kurulması ve benzeri yapılanmalar, dijital oyun alanında ülkemizdeki gelişmeleri ortaya koymaktadır (Sezgin, Binark, Yalçın ve Bayraktutan, 2018). Tüm bu gelişmeler, günden güne dijital oyunların popülerliğini arttırdığını göstermektedir. Gaming in Turkey - Oyun ve Espor Ajansı’nın 2020 yılında yayınladığı Türkiye Oyun Sektörü Raporu’na göre şu an ülkemizde, 35 milyon mobil oyuncunun, 22 milyon bilgisayar oyuncusunun ve 17 milyon konsol oyuncusunun olduğu tahmin edilmektedir. Aynı raporda, pandemi sürecinin dijital oyunlara olan ilgiyi daha da arttırdığına yer verilmektedir. Bu durum, yeni dünya düzeni içerisinde dijital oyunlarla ilgili gelişmeleri ve bunların etkilerinin yakından takip edilmesini gerekli kılmaktadır.

Dijital oyunların, ekran başında geçen sürenin artırılmasıyla savunmasız kişiler için bağımlılık riski barındırdığı bilinmektedir (King ve Delfabbro, 2020). Çok fazla oyun oynayan herkes bağımlı değildir ancak oyun oynanmayan zamanlarda da oyunlara ilişkin düşüncelerin ve özlemin olması, başka aktivitelere olan ilginin kaybolması, oyun oynamaya ilişkin gittikçe artan bir isteğin olması, oynanmadığında içsel gerilimin varlığı ve bununla birlikte huzursuzluk, çabuk öfkelenme duygularının

ortaya çıkması ve kişilerarası ilişkilerde çatışmaların görülmesi bağımlılık ile ilişkili belirtiler olarak görülmektedir (Güleç, 2020). Lemmens, Valkenburg ve Peter (2009), bilgisayar ya da video oyunlarını kompulsif ve aşırı bir şekilde kullanmak, bazı sosyal ve duygusal problemlerin varlığı, problemlere karşın aşırı kullanımın kontrol edilememesi oyun bağımlılığı olarak tanımlanmaktadır. Oyun bağımlılığı, internet bağımlılığı spektrumunda yer alan davranışsal bir bağımlılıktır (Ayhan ve Köseliören, 2019; Wei, Zhang, Turel, Bechara ve He, 2017). Oyun bağımlılığının, internet oyun oynama bozukluğu (Denizci Nazlıgöl, Baş, Akyüz ve Yorulmaz, 2018; Torres Rodriguez, Griffiths, Carbonell ve Oberst, 2018), problemlili çevrimiçi oyun oynama (Şendurur ve Şendurur, 2018), video oyun bağımlılığı (Karim ve Chaudhri, 2012; Taş, 2019), çevrimiçi oyun bağımlılığı (Griffiths, Pontes ve Kuss, 2016), problemlili video oyunu oynama (Hollet ve Harris, 2020) gibi çeşitli kullanımlarının olduğu görülmektedir. Tanı Ölçütleri Başvuru El Kitabı (DSM) 5. sürümünde ise internet oyun oynama bozukluğu, oyun bağımlılığı, internet bağımlılığı, internet kullanım bozukluğu birlikte anılmaktadır (APA, 2013). Aynı zamanda internet bağımlılığının en büyük payını çevrimiçi oyunlara olan bağımlılıkların oluşturduğu düşünülmektedir (Ayhan ve Köseliören, 2019).

Tanı kriterlerine bakıldığında, 12 aylık bir süreçte, oyun oynamak için internetin sürekli ya da tekrarlayan kullanımı ile birlikte aşağıda sıralanan belirtilerden en az beşinin görülmesinin oyun bağımlılığına işaret ettiği belirtilmektedir (APA, 2013):

1. Zihnin internet oyunları ile meşgul olması. (Kişi önceki oyun aktivitesi hakkında düşünür ya da bir sonraki oyunun beklentisi içerisinde olur. İnternet oyunları günlük hayatın en önemli aktivitesidir).
2. İnternet oyunlarından uzak kalındığında yoksunluk semptomlarının görülmesi. (Bu semptomlar genellikle çabuk öfkelenme, kaygı, hüznün olarak tanımlanan semptomlardır ancak farmakolojik yoksunluğun fiziksel belirtileri yoktur).
3. Tolerans - oyun ile geçen zamanı arttırma ihtiyacı.
4. İnternet oyunlarını katılımı kontrol etmekteki girişimlerin başarısız olması.
5. İnternet oyunlarının bir sonucu olarak, internet oyunları dışındaki eğlence aktivitelerine ve önceki hobilere karşı ilgi kaybı.
6. Psikososyal problemlerin bilinmesine rağmen, aşırı kullanıma devam edilmesi.
7. İnternet oyunlarını oynama miktarı hakkında aile üyelerine, terapisteye ya da başkalarına yalan söylemek.

8. İnternet oyunlarının, çaresizlik, suçluluk, kaygı gibi negatif duygulardan kaçmak ya da bu duyguları dindirmek için kullanılması.
9. İnternet oyunlarına katılım nedeniyle önemli bir ilişkiyi, işi, eğitim veya kariyer fırsatını tehlikeye atmak veya kaybetmek.

Ülkemizde oyun bağımlılığının yaygınlığını inceleyen çalışmalar, 10-29 yaş aralığındaki 455 katılımcıdan %1.3'ünde internet oyun oynama bozukluğu, %3.7'sinin ise risk altında olduğunu (Arıcak, Dinç, Yay ve Griffith, 2018); 18-81 yaş aralığındaki 24,494 kişinin %1.6'sının problemli oyun oynayıcısı olduğunu (Ünübol vd., 2020); 10-15 yaşlarındaki 1174 öğrencinin %5.7'sinin bağımlı kullanıcı, %44'ünün problemli kullanıcı olduğunu (Karaca, Karakoç, Gürkan, Onan ve Barlas, 2020); 1250 üniversite öğrencisinden %0.96'sında ve aralarında e-spor oyuncusu olanların %2.57'sinde internet oyun oynama bozukluğu görüldüğünü (Evren vd., 2018) bulmuştur. Diğer kültürlerde ise Hong Kong'ta yaşayan 503 ergenin %15.6'sında oyun bağımlılığı görüldüğü (Wang, Ho, Chan, ve Tse, 2015); Norveç'te 16-74 yaş aralığındaki 3389 kişiden %1,4'ünün bağımlı oyuncu, % 7,3'ünün sorunlu oyuncu, % 3,9'unun angaje oyuncu ve % 87,4'nün normal oyuncu olduğu (Witteck vd., 2016); Tayland'ta 5497 ergende internet oyun oynama bozukluğu görülme sıklığının % 5,4 olduğu (Taechoyotin vd., 2020); Amerika'da 8-18 yaş aralığındaki video oyuncusu 1178 kişiden %8'inin patolojik oyun örüntüsü ortaya koyduğu (Gentile, 2009); Güney Avustralya'da 12-18 yaş aralığındaki 1287 kişiden %1.8'inin patolojik video oyunu kullanıcısı olduğu (King, Delfabbro, Zwaans ve Kaptsis, 2013); Fransa'da 18-30 yaş aralığındaki 418 kişilerin internet oyun bozukluğu prevalansının %2 olduğu (Laconi, Pirès ve Chabrol, 2017) bulunmuştur.

2.5.2.1. Dijital Oyunların Etkileri

Teknolojik gelişmelerle birlikte, dijital oyunlar daha kolay ulaşılabilir ve daha ilgi çekici hale gelmiş ve bu durum, çocuklardan yetişkinlere, her kesimden insanın günlük yaşamı içerisinde dijital oyunlara daha fazla yer vermesini birlikte getirmiştir. Dijital oyunlar, insanoğlunun hayatında giderek artan bir öneme sahip olmaktadır. Söz konusu bu durum, dijital oyunların olumlu ve olumsuz etkilerinin birçok araştırmaya konu olmasını sağlamıştır.

Yaygın bilinenin aksine, dijital oyunların her zaman zarar verici bir etkisi bulunmamaktadır. Yapılan çalışmalarla birlikte oyunların, oyuncuların bilişsel

işlevleri üzerinde yararlı etkileri olduğu görülmektedir. Feng, Spence ve Pratt (2007) deneysel bir çalışmada, 10 saat oyun oynamanın öncesi ve sonrasını ölçümlemiş; aksiyon türünde video oyunları ile antrenman yapan kişilerin, mekansal dikkat ve zihinsel rotasyon alanlarında gelişme gösterdiğini bulmuştur. Gunawardhana ve Palaniappan (2015), dijital oyunların farklı öğrenme alanları yaratmaları açısından yararlı olacağını savunmaktadır. Bunlara ek olarak, yetişkinlerde oyun oynamanın, iyilik hali, depresyon ve negatif duygulanım üzerinde etkili olduğunun bulunması, sosyo duygusal alanlarda da oyunun bazı yararları olabileceğini göstermektedir (Allaire vd., 2013).

Yararlı bazı etkilerine karşın, aşırı oyun oynamanın, bağımlılık etkisi dışında, sağlık üzerinde bazı olumsuz etkileri olduğu da bilinmektedir. Bu etkileri fiziksel ve psikososyal olarak iki alanda incelemek mümkündür. Dijital oyunların olumsuz fiziksel etkilerine bakıldığında, aşırı oyun oynayan kişilerde epileptik nöbetlere, işitsel halüsinasyonlara, enürezis ve enkopresise, bilek, boyun ve bel ağrılarına, obeziteye, uyku problemlerine, parmaklarda uyuşmalara, psikosomatik problemlere rastlanabileceği bilinmektedir (Griffiths, Kuss ve King, 2012). Benzer şekilde, Gunawardhana ve Palaniappan (2015) dijital oyunların epileptik nöbetler, kas ve cilt sorunlarına yol açabileceğine değinmiştir. Şendurur ve Şendurur (2018), aşırı oyun oynayan ergenlerin gözde kaşıntı ve kızarıklık başta olmak üzere, baş ağrısı, sırt ağrısı, eklem ağrısı, uykusuzluk gibi sağlık problemlerini bildirdiklerini ortaya koymuştur.

Oyunun psikososyal etkileri incelendiğinde, şiddet içerikli oyunların saldırgan davranış kalıplarının gelişmesi üzerinde etkili olabileceğinden (Barlett, Harris ve Baldassarro, 2007; Bartholow, Sestir ve Davis, 2005; Gunawardhana ve Palaniappan, 2015); aşırı oyun oynamanın akademik başarıyı (Gentile, 2009; Toker ve Baturay, 2016;) ve benlik saygısını düşürebileceğinden (Toker ve Baturay, 2016); oyun bağımlılığı arttıkça yalnızlığın artacağından (Kök Eren ve Örsal, 2018); problemlerli video oyunu oynayanların daha fazla kaygı ve depresyona, daha düşük yaşam doyumuna sahip olabileceğinden (Männikkö, Billieux ve Kääriäinen, 2015; Mentzoni vd., 2011) bahsedilmektedir. Nitel bir araştırmada üniversite öğrencileri, dijital oyunları oynamaları sebebiyle, günlük görevlerini aksattıklarını, oyunları gerçek hayatla ilişkilendirdiklerini ve oyun dışında etkinlikleri tercih etmemeye başladıklarını bildirmişlerdir (Yalçın ve Bertiz, 2019). Oyun oynamak için kendini soyutlamak, günlük hayatta insanlar iletişim kurmakta zorlanmak ve gerçek arkadaşlarla vakit geçirmek için zaman bulamamak, konstanstrasyonlarının azalması, okula gitme

konusunda motivasyonların düşmesi ve düşük notlar, aşırı oyun oynayan ergenlerin bildirimleri arasında yer almaktadır (Şendurur ve Şendurur, 2018). Bir başka çalışmada aşırı oyun oynayanlarda, üzüntü, intihar düşüncesi ve intihar planı bildirme riskinin daha yüksek olduğu belirtilmektedir (Messias, Castro, Saini, Usman ve Peeples, 2011). Bunlara ek olarak, stresin artması, gerçek yaşam ilişkilerinin yokluğu, intihar düşünceleri, yalnızlık, sosyal becerilerin zayıflaması, psikososyal iyilik halinin düşmesi, oyunların olumsuz etkileri arasında sayılmaktadır (Griffiths, Kuss ve King, 2012). Paulus, Ohmann, Von Gontard ve Popow (2018), literatür araştırmalarını derlediğinde, internet oynama bozukluğunun, ergenlerin sağlıklarını tehlikeye atabileceğini, akademik başarılarında düşüşe sebep olabileceğini, ergenleri daha izole bir hale getirerek depresifletirebileceğini ortaya koymaktadır.

2.5.2.2. Oyun Bağımlılığını Etkileyen Faktörler

Oyun bağımlılığının ortaya çıkmasında ve sürdürülmesinde birçok faktörün entegre olmuş bir şekilde etkili olduğu bilinmektedir (Király, Nagygyörgy, Griffiths ve Demetrovics, 2014; Paulus vd., 2018). Genel olarak bakıldığında bu faktörlerin, demografik özellikler, kişilik özellikleri, motivasyonel, nörobiyolojik, çevresel ve oyun ile ilişkili özellikler, eşlik eden diğer rahatsızlıklar açısından ele alındığı görülmektedir.

Yapılan araştırmalara bakıldığında, bazı demografik özelliklerin oyun bağımlılığı için risk faktörü oluşturabileceği görülmektedir. Oyun bağımlılığı riskinin erkeklerde, (Arıca vd., 2018; Mentzoni vd., 2011; Wang vd., 2015); ergen ya da genç yetişkin olanlarda (Mentzoni vd., 2011; Ünübol vd., 2020; Yalçın-Irmak ve Erdoğan, 2016) daha yüksek olduğu düşünülmektedir. Bununla birlikte, ebeveynlerin boşanmış ya da ayrı olması (Müller vd., 2015); ebeveynler arasındaki çatışmalar (Jeong vd., 2020; Yunlong, Chengfu, ve Hong, 2017); ebeveynlerden ayrı yaşamak (Taechoyotin vd., 2020); ebeveynlerin eğitim durumu (Karaca vd., 2020) oyun bağımlılığı için risk faktörü oluşturabilmektedir.

Kişilik özellikleri açısından oyun bağımlılıklarına bakıldığında, bazı kişilik özelliklerinin risk faktörü oluşturduğu düşünülmektedir. Bu bağlamda yapılan araştırmalarda, yüksek düzey internet oyun oynama bozukluğunun, daha yüksek nevrozizm, azalan sorumluluk ve düşük dışadönüklük ile ilişkili olduğu (Müller, Beutel, Egloff ve Wölfling, 2014); daha az sorumluluk özelliğinin ve düşük açıklık

özelliklerinin oyun bağımlılığı ile ilişkili olduğu (Wang vd., 2015) bulunmuştur. Nevrotik kişilik özelliklerine sahip kişilerin, duygusal istikrarlarındaki düşüklük sebebiyle sosyal hayatlarındaki durumları tehdit edici görebilecekleri, gerçek yaşam olaylarından kaçmak için nispeten daha güvenilir görünen sanal ortamlara yönelebilecekleri düşünülmektedir (Király vd., 2014). Bunlara ek olarak dürtüselliğin (Irlles ve Gomis, 2015; Walther, Morgenstern ve Hanewinkel, 2012); narsistik kişilik özelliklerinin (Kim, Namkoong, Ku ve Kim, 2008; Zandi Payam ve Mirzaeidoostan, 2019) oyun bağımlılığı ile ilişkili olduğunu ortaya koyan çalışmalar vardır. Kişilik özelliklerinin yanı sıra yapılan derleme çalışmalarında, uyumsuz duygu düzenleme, düşük benlik saygısı, düşük sosyal yeterlilik ve saldırganlık ile oyun bağımlılığının ilişkili olabileceğini ortaya koyulmaktadır (Király vd., 2014; Rehbein, Kühn, Rumpf ve Petry, 2016; Paulus vd., 2018).

Motivasyonel bakış açısına göre, oyun bağımlılığının ortaya çıkmasında, kişileri daha fazla oyun oynamaya iten bazı güdülerin var olduğu düşünülmektedir. Oyun geliştiricileri de bu güdülerini göz önünde bulundurarak, oyun oynayan kişilerin psikolojik ihtiyaçlarına odaklanıp, kişileri daha fazla oyun oynamaya sevk etmeyi amaçlamaktadır (Király vd., 2014). Yee (2006), çok oyunculu çevrimiçi rol oynama oyunu oynayanları motive eden üç faktörü ve bu üç faktöre bağlı 10 bileşeni açıklamıştır. Bahsi geçen üç faktör, başarı, sosyal ve oyuna dalma olarak belirlenmiştir. Başarı faktörü, güç kazanma, oyun içerisinde zenginlik ya da statü sembollerini biriktirme ve hızla gelişim gösterme arzusu olarak tanımlanan “İlerleme” bileşenini; oyun karakterini en iyi şekilde kullanmak için temel kuralları ve sistemi analiz etmek olarak belirtilen “Mekanik” bileşenini; başkalarına meydan okuma ve onlarla rekabet etme arzusu olarak tanımlanan “Rekabet” bileşenini kapsamaktadır. Sosyal faktörü ise diğer oyunculara yardım etme ve diğer oyuncularla sohbet etme şeklinde görülen “Sosyalleşme” bileşeninden; diğer insanlarla uzun süreli anlamlı ilişkiler kurma arzusu olarak belirtilen “İlişki” bileşeninden; bir grup çalışmasının parçası olmaktan doyum elde etmeyi belirten “Takım Çalışması” bileşeninden oluşmaktadır. Son olarak oyuna dalma faktörü, çoğu oyuncunun bilmediği şeyleri bulmak ve bilmek olarak tanımlanan “Keşif” bileşeninden; bir özgeçmiş olan karakter yaratmak ve onun hikayesini doğaçlama olarak meydana getirmek için diğer oyuncularla etkileşime geçmek anlamındaki “Rol Oynama” bileşeninden; karakterin görünüşünü özelleştirmek olarak tanımlanan “Kişiselleştirme” bileşeninden; gerçek hayatın problemlerini düşünmekten kaçmak için çevrimiçi ortamı kullanmak olarak

belirtilen “Gerçeklerden Kaçış” bileşeninden meydana gelmektedir (Yee, 2006). Dolayısıyla bu üç faktör ve onlara bağlı bileşenler, oyuncuların oyun oynamalarını sürdüren faktörler olarak görülmektedir. Ryan, Rigby ve Przybylski (2006), yaptıkları deneysel çalışmalar sonucunda, oyundan alınan zevkin ve onu sürdürmenin oyun sırasında yetkinlik ve özerklik ihtiyaçlarının karşılanması ile ilişkili olduğunu; çok oyunculu oyunlarda bunlara ek olarak ilişkisel ihtiyacın doyuma ulaşmasının oyun motivasyonunu arttırdığını bulmuşlardır. Yine benzer şekilde Öz Belirleme Kuramı çerçevesinde, Mills, Milyavskaya, Heath ve Derevensky (2018), özerklik, yetkinlik, ilişki ihtiyaçlarının engellenmesi ile problemlili oyun oynamanın ilişkisini ortaya koymuştur. Dursun ve Eraslan Çapan (2018), ise ergenlerde özerklik ve ilişki ihtiyaçlarının oyun bağımlılığı ile ilişkisini belirtmektedir.

Risk faktörleri arasında oyun bağımlılığına eşlik eden bazı rahatsızlık da yer almaktadır. Yapılan araştırmalar arasında, dikkat problemlerinin, patolojik oyun oynama ile birlikte görüldüğü bulunmuştur (Gentile, 2009) Griffiths, Kuss ve King (2012) derleme çalışmalarında, dikkat eksikliği ve hiperaktivite bozukluğunun, yaygın anksiyete, panik bozukluk, depresyon ve sosyal fobi belirtilerinin, okul fobisinin ve çeşitli psikosomatik semptomların oyun bağımlılığına eşlik ettiğini belirtmektedir. Benzer şekilde Hyun ve diğerleri (2015), psikopatolojik koşullar olarak ele alınan dikkat eksikliği ve hiperaktivite, depresyon, anksiyete ve dürtüsellik, diğer risk faktörleri ile karşılaştırıldığında, en güçlü risk grubunu oluşturduğunu belirtmektedir.

Nörobiyolojik perspektif ile oyun bağımlılığını inceleyen araştırmalarda, oyun bağımlılığın altında yatan beyin mekanizmalarının madde bağımlılığındaki ile benzer olduğunu görülmektedir (Rehbein vd., 2016). Yapılan bir beyin görüntüleme araştırmasında, oyun bağımlısı kişilerin sağ orbitofrontal korteks, bilateral insula ve suplementer motor alan beyin bölgelerinde gri maddede önemli düzeyde küçülmelerin olduğu ve söz konusu beyin bölgelerindeki gri madde anormallikleri oyun bağımlılığı ile ilişkili olduğu bulunmuştur (Weng vd., 2013). Oyun bağımlılığındaki nörobiyolojik mekanizmaları araştıran bu zamana kadarki çalışmalar, oyun bağımlılığı görülen kişilerde ödül eksikliği olduğunu, dürtü kontrol mekanizmalarında azalma olduğunu, karar verme mekanizmalarında bozulmalar olduğunu ve dürtüsellik var olduğunu belirtmektedir (Weinstein ve Lejoyeux, 2020). Ancak tüm bunların oyun bağımlılığının sebebi mi yoksa sonucu mu olduğu ile ilgili net bulgular bulunmamaktadır (Paulus vd., 2018).

Bazı durumlarda ise oyun ile ilişkili durumlar oyun bağımlılığı üzerinde bir risk faktörü oluşturmaktadır. Bunların en başında, çok oyunculu oyun oynamayı tercih etmek gelmektedir (Wang vd., 2015). Çok oyunculu çevrimiçi rol yapma oyunlarının (MMORPG), sosyalleşme imkânı ve daha fazla rekabet içermesi, kişileri daha uzun saatler oyun oynamaya itebilmektedir (Hussain, Griffiths ve Baguley, 2012). Bu durumda, oyun oynama miktarı da oyun bağımlılığı için bir risk faktörü olarak görülmektedir (Gentile, 2009; Männikö vd., 2015; Taş, 2019). Király ve diğerleri (2014), aşırı oyun oynamanın her zaman oyun bağımlılığına sebep olmadığını altını çizmekte, bağımlılık için olumsuz sonuçların da eşlik etmesi gerektiğini belirtmektedir. Ancak buna karşın, oyun bağımlılığının bir süreç olduğu göz önünde bulundurularak, aşırı oyun oynamanın bu süreçte bağımlılık için risk faktörü olabileceği akılda bulunmalıdır (Király vd., 2014).

Son olarak ailesel faktörlerin de oyun bağımlılığı için bir risk faktörü oluşturabileceği bilinmektedir. Aile içi uyumsuzluk (Wang vd., 2015); ebeveyn reddi (Throuvala, Janikian, Griffiths, Rennoldson ve Kuss, 2019); ebeveyn tutumları ve aile işlevselliği (Bonnaire ve Phan, 2017) oyun bağımlılığı için risk faktörü olarak görülmektedir. Buna karşın, ebeveyn denetiminin ve ebeveyn-çocuk ilişkisinin güçlenmesinin patolojik internet oyunu oynamada önleyici olabileceği belirtilmektedir (Kwon, Chung ve Lee, 2011).

Bu araştırmada da, oyun bağımlılığı üzerinde etkisi olduğu düşünülen ebeveynlerin duygusal olarak erişilebilir olma hali ile geç ergenlik dönemindeki bireylerin duygu düzenlemelerinde yaşadıkları güçlükler ele alınacaktır. Gelecek bölümde bu değişkenlerle ilgili ilgili literatür araştırmalarına yer verilmiştir.

2.6. Literatürdeki İlgili Araştırmalar

2.6.1. Geç Ergenlik Dönemindeki Bireylerde Oyun Bağımlılığını İnceleyen Araştırmalar

Geç ergenlik dönemindeki bireyleri dahil eden araştırmalara bakıldığında ülkemizde oyun bağımlılığı ile kısıtlı araştırmaya ulaşılmıştır. Bülbül, Tunç, Aydil (2018) 446 üniversite öğrencisinden veri topladıkları çalışmalarında, katılımcıları oyun bağımlılığı puanlarına göre “bağımlılar”, “adaylar” ve “bilinçli oyuncular” olarak gruplandırmışlardır. Erkeklerin çoğunun bağımlı grupta yer aldığı; erken yaşta

dijital oyunlarla tanışmanın ve akıllı telefon kullanmaya başlamanın bağımlılığı arttırdığı; bağımlı gruptakilerin ders çalışma sürelerinin ve not ortalamalarının düşük olduğu araştırma bulguları arasındadır.

Andiç (2019) erken, orta ve geç ergenlik dönemindeki bireylerin oyun bağımlılıklarını ailesel ve bireysel değişkenler açıdan incelemiştir. Araştırmadan elde edilen bilgiler doğrultusunda, anne eğitim düzeyi, anne ile babanın ergene karşı koalisyonu, ergenin arada kaldığı üçgenleşme, anneden algılanan psikolojik kontrol, sınırlayıcı annelik ve babalık, aşırı izin verici annelik ve babalık ile odaklanmamış babalık yaklaşımları, içsel işlevsel olmayan duygu düzenlemenin internet oyun oynama bozukluğunu pozitif düzeyde yordadığı bulunmuştur. Aynı zamanda, olumlu kendilik algısının ise internet oyun bağımlılığının negatif yordayıcısı olduğu sonucuna varılmıştır (Andiç, 2019).

Arslan (2020) 1108 üniversite öğrencisinin katıldığı çalışmada, üniversite öğrencilerinin oyun bağımlılığı puanlarının cinsiyet, yaş, sınıf düzeyi, mezun olunan lise türü, ikamet edilen yer, hangi branştan mezun olduğuna göre farklılaştığını ifade etmektedir.

Kanat (2019), İnönü Üniversitesi'nde 2018-2019 döneminde okumuş olan 646 öğrenci ile yürüttüğü araştırmasında, dijital oyun bağımlılığını, iletişim becerilerini, öğrencilerin algıladıkları yalnızlık seviyelerini demografik bazı değişkenler açısından incelenmiştir. Araştırma bulguları arasında, oyun bağımlılığı puanlarının, cinsiyete, eğitim durumuna, ebeveyn eğitim seviyesine, günlük oyun oynama miktarına ve kardeş sayısına göre değiştiğine yer verilmiştir. Buna karşın gelir düzeyinin oyun bağımlılığı üzerinde anlamlı etkisi bulunmamıştır (Kanat, 2019).

159 üniversite öğrencisiyle gerçekleştirilen bir başka çalışmada, oyun bağımlılığın öncülleri, sosyoekonomik statü, bilgisayar sahibi olma, cinsiyet, sigara içme, çevrimiçi ve bilgisayar oyunları oynama, annelerinin çalışma durumu ve eğitim seviyeleri değişkenleri açısından; oyun bağımlılığının sonuçları ise ağırlıklı not ortalaması, benlik saygısı ve özgüven değişkenleri perspektifinden ele alınmıştır. Araştırmanın sonuçlarına göre, sosyo ekonomik statü, sigara içme, online oyun oynama, bilgisayar oyunu oynama ve annenin çalışma durumları oyun bağımlılığını arttırmıştır. Buna karşın, kız olmak, annenin eğitim seviyesi, oyun bağımlılığı seviyesini düşürmüştür. Ancak, değişkenlerin anlamlı etkisine bakıldığında, sadece sosyo ekonomik durumun, cinsiyetin, online ve bilgisayar oyunu oynamanın, oyun bağımlılığına etkisi anlamlı bulunmuştur. Bunlara ek olarak, oyun bağımlılığının

öğrencilerin ağırlıklı not ortalamalarını ve benlik saygılarını düşürdüğü; özgüvenleri üzerinde bir etkisi olmadığı sonucuna ulaşılmıştır (Toker ve Baturay, 2016).

Lise ve üniversite öğrencilerinin dahil edildiği bir başka çalışmada ise öğrencilerin internet oyun bağımlılığının sıklığı ve oyun bağımlılıklarında etkili olan faktörler incelenmiştir. Bu çalışmada üniversite öğrencileri için yapılan regresyon analizinde erkek olmanın, ebeveynlerin ayrı olmasının veya vefat etmesinin, tek çocuk olmanın, fiziksel aktivite yapmamanın, online oyunları tercih etmenin internet oyun bağımlılığı riskinin arttırdığı ortaya koyulmuştur (Koç, 2020).

Baysak ve diğerleri (2020) bir çevrimiçi oyun olan Travian oyununu oynayan katılımcılar ile yaptığı çalışmada, kişilerin çevrimiçi oyun bağımlılıklarını sosyodemografik ve psikososyal özellikler açısından incelemiştir. Yapılan bu çalışmada, katılımcıların algıladıkları sosyal destek, yaşam doyumu ve benlik saygısı arttıkça oyun bağımlılığı puanlarının düştüğü bulunmuştur (Baysak vd., 2020).

2.6.2. Ebeveyn Duygusal Erişilebilirliği ile Oyun Bağımlılığı İlişisini Ortaya Koyan Araştırmalar

Alan yazında, ebeveyn duygusal erişilebilirliği ve benzer değişkenler ile oyun bağımlılığının ilişkisini ortaya koyan araştırmalar bulunmaktadır. Aynı zamanda internet bağımlılığı ve oyun bağımlılığı birbiri ile ilişkili görülen davranışsal bağımlılıklardır (Ayhan ve Köseliören, 2019; Wei vd., 2017). Bu sebeple ilgili alan yazını incelenirken internet bağımlılığı ile ilgili araştırmalara da yer verilmiştir.

Kitapçioğlu (2020) 12-18 yaşındaki çevrimiçi oyun bağımlılığı olan ergenlerde baba rolünü değerlendirdiği çalışmada, nitel ve nicel yaklaşımı birlikte kullanmıştır. Araştırmanın nitel verilerinden elde edilen bilgilere göre çevrimiçi oyun bağımlısı olan ergenlerin, babalarını duygusal olarak uzak ve iletişim kurmayan olarak tanımladıkları görülmektedir (Kitapçioğlu, 2020).

Kwon, Chung ve Lee (2011) ergenlerde yaptıkları çalışmada, ihmalkâr ebeveynliğin, baskıcı ve düşmanca ebeveyn yaklaşımlarının patolojik internet oyun kullanımını arttırdığı sonucuna ulaşmışlardır.

Tetik (2020) yüksek lisans tez çalışmasında, 14-18 yaş aralığındaki 478 lise öğrencisi yaptığı çalışmada, ergenler tarafından algılanan ebeveynlere dair kabul ve ilgi ile duygusal zekâ düzeyleri arasındaki ilişkinin kısmen, dijital oyun bağımlılık düzeyleri aracılığıyla gerçekleştiğini bulmuştur.

Bir başka araştırmada, 12-17 yaşındaki 176 ergen, patolojik internet kullanıcısı olan ve olmayan olarak gruplandırılarak çalışmaya dâhil edilmiştir (Karaer ve Akdemir, 2019). Bu çalışmada, internet bağımlısı olan ergenlerin ebeveynlerinin, kabul/katılım ve denetim/izleme konusunda daha yetersiz oldukları ve duygusal olarak daha az erişilebilir buldukları bulunmuştur (Karaer ve Akdemir, 2019).

Trumello, Babore, Candelori, Morelli ve Bianchi (2018), 10- 21 yaş aralığındaki, 743 İtalyan ergenle yaptıkları çalışmalarında, düşük düzey annenin duygusal erişilebilirliğinin internet bağımlılığını yordadığı sonucuna ulaşmışlardır.

4400 üniversite öğrencisi ile yapılan bir çalışmada, erkek olmak, sık internet kullanımı, zayıf akademik başarı, zayıf aile ortamı ve ebeveynlerden sevgi eksikliği, problemlili internet kullanımının yordayıcıları olarak bulunmuştur (Huang vd., 2009).

Yapılan bir başka araştırma, 1 yıl boyunca takip edilen ön ergenlik dönemindeki 268 kişi ile gerçekleştirilmiştir ve çalışmada baba-ocuk bağlanmasının evlilik atışması ile internet oyun oynama bozukluğu arasındaki ilişkide aracı rolü olduğu ifade edilmektedir (Jeong vd., 2020).

Sung, Nam ve Hwang (2020) Koreli üniversite öğrencileriyle yaptıkları çalışmada, kaygılı ve kaçınan bağlanma stillerini, stresli olaylar aracılığıyla oyun bağımlılığı ile ilişkilendirmişlerdir.

15-19 yaş arasındaki 164 ergenle yapılan bir başka çalışmada bağlanma stilleri ile internet ve dijital oyun bağımlılığı arasındaki ilişkiyi incelenmiştir (Musluoğlu, 2016). Bu araştırma sonucunda bağlanma stilleri ile internet ve oyun bağımlılığı arasında anlamlı bir ilişkiye rastlanmamıştır ancak Musluoğlu (2016) aileden duygusal destek alınmaması durumunda bağımlılıkların önlenmesinin de zorlaşacağını belirtmektedir.

13-21 yaş aralığındaki 472 bireyle yapılan bir başka çalışmada bağlanmanın madde ile ilişkisi olmayan bağımlılıklarından kumar bozukluğu, video oyun bağımlılığı ve problemlili internet kullanımını yordadığı ortaya koyulmuştur (Estévez vd., 2017).

2.6.3. Ebeveyn Duygusal Erişilebilirliği ve Duygu Düzenleme İlişkisini Ortaya Koyan Araştırmalar

Duygusal olarak erişilebilir olmayan ebeveynlerin, çocuklarının duygularına uyumlu tepkiler vermemesi sebebiyle duygu düzenleme becerilerinin olumsuz etkileneceği düşünölmektedir. Bir başka deyişle ebeveynlerin duygusal olarak

erişilebilir olmaması, bireylerin duygu düzenleme güçlükleri yaşamasına sebep olabilmektedir.

Yap ve diğerleri (2010) 163 anne-ergen çiftinin, bir olay planlama ve problem çözme görevlerindeki etkileşimlerini gözlemlemişlerdir. Bu etkileşim sırasında, ön ergenlik dönemindeki bireylerin duygu düzenleme güçlükleri ve depresif durumları öz bildirim yoluyla değerlendirilmiştir. Yürütülen bu çalışmada, ergenlerin duygu ifadelerine anneleri tarafından uygun tepkiler verilmediğinde, daha fazla uyumsuz duygu düzenleme stratejilerinin kullanıldığı ve daha fazla depresif belirti gösterildiği sonucuna ulaşılmıştır (Yap vd., 2010).

Bir başka çalışmada, daha yapıcı duygu düzenleme becerilerine sahip çocukların, ebeveynlerinden kabul edici ve destekleyici bir yaklaşım gördükleri; destekleyici olmayan ebeveyn tepkilerinin çocukların sosyo-duygusal gelişimini ve duygusal yetkinliğini olumsuz etkilediği belirtilmiştir (Eisenberg vd., 1998).

Anne-çocuk ve baba-çocuk etkileşimlerini 1 yıl boyunca inceleyen gözlemsel çalışmada, ebeveynlerin duygusal varlığı çocukların duygusal yetkinliği ile ilişkili bulunmuştur (Volling, McElwain, Notaro ve Herrera, 2002).

Tulpar, Aktan ve Yardımcı (2019), güvenli ve güvensiz bağlanma stillerine sahip çocuklarla yaptığı karşılaştırmalı çalışmada, güvenli bağlananların duygu düzenleme becerilerinin daha yüksek olduğunu ortaya koymuştur.

Sarıtaş ve Gençöz (2011) 595 ergen ve 365 anne ile yaptıkları çalışmada, ergenlerin duygu düzenlemede yaşadığı zorluklarda, annelerin yaşadığı duygu düzenleme güçlüklerinin etkili olabileceğini belirtmektedir. Aynı zamanda bu araştırmada, annelerini baskın ve otoriter olarak ergenlerin duygu düzenlemede daha fazla zorluk yaşadıklarından bahsedilmektedir (Sarıtaş ve Gençöz, 2011).

2.6.4. Duygu Düzenleme ve Oyun Bağımlılığı İlişisini Ortaya Koyan Araştırmalar

Literatür incelendiğinde, duygu düzenlemenin bağımlılıklar ile ilişkisinin ortaya koyan araştırmalara rastlanmaktadır. Lin ve diğerleri (2020) yaptıkları araştırmada, genç yetişkinlik dönemindeki bireyleri, her grupta 69 kişi olmak üzere normal oyuncu grup, internet oyun bozukluğu olan grup ve kontrol grubu olarak üç gruba ayırmışlardır. Araştırmaya göre, internet oyun bozukluğu olan grubun duygularını ayarlama puanları diğer gruplardan daha yüksek bulunmuştur. Aynı zamanda yapılan regresyon analizi sonucunda, duygu düzenlemenin duygu ayarlama alt boyutunun ve

duygu ayarlama ve duyguları gizleme boyutlarının etkileşimli etkisinin internet oyun bozukluğu ile ilişkili olduğu bulunmuştur (Lin vd., 2020).

Bir başka çalışmada 13-21 yaş arasındaki 472 ergende, madde ve davranışsal bağımlılıklar ile bağlanmanın ve duygu düzenlemenin ilişkisi incelenmiştir (Estévez vd., 2017) Araştırma bulguları arasında, duygu düzenlemenin diğer davranışsal bağımlılıklar gibi video oyun bağımlılığının yordayıcısı olduğu belirtilmektedir.

Barut (2019) yüksek lisans tez çalışmasında, 639 lise öğrencisinde dijital oyun bağımlılığı, algılanan sosyal destek ve duygu düzenleme ilişkisini incelemiş ve araştırmadan dijital oyun bağımlılığı düzeyi yükseldikçe, işlevsel olmayan duygu düzenleme stratejilerinin daha fazla, işlevsel duygu düzenleme stratejilerinin ise daha az kullanıldığı bulgularına ulaşılmıştır.

Trumello ve diğerleri (2018), 10- 21 yaşındaki 743 İtalyan ergenle yürüttükleri çalışmalarının bulguları arasında, bilişsel yeniden değerlendirme ve dışavurumcu bastırma duygu düzenleme stratejilerinin internet bağımlılığı ile ilişkisine yer vermiştir.

Alan yazındaki araştırmalar, duygu düzenlemenin diğer davranışsal ya da madde ile ilişkili bağımlılıklarla da ilişkili olduğunu ortaya koymaktadır. Elmas ve diğerleri (2017), 246 erkeğin aleksitimi düzeyleri ile patolojik kumar oynama davranışları arasında duygu düzenlemenin aracı etkisinden söz etmektedir. Ercengiz ve Şar, (2017) 13-19 yaş aralığındaki 426 ergen ile duygu düzenlemenin internet bağımlılığı üzerindeki etkisini araştırmış; araştırma sonucunda ise dışsal işlevsel, dışsal işlevsel olmayan ve içsel işlevsel olmayan duygu düzenlemelerin internet bağımlılığının pozitif anlamlı yordayıcısı; içsel işlevsel duygu düzenlemenin ise internet bağımlılığının negatif anlamlı yordayıcısı olduğu bulgularına ulaşmıştır. Yıldız (2017) ise duygu düzenleme stratejilerinin internet ve akıllı telefon bağımlılığı üzerindeki yordayıcılığını incelemiştir. 262 lise öğrencisinin katıldığı araştırmanın sonuçlarına göre, dışsal işlevsel olmayan, içsel işlevsel olmayan ve içsel işlevsel duygu düzenlemeler hem internet hem de akıllı telefon bağımlılığının anlamlı yordayıcıları olarak kabul edilmiştir.

2.6.5. Duygu Düzenleme Güçlüğü'nün Aracı Etkisini Ortaya Koyan Çalışmalar

Ebeveyn duygusal erişilebilirliği ile psikolojik problemler arasındaki ilişkide duygu düzenlemenin aracı etkisini ortaya koyan bazı çalışmalar bulunmaktadır. 909 lise öğrencisi ile yapılan bir tez araştırmasında, ebeveyn duygusal erişilebilirliği ile

psikolojik sağlamlık arasındaki ilişkide duygu düzenlemenin aracılık etkisi olduğu bulunmuştur (Eroğlu, 2019).

Gökçe ve Yılmaz (2018) 16-25 yaş aralığındaki, hala ebeveynleri ile birlikte yaşıyan kişilerin katıldığı araştırmada, ebeveyn duygusal erişilebilirliği ile genel psikolojik sağlık arasındaki ilişkide duygu düzenlemenin, kişilerarası ilişkilerin ve sosyal desteğin etkisini medyatör analiz üzerinden incelemiştir. Bu araştırmannın sonuçlarına göre, annenin ve babanın duygusal erişilebilirliği ile genel psikolojik sağlık arasındaki ilişkide duygu düzenleme güçlüğünün tam aracı etkisi bulunmaktadır (Gökçe ve Yılmaz, 2018).

Liese, Kim ve Hodgins (2020) 712 üniversite öğrencisi ile yaptıkları çalışmada, kaygılı ama kaçınan olmayan bağlanma ile internet oyun oynama arasındaki ilişkiye duygu düzenlemenin aracılık ettiğini belirtmişlerdir.

Buckholdt, Parra ve Jobe Shields (2014), 80 ebeveyn- ergen çifti ile ailedeki duygusal süreçleri ve ergen psikopatolojisini ele aldıkları bir çalışma yürütmüşlerdir. Çalışmanın sonucunda, ebeveynlerin duygu düzenleme bozukluğu ile ilişkili olan ebeveynin duyguları geçersiz kılma tutumunun, ergenlerdeki duygu düzenleme bozukluğuna yol açtığı bulunmuştur. Aynı zamanda ebeveynlerin duyguları geçersiz kılması ile ergenlerin içselleştirme ve dışsallaştırma problemleri arasındaki ilişkide, ergenlerin duygu düzenlemede yaşadıkları güçlüklerin kısmi payının olduğu bulunmuştur (Buckholdt, Parra ve Jobe Shields, 2014).

BÖLÜM 3

3. AMAÇ VE HİPOTEZLER

3.1. Araştırmanın Amacı

Bu çalışma, geç ergenlik dönemindeki bireylerin oyun bağımlılık düzeylerinin duygusal boyut çerçevesinde ele alınması amacıyla tasarlanmıştır. Araştırma ile geç ergenlik dönemindeki bireylerin oyun bağımlılığında, hem ebeveyn hem de kişinin bireysel rolünün etkisi ortaya koyulmaya çalışılmıştır. Bu kapsamda, ebeveyn duygusal erişilebilirliğinin ve duygu düzenleme güçlüğü'nün oyun bağımlılığı üzerinde yordayıcı etkisinin incelenmesi amaçlanmıştır. Ayrıca, ebeveyn duygusal erişilebilirliği ile oyun bağımlılığı arasındaki ilişkide duygu düzenleme güçlüğü'nün ve alt boyutlarının aracı rolünün analiz edilmesi hedeflenmiştir. Bunlara ek olarak, geç ergenlik dönemindeki bireylerin oyun bağımlılığı, duygu düzenleme güçlüğü, ebeveynlerin duygusal erişilebilirlikleri düzeylerinde etkili olabilecek değişkenler ortaya koyularak literatüre katkı sağlamak istenmektedir. Tüm bunların, oyun bağımlılığı ile ilişkili tedavi ve önleyici müdahale planlarına ışık tutacağı düşünülmektedir.

3.2. Araştırma Hipotezleri

H1: Annenin duygusal erişilebilirliği ile oyun bağımlılığı arasındaki ilişkide duygu düzenleme güçlüğü düzeyi aracı etkiye sahiptir. Bu bağlamda geliştirilen işlemsel hipotezler şu şekildedir.

A. Annenin duygusal erişilebilirliği, oyun bağımlılığını anlamlı düzeyde yordamaktadır.

- B. Annenin duygusal erişilebilirliği, duygu düzenleme güçlüğü anlamlı düzeyde yordamaktadır.
- C. Duygu düzenleme güçlüğü, oyun bağımlılığını anlamlı düzeyde yordamaktadır.
- D. Annenin duygusal erişilebilirliği ile oyun bağımlılığı arasındaki ilişkinin analizine duygu düzenleme dâhil edildiğinde, ebeveyn duygusal erişilebilirliğinin oyun bağımlılığı üzerindeki anlamlı etkisinin kaybolması beklenmektedir.

H2: Babanın duygusal erişilebilirliği ile oyun bağımlılığı arasındaki ilişkide duygu düzenleme güçlüğü düzeyi aracı etkiye sahiptir. Bu bağlamda geliştirilen işlemsel hipotezler şu şekildedir.

- A. Baba duygusal erişilebilirliği oyun bağımlılığını anlamlı düzeyde yordamaktadır.
- B. Babanın duygusal erişilebilirliği, duygu düzenleme güçlüğü düzeyini anlamlı düzeyde yordamaktadır.
- C. Duygu düzenleme güçlüğü düzeyi, oyun bağımlılığı düzeyini anlamlı düzeyde yordamaktadır. Duygu düzenleme güçlüğü arttıkça oyun bağımlılığı puanlarının artması beklenmektedir.
- D. Babanın duygusal erişilebilirliği ile oyun bağımlılığı arasındaki ilişkinin analizine duygu düzenleme güçlüğü dâhil edildiğinde, babanın duygusal erişilebilirliğinin oyun bağımlılığı üzerindeki anlamlı etkisinin kaybolması beklenmektedir.

H3: Annenin duygusal erişilebilirliği ile oyun bağımlılığı arasındaki ilişkide duygu düzenleme güçlüğü alt boyutlarının aracı etkisi bulunmaktadır. Bu bağlamda geliştirilen işlemsel hipotezler şu şekildedir.

- A. Annenin duygusal erişilebilirliği düzeyi, duygu düzenleme alt boyutlarından farkındalık, netlik, kabul, dürtü kontrolü, amaçlar ve stratejiler düzeylerini anlamlı düzeyde yordamaktadır.
- B. Annenin duygusal erişilebilirliği düzeyi, oyun bağımlılığı düzeyini anlamlı bir düzeyde yordamaktadır.
- C. Duygu düzenleme güçlüğü alt boyutlarından farkındalık, netlik, kabul, dürtü kontrolü, amaçlar ve stratejiler düzeylerin oyun bağımlılığını anlamlı düzeyde yordamaktadır.

D. Duygu düzenleme güçlüğü alt boyutlarından farkındalık, netlik, kabul, dürtü kontrolü, amaçlar ve stratejiler, annenin duygusal erişilebilirliği ile oyun bağımlılığı arasındaki ilişkinin analizine ayrı ayrı dahil edildiğinde, annenin duygusal erişilebilirliğinin oyun bağımlılığı üzerindeki anlamlı etkisinin kaybolması beklenmektedir.

H4: Babanın duygusal erişilebilirliği ile oyun bağımlılığı arasındaki ilişkide duygu düzenleme güçlüğü alt boyutlarının aracı etkisi bulunmaktadır. Bu bağlamda geliştirilen işlemsel hipotezler şu şekildedir.

- A. Babanın duygusal erişilebilirliği düzeyi, duygu düzenleme alt boyutlarından farkındalık, netlik, kabul, dürtü kontrolü, amaçlar ve stratejiler düzeylerini anlamlı düzeyde yordamaktadır.
- B. Babanın duygusal erişilebilirliği düzeyi, oyun bağımlılığı düzeyini anlamlı bir düzeyde yordamaktadır.
- C. Duygu düzenleme güçlüğü alt boyutlarından farkındalık, netlik, kabul, dürtü kontrolü, amaçlar ve stratejiler düzeylerin oyun bağımlılığını anlamlı düzeyde yordamaktadır.
- D. Duygu düzenleme güçlüğü alt boyutlarından farkındalık, netlik, kabul, dürtü kontrolü, amaçlar ve stratejiler, babanın duygusal erişilebilirliği ile oyun bağımlılığı arasındaki ilişkinin analizine ayrı ayrı dahil edildiğinde, babanın duygusal erişilebilirliğinin oyun bağımlılığı üzerindeki anlamlı etkisinin kaybolması beklenmektedir.

H5: Katılımcıların, annenin duygusal erişilebilirliği, babanın duygusal erişilebilirliği, oyun bağımlılığı ve duygu düzenleme güçlüğü düzeyleri sosyodemografik özelliklere göre anlamlı düzeyde farklılık gösterecektir.

BÖLÜM 4

4. YÖNTEM

4.1. Örneklem

Araştırma örnekleme, 18-21 yaş aralığındaki geç ergenlik dönemindeki bireylerden oluşmaktadır. Evren, Türkiye İstatistik Kurumu 2019 yılı “cinsiyet ve tek yaşa göre il bazında ve Türkiye toplamı nüfus bilgileri” verilerinden elde edilen, 18-21 yaş arasındaki toplam 5.368.341 kişiden meydana gelmektedir. Bu doğrultuda örneklem, Raosoft Örneklem Hesaplama Aracı ile yapılan hesaplamalar ile yüzde 95 güven düzeyine ve 0,05 hata oranına göre minimum 385 kişi olarak belirlenmiştir. Çalışmaya katılanlar, uygun örnekleme yöntemiyle seçilmiştir. Gönüllülük esasına bağlı olarak, çevrimiçi ortamda anket ve ölçeklerin doldurulmasıyla çalışmaya katılım sağlanmıştır. Çalışmanın işleme kriteri, geç ergenlik dönemi olarak belirtilen yaş aralığının 18-21 olması sebebiyle (Hagan, vd.2017; Şahin ve Özçelik, 2016; Parlaz vd., 2012) “18-21 yaşında olmak”; dışlama kriterleri ise “her iki ebeveynin hayatta olmaması” ve “psikolojik/psikiyatrik destek alıyor olmak” şeklindedir.

Araştırmaya toplam 642 kişi katılmıştır. Bu kişilerden 67 kişi, psikolojik/psikiyatrik destek aldığı ve 37 kişi, 18-21 yaş aralığının dışında olduğu gerekçesiyle araştırmaya dahil edilmemiştir. 1 kişi de oyun oynamadığını belirttiği için analize sokulmamıştır. Bu doğrultuda araştırmaya dahil edilen kişi sayısı 537’dir.

537 kişiden 15 kişinin sadece annesi hayatta olup, babaları sağ değildir. Bu kişilerin babaları, duygusal olarak erişilebilir bulunamayacakları gerekçesiyle babanın duygusal erişilebilirliği puanları araştırmaya dahil edilmemiştir. Benzer

şekilde 5 kişinin de sadece babası hayatta olup, anneleri vefat ettiği bilinmektedir. Bu kişilerin de annelerinin duygusal olarak erişilebilir durumda bulunmaması sebebiyle, annenin duygusal erişilebilirliği puanları analizlere dahil edilmemiştir.

Araştırmaya katılan kişilerin %2,6'sı yüksek riskli oyun bağımlılığına sahiptir. Katılımcılara ait sosyo-demografik özelliklere Tablo 4.1'de, ailelerine ait özelliklere Tablo 4.3'te, dijital oyun oynama ile ilgili diğer verilere Tablo 4.4'te yer verilmiştir.

Tablo 4.1 Katılımcıların Sosyodemografik Özellikleri

Değişkenler	n	%
Cinsiyet		
Kadın	196	36,5
Erkek	341	63,5
Yaş		
18	121	22,5
19	171	31,8
20	135	25,1
21	110	20,5
Öğrenim durumu		
Ortaokul	1	0,2
Lise	127	23,6
Önlisans	69	12,8
Lisans	340	63,3
Birlikte yaşanılan kişiler		
Anne	64	11,9
Baba	14	2,6
Anne/Baba	414	77,1
Anne ve babadan ayrı	45	8,4
Düzenli aktivite		
Evet	438	81,6
Hayır	99	18,4
Düzenli aktivite türü		
Sanat aktiviteleri	108	24,7
Spor aktiviteleri	81	18,5
Kültürel aktiviteler	226	51,6
Diğer	23	5,3

Tablo 4.1 incelendiğinde, katılımcıların %63,5 ‘u (n=341) erkeklerden, %36,5’u (n=196) kızlardan oluşmaktadır. 18 yaşındaki bireylerin %22,5 (n=121) oranında, 19 yaşındaki bireylerin %31,8 (n=171) oranında, 20 yaşındaki bireylerin %25,1 (n=135) oranında, 21 yaşındaki bireylerin ise %20,5 (n=110) oranında katılımcılar arasında yer aldığı görülmektedir. Eğitim durumlarına göre dağılımlar incelendiğinde ise katılımcıların eğitim düzeyinin %0,2 (n=1) oranında ortaokul, %23,6 (n=127) oranında lise, %12,8 (n=69) oranında önlisans ve %63,3 (n=340) oranında lisans düzeyinde olduğuna rastlanmaktadır. Katılımcıların %77,1’ i (n=414) anne ve babası ile birlikte yaşadıklarını, %11,9’u (n=64) annesiyle birlikte yaşadıklarını, %2,6’ sı (n=14) babası ile birlikte yaşadıklarını, %8,4’ ü (n=45) anne ve babasından ayrı yaşadıklarını belirtmişlerdir. Anne ve babadan ayrı yaşama durumu, ankette tek başına ve diğer olarak ayrı ayrı sorulmuş, daha sonra iki seçeneğin birleştirilip kategorileştirilmesi ile elde edilmiştir. Bu doğrultuda, “anne babadan ayrı yaşama durumu” tek başına, sadece kardeşlerle, ikinci derece akrabalarla, partnerle, arkadaşlarla ya da okul yurdunda yaşama durumlarını kapsamaktadır. Katılımcıların %81,6’sı (n=438) düzenli aktivite yaptıklarını belirtirken; %18,4’ü (n=99) düzenli aktivite yapmadıklarını bildirmiştir. Düzenli aktivite yapanların %24,7’sinin (n=108) resim, müzik, el işi gibi sanatsal aktiviteleri, %18,5’unun (n=81) basketbol, futbol, pilates gibi spor aktivitelerini, %51,6’sının (n=226) kitap okumak, film/dizi izlemek, gezmek gibi kültürel aktiviteleri kendi aktivite türlerine daha uygun buldukları görülmektedir. Katılımcıların %5,3’ü (n=23) ise diğer seçeneğini işaretlemiştir. Diğer seçeneğini işaretleyen katılımcılardan bazılarının bahsi geçen aktivite türlerinden iki ya da daha çoğunu yaptıklarını belirttikleri görülmüştür. Bu sebeple aktivite türlerinin tercih edilme oranları elde edilmiştir. Bu verilere Tablo 4.2’de yer verilmiştir.

Tablo 4.2 Aktivite Türlerinin Tercih Edilme Oranları

Aktivite türleri	N	%
Sanatsal aktiviteler	121	25,5
Spor aktiviteleri	100	22,4
Kültürel aktiviteler	251	52,8
Diğer	3	0,6

Sanatsal aktivitelerin tercih edilme oranı %25,5, spor aktivitelerinin tercih edilme oranı 22,4, kültürel aktivitelerin tercih edilme oranı 52,8 ve dans, bahçe işleri ve çeviri yapmayı içeren diğer aktivitelerinin tercih edilme oranı 0,6 olarak bulunmuştur.

Tablo 4.3 Katılımcıların Ailelerine İlişkin Bilgiler

Değişkenler	n	%
Anne öğrenim durumu		
Okuryazar değil	7	1,3
Okuryazar	9	1,7
İlkokul	127	26,3
Ortaokul	82	15,3
Lise	149	27,7
Önlisans	36	6,7
Lisans	109	20,3
Yüksek lisans	15	2,8
Doktora	3	0,6
Baba öğrenim durumu		
Okuryazar	5	0,9
İlkokul	73	13,6
Ortaokul	84	15,6
Lise	156	29,1
Önlisans	31	5,8
Lisans	147	27,4
Yüksek lisans	30	5,6
Doktora	11	2
Anne/Baba hayatta olma durumu		
İkisi de hayatta	517	96,3
Anne hayatta	15	2,8
Baba hayatta	5	0,9

Tablo 4.3 (devamı) Katılımcıların Ailelerine İlişkin Bilgiler

Değişkenler	N	%
Anne/baba birliktelik durumu		
Birlikte	430	80,1
Boşanmış/Ayrı	87	16,2
Ebeveynler arası ilişki		
Çok kötü	33	6,1
Kötü	86	16
Normal	180	33,5
İyi	153	28,5
Çok iyi	85	15,8
Ailede psikolojik/psikiyatrik destek alma durumu		
Psikolojik/psikiyatrik destek alan yok	453	84,4
Anne	34	6,3
Baba	8	1,5
Kardeş	27	5
Diğer	8	1,5
Anne ve kardeş	3	0,6
Anne ve baba	3	0,6
Anne, baba ve kardeş	1	0,2
Kardeş sayısı		
Tek çocuk	70	13
1	261	48,6
2	129	24
3 ve üstü	77	14,3

Tablo 4.3'te katılımcıların ailelerine ilişkin bilgiler incelendiğinde, araştırmaya katılan kişilerin annelerinin %1,3'ünün (n=7) okuryazar olmadığı, %1,7'sinin (n=9) okuryazar olduğu, %26,3'ünün (n=127) ilkökul düzeyinde, %15,3'ünün (n=82) ortaokul düzeyinde, %27,7'sinin (n=149) lise düzeyinde, %6,7'sinin (n=36) önlisans düzeyinde, %20,3'ünün (n=109) lisans düzeyinde, %2,8'inin (n=15) yüksek lisans

düzeyinde ve %0,6'sının doktora düzeyinde eğitim seviyesine sahip olduğu bulunmuştur. Katılımcıların babalarının öğrenim durumunun ise, %0,9 okuryazar (n=5), %13,6 (n=73) ilkokul, %15,6 (n=84) ortaokul, %29,1 (n=156) lise, %5,8 (n=31) önlisans, %27,4 (n=147) lisans, %5,6 (n=30) yüksek lisans ve %2 (n=11) doktora düzeyinde olduğu görülmüştür. Araştırmaya katılan katılımcıların, %96,3'ünün (n=517) hem annesi hem babası, %2,8'inin (n=15) sadece annesi ve %0,9'unun (n=5) sadece babası hayattadır. Katılımcıların %80,1'inin (n=430) annesi ve babası birlikte, %16,2'sinin (n=87) annesi babası boşanmış ya da ayrıdır. Ebeveynler arasındaki çatışma "Anne ve babanız arasındaki ilişkiyi nasıl tanımlarsınız?" sorusuna verilen yanıtlarla ölçülmüştür. Bu doğrultuda katılımcıların, %6,1'i (n=33) ebeveynleri arasındaki ilişkiyi çok kötü, %16'sı (n=86) ebeveynleri arasındaki ilişkiyi kötü, %33,5'i (n=180) ebeveynleri arasındaki ilişkiyi normal, %28,5'i (n=153) ebeveynleri arasındaki ilişkiyi iyi ve %15,8'i (n=85) ebeveynleri arasındaki ilişkiyi çok iyi olarak tanımlamıştır. Katılımcıların %84,4'ünün (n=453) ailesinde kimse psikolojik/psikiyatrik destek almazken; %6,3'ünün (n=34) annesi, %1,5'inin (n=8) babası, %5'inin (n=27) kardeşi, %0,6'sının (n=3) hem annesinin hem de kardeşinin, %0,6'sının (n=3) hem annesinin hem de babasının, %0,2'sinin (n=1) annesi, babası ve kardeşinin psikolojik/psikiyatrik destek aldığına rastlanmaktadır. Katılımcı özellikleri kardeş sayısına göre incelendiğinde ise, katılımcıların %13'ünün (n=70) tek çocuk olduğu, %48,6'sının (n=261) bir kardeşinin olduğu, %24'ünün (n=129) iki kardeşinin olduğu ve %14,3'ünün (n=77) üç ve üzerinde kardeşe sahip olduğu görülmektedir.

Tablo 4.4 Katılımcıların Dijital Oyunlarla İlişkili Bilgileri

Değişkenler	n	%
Günlük oyun oynama süresi		
1 saatten az	132	24,6
1-3 saat	212	39,5
4-7 saat	142	26,4
7 saat ve üzeri	51	9,5
Oyun oynama aracı		
Bilgisayar	394	54
Tablet	20	2,7
Telefon	270	37
Oyun konsolları	45	6,2
Diğer	1	0,1
Oyun türü		
Çevrimdışı oyunlar	58	10,8
Çevrimiçi oyunlar	173	32,2
Hem çevrimiçi hem çevrimdışı	306	57
Çevrimiçi oyunları oynayanların oyuncu tercihi		
Çok oyunculu	374	69,6
Bireysel	104	19,5
Maddi kazanç		
Evet	19	3,5
Hayır	518	96,5

Tablo 4.4'te katılımcıların dijital oyunlarla ilişkili bilgileri incelendiğinde, katılımcıların, %24,6'sının (n=132) günde 1 saatten az oyun oynadığını, %39,5'unun (n=212) günde 1-3 saat arasında oyun oynadığını, %26,4'ünün (n=142) günde 4-7 saat arasında oyun oynadığını ve %9,5'unun (n=51) günlük 7 saat ve üzerinde oyun oynadığını bildirdikleri görülmektedir. Katılımcılar arasında %54 (n=394) oranında bilgisayar, %2,7 (n=20) oranında tablet, %37 (n=270) oranında telefon, %6,2 (n=45) oranında oyun konsolları ve %0,1 (n=1) oranında diğer araçların oyun oynama aracı

olarak tercih edildiği görülmektedir. Diğer oyun aracı olarak sanal gerçeklik gözlüğü bildirilmiştir. Araştırmaya katılan kişilerin, %10,8'i (n=58) çevrimdışı oyunları, %32,2'si (n=173) çevrimiçi oyunları oynarken; %57'si (n=306) hem çevrimiçi hem çevrimdışı oyunları oynamayı tercih etmektedir. Çevrimiçi oyunları oynayan katılımcıların %69,9'u (n=374) çok oyuncu ile oyun oynarken, %19,5'i (n=104) oyunları bireysel olarak oynamaktadır. Çevrimiçi oyunları oynayan katılımcılardan biri oyun tercihini belirtmemiştir. Bunlara ek olarak araştırmaya katılan kişilerin %96,5'u (n=518) e –spor oyuncusu olmak vb. sebeplerle oyundan maddi kazanç elde etmemekte; buna karşın %3,5'i (n=19) oyundan maddi kazanç elde etmektedir.

4.2. Veri Toplama Araçları

4.2.1 Sosyodemografik Özellikler ve Veri Formu

Formda, katılımcıların yaşı, cinsiyeti, öğrenim durumu, psikolojik/psikiyatrik destek alma durumu, anne ve babasıyla ilgili bilgiler, kardeş sayısı, düzenli aktive yapıp yapmaması gibi sosyodemografik özelliklere ilişkin sorular yer almaktadır. Aynı zamanda, günlük oyun oynama süresi, tercih edilen oyun oynama aracı, oynanan oyun türleri (çevrimdışı/çevrimiçi), çok oyunculu oyunların tercihi, oyundan kazanç elde etme gibi oyun ile ilişkili sorulara yer verilmektedir. Toplamda 18 sorudan oluşan Sosyodemografik Özellikler ve Veri Formu, araştırmacı tarafından hazırlanmıştır.

4.2.2 Ebeveyn Duygusal Erişilebilirliği Ölçeği (LEAP)

Lum ve Phares (2005) tarafından geliştirilen bu ölçek, hem anne hem de babanın duygusal erişilebilirliğini ölçmek için tasarlanmıştır. Öncelikle ölçek, geç ergenlik ve genç yetişkinlik dönemindeki bireyler için geliştirilmiş ancak daha sonra kullanımı 9 yaşa kadar indirilmiştir (Kelek, 2020). Ölçekte anne ve baba için ayrı ayrı cevap verilen 15 madde bulunmaktadır ve maddeler 1 (hiçbir zaman) ile 6 (her zaman) arasında derecelendirilmektedir. Ölçekten alınan yüksek puanlar, ilgili formdaki ebeveynin yüksek düzeyde duygusal erişilebilirliğe sahip olduğunu göstermektedir. Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayıları, klinik olmayan örnekleme ölçeğinin anne formu için .96, baba formu için .97; klinik örnekleme anne formu için .92, baba formu için .93 olarak belirtilmiştir. Test-tekrar test güvenilirliği ise anne formu için .92, baba formu için .85 olarak ifade edilmektedir (Gökçe, 2013). Ölçeğin Türkçe geçerlik ve

güvenirlilik çalışması Gökçe (2013) tarafından yapılmıştır. Bu çalışmada ölçeğin Cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı anne formu için .95, baba formu içinse .97 bulunmuştur. Ölçeğin madde test korelasyonu incelendiğinde, .65 ile .83 arasında değişen değerlerin anne formu için ; .76 ile .86 arasında değişen değerlerin baba formu için bulunduğu belirtilmiştir (Gökçe, 2013). Bizim çalışmamızda ise yapılan güvenirlik analizi neticesinde Cronbach alfa değeri anne formu için .97 ve baba formu için .97 olarak bulunmuştur.

4.2.3. İnternet Oyun Oynama Bozukluğu Ölçeği Kısa Formu (İOOBÖ9-KF)

İnternet Oyun bağımlılığı Ölçeği Kısa Formu (İOOBÖ9-KF), uluslararası düzeyde oyun bağımlılığını ölçmek amacıyla DSM-5 kriterlerine dayandırılarak, Pontes ve Griffiths (2015) tarafından geliştirilmiştir. Ölçekte 9 madde bulunmaktadır. 5’li likert tipindeki bu ölçekten alınan yüksek puanlar yüksek düzey oyun bağımlılığı riskini işaret etmektedir. Ölçek puanlaması her maddeye verilen puanın tek tek toplanması sonucunda elde edilmektedir. Tek boyutlu bir yapıya sahip olan ölçekten alınacak toplam puan 9-45 puan arasındadır. Ölçeğin kesme noktası 36 olarak belirtilmiştir. 36 ve üzerinde alınan puanlar “yüksek bağımlılık riski” olarak yorumlanır. Ölçeğin 10-29 yaş aralığındaki bireylerle yapılan Türkçe geçerlik ve güvenirlik çalışması Arıcak ve diğerleri (2018) tarafından gerçekleştirilmiştir. Çalışmadan elde edilen, Cronbach alfa güvenirlik katsayısı .82, test-tekrar test güvenirlik katsayısı ise .78’dir (Arıcak vd., 2018). Bizim çalışmamızda ise yapılan güvenirlik analizi neticesinde Cronbach alfa değeri .84 olarak bulunmuştur.

4.2.4. Duygu Düzenlemede Güçlükler Ölçeği (DDGÖ)

Gratz ve Roemer (2004) tarafından, duygu düzenlemede yaşanan zorlukların değerlendirilmesi amacıyla geliştirilmiş bir ölçektir. Ölçeğin orijinal formu 18-55 yaş aralığındaki bireylere uygulanmıştır. Ölçek, “farkındalık”, “netlik”, “kabul”, “dürtü”, “stratejiler” ve “amaçlar” olmak üzere 6 alt ölçekten oluşmaktadır. Toplamda 36 maddesi olan bu ölçek, 5’li likert tipindedir. Ölçeğin puanlandırılması hem toplam puan üzerinden hem de her alt ölçek için yapılabilmektedir. Alınan yüksek puanlar duygusal düzenlemede daha fazla zorluk yaşandığını göstermektedir. Ölçeğin orijinal formunda Cronbach alfa katsayısı, toplam puan için .93 olarak bulunmuştur. Alt ölçekler için alfa katsayıları .80 ile .89 arasındadır. Test-tekrar-test güvenirliği de .88

olarak belirtilmiştir. Ölçeğin Türkçe geçerlik ve güvenilirlik çalışması ise Rugancı ve Gençöz (2010) tarafından yapılmıştır. Ölçeğin orijinal formundaki 6 alt ölçeği aynı kalmıştır ve 12 adet ters madde (1., 2., 4., 6., 7., 8., 10., 17., 20., 22., 24., 34.) bulunmaktadır. Ölçeğin Türkçe uyarlamasında belirtilen iç tutarlılık Cronbach alfa katsayısı .94 olarak bulunmuşken; alt ölçeklerin Cronbach alfa katsayıları netlik için .82, amaçlar için .90, dürtü için .90, kabul etmeme için .83, strateji için .89 ve farkındalık için .75 olarak ortaya koyulmuştur. Belirtilen test-tekrar test güvenilirliği ise 0.83'tür (Rugancı ve Gençöz, 2010). Ölçeğin Türkçe geçerlik ve güvenilirlik çalışmasının güncel revizyonu Kavcıoğlu ve Gençöz (2011) tarafından yapılmış, bu revizyonda maddelerin Türkçe ifadesi üzerinde ufak değişiklikler önerilmiştir. Araştırmada ölçeğin Kavcıoğlu ve Gençöz (2011) tarafından revize edilmiş hali kullanılacaktır. Bizim çalışmamızda ise yapılan güvenilirlik analizi neticesinde Cronbach alfa toplam puan için .93; alt ölçeklerden “farkındalık” için .75, “netlik” için .88, “kabul” için .89, “dürtü” için .87, “amaçlar” için .89 ve “stratejiler” için .89 olarak bulunmuştur.

4.3. İşlem

Veri toplama süreci için öncelikle, araştırmada kullanılacak ölçeklerin Türkçe geçerlik ve güvenilirlik çalışmasını yapan araştırmacılardan ölçekleri kullanım izni alınmıştır. Daha sonra ölçeklerle birlikte Bilgilendirilmiş Gönüllü Onam Formu, Sosyodemografik Özellikler ve Veri Formu, Etik Kurul Dosyası içerisinde FMV Işık Üniversitesi Etik Kurul Komisyonu'na sunulmuştur. Etik Kurul onayı alındıktan sonra, uygulama için gerekli olan ölçekler ve formlar “Google Form” üzerinden düzenlenerek çevrimiçi doldurulmaya uygun hale getirilmiştir. Çevrimiçi olarak oluşturulan ölçek ve formlara ait bağlantı linki katılımcılara sosyal medya mecraları aracılığıyla ulaştırılmıştır ve katılımcılar Bilgilendirilmiş Gönüllü Olur Formu' nu okuyup onayladıktan sonra İnternet Oyun bağımlılığı Ölçeği Kısa Formu (İOOBÖ9-KF), Ebeveyn Duygusal Erişilebilirliği Ölçeği, Duygu Düzenlemede Güçlükler Ölçeği ve Sosyodemografik Bilgi Formu' nu doldurmuşlardır. Veri toplama süreci 4 ay sürmüş, süreç sonunda 642 katılımcıya ulaşılmıştır. Daha sonra elde edilen verilerin istatistiksel analizlerinin yapılma aşamasına geçilmiştir.

4.4. Veri Analizi

Araştırmada toplanan veriler, IBM SPSS Statistics 25.0 Programı ile analiz edilmiştir. Araştırmada elde edilen verilerin normal dağılım gösterip göstermediğini incelemek için çarpıklık (skewness) ve basıklık (kurtosis) değerlerine bakılmıştır. Bu araştırmada öncelikle, ebeveyn duygusal erişilebilirliği, duygu düzenleme ve oyun bağımlılığı arasındaki ilişkiye odaklanılmış, bu ilişkide duygu düzenlemenin ve alt boyutlarının aracı rolü tespit edilmiştir. Araştırmanın yordanan değişkeni oyun bağımlılığı, yordayıcı değişkeni ebeveyn duygusal erişilebilirliği ve aracı değişkeni de duygu düzenleme gücü ve alt boyutları olarak belirlenmiştir. Ebeveyn duygusal erişilebilirliği ve duygu düzenleme gücünün oyun bağımlılığını üzerindeki yordayıcılığını belirlemek amacıyla basit regresyon analizleri kullanılmıştır. Ebeveyn duygusal erişilebilirliği ile oyun bağımlılığı arasındaki ilişkide duygu düzenlemenin ve alt boyutlarının aracı etkisini ölçmek için ise Çoklu Doğrusal hiyerarşik regresyon yöntemiyle medyatör analizi yapılmış, bu analiz için Baron ve Kenny'nin (1986) belirttiği koşulların sağlanıp sağlanmadığı kontrol edilmiştir.

Araştırmanın yan amacı olarak, bireylerin oyun bağımlılığı puanları, ebeveyn duygusal erişilebilirliği puanları anne ve baba formu olarak ve duygu düzenleme gücü toplam puanı, bazı sosyodemografik bilgiler ile bireylerin dijital oyun oynama tercihleri açısından incelenmiştir. Sosyodemografik özellikler ve oyun ile ilgili verilere ilişkin farklılıklardan meydana gelen karşılaştırmalı hipotezler için bağımsız gruplar t testi ile tek yönlü varyans analizi (One-Way ANOVA) uygulanmıştır. Bu doğrultuda araştırmada, nicel bir yaklaşım temel alınarak, betimsel ve korelasyonel araştırma yöntemlerinden faydalanılmıştır.

BÖLÜM 5

5. BULGULAR

5.1. İnternet Oyun Bağımlılığı Ölçeği Kısa Formu, Duygu Düzenlemede Güçlükler Ölçeği ve Alt Ölçekleri ile Ebeveyn Duygusal Erişilebilirliği Ölçeği Anne ve Baba Formları Puanlarının Normallik Analizleri

Araştırmada elde edilen verilerin normal dağılım gösterip göstermediğini incelemek için çarpıklık (skewness) ve basıklık (kurtosis) değerlerine bakılmıştır. Normal dağılım için analiz sonuçları Tablo 5.1’de gösterilmektedir.

Tablo 5.1 Normallik Analizleri Bulguları

Ölçek puanları	Çarpıklık (Skewness)	Basıklık (Kurtosis)
İOOBÖ9-KF	0,728	0,288
DDGÖ	0,560	-0,035
Farkındalık	0,508	-0,094
Netlik	0,632	-0,147
Kabul	1,158	0,723
Dürtü	0,824	0,105
Amaçlar	-0,130	-0,917
Stratejiler	0,590	-0,444
LEAP (anne)	-0,498	-0,650
LEAP (baba)	-0,015	-1,089

Not. İOOBÖ-9KF = İnternet Oyun Oynama Bozukluğu Ölçeği Kısa Formu, DDGÖ = Duygu Düzenlemede Güçlükler Ölçeği, LEAP = Ebeveyn Duygusal Erişilebilirliği Ölçeği

Tablo 5.1' deki sonuçlar incelendiğinde, ölçeklerden elde edilen puanların normal dağıldığı görülmektedir. -3 ile +3 arasındaki basıklık ve çarpıklık değerleri normal dağılımı işaret ettiği bilinmektedir (Kalaycı, 2010). Bu doğrultuda İnternet Oyun Oynama Bozukluğu Ölçeği Kısa Formu, Duygu Düzenlemede Güçlükler Ölçeği ve Alt Ölçekleri ile Ebeveyn Duygusal Erişilebilirliği Ölçeği Anne ve Baba Formları Puanlarının normal dağıldığı kabul edilmiştir.

5.2. Araştırmanın Ana Değişkenleri Arasındaki Korelatif Analizler

Araştırmanın ana değişkenleri arasındaki ilişkiyi değerlendirmek için Pearson Korelasyon analizi yapılmıştır. Araştırmadan elde edilen korelasyon katsayıları, Büyüköztürk, Çokluk ve Köklü'nün (2019) önerdiği üzere, 0,70-0,99 aralığı yüksek düzey, 0,30-0,69 aralığı orta düzey ve 0,01-0,29 aralığı düşük düzey korelasyon olarak kabul edilmiştir. Elde edilen sonuçlar Tablo 5.2'de gösterilmektedir.

Tablo 5.2 Ana Değişkenler Arasındaki Korelasyon İlişkisine Dair Bulgular

Değişkenler	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1.Duygu Düzenleme Güçlükleri	1									
2.Farkındalık	,452**	1								
3.Netlik	,720**	,490**	1							
4.Kabul	,782**	,234**	,481**	1						
5.Dürtü	,802**	,177**	,446**	,534**	1					
6.Amaçlar	,730**	,110*	,385**	,441**	,624**	1				
7.Stratejiler	,869**	,203**	,490**	,649**	,672**	,616**	1			
8.Annenin duygusal erişilebilirliği	-,264**	-,238**	-,153**	-,203**	-,175**	-,147**	-,244**	1		
9.Babanın duygusal erişilebilirliği	-,259**	-,173**	-,192**	-,203**	-,184**	-,146**	-,233**	,651**	1	
10.Oyun Bağımlılığı	,365**	,214**	,240**	,236**	,311**	,300**	,305**	-,165**	-,151**	1

* $p < 0,05$, ** $p < 0,01$

Tablo 5.2'deki korelasyon analizine göre, duygu düzenleme güçlüğü ile annenin duygusal erişilebilirliği arasında negatif yönlü, zayıf ($r = -.264$) ve anlamlı bir ilişki vardır ($p < 0.01$). Annenin duygusal erişilebilirliği arttıkça, duygu düzenleme güçlüğü azalmaktadır.

Duygu düzenleme güçlüğü ile babanın duygusal erişilebilirliği arasında negatif, zayıf ($r = -.259$) ve anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($p < 0.01$). Babanın duygusal erişilebilirliği arttıkça, duygu düzenleme güçlüğü azalmaktadır.

Duygu düzenleme güçlüğü ile oyun bağımlılığı arasında ise orta düzeyde ($r = .365$), pozitif ve anlamlı bir ilişki vardır ($p < 0.01$). Duygu düzenleme güçlüğü arttıkça oyun bağımlılığı artmaktadır.

Annenin duygusal erişilebilirliği ile oyun bağımlılığı arasında negatif yönde, zayıf ($r = -.165$) ve anlamlı bir ilişki vardır ($p < 0.01$). Annenin duygusal erişilebilirliği azaldıkça, oyun bağımlılığı artmaktadır.

Babanın duygusal erişilebilirliği ile oyun bağımlılığı arasında negatif yönde, zayıf ($r = -.151$) ve anlamlı bir ilişki vardır ($p < 0.01$). Babanın duygusal erişilebilirliği azaldıkça, oyun bağımlılığı artmaktadır.

5.3. Ebeveyn Duygusal Erişilebilirliği ile Oyun Bağımlılığı Arasındaki İlişkide Duygu Düzenlemenin Rolünün İncelenmesi

Araştırmanın temel amacı, ebeveyn duygusal erişilebilirliği ile oyun bağımlılığı arasındaki ilişkide duygu düzenleme güçlüğü'nün aracı etkisini incelemektir. Ebeveyn duygusal erişilebilirliği ile oyun bağımlılığı arasındaki ilişkide duygu düzenleme güçlüğü'nün aracılık etkisinin olup olmadığını test etmek için aracı değişken (medyator) analizi yapılmıştır. Ebeveyn duygusal erişilebilirliği, annenin duygusal erişilebilirliği ve babanın duygusal erişilebilirliği olarak ayrı ayrı incelenmiştir. Bu doğrultuda iki model oluşturulmuştur. Birinci modelde yordayıcı değişken annenin duygusal erişilebilirliği, yordanan değişken oyun bağımlılığı ve aracı değişken duygu düzenleme güçlüğü iken; ikinci modelde yordayıcı değişken babanın duygusal erişilebilirliği, yordanan değişken oyun bağımlılığı ve aracı değişken duygu düzenleme güçlüğüdür.

5.3.1. Annenin Duygusal Erişilebilirliği ile Oyun Bağımlılığı Arasındaki İlişkide Duygu Düzenleme Güçlüğü'nün Aracı Rolünün İncelenmesi

Araştırmanın bu bölümünde annenin duygusal erişilebilirliği ile oyun bağımlılığı arasındaki ilişkide duygu düzenleme güçlüğü'nün aracı rolü incelenmiştir. Aracı değişken analizinin yapılması için öncelikle Baron ve Kenny (1986)'in belirttiği koşulların sağlanıp sağlanmadığı incelenmiştir:

1. Bağımsız değişken ve bağımlı değişken arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olmalı,
2. Bağımsız değişken ve aracı değişken arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olmalı,
3. Aracı değişken ve bağımlı değişken arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olmalıdır.
4. Aracı değişkenin analize dahil edilmesi ile bağımsız değişkenin bağımlı değişken üzerindeki yordayıcılığının kaybolması (tam aracı) ya da bağımsız değişkenin yordayıcılığının azalması (kısmi aracı) gerekmektedir.

Bu doğrultuda öncelikle basit regresyon analizleri ile ilk üç kriterin karşılanıp karşılanmadığı kontrol edilmiş ve son adımda Çoklu Doğrusal hiyerarşik regresyon yöntemiyle medyatör analizi yapılmıştır. Tablo 5.3'te annenin duygusal erişilebilirliği, oyun bağımlılığı ve duygu düzenleme güçlüğü değişkenlerine ait medyatör etki analiz bulgularına yer verilmiştir.

Tablo 5.3 Annenin Duygusal Erişilebilirliği, Oyun Bağımlılığı, Duygu Düzenleme Güçlüğü Basit Regresyon Analizleri ve Çoklu Hiyerarşik Doğrusal Regresyon ile Medyator Etki Analizi Bulguları

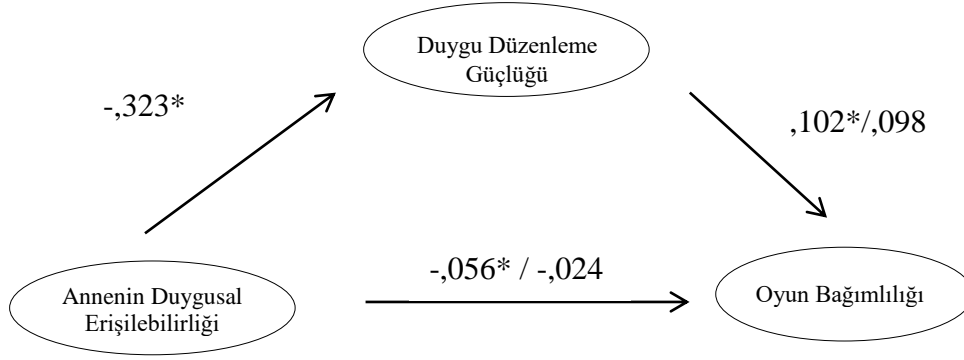
Yordayıcı değişken	Yordanan değişken	<i>B</i>	<i>SE</i>	β	<i>t</i>	<i>P</i>
Adım 1						
Annenin duygusal erişilebilirliği	Oyun Bağımlılığı	-,056	,015	-,165	-3,842	,000
Adım 2						
Annenin duygusal erişilebilirliği	Duygu Düzenleme Güçlüğü	-,323	,051	-,264	-6,307	,000
Adım 3						
Duygu Düzenleme Güçlüğü	Oyun Bağımlılığı	,102	,011	,365	9,064	,000
Adım 4						
Annenin duygusal erişilebilirliği	Oyun Bağımlılığı	-,024	,014	-,072	-1,723	,086
+ Duygu Düzenleme Güçlüğü		,098	,012	,351	8,396	,000

Baron ve Kenny'nin belirttiği birinci kritere göre, yordayıcı değişkenin yordanan değişken üzerinde anlamlı bir etkisinin olması gerekmektedir. Bu doğrultuda yapılan basit doğrusal regresyon analizinin 1. Adımında, annenin duygusal erişilebilirliğinin, oyun bağımlılığı üzerindeki yordayıcı etkisi analiz edilmiştir (bkz. Tablo 5.3). Regresyon modeli anlamlı bulunmuştur, $F(1,530) = 14,760$, $p < 0,05$. Annenin duygusal erişilebilirliği, oyun bağımlılığını anlamlı bir şekilde yordamaktadır ($\beta = -,165$, $p < 0,05$) ve annenin duygusal olarak erişilebilir olma durumu, oyun bağımlılığı varyansının %2,7'ünü açıklamaktadır. Dolayısıyla, anne ne kadar duygusal olarak erişilebilir durumda ise, oyun bağımlılığı o kadar az gözlemlenmektedir.

İkinci kritere göre, yordayıcı değişkenin aracı değişken üzerinde anlamlı bir etkisinin olması gerekmektedir. Bu doğrultuda, basit doğrusal regresyon analizi uygulanmıştır ve analizin 2. Adımında annenin duygusal erişilebilirliğinin, duygu düzenleme güçlüğü üzerindeki yordayıcılık etkisi incelenmiştir (bkz. Tablo 5.3). Yapılan regresyon modeli anlamlı bulunmuştur, $F(1,530) = 39,772$, $p < 0,05$. Annenin duygusal erişilebilirliği, duygu düzenleme güçlüğüne anlamlı bir şekilde yordamaktadır ($\beta = -,264$, $p < 0,05$) ve duygu düzenleme güçlüğüne, annenin duygusal erişilebilirliği tarafından açıklanmış varyansı %7'dir. Böylece, annenin duygusal erişilebilirliği arttıkça, duygu düzenleme güçlükleri azalmaktadır.

Aracı etki analizi için belirtilen üçüncü kriterde, aracı değişkenin yordanan değişken üzerinde anlamlı bir etkisinin olması şartı aranmaktadır. Bu doğrultuda, 3. Adımda duygu düzenleme güçlüğüne, oyun bağımlılığı üzerindeki yordayıcılık etkisi analiz edilmiştir (bkz. Tablo 5.3). Regresyon modeli anlamlı olarak açıklanmıştır, $F(1,535) = 82,158$, $p < 0,05$. Basit doğrusal regresyon analizinden elde edilen verilere göre duygu düzenleme güçlüğü, oyun bağımlılığını anlamlı bir şekilde yordamaktadır ($\beta = ,365$, $p < 0,05$) ve duygu düzenleme güçlüğü, oyun bağımlılığı varyansının %13,3'ünü açıklamaktadır. Bu doğrultuda, duygu düzenleme güçlüğü ne kadar artarsa, oyun bağımlılığı da o kadar artacaktır.

İlk üç kriterin karşılanmasının ardından, belirtilen dördüncü kritere göre aracı değişkenin analize dahil edilmesi ile bağımsız değişkenin bağımlı değişken üzerindeki yordayıcılığının kaybolması (tam aracı) ya da bağımsız değişkenin yordayıcılığının azalması (kısmi aracı) beklenmektedir. Bu doğrultuda yapılan Çoklu hiyerarşik doğrusal regresyon analizinden elde edilen verilere göre (bkz. Tablo 5.3) duygu düzenlemenin denkleme dahil edilmesi ile annenin duygusal erişilebilirliği regresyon katsayısında azalma olmuş ($B = -,056$, $SS = ,015$, $p < 0,05$) ve annenin duygusal erişilebilirliğinin oyun bağımlılığı üzerindeki anlamlı düzeydeki yordayıcılık etkisi kaybolmuştur ($B = ,024$, $SS = ,014$, $p > 0,05$) Bir başka deyişle, duygu düzenleme güçlüğü, annenin duygusal erişilebilirliği ile oyun bağımlılığı arasında tam aracı etki göstermektedir. Regresyon katsayılarına ilişkin bilgilere Şekil 5.1'de yer verilmiştir.

Şekil 5. 1 Annenin Duygusal Erişilebilirliği ile Oyun Bağımlılığı Arasındaki İlişkide Duygu Düzenlemenin Aracı Rolüne İlişkin Katsayılar

5.3.2 Babanın Duygusal Erişilebilirliği ile Oyun Bağımlılığı Arasındaki İlişkide Duygu Düzenleme Güçlüğü'nün Aracı Rolünün İncelenmesi

Araştırmanın bu bölümünde babanın duygusal erişilebilirliği ile oyun bağımlılığı arasındaki ilişkide duygu düzenleme güçlüğü'nün aracı rolü incelenmiştir. Aracı değişken analizinin yapılması için öncelikle Baron ve Kenny (1986)'in belirttiği koşulların sağlanıp sağlanmadığı incelenmiştir:

1. Bağımsız değişken ve bağımlı değişken arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olmalı,
2. Bağımsız değişken ve aracı değişken arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olmalı,
3. Aracı değişken ve bağımlı değişken arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olmalıdır.
4. Aracı değişkenin analize dahil edilmesi ile bağımsız değişkenin bağımlı değişken üzerindeki yordayıcılığının kaybolması (tam aracı) ya da bağımsız değişkenin yordayıcılığının azalması (kısmi aracı) gerekmektedir.

Bu doğrultuda öncelikle basit regresyon analizleri ile ilk üç kriterin karşılanıp karşılanmadığı kontrol edilmiş ve son adımda Çoklu Doğrusal hiyerarşik regresyon yöntemiyle medyatör analizi yapılmıştır. Tablo 5.4'te babanın duygusal erişilebilirliği, oyun bağımlılığı ve duygu düzenleme güçlüğü değişkenlerine ait medyatör etki analiz bulgularına yer verilmiştir.

Tablo 5.4 Babanın Duygusal Erişilebilirliği, Oyun Bağımlılığı, Duygu Düzenleme Güçlüğü Basit Regresyon Analizleri ve Çoklu Hiyerarşik Doğrusal Regresyon ile Medyatör Etki Analizi Bulguları

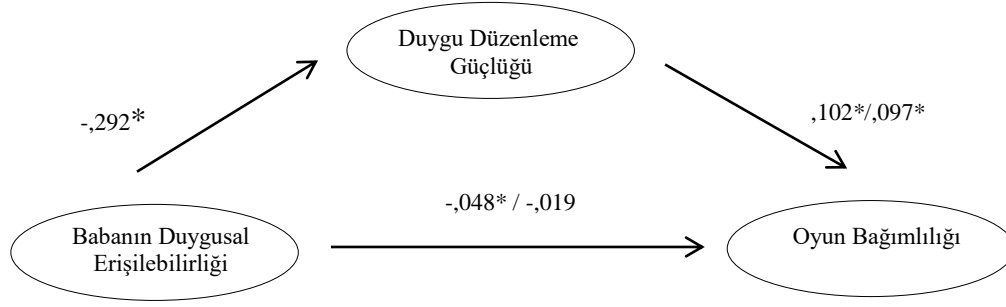
Yordayıcı değişken	Yordanan değişken	<i>B</i>	<i>SE</i>	<i>B</i>	<i>t</i>	<i>P</i>
Adım 1						
Babanın duygusal erişilebilirliği	Oyun bağımlılığı	-,048	,014	-,151	-3,491	,001
Adım 2						
Babanın duygusal erişilebilirliği	Duygu düzenleme güçlüğü	-,292	,048	-,259	-6,107	,000
Adım 3						
Duygu düzenleme güçlüğü	Oyun bağımlılığı	,102	,011	,365	9,064	,000
Adım 4						
Babanın duygusal erişilebilirliği	Oyun bağımlılığı	-,019	,013	-,061	-1,452	,147
+ Duygu düzenleme güçlüğü		,097	,012	,348	8,234	,000

Baron ve Kenny'nin önerdiği birinci kritere göre, yordayıcı değişkenin yordanan değişken üzerinde anlamlı bir etkisinin olması gerekmektedir. Bu doğrultuda, Tablo 5.4'te görüldüğü üzere 1. Adımda babanın duygusal erişilebilirliğinin, oyun bağımlılığı üzerindeki yordayıcı etkisi basit doğrusal regresyon analizi ile incelenmiştir. Regresyon modeli anlamlı olarak açıklanmıştır, $F(1,520) = 12,185, p < 0,05$. Elde edilen sonuçlara göre, babanın duygusal erişilebilirliği, oyun bağımlılığını anlamlı bir şekilde yordamaktadır ($\beta = -,151, p < 0,05$) ve babanın duygusal olarak erişilebilir olma durumu, oyun bağımlılığı varyansının %2,3'ünü açıklamaktadır. Baba ne kadar duygusal olarak erişilebilir durumda ise, oyun bağımlılığı o kadar az gözlemlenmektedir.

Belirtilen ikinci kritere göre, yordayıcı değişkenin aracı değişken üzerinde anlamlı etkisinin olması beklenmektedir. Bu doğrultuda yapılan basit doğrusal regresyon analizi ile 2. adımda babanın duygusal erişilebilirliğinin, duygu düzenleme güçlüğü üzerindeki yordayıcılık etkisi incelenmiştir (bkz. Tablo 5.4). Yapılan regresyon modeli anlamlı bulunmuştur, $F(1,520) = 37,296$, $p < 0,05$. Babanın duygusal erişilebilirliği, duygu düzenleme güçlüğüne anlamlı bir şekilde yordamaktadır ($\beta = -0,259$, $p < 0,05$) ve duygu düzenleme güçlüğüne, baba duygusal erişilebilirliği tarafından açıklanmış varyansı %6,7'dir. Bir başka deyişle, babanın duygusal erişilebilirliği arttıkça, duygu düzenleme güçlükleri azalmaktadır.

Baron ve Kenny' nin önerdiği üçüncü kriterde, aracı değişkenin yordanan değişken üzerinde anlamlı etkisinin olması şartı aranmaktadır. Bu doğrultuda, 3. adımda basit doğrusal regresyon analizi ile duygu düzenleme güçlüğüne, oyun bağımlılığı üzerindeki yordayıcılık etkisi test edilmiştir (bkz Tablo 5.4). Kurulan regresyon modeli anlamlı olarak açıklanmıştır, $F(1,535) = 82,158$, $p < 0,05$. Elde edilen verilere göre, duygu düzenleme güçlüğü, oyun bağımlılığını anlamlı bir şekilde yordamaktadır ($\beta = 0,365$, $p < 0,05$) ve duygu düzenleme güçlüğü, oyun bağımlılığı varyansının %13,3' ünü açıklamaktadır. Sonuç olarak, duygu düzenleme güçlüğü ne kadar artarsa, oyun bağımlılığı da o kadar artacaktır.

Son olarak, Baron ve Kenny (1986)'nin belirttiği dördüncü kritere göre, aracı etkinin varlığından bahsedebilmek için aracı değişkenin analize dahil edilmesi ile bağımsız değişkenin bağımlı değişken üzerindeki yordayıcılığının kaybolması (tam aracı) ya da bağımsız değişkenin yordayıcılığının azalması (kısmi aracı) gerekmektedir. Bu doğrultuda 4. adımda yapılan çoklu hiyerarşik regresyon analizinde (bkz Tablo 5.4), duygu düzenlemenin denkleme dahil edilmesi ile babanın duygusal erişilebilirliği ($B = -0,048$, $SS = 0,014$, $p < 0,05$) regresyon katsayısında azalma olduğu ve babanın duygusal erişilebilirliğinin oyun bağımlılığı üzerindeki anlamlı düzeydeki yordayıcılığını korumadığı görülmüştür ($B = -0,019$, $SS = 0,013$, $p > 0,05$). Bir başka deyişle, duygu düzenleme güçlüğü, babanın duygusal erişilebilirliği ile oyun bağımlılığı arasındaki ilişkide tam aracı etki göstermektedir. Regresyon katsayılarına ilişkin bilgilere Şekil 5.2'de yer verilmiştir.

Şekil 5. 2 Babanın Duygusal Erişilebilirliği ile Oyun Bağımlılığı Arasındaki İlişkide Duygu Düzenlemenin Aracı Rolüne İlişkin Katsayılar

5.3.3 Annenin Duygusal Erişilebilirliği ile Oyun Bağımlılığı Arasındaki İlişkide Duygu Düzenleme Güçlüğü Alt Boyutlarının Aracı Rolünün İncelenmesi

Araştırmanın bu bölümde, annenin duygusal erişilebilirliği ile oyun bağımlılığı arasındaki ilişkide duygu düzenleme güçlüğü'nün alt boyutlarından farkındalık, netlik, kabul, dürtü kontrolü, amaçlar ve stratejiler alt boyutlarının ayrı ayrı aracı rolüne odaklanılmıştır. Öncelikle aracı değişken analizi için Baron ve Kenny (1986) 'nin önerdiği üç kriter, basit regresyon analizleri ile kontrol edilmiştir. Yapılan analizlerde yordayıcı değişken annenin duygusal erişilebilirliği, yordanan değişken oyun bağımlılığı ve aracı değişken sırasıyla farkındalık alt boyutu, netlik alt boyutu, kabul alt boyutu, dürtü kontrolü alt boyutu, amaçlar alt boyutu ve stratejiler alt boyutu olarak belirlenmiştir.

Yapılan basit regresyon analizleri sonucunda, annenin duygusal erişilebilirliğinin, farkındalık alt boyutunu anlamlı bir şekilde yordadığı ($\beta = -.238$, $p < 0,05$) ve farkındalık alt boyutu varyansının %5,7'sini açıkladığı; netlik alt boyutunu anlamlı bir şekilde yordadığı ($\beta = -.153$, $p < 0,05$) ve netlik alt boyutu varyansının %2,3'ünü açıkladığı; kabul alt boyutunu anlamlı bir şekilde yordadığı ($\beta = -.203$, $p < 0,05$) ve kabul alt boyutu varyansının %4,1'ini açıkladığı; dürtü kontrolü alt boyutunu anlamlı bir şekilde yordadığı ($\beta = -.175$, $p < 0,05$) ve dürtü kontrol alt boyutu varyansının %3,1'ini açıkladığı; amaçlar alt boyutunu anlamlı bir şekilde yordadığı ($\beta = -.147$, $p < 0,05$) ve amaçlar alt boyutu varyansının %2,1'ini açıkladığı; son olarak stratejiler alt boyutunu anlamlı bir şekilde yordadığı ($\beta = -.244$, $p < 0,05$) ve stratejiler alt boyutu varyansının %6'sını açıkladığı sonucuna ulaşılmıştır.

Duygu düzenleme güçlüğü alt boyutlarının oyun bağımlılığı üzerindeki yordayıcılık etkisine bakıldığında ise oyun bağımlılığının, farkındalık alt boyutu tarafından anlamlı düzeyde yordandığı ($\beta = ,214, p<0,05$) ve farkındalık alt boyutu tarafından açıklanmış varyansının %4,6 olduğu; netlik alt boyutu tarafından anlamlı düzeyde yordandığı ($\beta = ,240, p<0,05$) ve netlik alt boyutu tarafından açıklanmış varyansının %5,8 olduğu; kabul alt boyutu tarafından anlamlı düzeyde yordandığı ($\beta = ,236, p<0,05$) ve kabul alt boyutu tarafından açıklanmış varyansının %5,6 olduğu; dürtü kontrolü alt boyutu tarafından anlamlı düzeyde yordandığı ($\beta = ,311, p<0,05$) ve dürtü kontrolü alt boyutu tarafından açıklanmış varyansının %9,7 olduğu; amaçlar alt boyutu tarafından anlamlı düzeyde yordandığı ($\beta = ,300, p<0,05$) ve amaçlar alt boyutu tarafından açıklanmış varyansının %9 olduğu; son olarak stratejiler alt boyutu tarafından anlamlı düzeyde yordandığı ($\beta = ,305, p<0,05$) ve stratejiler alt boyutu tarafından açıklanmış varyansının %9,3 olduğu görülmüştür. Dolayısıyla, annenin duygusal erişilebilirliği azaldıkça, farkındalık, netlik, kabul, dürtü kontrolü, amaçlar ve stratejiler alt boyutlarında alınan puanlar artmaktadır. Aynı zamanda alt boyutlardan alınan puanlar arttıkça oyun bağımlılığı puanları da artmaktadır.

Elde edilen sonuçlar, aracı değişken analizi için koşulların sağlandığını ortaya koymaktadır. Yapılan analiz sonuçları Tablo 5.5'te gösterilmiştir.

Tablo 5.5 Annenin Duygusal Erişilebilirliği, Oyun Bağımlılığı ve Duygu Düzenleme Güçlüğü Alt Boyutlarına İlişkin Basit Regresyon Analizleri

	<i>B</i>	<i>SE</i>	β	<i>t</i>	<i>p</i>
Model 1					
A → F	-,052	,009	-,238	-5,635	,000
F → O	,334	,066	,214	5,068	,000
A → O	-,056	,015	-,165	-3,842	,000
Model 2					
A → N	-,035	,010	-,153	-3,558	,000
N → O	,359	,063	,240	5,724	,000
A → O	-,056	,015	-,165	-3,842	,000
Model 3					
A → K	-,059	,012	-,203	-4,768	,000
K → O	,275	,049	,236	5,612	,000
A → O	-,056	,015	-,165	-3,842	,000
Model 4					
A → D	-,048	,012	-,175	-4,089	,000
D → O	,386	,051	,311	7,567	,000
A → O	-,056	,015	-,165	-3,842	,000
Model 5					
A → H	-,036	,011	-,147	-3,410	,001
H → O	,417	,057	,300	7,276	,000
A → O	-,056	,015	-,165	-3,842	,000
Model 6					
A → S	-,093	,016	-,244	-5,802	,000
S → O	,276	,037	,305	7,417	,000
A → O	-,056	,015	-,165	-3,842	,000

Not. A= Annenin duygusal erişilebilirliği, F= Farkındalık, N=Netlik, K=Kabul, D=Dürtü kontrolü, H=Amaçlar, S=Stratejiler, O=Oyun bağımlılığı. “X → Y” şeklinde ilgili harflerle formülize edilmiş işaret, X değişkenin Y değişkeni üzerindeki yordayıcılığını ifade etmektedir.

Yapılan basit regresyon analizleri sonucunda, duygu düzenleme güçlüğü alt boyutlarının annenin duygusal erişilebilirliği ile oyun bağımlılığı arasındaki ilişkide aracı etki analizinin kriterlerini karşıladığı görülmüştür.

Baron ve Kenny (1986)'nin belirttiği dördüncü kritere göre, aracı değişkenin analize dahil edilmesi ile birlikte bağımsız değişkenin bağımlı değişken üzerindeki yordayıcılığının kaybolması (tam aracı) ya da bağımsız değişkenin yordayıcılığının azalması (kısmi aracı), halinde aracı etkinin varlığından bahsedilmektedir. Bu doğrultuda, duygu düzenleme güçlüğü alt boyutlarının ayrı ayrı aracı etkisini incelemek için çoklu doğrusal hiyerarşik regresyon yöntemiyle medyatör etki analizi yapılmıştır. 1. Model farkındalık alt boyutunun, 2. Model netlik alt boyutunun, 3. Model kabul alt boyutunun, 4. Model dürtü kontrolü alt boyutunun, 5. Model amaçlar alt boyutunun, 6. Model stratejiler alt boyutunun annenin duygusal erişilebilirliği ile oyun bağımlılığı arasındaki ilişkideki aracı rolünü göstermektedir. Analiz sonucunda elde edilen regresyon katsayıları Tablo 5.6'da yer almaktadır.

Tablo 5.6 Duygu Düzenleme G cl g  Alt Boyutlarının Aracı Rolüne İlişkin oklu Doğrusal Hiyerarşik Regresyon Yöntemiyle Medyatör Etki Analiz Sonuçları

	Oyun Bağımlılığı	
	B	
	Adım 1	Adım 2
Model 1		
Annenin duygusal erişilebilirliği	-,056*	-,040*
Farkındalık		,313*
Model 2		
Annenin duygusal erişilebilirliği	-,056*	-,045*
Netlik		,329*
Model 3		
Annenin duygusal erişilebilirliği	-,056*	-,041*
Kabul		,251*
Model 4		
Annenin duygusal erişilebilirliği	-,056*	-,039*
Dürtü Kontrolü		,363
Model 5		
Annenin duygusal erişilebilirliği	-,056*	-,042*
Amaçlar		,392*
Model 6		
Annenin duygusal erişilebilirliği	-,056*	-,033*
Stratejiler		,254*

Not. *p<0.05

Tablo 5.6’da 1. Model incelendiğinde, farkındalık alt boyutunun denkleme dahil edilmesi ile annenin duygusal erişilebilirliği düzeyinin, oyun bağımlılığı düzeyi üzerindeki anlamlı yordayıcı etkisinin devam ettiği (B= -,056, SS= ,015, p= 0,000);

ancak annenin duygusal erişilebilirliği regresyon katsayısında düşüş olduğu görülmektedir ($B = -.040$, $SS = .015$, $p = 0,007$). Bu durum, farkındalık aracı değişkeninin kısmi aracı etkisine işaret etmektedir. Gözlemlenen düşüşün anlamlılığını test etmek amacıyla Sobel testi yapılmıştır. Sobel testi sonucuna göre ($z = -3.806$, $p = 0.000$) farkındalık aracı değişkeninin kısmi aracılık etkisinin istatistiksel olarak anlamlı olduğu bulunmuştur.

Kurulan 2. Model’de netlik alt boyutunun denkleme dahil edilmesi ile annenin duygusal erişilebilirliği düzeyinin, oyun bağımlılığı düzeyi üzerindeki anlamlı etkisinin devam ettiği ($B = -.056$, $SS = .015$, $p = 0,000$) ancak regresyon katsayısında düşüş olduğu görülmüştür ($B = -.045$, $SS = .014$, $p = 0,002$). Bu düşüşün, netlik aracı değişkeninin kısmi aracı etkisine işaret ettiği düşünülmekle birlikte, düşüşün anlamlı olup olmadığı Sobel testi ile araştırılmıştır. Test sonucuna göre ($z = -2.982$, $p = 0.001$) netlik alt boyutunun annenin duygusal erişilebilirliği ile oyun bağımlılığı arasındaki ilişkide kısmi aracı etkisinin istatistiksel olarak anlamlı olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

3. Model ele alındığında, kabul alt boyutunun denkleme dahil edilmesi ile annenin duygusal erişilebilirliği düzeyinin oyun bağımlılığı düzeyini anlamlı bir şekilde yordamayı sürdürdüğü ($B = -.056$, $SS = .015$, $p = 0,000$) ancak annenin duygusal erişilebilirliği regresyon katsayısında düşüş olduğu görülmektedir ($B = -.041$, $SS = .015$, $p = 0,005$). Regresyon katsayısındaki bu azalma, kabul aracı değişkeninin kısmi aracı rolünü ortaya koymaktadır. Görülen bu düşüşün anlamlılığını incelemek adına Sobel testi uygulanmıştır. Sonuçlara göre ($z = -3.698$, $p = 0.000$) netlik aracı değişkeninin kısmi aracılık etkisinin istatistiksel olarak anlamlı olduğu görülmüştür.

4. Model incelendiğinde, dürtü kontrolü alt boyutunun denkleme dahil edilmesi ile annenin duygusal erişilebilirliği düzeyinin, oyun bağımlılığı düzeyini anlamlı bir şekilde yordamayı sürdürdüğü ($B = -.056$, $SS = .015$, $p = 0,000$) ancak annenin duygusal erişilebilirliği regresyon katsayısında düşüş olduğu gözlemlenmiştir ($B = -.039$, $SS = .014$, $p = 0,007$). Regresyon katsayısındaki bu düşüş, dürtü kontrolü alt boyutunun kısmi aracı rolünü üstlendiğini göstermektedir. Gözlemlenen düşüşün anlamlılığını değerlendirmek için Sobel testi yapılmıştır. Sonuçlara göre ($z = -3.536$, $p = 0.000$) dürtü kontrolü alt boyutunun annenin duygusal erişilebilirliği ile oyun bağımlılığı arasındaki ilişkideki kısmi aracı etkisi istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur.

5. Model’de amaçlar alt boyutunun denkleme dahil edilmesi ile annenin duygusal erişilebilirliği düzeyinin, oyun bağımlılığı düzeyi üzerindeki anlamlı yordayıcılık etkisini sürdürdüğü ($B = -.056$, $SS = .015$, $p = 0,000$) ancak annenin

duygusal erişilebilirliği regresyon katsayısında bir düşüş yaşandığı görülmüştür ($B = -.042$, $SS = .014$, $p = 0,003$). Bu durum amaçlar aracı değişkeninin kısmi aracı etkisini işaret etmektedir. Annenin duygusal erişilebilirliğinin regresyon kat sayısındaki düşüşün anlamlılığını değerlendirmek için Sobel testinden yararlanılmıştır. Sobel testi sonuçlarına göre ($z = -2.987$, $p = 0.001$) amaçlar alt boyutunun, annenin duygusal erişilebilirliği ile oyun bağımlılığı arasındaki ilişkide kısmi aracı etkisinin istatistiksel olarak anlamlı olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Son olarak kurulan 6. Model incelendiğinde, stratejiler alt boyutunun denkleme dahil edilmesi ile annenin duygusal erişilebilirliği düzeyinin, oyun bağımlılığı düzeyini anlamlı bir şekilde yordamayı sürdürdüğü ($B = -.056$, $SS = .015$, $p = 0,000$) ancak annenin duygusal erişilebilirliği regresyon katsayısında bir düşüş olduğu görülmüştür ($B = -.033$, $SS = .014$, $p = 0,025$). Bu düşüş, stratejiler aracı değişkeninin kısmi aracı rolünde olduğunu göstermekle birlikte; anlamlı bir düşüş olup olmadığını değerlendirmek için Sobel testi uygulanmıştır. Sobel testi sonucuna göre ($z = -4.584$, $p = 0.000$) stratejiler alt boyutunun, annenin duygusal erişilebilirliği ile oyun bağımlılığı arasındaki ilişkide kısmi aracı etki rolünün istatistiksel olarak anlamlı düzeyde olduğu bulunmuştur.

Sonuç olarak, elde edilen tüm veriler neticesinde annenin duygusal erişilebilirliği düzeyi ile oyun bağımlılığı düzeyi arasındaki ilişkide, duygu düzenleme gücünün tüm boyutlarının kısmi aracı etkisinin olduğu söylenebilir.

5.3.4 Babanın Duygusal Erişilebilirliği ile Oyun Bağımlılığı Arasındaki İlişkide Duygu Düzenleme Güçlüğü Alt Boyutlarının Aracı Etkisinin İncelenmesi

Araştırmanın bu kısmında, babanın duygusal erişilebilirliği ile oyun bağımlılığı arasındaki ilişkide duygu düzenleme gücünün farkındalık, netlik, kabul, dürtü kontrolü, amaçlar ve stratejiler alt boyutlarının ayrı ayrı aracı rolüne odaklanılmıştır. Bu doğrultuda öncelikle, aracı değişken analizinin yapılabilmesi için gerekli görülen Baron ve Kenny (1986) 'nin önerdiği üç kriterin karşılanıp karşılanmadığı kontrol edilmiştir. Bunun için değişkenler arasında basit regresyon analizleri yapılmıştır. Yapılan analizlerde yordayıcı değişken babanın duygusal erişilebilirliği, yordanan değişken oyun bağımlılığı ve aracı değişkenler sırasıyla farkındalık alt boyutu, netlik alt boyutu, kabul alt boyutu, dürtü kontrolü alt boyutu, amaçlar alt boyutu ve stratejiler alt boyutu olarak belirlenmiştir.

Yapılan basit regresyon analizleri sonucunda, babanın duygusal erişilebilirliğinin farkındalık alt boyutunu anlamlı bir şekilde yordadığı ($\beta = -.173$, $p < 0,05$) ve farkındalık alt boyutu varyansının %3'ünü açıkladığı; netlik alt boyutunu anlamlı düzeyde yordadığı ($\beta = -.192$, $p < 0,05$) ve netlik alt boyutunun %3,7'lük varyansını açıkladığı; kabul alt boyutunu anlamlı bir düzeyde yordadığı ($\beta = -.203$, $p < 0,05$) ve kabul alt boyutu varyansının %4,1'ini açıkladığı; dürtü alt boyutunu anlamlı düzeyde yordadığı ($\beta = -.184$, $p < 0,05$) ve dürtü alt boyutu varyansının %3,4'ünü açıkladığı; amaçlar alt boyutunu anlamlı düzeyde yordadığı ($\beta = -.146$, $p < 0,05$) ve amaçlar alt boyutu varyansının %2,1'ini açıkladığı; stratejiler alt boyutunu ise anlamlı bir düzeyde yordadığı ($\beta = -.233$, $p < 0,05$) ve stratejiler alt boyutu varyansının %5,4'ünü açıkladığı görülmüştür

Duygu düzenleme gücünün alt boyutlarının oyun bağımlılığı üzerindeki yordayıcılık etkisine bakıldığında ise oyun bağımlılığının, farkındalık alt boyutu tarafından anlamlı düzeyde yordandığı ($\beta = .214$, $p < 0,05$) ve farkındalık alt boyutu tarafından açıklanmış varyansının %4,6 olduğu; netlik alt boyutu tarafından anlamlı düzeyde yordandığı ($\beta = .240$, $p < 0,05$) ve netlik alt boyutu tarafından açıklanmış varyansının %5,8 olduğu; kabul alt boyutu tarafından anlamlı düzeyde yordandığı ($\beta = .236$, $p < 0,05$) ve kabul alt boyutu tarafından açıklanmış varyansının %5,6 olduğu; dürtü kontrolü alt boyutu tarafından anlamlı düzeyde yordandığı ($\beta = .311$, $p < 0,05$) ve dürtü kontrolü alt boyutu tarafından açıklanmış varyansının %9,7 olduğu; amaçlar alt boyutu tarafından anlamlı düzeyde yordandığı ($\beta = .300$, $p < 0,05$) ve amaçlar alt boyutu tarafından açıklanmış varyansının %9 olduğu; son olarak stratejiler alt boyutu tarafından anlamlı düzeyde yordandığı ($\beta = .305$, $p < 0,05$) ve stratejiler alt boyutu tarafından açıklanmış varyansının %9,3 olduğu görülmüştür. Dolayısıyla, babanın duygusal erişilebilirliği azaldıkça, farkındalık, netlik, kabul, dürtü kontrolü, amaçlar ve stratejiler alt boyutlarında alınan puanlar artmaktadır. Aynı zamanda alt boyutlardan alınan puanlar arttıkça oyun bağımlılığı puanları da artmaktadır. Dolayısıyla, elde edilen sonuçlar, aracı değişken analizi için koşulların sağlandığını ortaya koymaktadır. Yapılan analiz sonuçlarına Tablo 5.7'de yer verilmiştir.

Tablo 5.7 Babanın Duygusal Erişilebilirliği, Oyun Bağımlılığı ve Duygu Düzenleme Güçlüğü Alt Boyutlarına İlişkin Basit Regresyon Analizleri

	<i>B</i>	<i>SE</i>	β	<i>t</i>	<i>p</i>
Model 1					
B → F	-,035	,009	-,173	-4,012	,000
F → O	,334	,066	,214	5,068	,000
B → O	-,048	,014	-,151	-3,491	,001
Model 2					
B → N	-,041	,009	-,192	-4,466	,000
N → O	,359	,063	,240	5,724	,000
B → O	-,048	,014	-,151	-3,491	,001
Model 3					
B → K	-,055	,012	-,203	-4,729	,000
K → O	,275	,049	,236	5,612	,000
B → O	-,048	,014	-,151	-3,491	,001
Model 4					
B → D	-,047	,011	-,184	-4,263	,000
D → O	,386	,051	,311	7,567	,000
B → O	-,048	,014	-,151	-3,491	,001
Model 5					
B → H	-,033	,010	-,146	-3,355	,001
H → O	,417	,057	,300	7,276	,000
B → O	-,048	,014	-,151	-3,491	,001
Model 6					
B → S	-,081	,015	-,233	-5,474	,000
S → O	,276	,037	,305	7,417	,000
B → O	-,048	,014	-,151	-3,491	,001

Not. B= Babanın duygusal erişilebilirliği, F= Farkındalık, N=Netlik, K=Kabul, D=Dürtü kontrolü, H=Amaçlar, S=Stratejiler, O=Oyun bağımlılığı. “X → Y” şeklinde ilgili harflerle formalize edilmiş işaret, X değişkenin Y değişkeni üzerindeki yordayıcılığını ifade etmektedir.

Basit regresyon analizleri ile yapılan incelemeler sonucunda, babanın duygusal erişilebilirliği ile oyun bağımlılığı arasındaki ilişkide duygu düzenleme güçlüğü alt boyutlarının aracı etkisinin değerlendirilmesi için gerekli kriterlerin karşılandığı görülmüştür.

Baron ve Kenny (1986)'nin belirttiği dördüncü kritere göre, aracı etki varlığından söz edilebilmesi için aracı değişkenin analize dahil edildiğinde, bağımsız değişkenin bağımlı değişken üzerindeki yordayıcılığının kaybolması (tam aracı) ya da bağımsız değişkenin yordayıcılığının azalması (kısmi aracı) gerekmektedir. Bu doğrultuda, duygu düzenleme güçlüğü alt boyutlarının ayrı ayrı aracı etkisini incelemek için çoklu doğrusal hiyerarşik regresyon yöntemiyle medyatör etki analizi yapılmıştır. 1. Model farkındalık alt boyutunun, 2. Model netlik alt boyutunun, 3. Model kabul alt boyutunun, 4. Model dürtü kontrolü alt boyutunun, 5. Model amaçlar alt boyutunun, 6. Model stratejiler alt boyutunun babanın duygusal erişilebilirliği ile oyun bağımlılığı arasındaki ilişkideki aracı rolünü göstermektedir. Analiz sonucunda elde edilen regresyon katsayıları Tablo 5.8'de gösterilmektedir.

Tablo 5.8 Duygu Düzenleme Güçlüğü Alt Boyutlarının Aracı Rolüne İlişkin oklu Doğrusal Hiyerarşik Regresyon Yöntemiyle Aracı Etki Analiz Sonuçları

	Oyun Bağımlılığı	
	B	
	Adım 1	Adım 2
Model 1		
Babanın duygusal erişilebilirliği	-,048*	-,037*
Farkındalık		,298*
Model 2		
Babanın duygusal erişilebilirliği	-,048*	-,034*
Netlik		,330*
Model 3		
Babanın duygusal erişilebilirliği	-,048*	-,034*
Kabul		,255*
Model 4		
Babanın duygusal erişilebilirliği	-,048*	-,031*
Dürtü Kontrolü		,358*
Model 5		
Babanın duygusal erişilebilirliği	-,048*	-,035*
Amaçlar		,395*
Model 6		
Babanın duygusal erişilebilirliği	-,048*	-,027*
Stratejiler		,256*

Not. *p<0.05

Tablo 5.8’de kurulan 1. Model incelendiğinde, farkındalık alt boyutunun analize dahil edilmesi ile babanın duygusal erişilebilirliği düzeyinin, oyun bağımlılığı düzeyini anlamlı bir şekilde yordamaya devam ettiği (B= -,048, SS= ,014, p= 0,001);

ancak 2. adımda babanın duygusal erişilebilirliği kat sayısında bir azalma görülmüş ($B = -.037$, $SS = .014$, $p = 0,006$) ve bu azalmanın farkındalık aracı değişkenin kısmi aracılık rolüne işaret ettiği düşünülmüştür. Anlamlı düzeyde bir azalma olup olmadığını değerlendirmek için Sobel testi uygulanmıştır. Sobel testi sonucuna göre ($z = -3.083$, $p = 0,001$) farkındalık alt boyutunun, babanın duygusal erişilebilirliği ile oyun bağımlılığı arasındaki ilişkide anlamlı düzeyde kısmi aracı etkisinin olduğu bulunmuştur.

Kurulan 2. Model'de netlik alt boyutunun analize dahil edilmesi ile babanın duygusal erişilebilirliği düzeyinin, oyun bağımlılığı üzerindeki yordayıcı etkisinin anlamlılığını sürdürdüğü ($B = -.048$, $SS = .014$, $p = 0,001$); bununla birlikte, babanın duygusal erişilebilirliği düzeyinin regresyon katsayısında bir azalma olduğu görülmüştür ($B = -.034$, $SS = .014$, $p = 0,012$). Regresyon katsayısındaki bu azalmanın anlamlı olup olmadığını değerlendirmek için sobel testi yapılmıştır. Sonuçlara göre ($z = -3.558$, $p = 0,000$) netlik aracı değişkenin kısmi aracı rolü istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur.

3. Model ele alındığında, kabul alt boyutunun analize dahil edilmesi ile babanın duygusal erişilebilirliği düzeyinin, oyun bağımlılığını anlamlı düzeyde yordamaya devam ettiği ($B = -.048$, $SS = .014$, $p = 0,001$) ancak babanın duygusal erişilebilirliği kat sayısında bir azalma olduğu görülmüştür ($B = -.034$, $SS = .014$, $p = 0,014$). Bu durum, kabul aracı değişkenin kısmi aracı rolünü göstermektedir. Katsayıdaki azalmanın anlamlılığını test etmek için Sobel testi uygulanmıştır. Sobel testine göre ($z = -3.549$, $p = 0,000$) kabul alt boyutunun, babanın duygusal erişilebilirliği ile oyun bağımlılığı arasındaki ilişkide kısmi aracı etkisinin anlamlı olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

4. Model incelendiğinde, dürtü kontrolü alt boyutunun analize dahil edilmesi ile babanın duygusal erişilebilirliğinin, oyun bağımlılığını anlamlı düzeyde yordamaya devam ettiği ($B = -.048$, $SS = .014$, $p = 0,001$); ancak babanın duygusal erişilebilirliğinin regresyon katsayısında azalma gözlemlenmiştir ($B = -.031$, $SS = .013$, $p = 0,020$). Azalmanın gözlemlenmesi, dürtü kontrol aracı değişkenin kısmi aracı etkisini ifade etmektedir. Bu doğrultuda, anlamlı düzeyde bir azalmanın olup olmadığını incelemek için Sobel testi uygulanmıştır. Sobel testi sonucunda, ($z = -3.720$, $p = 0,000$) dürtü kontrolü aracı değişkeninin kısmi aracı etkisinin istatistiksel olarak anlamlı olduğu bulunmuştur.

5. Model'de amaçlar alt boyutunun denkleme dahil edilmesi ile babanın duygusal erişilebilirliği düzeyinin, oyun bağımlılığı üzerindeki yordayıcı etkisinin

devam ettiği (B= -,048, SS= ,014, p= 0,001); ancak babanın duygusal erişilebilirliği kat sayısında azalmanın yaşandığı görülmüştür (B= -,035, SS= ,013, p= 0,009). Bu azalma amaçlar alt boyutunun kısmi aracı etki rolünü belirtmektedir. Regresyon katsayısındaki azalmanın anlamlılığını değerlendirmek için ise Sobel Testi yapılmıştır. Sobel testi sonucuna göre (z= -3.008, p=0.001) amaçlar alt boyutunun, babanın duygusal erişilebilirliği ile oyun bağımlılığı düzeyleri arasındaki ilişkide kısmi aracı etkisinin anlamlı olduğu bulunmuştur.

Son olarak kurulan 6. Model incelendiğinde, stratejiler alt boyutunun denkleme dahil edilmesi ile birlikte babanın duygusal erişilebilirliği düzeyinin, oyun bağımlılığı düzeyini anlamlı bir düzeyde yordamayı sürdürdüğü (B= -,048, SS= ,014, p= 0,001); ancak, babanın duygusal erişilebilirliği regresyon katsayısında azalma olduğu görülmüştür (B= -,027, SS= ,014, p= 0,047). Azalmanın kısmi aracı etkiye işaret ettiği bilinmekle birlikte, anlamlı bir azalma olup olmadığını test etmek için Sobel testi uygulanmıştır. Testin sonucuna göre (z= -4.374, p=0.000) stratejiler aracı değişkenin kısmi aracı etkisinin istatistiksel olarak anlamlı olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Sonuç olarak, babanın duygusal erişilebilirlik düzeyi ile oyun bağımlılığı düzeyi arasındaki ilişkide, duygu düzenleme güclüğü alt boyutlarının kısmi aracı etkisi söz konusudur.

5.4. Araştırmanın Yan Amaçlarına Dair Bulgular

Araştırmanın yan amacı olarak, katılımcıların annenin duygusal erişilebilirliği, babanın duygusal erişilebilirliği, duygu düzenleme güclüğü ve oyun bağımlılığı puanları sosyodemografik ve dijital oyun oynama ile ilgili diğer değişkenler açısından incelenmiştir. Sosyodemografik ve dijital oyun oynama ile ilgili diğer değişkenlere ilişkin farklılıklardan meydana gelen karşılaştırmalı hipotezler için iki gruba bulunan değişkenlere bağımsız iki örneklem t testi, üç ve daha fazla gruba bulunan değişkenlere ise tek yönlü varyans analizi (One-way ANOVA) uygulanmıştır. İstatistiksel bulgular arasında sadece istatistiksel açıdan anlamlı farklılıkların olduğu değişkenlere ait analizler özetlenmiştir. Anova analizleri sonucunda gruplar arasındaki farklılıklar anlamlı ise, anlamlı farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu incelemek adına Post-Hoc karşılaştırmalarından yararlanılmıştır. Gruplar arasındaki varyans homojen ise Post-Hoc karşılaştırmalarından Bonferroni ve Tukey; gruplar

arasındaki varyans homojen değilse Dunnett's T3 ile karşılaştırmalar gerçekleştirilmiştir.

Karşılaştırma analizlerine geçilmeden önce bazı değişkenler yeniden kategorileştirilmiştir. Bunları ilk katılımcılara ait öğrenim durumudur. Katılımcıların çoğunluğu eğitim durumlarını lise, önlisans ve lisans; bir iki kişi ise ortaokul olarak belirtmiştir. Sosyodemografik Veri Formu'nda yer alan diğer seviyeler için ise herhangi bir işaretleme yapılmamıştır. Bu sebeple öğrenim durumu lise ve altı, lise üstü olarak iki grup halinde analizlere dahil edilmiştir. Benzer şekilde anne ve baba eğitim durumları da ilkököl ve altı, ortaokul, lise ve yükseköğretim olarak 4 kategori olarak düzenlenmiştir.

5.4.1. Annenin Duygusal Erişilebilirlik Düzeyinin Sosyodemografik ve Dijital Oyun Oynama ile İlgili Diğer Verilere Göre İncelenmesi

Araştırmanın bu bölümünde, annenin duygusal erişilebilirliği düzeyi yaş, cinsiyet, öğrenim durumu, anne eğitim, ebeveynlerin hayatta olma ve birliktelik durumları, ebeveynler arası ilişkinin niteliği, birlikte yaşanan kişiler, düzenli aktivite yapma durumu, annenin psikolojik/psikiyatrik destek alam durumu ve kardeş sayısına; aynı zamanda günlük oyun oynama süresi, oyun türü, oyuncu tercihi, oyun maddi kazanç elde edip etmeme durumlarına göre karşılaştırılmıştır.

Cinsiyetin, ebeveynlerin hayatta olma durumunun, anne-baba birliktelik durumunun, birlikte yaşanan kişilerin, düzenli aktivite yapma durumunun, annenin psikolojik/psikiyatrik destek alma durumunun, günlük oyun oynama süresinin, oyundan maddi kazanç elde edip etmemenin annenin duygusal erişilebilirliği puanları üzerinde anlamlı etkisinin olmadığı görülmüştür. Buna karşın, yaşın, öğrenim durumunun, ebeveynler arasındaki ilişkinin niteliğinin, anne öğrenim durumunun, kardeş sayısının, oynanan oyun türünün, oyuncu tercihinin, annenin duygusal erişilebilirliği düzeyi üzerinde anlamlı etkisinin olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Yapılan bağımsız iki örneklem t testi ve ANOVA testi sonuçları Tablo 5.9'da gösterilmiştir.

Tablo 5.9 Annenin Duygusal Erişilebilirliği Düzeyinin Sosyodemografik Değişkenlere ve Dijital Oyun Oynama ile İlgili Diğer Verilere Göre Karşılaştırma Bulguları

		Annenin Duygusal Erişilebilirliği			<i>t / F</i>	<i>p</i>
		<i>n</i>	<i>Ort</i>	<i>SS</i>		
Cinsiyet ¹	Erkek	339	62,67	20,37	-,345	,730
	Kız	193	63,31	20,67		
Yaş ²	18	120	58,12	20,73	2,861	,036*
	19	170	64,48	20,21		
	20	133	64,12	21,10		
	21	109	64,22	19,22		
Eğitim durumu ¹	Lise ve altı	127	57,89	21,43	-3,190	,002*
	Lise üstü	405	64,48	19,92		
Ebeveyn hayatta olma durumu ¹	İkisi de hayatta	517	62,77	20,44	-,913	,362
	Anne hayatta	15	67,66	21,36		
Ebeveynler arası ilişki ²	Çok kötü	33	56,96	24,64	13,311	,000*
	Kötü	84	56,28	23,05		
	Normal	179	58,37	20,38		
	İyi	152	67,65	16,46		
	Çok iyi	84	72,94	16,86		
Anne-baba birliktelik durumu ¹	Birlikte	430	62,50	19,97	-,596	,553
	Boşanmış/Ayrı	87	64,06	22,71		
Birlikte yaşanan kişiler ²	Anne	64	67,45	20,23	1,578	,194
	Baba	10	56,10	30,44		
	Anne ve baba	413	62,56	20,02		
	Anne ve babadan ayrı	45	61,13	21,91		

Tablo 5.9 (devamı) Annenin Duygusal Erişilebilirliği Düzeyinin Sosyodemografik Değişkenlere ve Dijital Oyun Oynama ile İlgili Diğer Verilere Göre Karşılaştırma Bulguları

		Annenin Duygusal Erişilebilirliği			<i>t / F</i>	<i>p</i>
		<i>n</i>	<i>Ort</i>	<i>SS</i>		
Anne öğrenim durumu ²	İlkokul ve altı	141	57,49	22,17	7,790	,000*
	Ortaokul	82	61,19	21,55		
	Lise	146	62,88	20,28		
	Yükseköğretim	163	68,47	17,00		
Anne psikolojik/psikiyatrik destek ¹	Destek var	41	61,43	21,34	,479	,632
	Destek yok	491	63,03	20,40		
Kardeş sayısı ²	Tek çocuk	69	67,98	19,32	4,708	,003*
	1	260	64,28	18,46		
	2	126	61,22	23,23		
	3 ve üstü	77	56,49	21,61		
Düzenli aktivite ¹	Evet	435	63,38	19,96	1,132	,258
	Hayır	97	60,78	22,57		
Günlük oyun oynama süresi ²	1 saatten az	130	66,16	20,00	2,504	,058
	1-3 saat	210	61,94	20,21		
	4-7 saat	142	63,30	21,70		
Oyun türü ²	Çevrimiçi	170	62,45	20,61	3,688	,026*
	Çevrimdışı	57	69,78	18,04		
	Hem çevrimiçi hem çevrimdışı	305	61,87	20,62		
Oyuncu tercihi	Çok oyunculu	370	60,95	20,65	-2,266	,024*
	Bireysel	104	66,08	19,37		
Maddi kazanç ¹	Evet	19	68,84	19,27	1,287	,199
	Hayır	513	62,69	20,49		

Not. * $p < 0.05$ ¹Bağımsız iki örneklem t testi ²Tek yönlü varyans analiz testi(ANOVA)

Tablo 5.9’da görüldüğü üzere, annenin duygusal erişilebilirliği puanlarının, yaş değişkenine göre farklılaşp farklılaşmadığını incelemek için tek yönlü varyans analizi kullanılmıştır. Yapılan analiz sonucuna göre annenin duygusal erişilebilirliği düzeyinin yaşa göre istatistiksel açıdan anlamlı farklılık gösterdiği bulunmuştur, $F(3,528)=2,861$, $p<0,05$. Farklılığın hangi gruplar arasında gerçekleştiğini değerlendirmek için yapılan Bonferroni karşılaştırma yönteminde, gruplar arasında anlamlı farklılığa rastlanmamıştır. Ancak gruplar Tukey yöntemi ile karşılaştırıldığında, 18 yaşında olan bireylerin ($O=58,12$; $SS=20,73$) annenin duygusal erişilebilirliği puanları ile 19 yaşında olan bireylerin ($O=64,48$; $SS=20,21$) annenin duygusal erişilebilirliği puanları arasında anlamlı farklılık olduğu görülmüştür. Bir başka deyişle, 19 yaşındaki bireyler, 18 yaşındaki bireylere göre annelerini duygusal olarak daha erişilebilir algılamaktadır.

Yapılan bağımsız iki örneklem t testi analizi sonucunda, katılımcıların eğitim durumlarına göre annenin duygusal erişilebilirliği puanlarında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık bulunmuştur, $t(530)=-3,190$, $p<0,05$. Buna göre, öğrenim durumu lise ve altında olanların ($O=57,89$; $SS=21,43$), öğrenim durumu lise üstünde olanlara ($O=64,48$; $SS=19,92$) göre annelerini daha az duygusal olarak erişilebilir algılamaktadır.

Annenin duygusal erişilebilirliği puanlarının ebeveynler arası ilişkisinin niteliğine göre farklılaşp farklılaşmadığına bakmak için yapılan tek yönlü varyans analizi, ebeveynler arasındaki ilişkisinin niteliğinin, annenin duygusal erişilebilirliği üzerinde istatistiksel olarak anlamlı etkisi olduğunu göstermiştir, $F(4,527)=13,311$, $p<0,05$. Farklılığın hangi gruplar arasında gerçekleştirdiğini değerlendirmek için varyanslar homojen olmadığında kullanılan Dunnett T3 yönteminden yararlanılmıştır. Buna göre, ebeveynler arasında ilişkiyi, çok iyi ($O=72,94$; $SS=16,86$) olarak nitelendiren kişilerin annenin duygusal erişilebilirliği puanları ile ebeveynler arasındaki ilişkiyi çok kötü ($O=56,96$; $SS=24,64$), kötü ($O=56,28$; $SS=23,05$) ve normal ($O=58,37$; $SS=20,38$) olarak nitelendiren kişilerin annenin duygusal erişilebilirliği puanları arasında anlamlı farklılık olduğu görülmüştür. Bir başka deyişle, ebeveynler arasındaki ilişkiyi çok iyi ($O=72,94$; $SS=16,86$) olarak nitelendiren kişilerin annelerinin duygusal erişilebilirliği puanları, ebeveynler arasındaki ilişkiyi çok kötü ($O=56,96$; $SS=24,64$), kötü ($O=56,28$; $SS=23,05$) ve normal ($O=58,37$; $SS=20,38$) olarak nitelendiren kişilere göre daha yüksektir. Aynı zamanda ebeveynleri arasındaki ilişkiyi, iyi ($O=67,65$; $SS=16,46$) olarak nitelendiren

kişilerin, annenin duygusal erişilebilirliği puanları ile ebeveynleri arasındaki ilişkiyi kötü ($O=56,28$; $SS=23,05$) ve normal ($O=58,37$; $SS=20,38$) olarak nitelendirenlerin annenin duygusal erişilebilirliği puanları arasındaki istatistiksel açıdan anlamlı farklılık söz konusudur. Bu doğrultuda, ebeveynleri arasındaki ilişkiyi iyi olarak algılayan kişiler, ebeveynleri arasındaki ilişkiyi kötü ve normal algılayan kişilere göre annelerini duygusal olarak daha erişilebilir görmektedir. Buna karşın ebeveynleri arasındaki ilişkiyi iyi ve çok iyi olarak adlandıranlar arasında; ebeveynler arasındaki ilişkiyi çok kötü, kötü ve normal olarak adlandıranlar arasında; ebeveynler arasındaki ilişkiyi iyi ve çok kötü adlandıranlar arasında, annenin duygusal erişilebilirliği açısından bir farklılığa rastlanmamıştır.

Annenin öğrenim durumunun, annenin duygusal erişilebilirliği düzeyi üzerindeki etkisini incelemek için tek yönlü varyans analizi yapılmış ve sonucunda annenin öğrenim durumunun, annenin duygusal erişilebilirliği puanları üzerindeki etkisinin istatistiksel olarak anlamlı olduğu bulunmuştur, $F(3,528) = 7.790$, $p < 0.05$. Anlamlı etkinin hangi gruplar arasındaki gerçekleştiğini incelemek için varyanslar homojen dağılmadığında başvurulan Dunnett T3 yöntemi kullanılmıştır. Bu doğrultuda, annesinin öğrenim durumu yükseköğretim düzeyinde olan kişilerin ($O=68,47$; $SS=17,00$), annesinin öğrenim durumu ilköğretim ve altında olan ($O=57,49$; $SS=22,17$) ve öğrenim durumu ortaokul düzeyinde olan ($O=61,19$; $SS=21,55$) kişilere göre annenin duygusal erişilebilirliği puanları daha yüksek bulunmuştur. Diğer gruplar arasında anlamlı farklılığa rastlanmamıştır.

Yapılan bir başka tek yönlü varyans analizi sonucunda, kardeş sayısının annenin duygusal erişilebilirliği üzerinde anlamlı etkisinin olduğu görülmüştür, $F(3,528) = 4,708$, $p < 0.05$. Farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu incelemek için Dunnett T3 yöntemine başvurulmuştur. Sonuçlara göre üç ve üstünde kardeşi olan katılımcıların ($O= 56,49$; $SS=21,61$) annenin duygusal erişilebilirlik puanları ile tek çocuk olan ($O=67,98$; $SS= 19,32$) ve bir kardeşi olan ($O=64,28$; $SS=18,46$) katılımcıların annenin duygusal erişilebilirlik puanları arasında anlamlı farklılık görülmüştür. Bir başka deyişle, üç ya da daha fazla kardeşi olan katılımcıların ($O= 56,49$; $SS=21,61$) annelerine ait duygusal erişilebilirlik puanları tek çocuk olan ($O=67,98$; $SS= 19,32$) ve bir kardeşi olan ($O=64,28$; $SS=18,46$) katılımcıların annelerine göre daha düşüktür. Diğer gruplar arasında ise istatistiksel olarak anlamlı farklılığa ulaşılmamıştır.

Oynanan oyunların türüne göre de annenin duygusal erişilebilirliği puanlarında anlamlı farklılıklar gözlemlenmiştir, $F(2,529) = 3,688$, $p < 0.05$. Farklılığın hangi

gruplardan kaynaklandığını bulmak için yapılan Bonferroni testine göre ise genellikle çevrimdışı oyunları oynayanlar ($O=69,78$; $SS=18,04$), hem çevrimiçi hem çevrimdışı oyunları birlikte oynayanlara ($O=61,87$; $SS=20,62$) göre annelerini daha çok duygusal olarak erişilebilir görmektedir. Buna karşın, genellikle çevrimiçi oyunları tercih edenler ile çevrimdışı oyunları ve hem çevrimdışı hem çevrimiçi oyunları tercih edenler arasında özellikle bir farklılaşmaya rastlanmamıştır.

Çevrimiçi oyunları oynayanların oyuncu tercihlerinin, annenin duygusal erişilebilirliği puanı üzerinde etkisi olup olmadığını değerlendirmek için bağımsız iki örneklem t testi uygulanmıştır. Bağımsız iki örneklem t testi istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur, $t(472) = -2,266$, $p < 0,05$. İki grup arasında annelerinin duygusal olarak erişilebilir olma durumları arasında farklılık vardır. Buna göre, oyunları bireysel olarak oynayanların ($O=66,08$; $SS=19,37$) annelerine ilişkin duygusal erişilebilirlik puanları, çok oyunculu ile oyun oynayanlara ($O=60,95$; $SS=20,65$) göre daha yüksektir.

5.4.2. Babanın Duygusal Erişilebilirlik Düzeyinin Sosyodemografik ve Dijital Oyun Oynama ile İlgili Diğer Verilere Göre İncelenmesi

Bu bölümde, babanın duygusal erişilebilirliği düzeyinin cinsiyet, yaş, öğrenim durumu, babanın öğrenim durumu, kardeş sayısı, ebeveynlerin hayatta olma ve birliktelik durumları, birlikte yaşanan kişiler, ebeveyn ilişkisinin niteliği, düzenli aktivite yapma durumu, babanın psikolojik/psikiyatrik destek alması gibi sosyodemografik özelliklere ve ayrıca oyun oynama süresi, oyun türü, oyuncu tercihi ve maddi kazanç elde edip etmeme gibi oyun oynama ile ilgili verilere göre farklılaşp farklılaşmadığı ele alınmıştır.

Yapılan analizler sonucunda cinsiyetin, yaşın, ebeveynin hayatta olma durumunun, babanın psikolojik/psikiyatrik destek alma durumunun, kardeş sayısının, düzenli aktivite yapp yapmamanın, oyun süresinin, oyuncu tercihinin, oyundan maddi kazanç elde edip etmeme durumunun babanın duygusal erişilebilirliği düzeyi üzerinde anlamlı bir etkisi bulunmamıştır. Buna karşın, katılımcının öğrenim durumunun, ebeveynler arasındaki ilişkinin niteliğinin, ebeveynlerin birliktelik durumunun, kimlerle birlikte yaşadığının, babanın öğrenim durumunun ve oyun türünün babanın duygusal erişilebilirliği düzeyi üzerinde istatistiksel açıdan anlamlı etkilerinin olduğu sonucuna varılmıştır. Bu doğrultuda yapılan karşılaştırma analizlerine Tablo 5.10'da yer verilmiştir.

Tablo 5.10 Babanın Duygusal Erişilebilirliği Düzeyinin Sosyodemografik Değişkenlere ve Dijital Oyun Oynama ile İlgili Diğer Verilere Göre Karşılaştırma Bulguları

		Babanın Duygusal Erişilebilirliği			<i>t / F</i>	<i>p</i>
		<i>n</i>	<i>Ort</i>	<i>SS</i>		
Cinsiyet ¹	Erkek	331	51,86	22,09	-,451	,652
	Kız	191	52,77	22,39		
Yaş ²	18	121	48,98	22,15	1,153	,327
	19	164	52,90	21,36		
	20	131	53,78	22,80		
	21	106	52,81	22,68		
Eğitim durumu ¹	Lise ve altı	126	48,15	22,23	-2,360	,019*
	Lise üstü	396	53,48	22,05		
Ebeveyn hayatta olma durumu ¹	İkisi de hayatta	517	52,35	22,18	1,704	,089
	Baba hayatta	5	34,40	16,89		
Ebeveynler arası ilişki ²	Çok kötü	32	33,31	22,36	36,659	,000*
	Kötü	83	39,15	19,51		
	Normal	177	48,23	20,38		
	İyi	149	59,65	18,64		
	Çok iyi	81	67,95	18,89		
Anne-baba birliktelik durumu ¹	Birlikte	430	53,77	21,25	2,909	,004*
	Boşanmış/Ayrı	87	45,34	25,29		
Birlikte yaşanan kişiler ²	Anne	51	42,45	26,18	4,074	,007*
	Baba	14	47,35	21,30		
	Anne ve baba	414	53,53	21,33		
	Anne ve babadan uzakta	43	52,46	23,11		

Tablo 5.10 (devamı) Babanın Duygusal Erişilebilirliği Düzeyinin Sosyodemografik Değişkenlere ve Dijital Oyun Oynama ile İlgili Diğer Verilere Göre Karşılaştırma Bulguları

		Babanın Duygusal Erişilebilirliği			<i>t / F</i>	<i>p</i>
		<i>n</i>	<i>Ort</i>	<i>SS</i>		
Baba öğrenim durumu ²	İlkokul ve altı	77	42,20	20,19	8,404	,000*
	Ortaokul	83	52,54	22,40		
	Lise	152	51,03	21,37		
	Yükseköğretim	210	56,56	22,25		
Baba psikolojik destek ¹	Destek var	12	53,66	53,66	-,232	,817
	Destek yok	510	52,16	22,19		
Kardeş sayısı ²	Tek çocuk	69	54,81	22,83	2,470	,061
	1	253	54,01	21,16		
	2	125	49,85	23,58		
	3 ve üstü	75	47,54	21,95		
Düzenli aktivite ¹	Evet	423	52,78	22,14	1,261	,208
	Hayır	99	49,66	22,34		
Günlük oyun oynama süresi ²	1 saatten az	127	54,63	22,65	1,172	,320
	1-3 saat	206	52,20	21,76		
	4-7 saat	138	51,50	22,23		
	7 saat üzeri	51	47,98	22,50		
Oyun türü ²	Çevrimiçi	168	51,49	21,04	3,122	,045*
	Çevrimdışı	55	59,23	22,45		
	İkisini de	299	51,29	22,60		
Oyuncu tercihi ¹	Çok oyunculu	363	50,60	22,18	-1,632	,103
	Bireysel	103	54,60	20,97		
Maddi kazanç ¹	Evet	19	55,42	25,76	,645	,519
	Hayır	503	52,07	22,06		

Not. * $p < 0.05$ ¹Bağımsız iki örneklem t testi ²Tek yönlü varyans analiz testi (ANOVA)

Tablo 5.10'da yapılan analizler incelendiğinde, katılımcıların öğrenim durumunun babanın duygusal erişilebilirliği düzeyi üzerinde anlamlı etkisinin olduğu sonucuna ulaşılmıştır, $t(520) = -2,360$, $p < 0,05$. Bu doğrultuda, öğrenim durumu lise ve altında olan kişilerin babanın duygusal erişilebilirliği puanlarının ($O=48,15$; $SS=22,23$), öğrenim durumu lise üstü olan kişilerden ($O= 53,48$; $SS=22,05$) daha düşük olduğu görülmektedir.

Babanın duygusal erişilebilirliği düzeyinin ebeveynler arasındaki ilişkinin niteliğine göre farklılaşıp farklılaşmadığı ise görüldüğü üzere tek yönlü varyans analizi ile test edilmiştir. Yapılan analiz sonucunda ebeveynler arasındaki ilişki niteliğinin babanın duygusal erişilebilirliği düzeyi üzerinde anlamlı etkisinin olduğu bulunmuştur $F(4,517) = 36,659$, $p < 0,05$. Anlamlı etkinin hangi gruplar arasındaki farklılaşmadan kaynaklandığını tespit etmek için Post-hoc karşılaştırma yöntemlerinden Bonferroni kullanılmıştır. Buna göre, ebeveynleri arasındaki ilişkiyi kötü olarak nitelendirenlerin, babalarının duygusal erişilebilirlik puanı ($O= 39,15$; $SS=19,51$) ile ebeveynleri arasındaki ilişkiyi çok kötü olarak nitelendirenlerin babalarının duygusal erişilebilirlik puanları ($O= 33,31$; $SS= 22,36$) arasında anlamlı bir farklılık bulunmazken; ebeveynleri arasındaki ilişki çok iyi ($O= 67,95$; $SS=18,89$) olanların babalarının duygusal erişilebilirlik puanları ile ebeveynler arasındaki ilişkiyi iyi ($O=59,65$; $SS=18,64$), normal ($O=48,23$; $SS=20,38$), kötü ($O= 39,15$; $SS=19,51$) ve çok kötü ($O= 33,31$; $SS= 22,36$) olanların babalarının duygusal erişilebilirlik puanları arasında anlamlı farklılık bulunmuştur. Bir başka deyişle, ebeveynleri arasındaki ilişkiyi çok iyi olarak adlandırılanların, ebeveynleri arasındaki ilişkiyi iyi, normal, kötü ve çok kötü adlandıranlara göre babalarının duygusal erişilebilirliği puanları daha yüksektir. Aynı zamanda ebeveynleri arasındaki ilişkiyi iyi olarak adlandırılanların babalarının duygusal erişilebilirliği puanları, ebeveynleri arasındaki ilişkiyi normal, kötü ve çok kötü olanlardan daha yüksek; ebeveynleri arasındaki ilişkiyi normal olarak adlandırılanların da babalarının duygusal erişilebilirliği puanları ebeveynleri arasındaki ilişkiyi kötü ve çok kötü adlandırılanlardan daha yüksek bulunmuştur.

Anne ve babanın birliktelik durumuna göre babanın duygusal erişilebilirlik düzeyinin farklılaşıp farklılaşmadığını test etmek için bağımsız iki örneklem t testi yapılmıştır. Sonuçlara göre, iki grup arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur, $t(515) = 2,909$, $p < 0,05$. Dolayısıyla, annesi ve babası birlikte olanlar ($O=53,77$; $SS=21,25$),

anne ve babası boşanmış/ayrı olanlara (O= 45,34; SS= 25,29) göre babalarını daha çok duygusal olarak erişilebilir görmektedir.

Babanın duygusal erişilebilirliği düzeyinin birlikte yaşanan kişilere göre farklılaşıp farklılaşmadığı tek yönlü varyans analizi ile test edilmiştir. Yapılan analiz sonucunda birlikte yaşanan kişilerin babanın duygusal erişilebilirliği düzeyi üzerinde anlamlı etkisinin olduğu görülmüştür, $F(3,518)= 4,074$, $p<0.05$. Grup varyansları homojen dağılmadığı için, farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığının tespiti için Dunnet T3 Post-Hoc testi kullanılmıştır. Bu doğrultuda, sadece annesi ile yaşayan kişilerin babanın duygusal erişilebilirliği puanları (O=42,45; SS= 26,18) ile annesi ve babası birlikte yaşayan kişilerin babanın duygusal erişilebilirliği puanları (O= 53,53; SS= 21,33) arasında anlamlı farklılık gözlenmiştir. Dolayısıyla, sadece annesi ile yaşayanların babanın duygusal erişilebilirliği puanları, annesi ve babası ile birlikte yaşayan kişilere göre daha düşüktür.

Baba öğrenim durumunun, babanın duygusal erişilebilirliği puanları üzerinde etkisini incelemek için yapılan tek yönlü varyans analizi sonucunda, babanın öğrenim durumunun duygusal erişilebilirlik puanları üzerinde anlamlı etkisinin olduğu görülmüştür, $F(3,518)=8,404$, $p<0,05$. Farklılığın hangi gruplar arasında gerçekleştiğini değerlendirmek için yapılan Bonferroni Post-Hoc testine göre ise, babanın öğrenim durumu ilkökul ve altında olan kişilerin (O=42,20; SS=20,19) babanın duygusal erişilebilirliği puanlarının, babalarının öğrenim durumu ortaokul düzeyinde olan (O=52,54; SS=22,40), lise düzeyinde olan (O=51,03; SS=21,37) ve yükseköğretim düzeyinde olan (O=56,56; SS=22,25) kişilere göre düşüktür. Diğer gruplar arasında anlamlı bir farklılığa rastlanmamıştır.

Oynanan oyun türüne göre babanın duygusal erişilebilirliği puanlarında bir farklılık olup olmadığını değerlendirmek için tek yönlü varyans analizi uygulanmış ve gruplar arasında anlamlı farklılık olduğu görülmüştür, $F(2,519) = 3,122$, $p<0.05$. Farklılığın hangi gruplar arasında gerçekleştiğini görebilmek için yapılan Bonferroni Post-Hoc karşılaştırması sonucunda ise çevrimdışı oyunları oynayanların babaları için duygusal erişilebilirlik puanları (O= 59,23; SS= 22,45), hem çevrimiçi hem çevrimdışı oyunları oynayanlara (O= 51,29; SS= 22,60) göre daha yüksek bulunmuştur. Çevrimiçi oyun oynayanların babanın duygusal erişilebilirliği puanları ile çevrimdışı oyun oynayanlar ve hem çevrimdışı hem çevrimiçi oyun oynayanların babanın duygusal erişilebilirliği puanları arasında ise anlamlı bir fark bulunmamıştır.

5.4.3. Duygu Düzenleme Güçlüğü Düzeyinin Sosyodemografik ve Dijital Oyun Oynama ile İlgili Diğ r Verilere Göre İncelenmesi

Çalışmanın bu kısmı, duygu düzenleme güçlüğü toplam puanının cinsiyet, yaş, öğrenim durumu, anne ve babanın hayatta olması, ilişkilerinin niteliği ve birliktelik durumu, kiminle yaşandığı, anne/baba eğitimi, ailede psikolojik destek durumu, kardeş sayısı, düzenli aktivite yapıp yapmama sosyodemografik değişkenlerine göre değişip değişmediği incelenmiştir. Aynı zamanda katılımcıların günlük oyun oynama süresi, oyun türü, oyuncu tercihi ve oyundan maddi kazanç elde edip etmeme gibi dijital oyun oynama ile ilgili verilere göre, duygu düzenleme güçlüğü toplam puanındaki farklılaşmalar ele alınmıştır.

Yapılan bağımsız iki örnekleme t testi ve tek yönlü varyans analizi testi sonuçlarında, cinsiyetin, yaşın, ebeveynler arasındaki ilişkinin niteliğinin, düzenli aktivite yapıp yapmama durumun ve oyundan maddi kazanç elde etme durumunun duygu düzenleme güçlüğü düzeyi üzerinde anlamlı etkisi olduğu bulunmuştur. Buna karşın, katılımcının öğrenim durumunun, anne/baba hayatta olma durumunun, anne ve baba birlikteliğinin, birlikte yaşanılan kişilerin, anne/baba öğrenim durumunun, kardeş sayısının, ailede psikolojik/psikiyatrik destek alıp almamanın, annenin/babanın psikolojik/psikiyatrik destek alıp almama durumunun, günlük oyun süresinin, oyun türünün ve oyuncu tercihinin ise duygu düzenleme güçlüğü puanları üzerinde anlamlı bir etkisinin olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Elde edilen tüm sonuçlar Tablo 5.11'de gösterilmiştir.

Tablo 5.11 Duygu Düzenleme Güçlüğü Düzeyinin Sosyodemografik Değişkenlere ve Dijital Oyun Oynama ile İlgili Diğer Verilere Göre Karşılaştırma Bulguları

		Duygu Düzenleme Güçlüğü			<i>t / F</i>	<i>p</i>
		<i>n</i>	<i>Ort</i>	<i>SS</i>		
Cinsiyet ¹	Erkek	341	86,90	23,58	-3,286	,001*
	Kız	196	94,14	26,65		
Yaş ²	18	121	92,51	27,32	3,423	,017*
	19	171	86,33	22,97		
	20	135	87,03	26,04		
	21	110	94,44	23,03		
Eğitim durumu ¹	Lise ve altı	128	88,53	24,81	-,532	,595
	Lise üstü	409	89,88	25,04		
Ebeveyn hayatta olma durumu ²	İkisi de hayatta	517	89,97	25,09	2,319	,099
	Anne hayatta	15	75,93	18,80		
	Baba hayatta	5	88,40	20,50		
Ebeveynler arası ilişki ²	Çok kötü	33	98,72	30,20	3,158	,014*
	Kötü	86	92,00	26,02		
	Normal	180	91,75	25,13		
	İyi	153	86,36	23,90		
	Çok iyi	85	84,65	21,78		
Anne-baba birliktelik durumu ¹	Birlikte	430	90,04	24,94	,152	,879
	Boşanmış/Ayrı	87	89,59	25,95		
Birlikte yaşanan kişiler ²	Anne	64	87,23	24,38	,475	,700
	Baba	14	92,21	30,92		
	Anne ve baba	414	90,12	25,06		
	Anne ve babadan uzakta	45	86,91	23,41		
Anne öğrenim durumu ²	İlkokul ve altı	143	89,60	24,91	,451	,717
	Ortaokul	82	92,40	27,16		
	Lise	149	88,87	24,96		
	Yükseköğretim	163	88,72	24,01		

Tablo 5.11 (devamı) Duygu Düzenleme Güçlüğü Düzeyinin Sosyodemografik Değişkenlere ve Dijital Oyun Oynama ile İlgili Diğer Verilere Göre Karşılaştırma Bulguları

		Duygu Düzenleme Güçlüğü			<i>t / F</i>	<i>p</i>
		<i>n</i>	<i>Ort</i>	<i>SS</i>		
Baba öğrenim durumu ²	İlkokul ve altı	78	93,89	28,21	1,607	,187
	Ortaokul	84	89,22	23,03		
	Lise	156	90,91	25,29		
	Yükseköğretim	219	87,18	24,11		
Ailede psikolojik/psikiyatrik destek ¹	Destek alan var	84	89,71	27,52	-,060	,952
	Destek alan yok	453	89,53	24,50		
Anne psikolojik/psikiyatrik destek ¹	Destek var	41	88,70	30,34	,191	,850
	Destek yok	496	89,63	24,51		
Baba psikolojik/psikiyatrik destek ¹	Destek var	12	86,33	29,27	,453	,651
	Destek yok	525	89,63	24,89		
Kardeş sayısı ²	Tek çocuk	70	90,12	26,32	,195	,900
	1	261	89,31	25,53		
	2	129	90,65	23,40		
	3 ve üstü	77	88,06	24,75		
Düzenli aktivite ¹	Evet	438	88,49	24,82	-2,097	,036*
	Hayır	99	94,30	25,21		
Günlük oyun oynama süresi ²	1 saatten az	132	88,41	25,50	,380	,767
	1-3 saat	212	90,41	23,59		
	4-7 saat	142	88,57	25,78		
	7 saat üzeri	51	91,76	27,28		
Oyun türü ²	Çevrimiçi	173	88,79	25,72	,274	,761
	Çevrimdışı	58	88,25	21,37		
	Hem çevrimiçi hem çevrimdışı	306	90,24	25,23		

Tablo 5.11 (devamı) Duygu Düzenleme Güçlüğü Düzeyinin Sosyodemografik Değişkenlere ve Dijital Oyun Oynama ile İlgili Diğer Verilere Göre Karşılaştırma Bulguları

		Duygu Düzenleme Güçlüğü			<i>t / F</i>	<i>p</i>
		<i>n</i>	<i>Ort</i>	<i>SS</i>		
Oyuncu tercihi ¹	Çok oyunculu	374	88,84	25,10	-1,583	,114
	Bireysel	104	93,28	26,02		
Maddi kazanç ¹	Evet	19	76,10	25,83	-2,402	,017*
	Hayır	518	90,05	24,83		

Not. * $p < 0,05$ ¹Bağımsız iki örneklem t testi ²Tek yönlü varyans analiz testi(ANOVA)

Tablo 5.11’de yer verildiği üzere, cinsiyetin duygu düzenleme güçlüğü toplam puanı üzerinde anlamlı bir etkisinin olup olmadığı bağımsız iki örneklem t testi ile incelenmiş ve sonuç anlamlı bulunmuştur, $t(535) = -3,286$, $p < 0,05$. Buna göre kızların ($O = 94,19$; $SS = 26,65$) duygu düzenleme güçlüğü puanları, erkeklerin ($O = 86,90$; $SS = 23,58$) duygu düzenleme güçlüğü puanlarından daha yüksektir. Bir başka deyişle, kızlar erkeklere göre duygu düzenleme konusunda daha fazla güçlük yaşamaktadır.

Duygu düzenleme güçlüğü puanlarının yaş değişkenine göre farklılık gösterip göstermediğini incelemek için ise tek yönlü varyans analizi testi uygulanmıştır. Yapılan analiz sonucunda, duygu düzenleme güçlüğü puanlarının yaşa göre anlamlı düzeyde farklılaştığı bulunmuştur, $F(3,533) = 3,423$, $p < 0,05$. Farklılığın hangi gruplar arasında gerçekleştiğini tespit etmek için yapılan Post-Hoc testlerinden, grup varyansları homojen olmadığında kullanılan Dunnett T3 yönteminden yararlanılmıştır. Buna göre, 19 yaşındaki kişilerin duygu düzenleme puanları ($O = 86,33$; $SS = 22,97$) ile 21 yaşındaki kişilerin duygu düzenleme güçlüğü puanları ($O = 94,44$; $SS = 23,03$) arasında anlamlı farklılık olduğu görülmüştür. Bir başka deyişle 21 yaşındaki bireyler, 19 yaşındaki bireylere göre duygu düzenleme konusunda daha çok güçlük yaşamaktadır.

Ebeveynler arasındaki ilişkinin niteliğine göre duygu düzenleme güçlüğü puanları karşılaştırmak için tek yönlü varyans analizi uygulanmıştır. Bu doğrultuda, ebeveynler arasındaki ilişkinin duygu düzenleme puanları açısından anlamlı farklılık gösterdiği görülmüştür, $F(4,532) = 3,158$, $p < 0,05$. Gruplar arasındaki farkın kaynağını

değerlendirmek için Post-Hoc karşılaştırmalarından Bonferroni uygulanmış, ancak gruplar arasında anlamlı bir farka rastlanmamıştır. Bir başka Post Hoc testi olan Tukey ile değerlendirildiğinde ise ebeveynleri arasındaki ilişkiyi çok iyi ($O=84,65$; $SS=21,78$) olarak nitelendiren kişiler ile ebeveynleri arasındaki ilişkiyi çok kötü ($O=98,72$; $SS=30,20$) değerlendirenler arasında anlamlı farklılık olduğu görülmüştür. Bir başka deyişle, ebeveynler arasındaki ilişkiyi çok kötü olarak algılayan kişiler, ebeveynleri arasındaki ilişkiyi çok iyi olarak algılayan kişilere göre duygularını düzenlemede daha çok güçlük çekmektedir.

Düzenli aktivite yapıp yapmama durumuna göre duygu düzenleme güçlüğü puanları karşılaştırıldığında iki grup arasında anlamlı fark olduğu görülmüştür, $t(535) = -2,097$, $p < 0.05$. Buna göre, düzenli aktivite yapanların ($O=88,49$; $SS=24,82$) duygu düzenleme güçlüğü puanları düzenli aktivite yapmayanların ($O=94,30$; $SS=25,21$) duygu düzenleme güçlüğü puanlarından daha düşük bulunmuştur.

Benzer şekilde oyundan maddi kazanç elde edip etmeme durumuna göre de duygu düzenleme güçlüğü puanları arasında anlamlı fark olduğu sonucuna ulaşılmıştır, $t(535) = -2,402$, $p < 0,05$. Bu doğrultuda, oyundan maddi kazanç elde edenler ($O=76,10$; $SS=25,83$), oyundan maddi kazanç elde etmeyenlere ($O=90,05$; $SS=24,83$) göre duygu düzenlemede daha az zorluk yaşamaktadır.

5.4.4. Oyun Bağımlılığı Düzeyinin Sosyodemografik ve Dijital Oyun Oynama ile İlgili Diğer Verilere Göre İncelenmesi

Araştırmanın yan amaçlarından sonuncusu, bireylerin oyun bağımlılığı puanlarının, sosyodemografik ve dijital oyun oynama ile ilgili diğer değişkenler incelenmesidir. Bu doğrultuda, araştırmanın bu bölümünde cinsiyet, yaş, öğrenim durumu, anne ve babanın hayatta olması, ebeveyn ilişkilerinin niteliği, ebeveynlerin birliktelik durumu, kiminle yaşandığı, anne/baba eğitimi, ailede psikolojik destek durumu, kardeş sayısı, düzenli aktivite yapıp yapmama gibi sosyodemografik değişkenlerine; aynı zamanda katılımcıların oyun süresi, oyun türü, oyuncu tercihi ve oyundan maddi kazanç elde edip etmeme gibi dijital oyun oynama ile ilgili verilere göre oyun bağımlılığı puanlarındaki farklılaşmalara yer verilmiştir. Tüm bu değişkenlere ilişkin farklılıklardan meydana gelen karşılaştırmalı hipotezler için bağımsız gruplar t testi ile ANOVA uygulanmıştır.

Yapılan analizler sonucunda, oyun bağımlılığı puanlarının cinsiyet, anne ve baba arasındaki ilişkinin niteliği, günlük oyun oynama süresi ve oyun türüne göre

farklılaştığı; ancak, yaş, öğrenim durumu, anne babanın hayatta olması, anne baba birliktelik durumu, kiminle yaşandığı, anne ve babanın öğrenim durumu, ailede psikolojik/psikiyatrik destek alınıp alınmama, kardeş sayısı, düzenli aktivite durumu, oyuncu tercihi ve oyundan maddi kazanç elde edip etmeme değişkenlerine göre anlamlı bir farklılık göstermediği sonucuna ulaşılmıştır. Tablo 5.12’de araştırma bulgularına yer verilmiştir.

Tablo 5.12 Oyun Bağımlılığında Alınan Puanların Sosyodemografik Değişkenlere ve Dijital Oyun Oynama ile İlgili Diğer Verilere Göre Karşılaştırma Bulguları

		Oyun Bağımlılığı			<i>t / F</i>	<i>p</i>
		<i>n</i>	<i>Ort</i>	<i>SS</i>		
Cinsiyet ¹	Erkek	341	20,62	6,57	2,605	,009*
	Kız	196	19,00	7,54		
Yaş ²	18	121	20,10	7,33	1,937	,123
	19	171	19,40	6,67		
	20	135	19,67	6,35		
	21	110	21,37	7,67		
Öğrenim durumu ¹	Lise ve altı	128	20,51	7,40	,891	,373
	Lise üstü	409	19,88	6,85		
Ebeveynlerin hayatta olma durumu ²	İkisi de hayatta	517	20,09	7,00	,637	,529
	Anne hayatta	15	18,73	5,76		
	Baba hayatta	5	17,40	8,98		
Ebeveynler arası ilişki ²	Çok kötü	33	23,45	7,47	5,735	,000*
	Kötü	86	19,04	7,25		
	Normal	180	21,28	6,79		
	İyi	153	19,33	6,65		
	Çok iyi	85	18,30	6,72		
Anne-baba birliktelik durumu ¹	Birlikte	430	19,99	7,02	-,745	,456
	Boşanmış/Ayrı	87	20,60	6,92		
Birlikte yaşanan kişiler ²	Anne	64	20,01	6,68	,018	,997
	Baba	14	19,92	9,08		
	Anne ve baba	414	20,06	6,99		
	Anne ve babadan uzakta	45	19,82	6,85		
Anne öğrenim durumu ²	İlkokul ve altı	143	20,13	7,33	,138	,938
	Ortaokul	82	20,17	6,71		
	Lise	149	20,18	6,80		
	Yüksek	163	19,74	7,01		

Tablo 5.12 (devamı) Oyun Bağımlılığında Alınan Puanların Sosyodemografik Değişkenlere ve Dijital Oyun Oynama ile İlgili Diğer Verilere Göre Karşılaştırma Bulguları

		Oyun Bağımlılığı			<i>t / F</i>	<i>p</i>
		<i>n</i>	<i>Ort</i>	<i>SS</i>		
Baba öğrenim durumu ²	İlkokul ve altı	78	21,23	7,61	1,468	,222
	Ortaokul	84	18,94	6,22		
	Lise	156	19,94	6,77		
	Yükseköğretim	219	20,09	7,14		
Ailede psikolojik/psikiyatrik destek ¹	Destek alan var	84	18,88	6,50	1,652	,099
	Destek alan yok	453	20,24	7,05		
Anne psikolojik/psikiyatrik destek ¹	Destek var	41	19,04	6,51	,941	,347
	Destek yok	496	20,11	7,02		
Baba psikolojik/psikiyatrik destek ¹	Destek var	12	18,66	7,49	,686	,493
	Destek yok	525	20,06	6,97		
Kardeş sayısı ²	Tek çocuk	70	20,51	6,42	1,264	,286
	1	261	19,90	7,18		
	2	129	20,72	6,99		
	3 ve üstü	77	18,88	6,71		
Düzenli aktivite ¹	Evet	438	19,81	6,76	-1,523	,128
	Hayır	99	21,00	7,86		
Günlük oyun oynama süresi ²	1 saatten az	132	15,21	5,92	57,216	,000*
	1-3 saat	212	19,33	5,49		
	4-7 saat	142	23,86	6,62		
	7 saat üzeri	51	24,72	7,25		
Oyun türü ²	Çevrimiçi	173	20,63	7,05	4,093	,017*
	Çevrimdışı	58	17,65	7,83		
	İkisini de	306	20,14	6,69		

Tablo 5.12 (devamı) Oyun Bağımlılığında Alınan Puanların Sosyodemografik Değişkenlere ve Dijital Oyun Oynama ile İlgili Diğer Verilere Göre Karşılaştırma Bulguları

		Oyun Bağımlılığı			<i>t / F</i>	<i>p</i>
		<i>n</i>	<i>Ort</i>	<i>SS</i>		
Oyuncu tercihi ¹	Çok oyunculu	374	20,68	6,88	1,874	,062
	Bireysel	104	19,26	6,66		
Maddi kazanç ¹	Evet	19	21,21	5,01	,746	,456
	Hayır	518	19,99	7,04		

Not. * $p < 0.05$ ¹Bağımsız iki örneklem t testi ²Tek yönlü varyans analiz testi(ANOVA)

Tablo 5.12’de ele alındığı üzere, cinsiyetin oyun bağımlılığı üzerindeki etkisini incelemek için yapılan bağımsız iki örneklem t testi sonucunda, cinsiyetin oyun bağımlılığı puanları üzerinde anlamlı etkisinin olduğu görülmüştür, $t(535) = 2,605$, $p < 0.05$. Bu doğrultuda, erkeklerin ($O = 20,62$; $SS = 6,57$) oyun bağımlılığı puanlarının, kızlardan ($O = 19,00$; $SS = 7,54$) daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Ebeveynler arasındaki ilişkinin niteliğinin, oyun bağımlılığı puanları üzerinde anlamlı etkisinin olup olmadığını değerlendirmek için tek yönlü varyans analizi uygulanmıştır. Analiz sonucunda, ebeveynler arasındaki ilişkinin niteliğinin oyun bağımlılığı puanları üzerinde anlamlı etkisinin olduğu bulunmuştur, $F(4,532) = 5,735$, $p < 0,05$. Görülen bu anlamlı farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla Post Hoc karşılaştırmalarından Bonferroni’den yararlanılmıştır. Bunun sonucunda, ebeveynleri arasındaki ilişkiyi çok kötü ($O = 23,45$; $SS = 7,47$) olarak nitelendirenlerin oyun bağımlılığı puanları ile ebeveynleri arasındaki ilişkiyi kötü ($O = 19,04$; $SS = 7,25$), iyi ($O = 19,33$; $SS = 6,65$) ve çok iyi ($O = 18,30$; $SS = 6,72$) olarak nitelendirenlerin oyun bağımlılığı puanları arasında anlamlı farklılık olduğu görülmüştür. Ebeveynler arasındaki ilişki çok kötü ($O = 23,45$; $SS = 7,47$) olanların oyun bağımlılığı puanları, ebeveynleri arasındaki ilişki kötü ($O = 19,04$; $SS = 7,25$), iyi ($O = 19,33$; $SS = 6,65$) ve çok iyi ($O = 18,30$; $SS = 6,72$) olanlardan daha yüksektir. Aynı zamanda ebeveynleri arasındaki ilişki normal ($O = 21,28$; $SS = 6,79$) olanların oyun bağımlılığı puanları, ebeveynleri arasındaki ilişki çok iyi ($O = 18,30$; $SS = 6,72$) olanların oyun bağımlılığı puanlarından yüksek bulunmuştur.

Oyun bağımlılığı puanları üzerinde, günlük oyun oynama süresinin etkisi olup olmadığını ölçmek için ise tek yönlü varyans analizi uygulanmıştır. Yapılan analiz sonucunda, günlük oyun oynama süresine göre oyun bağımlılığı puanlarının anlamlı düzeyde farklılaştığı görülmüştür, $F(3,533) = 57,216$, $p < 0,05$. Farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını bulmak için ise grup varyansları homojen dağılmadığından Dunnett T3 karşılaştırma yöntemi kullanılmıştır. Buna göre, günlük oyun oynama süresi 1 saatten az olanlar ($O=15,21$; $SS=5,92$) ile günlük oyun oynama süresi 1-3 saat arasında olanlar ($O=19,33$; $SS=5,49$), günlük oyun oynama süresi 4-7 saat arasında olanlar ($O=23,86$; $SS=6,62$) ve günlük oyun oynama süresi 7 saat üzerinde olanlar ($O=24,72$; $SS=7,25$) arasında anlamlı farklılıklar görülmüştür. Günlük 1 saatten az oyun oynayanların ($O=15,21$; $SS=5,92$) oyun bağımlılığı puanları, günlük 1-3 saat ($O=19,33$; $SS=5,49$), 4-7 saat ($O=23,86$; $SS=6,62$) ve 7 saat üzerinde ($O=24,72$; $SS=7,25$) oyun oynayanlara göre daha düşüktür. Günlük oyun oynama süresi 1-3 saat olanların ($O=19,33$; $SS=5,49$) oyun bağımlılığı puanları ise günlük oyun oynama süresi 4-7 saat ($O=23,86$; $SS=6,62$) ve 7 saat üzerinde ($O=24,72$; $SS=7,25$) olanlardan daha düşüktür. Buna karşın günlük 4-7 saat arasında oyun oynayanlar ile günlük 7 saat üzerinde oyun oynayanların, oyun bağımlılığı puanları arasında anlamlı farklılığa rastlanmamıştır.

Bir başka tek yönlü varyans analizi, oyun türünün oyun bağımlılığı puanları üzerindeki etkisini incelemek için gerçekleştirilmiştir. Sonuçlara göre, tercih edilen oyun türünün, oyun bağımlılığı üzerinde anlamlı etkisinin olduğu görülmüştür, $F(2,534)=4,093$, $p < 0,05$. Farklılığın hangi gruplar arasında gerçekleştiğini belirlemek için kullanılan Bonferroni karşılaştırma yöntemine göre, genellikle çevrimdışı oynanan oyunları tercih edenlerin ($O=17,65$; $SS=7,83$) oyun bağımlılığı puanları ile genellikle çevrimiçi oynanan oyunları tercih edenlerin ($O=20,63$; $SS=7,05$) ve genellikle hem çevrimiçi hem çevrimdışı oynanan oyunları tercih edenlerin ($O=20,14$; $SS= 6,69$) oyun bağımlılığı puanları arasında anlamlı fark vardır. Benzer bir deyişle, çevrimdışı oyunları oynayanların oyun bağımlılığı puanları, çevrimiçi oyunları oynayanlardan ve hem çevrimiçi hem çevrimdışı oyunları oynayanlardan daha düşük bulunmuştur. Çevrimiçi oyun oynayanların oyun bağımlılığı puanları ile hem çevrimiçi hem çevrimdışı oyunları oynayanların, oyun bağımlılığı puanları arasında ise anlamlı bir farklılığa rastlanmamıştır.

BÖLÜM 6

6. TARTIŞMA VE SONUÇ

Araştırmanın temel amacı, ebeveyn duygusal erişilebilirliği ile oyun bağımlılığı arasındaki ilişkide duygu düzenleme güçlüğü ve alt ölçeklerinin aracı rolünün incelenmesidir. Bu doğrultuda, annenin ve babanın duygusal erişilebilirlik düzeyleri ile katılımcılarının oyun bağımlılığı puanları arasındaki ilişkide duygu düzenleme güçlüğüne ve alt ölçeklerinin aracılık etmesi beklenmiştir. Bu değişkenlerin araştırmanın odağı olmasının sebebi; ebeveyn duygusal erişilebilirliği boyutlarına benzer özellikleri tanımlayan ebeveyn-çocuk etkileşimlerinin ve ebeveynlik davranışlarının, oyun bağımlılığı ve benzer davranışsal bağımlılıklar ile ilişkisini (Karaer ve Akdemir, 2019; Kitapçioğlu, 2020; Kwon vd., 2011; Li, Lo ve Cheng, 2018; Xiuqin vd., 2010); ebeveyn duygusal erişilebilirliği ile duygu düzenleme ilişkisini (Kogan ve Carter, 1996; Little ve Carter, 2005; Volling vd., 2002; Yap vd., 2010) ve duygu düzenleme ile oyun bağımlılığı ilişkisini (Ercengiz ve Şar, 2017; Karateke, 2020; Lin vd., 2020; Yen vd., 2018) ortaya koyan çalışmaların var olması ile birlikte bu değişkenleri aracı etki hipotezi üzerinden inceleyen bir araştırmaya rastlanmamasıdır. Bu doğrultuda öncelikle aracı etki analizlerinin yapılabilmesi için Baron ve Kenny'in önerdiği adımlar izlenmiştir. Bu adımlar basit regresyon analizleri ile kontrol edilmiş; kriterlerin karşılanması ardından, çoklu doğrusal hiyerarşik regresyon yöntemiyle medyatör etki analizleri gerçekleştirilmiştir. Kısmi aracı etkinin ortaya çıktığı sonuçların anlamlılığı ise Sobel testi ile sınanmıştır. Bu bölümde, elde edilen tüm bulgular literatürde yer alan çalışmalar ışığında tartışılmış; aynı zamanda çalışmanın sınırlılıklarına ve önerilerine yer verilmiştir.

Araştırmanın analiz aşamasına temel hipotezlerin sınanması ile başlanmıştır. Bu doğrultuda, öncelikle ebeveyn duygusal erişilebilirliği ile oyun bağımlılığı arasındaki ilişkide duygu düzenleme güçlüğü toplam puanının aracı etkisi incelenmiştir. Ebeveyn duygusal erişilebilirliği, annenin ve babanın duygusal erişilebilirliği olarak ayrı ayrı ölçülmüş, bu doğrultuda iki model oluşturulmuştur.

Araştırma sorularına bakıldığında, araştırmanın ilk hipotezi annenin duygusal erişilebilirliği ile oyun bağımlılığı puanları arasındaki ilişkide duygu düzenleme güçlüğü toplam puanının aracı etkisinin olduğu yönündeydi. Araştırmadan elde edilen bulgular sonucunda, söz konusu hipotez desteklenmiş ve annenin duygusal erişilebilirliği ile oyun bağımlılığı arasındaki ilişkide duygu düzenleme güçlüğü'nün tam aracı etki gösterdiği bulunmuştur. Literatür verileri incelendiğinde, annenin duygusal erişilebilirliği ile oyun bağımlılığı arasındaki ilişkide duygu düzenleme güçlüğü'nün aracı rolünün incelendiği bir araştırmaya rastlanmamıştır. Ancak araştırma sonuçları, ilgili değişkenler arasındaki ilişkiyi ayrı ayrı inceleyen çalışmalardan elde edilen verilerle karşılaştırılmıştır.

Birinci hipotezimiz için yapılan basit regresyon analizinin ilk adımında, annenin duygusal erişilebilirliği düzeyinin, oyun bağımlılığı puanlarını anlamlı bir şekilde yordadığı ve iki değişken arasında zayıf, negatif ve anlamlı bir ilişki olduğu bulunmuştur. Li, Lo ve Cheng (2018), 267 ebeveyn-çocuk ikilisi ile yürüttükleri çalışmada, %78'i kadınlardan oluşan ebeveynler ve çocukları arasındaki etkileşimindeki pozitif duygusal tonun ve beraberlik duygusu ile çocukların bildirdiği internet oyun oynama bozukluğu semptomları arasında negatif yönde, zayıf ve anlamlı ilişkiler bulmuştur. Benzer şekilde, Trumello ve diğerleri (2018), 743 ergenle yaptıkları çalışmalarında, annenin duygusal erişilebilirliği ile internet bağımlılığı arasında zayıf, negatif ve anlamlı bir ilişki bulmuştur. Karaer ve Akdemir (2019), 12-17 yaş aralığındaki 176 ergenden oluşan örneklemini internet bağımlılığı olanlar ve kontrol grubu olarak iki gruba ayırmış ve internet bağımlısı olan gruptaki kişilerin annelerini duygusal olarak daha az erişilebilir gördüğünü saptamıştır. Bunlara karşın, anne ergen ilişkisinin patolojik internet kullanımını (Liu, Fang, Zhou, Zhang ve Deng, 2013); internet oyun oynama bozukluğunu (Su vd., 2018) yordamadığı çalışmalara da rastlanmıştır. Araştırmamız ile farklı sonuçların elde edilmesinde, diğer araştırmalarda direkt annenin duygusal erişilebilirliğinin ölçülmemiş olmasının etkili olabileceği düşünülmektedir. Bu doğrultuda, Ebeveyn Duygusal Erişilebilirliği Ölçeği

kullanılarak, annenin duygusal erişilebilirliğinin ölçüldüğü daha fazla çalışma yapılarak literatüre katkı sağlanabilir.

İkinci adımda, annenin duygusal erişilebilirliği düzeyinin, duygu düzenleme güçlüğüne anlamlı ve negatif yönde yordadığı sonucuna ulaşılmıştır. Bir başka deyişle, araştırma bulgularına göre annenin duygusal erişilebilirliği azaldıkça duygu düzenlemede yaşanan güçlükler de artmaktadır. Literatür incelendiğinde benzer şekilde, Eisenberg ve diğerleri (1998), ebeveynlerin kabul edici ve destekleyici olmayan yaklaşımlarının, çocuklarının duygusal yetkinliğini olumsuz etkilediğini ve daha yapıcı duygu düzenleme becerilerine sahip çocukların, ebeveynlerini kabul edici ve destekleyici algıladıklarını ortaya koymuşlardır. Bir başka çalışmada da anne-çocuk ve baba-çocuk etkileşimlerini 1 yıl boyunca gözlemlenmiş ve sonucunda ebeveynlerin duygusal varlığı çocukların duygusal yetkinliği ile ilişkili bulunmuştur (Volling vd., 2002). Gökçe ve Yılmaz (2018), 16-25 yaş aralığında bireylerin ebeveyn duygusal erişilebilirliği ile genel psikolojik sağlıkları arasındaki ilişkide duygu düzenleme güçlüğü, algılanan sosyal destek ve kişilerarası ilişki tarzları puanlarının rolünü incelemişlerdir. Çalışma bulguları arasında annenin duygusal erişilebilirliğinin duygu düzenleme güçlüğü puanlarını yordadığı görülmektedir (Gökçe ve Yılmaz, 2018). Benzer bir şekilde, okul öncesi çağındaki 118 çocuk, anneleri ve öğretmenleri ile yürütülen araştırmanın bulguları arasında, annenin duyarlılığı ile çocukların duygu düzensizliği arasında anlamlı düzeyde bir ilişkiye rastlanmıştır (Orta, Corapci, Yağmurlu ve Aksan, 2013).

Üçüncü adımda ise duygu düzenleme güçlüğüne, oyun bağımlılığı için anlamlı bir yordayıcı olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu adımdan elde edilen bulgulara göre duygu düzenleme ile oyun bağımlılığı arasında da orta güçlükte, pozitif ve anlamlı bir ilişki vardır. Bu sonuçların, literatürdeki diğer araştırmalar ile tutarlı olduğu görülmektedir. Estévez ve diğerleri (2017) madde ve davranışsal bağımlılıklarda, bağlanmanın ve duygu düzenlemenin rolünü inceledikleri 13-21 yaş aralığındaki 472 öğrenci ile yaptıkları araştırmalarında, duygu düzenlemenin diğer davranışsal bağımlılıklar gibi video oyun bağımlılığının yordayıcısı olduğunu belirtmişlerdir. Bir başka çalışmada genç yetişkinlerin duygu düzenleme becerileri Duygusal Tarz Anketi (Affective Style Questionnaire) ile değerlendirilmiş ve sonucunda, duygusal uyumun, internet oyun bozukluğu grubunda, kontrol grubu ve düzenli oyuncu grubuna göre anlamlı derecede düşük olduğu ve cinsiyet, yaş ve eğitim düzeyi kontrol edildikten sonra internet oyun bozukluğu ile en çok ilişkili duygu düzenleme

davranışının duygusal uyum olduğu bulunmuştur (Lin vd., 2020). Örneklemini 19-63 yaş aralığındaki, İngilizce konuşan, 928 kişinin oluşturduğu bir başka araştırmada da duygu düzenleyememe ile problemlili video oyunu oynama arasındaki ilişki ortaya koyulmuştur (Hollet ve Harris, 2020). Oyun bağımlılığına benzer şekilde internet bağımlısı olan grupta duygu düzenleme güçlüğüne daha fazla yaşandığını (Karaer ve Akdemir, 2019), duygu düzenlemenin internet bağımlılığının (Ercengiz ve Şar, 2017) ve internet bağımlılığı ile birlikte akıllı telefon bağımlılığının (Yıldız, 2017) yordayıcısı olduğunu belirten araştırmalara da rastlanmaktadır. Dolayısıyla araştırmanın birinci hipotezindeki değişkenler arasındaki ilişkinin, literatürle uyumlu olduğu görülmektedir. Annenin duygusal erişilebilirliği, ergenlik döneminde gençler için bir yol gösterici olabilir. Bu doğrultuda, annelerin duygusal olarak erişilebilir olmaması halinde, ergenler ihtiyaç duydukları duygusal desteği göremezler. Duygusal deneyimler karşısında ergenlerin kendilerini daha rahat hissedebilmelerinin, duygusal deneyimleriyle baş edebilmelerinin, duygularını anlamayı, ifade etmeyi ve düzenlemeyi öğrenebilmelerinin, ebeveynlerin destekleyici yanıtlarına bağlı olduğu bilinmektedir (Buckholdt, Parra ve Jobe-Shields, 2014). Dolayısıyla annenin duygusal erişilebilir olmaması ile ergen, tüm bunları yapamayacak, duygularını kabul edilmez ve tolere edilemez olarak algılayacaktır. Bu durumda, ergenin dışsal bir duygu düzenleyici olarak dijital oyunlara yönelebileceği düşünülmektedir. Bu doğrultuda, oyun bağımlılığı ya da benzer davranışsal bağımlılıklar ile ilgili çalışacak klinisyenlerin, terapi çalışmaları arasına annelere duygusal erişilebilirlik konusunda verilebilecek psikoeğitim çalışmalarını dahil etmeleri önerilmektedir. Ayrıca duygu düzenleme güçlüklerinin terapi sürecinde göz önünde bulundurulması önemli görülmektedir. Böylece terapi sürecinden daha fazla verim alınabileceği düşünülmektedir.

Araştırmanın ikinci hipotezi, babanın duygusal erişilebilirliği ile oyun bağımlılığı arasındaki ilişkide duygu düzenleme güçlüğü puanlarının aracılık ettiği şeklindedir. Yapılan analizler sonucunda, belirtilen hipotezin desteklendiği ve iki değişken arasında duygu düzenleme güçlüğüne tam aracı etkisini olduğu görülmüştür. Literatür çalışmaları incelendiğinde, babanın duygusal erişilebilirliği ile oyun bağımlılığı arasındaki ilişkide duygu düzenleme güçlüğüne aracı etkisini inceleyen herhangi bir araştırmaya rastlanmamıştır. Dolayısıyla bulgular ilgili değişkenler arasındaki ilişkiyi inceleyen, benzer araştırmalar çerçevesinde değerlendirilmiştir.

Araştırmamızda babanın duygusal erişilebilirliğinin, oyun bağımlılığı puanlarını anlamlı düzeyde yordadığı sonucuna ulaşılmıştır. Söz konusu bulgu, literatür verileriyle karşılaştırıldığında genel olarak benzer sonuçların elde edildiği görülmektedir. Bir araştırmada, Çinli 10-15 yaş aralığındaki 1490 ergenle üç zamana içine alan boylamsal bir çalışma yürütülmüştür. Bu araştırma içerisinde kurulan yapısal eşitlik modellerinden elde edilen sonuçlarda, 1. zamandaki ebeveyn izleminden, 2. zamandaki baba çocuk ilişkisine giden yolun anlamlı olduğu; 2. zamandaki baba çocuk ilişkisinin, 3. zamandaki internet oyun oynama bozukluğunu negatif olarak yordadığı; baba çocuk ilişkisi yoluyla ebeveyn izleminin internet oyun bozukluğu üzerindeki dolaylı etkisinin anlamlı ve pozitif yönde olduğu görülmüştür (Su vd., 2018). Dolayısıyla araştırma ebeveyn izlemesinin ve baba-ergen ilişkisinin internet oyun oynama bozukluğu üzerinde önemli etkilerini ortaya koymuştur. 12-21 yaş aralığındaki 4559 ergenle yapılan bir başka çalışmada, algılanan baba-ergen ilişkisinin patolojik internet kullanımını anlamlı düzeyde yordadığı belirtilmiştir (Liu vd., 2013). Ergenlerle yürütülen başka bir çalışmada, örneklem 9 ve 10 yaşlarındaki 268 ön ergenlik dönemindeki, aileleriyle yaşayan ve mevcut oyun kullanıcısı olan kişilerden oluşmaktadır ve bu araştırmadan elde edilen bulgular, evlilik çatışması ile internet oyun oynama bozukluğu arasındaki ilişkide zayıf baba-çocuk bağlanmasının aracılık ettiğini göstermektedir (Jeong vd., 2020). Karaer ve Akdemir (2019), internet bağımlısı olan grup ile kontrol grubu arasındaki karşılaştırmalarında, babanın duygusal erişilebilirliğinin internet bağımlısı grupta, kontrol grubuna göre anlamlı düzeyde düşük olduğu sonucuna ulaşmıştır. Benzer şekilde Kitapçıoğlu (2020) gerçekleştirdiği yüksek lisans tez çalışmasında, çevrimiçi oyun bağımlılığı olan ergenlerin babalarıyla duygusal yakınlığını kuramadıklarını belirtmektedir. Elde edilen tüm bu literatür verilerine karşın, Trumello ve diğerleri (2018), babanın duygusal erişilebilirliğinin, ergenlerdeki internet bağımlılığını yordamadığını ortaya koymuştur. Bu araştırma İtalya örneğinde gerçekleştirilmiştir. Örneklem sayısının araştırmamızdan fazla olması, aynı ölçeğin ve regresyon analizlerinin kullanılması sebebiyle, elde edilen bulgularla farklı sonuçların elde edilmesinin İtalyan kültüründe babanın rolünden kaynaklanabileceği düşünülmektedir.

Söz konusu aracı etki hipotezi için yapılan basit regresyon analizlerinin ikinci adımında, babanın duygusal erişilebilirliği ile duygu düzenleme güçlüğü puanları arasındaki ilişki incelenmiş olup; babanın duygusal erişilebilirlik düzeyinin duygu düzenleme güçlüğü puanlarını negatif ve anlamlı yönde yordadığı sonucuna

ulaşmıştır. Bu doğrultuda literatür verileri incelendiğinde, Pakistan’da 10. sınıf öğrencileriyle yapılan bir araştırmada, babanın yüksek duyarlılığı ile karakterize olan yetkili ebeveynlik yaklaşımı ile çocukların duygu düzenleme ifadeleri arasında pozitif ve anlamlı bir ilişkinin; babanın otoriter, ihmalkar ve müsamahakâr ebeveynlik yaklaşımları ile çocukların olumlu duygu düzenleme ifadeleri arasında ise negatif ve anlamlı bir ilişkinin bulunduğu görülmüştür (Iqbal ve Akhter, 2019). Gökçe ve Yılmaz (2018), 16-25 yaş aralığında gençlerle yürüttükleri çalışmalarında annenin duygusal erişilebilirliği gibi babanın da duygusal erişilebilirlik düzeyinin duygu düzenleme güçlüklerini yordadığını saptamıştır. Başka bir çalışmada da 6-11 yaş aralığında çocukları olan 60 anne ve 53 baba ile çocuklarının üzüntülerini düzenleme davranışları ve çocukların üzüntülü hallerine ebeveynlerin tepkileri incelenmiştir. Elde edilen sonuçlara göre ise üzüntü deneyimlerinin yönetilme şeklinde hem annenin hem de babanın çocuklarıyla ilişkilerinin önemli rolü olduğu fikri benimsenmiştir. (Cassano, Perry-Parrish ve Zeman, 2013).

Üçüncü adımda, duygu düzenleme güçlüğünün oyun bağımlılığı ile ilişkisine odaklanılmıştır. Sonuçların daha önce de belirtildiği gibi literatür verileri ile genel olarak tutarlı olduğu görülmektedir. (Ercengiz ve Şar, 2017; Estévez vd., 2017; Hollet ve Harris, 2020; Karaer ve Akdemir, 2019; Lin vd., 2020; Yıldız, 2017). Sonuç olarak, değişkenlerin birbirleriyle ilişkilerini ayrı ayrı inceleyen çalışmalar, babanın duygusal erişilebilirliği ile oyun bağımlılığı arasındaki ilişkide duygu düzenleme güçlüğünün tam aracı etkisini destekler niteliktedir. Bu durum, anne kadar babanın da duygusal desteğinin geç ergenlik dönemindeki bireyler için önemli olduğunu göstermektedir. Dolayısıyla oyun bağımlılığı ve benzeri davranışsal bağımlılıklar ile çalışacak klinisyenlerin, bireylerin duygu düzenlemede yaşadıkları güçlüklerle odaklanmakla birlikte, terapi sürecine babaları da dahil etmeleri önemli görülmektedir.

Araştırmamızda duygu düzenleme güçlüğünün aracı etkisini ortaya koyan, temel hipotezlerinden elde edilen bulguların, literatürdeki benzer çalışmalarla da tutarlılık gösterdiği göze çarpmaktadır. Annenin duygusal erişilebilirliği ve babanın duygusal erişilebilirliği ile genel psikolojik sağlık arasındaki ilişkide (Gökçe ve Yılmaz, 2018); annenin ve babanın duygusal erişilebilirliği ile ergenlerin saldırgan davranışları arasındaki ilişkide (Özdoğan ve Cenkseven Önder, 2019); kaygılı bağlanma ile internette oyun oynama bozukluğu arasındaki ilişkide (Liese vd., 2020); ebeveynlerin duyguları geçersiz kılması ile ergen içselleştirme ve dışsallaştırma davranışları arasındaki ilişkide (Buckholdt, Parra ve Jobe-Shields, 2014); ebeveyn sıcaklığı ile

ergenlerin davranış problemleri arasındaki ilişkide (Walton ve Flouri, 2010) duygu düzenlemede yaşanan güçlüklerin aracı etkisi tespit edilmiştir. Benzer şekilde, kaçınan ve kaygılı bağlanma ile internet oyun bağımlılığı arasındaki ilişkiye stresli olayların aracılık ettiği bulunmuştur (Sung, Nam ve Hwang, 2020).

Araştırmanın üçüncü hipotezi, annenin duygusal erişilebilirliği ile oyun bağımlılığı arasındaki ilişkide duygu düzenleme gücünün alt boyutlarının aracı etkisi bulunması şeklindeydi. Bu doğrultuda, Duygu Düzenleme Gücünün Ölçeği'nin farkındalık, netlik, kabul, dürtü kontrolü, amaçlar ve stratejiler alt boyutlarının teker teker aracı etkisi incelenmiştir. Her alt ölçeğin ayrı ayrı aracı değişken olduğu altı model oluşturulmuştur. Oluşturulan ilk model, annenin duygusal erişilebilirliği ile oyun bağımlılığı arasındaki ilişkide farkındalık alt boyutunun, ikinci model netlik alt boyutunun, üçüncü model kabul alt boyutunun, dördüncü model dürtü kontrolü alt boyutunun, beşinci model amaçlar alt boyutunun, altıncı model ise stratejiler alt boyutunun aracı etki rolüne odaklanmıştır. Elde edilen sonuçlarla söz konusu hipotezler desteklenmiş; tüm alt boyutların annenin duygusal erişilebilirliği ile oyun bağımlılığı arasındaki ilişkide kısmi aracı etkisinin olduğu görülmüştür. Bu sonuç, literatür ışığında incelendiğinde, iki değişken arasındaki ilişkide duygu düzenleme güçlükleri alt boyutlarının aracı etkisinin incelendiği bir araştırmaya rastlanmamıştır. Bu sebeple, aracı değişken rolünde olan duygu düzenleme gücünün alt boyutları, hem oyun bağımlılığı hem annenin duygusal erişilebilirliği ile ilişkisi çerçevesinde tartışılmıştır. Literatür verilerine bakıldığında, duygu düzenleme güçlükleri alt boyutları ile oyun bağımlılığı ilişkisine dair şu şekilde örneklere rastlanmaktadır:

Estévez ve diğerleri (2017), bağlanma, duygu düzenleme ve bağımlılıkları ele aldıkları araştırmada, video oyun bağımlılığının yordayıcılarının duygusal kontrol eksikliği ve duygusal netlik eksikliği olduğunu; duygusal tepkilerin kabul edilmesindeki güçlüklerin problemlerle internet kullanımını yordadığı sonuçlarına ulaşmışlardır. Buna karşın diğer duygu düzenleme alt boyutlarının başka bağımlılıklarla ilişkili olduğu ortaya koyulmuştur (Estévez vd., 2017). Üniversite öğrencilerinin yanı sıra amatör ve profesyonel düzeyde oyun oynayan kişilerin de dahil edildiği bir başka araştırmada, dikkat eksikliği ve hiperaktivite bozukluğu ve duygu düzenleme güçlükleri ile internet bağımlılığının ilişkisi araştırılmış; yapılan analizler sonucunda, duyguları kabul etmekte yaşanan güçlüklerin internet bağımlılığı ile ilişkili değişkenler arasında yer aldığı tespit edilmiştir (Evren vd., 2018). Bir başka dikkat çekici çalışmada, korelasyon analizi sonucunda duygu düzenleme gücünün

tüm alt boyutları ile problemlili video oyunu oynama puanları arasında pozitif ve anlamlı ilişki bulunmuştur. Aynı araştırmada, yaş ve cinsiyet kontrol edildikten sonra Duygu Düzenlemede Güçlükler Ölçeği' nin dürtü kontrolü ve stratejiler alt boyutlarındaki yüksek puanların problemlili video oyunu oynamayı arttırdığı sonucuna ulaşılmıştır (Hollet ve Harris, 2020). Dürtüsellik ile oyun bağımlılığı ilişkisini ortaya koyan başka araştırmalar da bulunmaktadır (Irles ve Gomis, 2015; Şalvarlı ve Griffiths, 2019; Wang vd., 2017). Bilişsel yeniden değerlendirme stratejisinin internet oyun oynama bozukluğunu negatif yönde ve dışavurumcu bastırma stratejisinin oyun bağımlılığını pozitif yönde yordadığının bulunması (Yen vd., 2018); internet bağımlılığının bilişsel yeniden değerlendirme ve dışavurumcu bastırma stratejileri ile pozitif yönde ilişkili olması (Trumello vd., 2018) söz konusu bulgularımızı destekler nitelikte görülmektedir. Çalışmamızda da tüm alt boyutların oyun bağımlılığı puanları ile anlamlı ilişkisinin olmasının yanı sıra, dürtü kontrolü ve stratejiler alt boyutları ile oyun bağımlılığı arasındaki ilişkinin diğer boyutlara göre daha kuvvetli olduğu görülmektedir. Bu durum literatür verileri ile araştırma bulgularının tutarlılığını göstermektedir. Dikkat çekici bir başka çalışma üniversite öğrencileri ile yapılmış; 500 öğrencinin internet bağımlılığı ile duygu düzenleme güçlükleri arasındaki ilişki 1 yıllık arayla iki aşamada değerlendirilmiştir. İlk aşamada bağımlı olmayan grupta yer alan kişilerden daha yüksek düzeyde dürtü kontrol zorluğu yaşayanların, 1 yıl aradan sonra internet bağımlılığı görülme oranının arttığı bulunmuştur. Diğer alt boyutlar için ise anlamlı bir farklılığa rastlanmamıştır (Tsai, Lu, Hsiao, Hu ve Yen, 2020). Araştırmamızda ise duygu düzeleme güçlüğünün tüm alt boyutlarının oyun bağımlılığını yordadığı görülmektedir. Bulgular arasındaki farklılıkların araştırma deseni ile ilişkili olabileceği düşünülmekte, gelecek araştırmalarda ilgili değişkenleri ele alan boylamsal yöntemlerin kullanılması önerilmektedir.

Annenin duygusal erişilebilirliği ile duygu düzenleme güçlüğünün alt boyutları arasındaki ilişki literatür çerçevesinde incelendiğinde ise sonuçlarımızla tutarlı bazı ilgi çekici araştırmalara rastlanmıştır. Bu araştırmalardan biri, 25-65 yaş aralığındaki yetişkinlerin çocukluk döneminde algıladıkları ebeveyn bakımı ve korumacılığı ile duygu düzenlemede yaşanan güçlükleri incelemiş; sonucunda anne bakımının, dışavurumcu bastırma stratejisi ve Duygu Düzenleme Güçlüğü Ölçeği'nin kabul, netlik, farkındalık, dürtü kontrolü alt boyutları ile negatif yönde; anne aşırı korumacılığının ise kabul ve amaçlar alt boyutları ile pozitif yönde ilişkisi tespit edilmiştir (Tani, Pascuzzi ve Raffagnino, 2018). Bir başka ilgi çekici araştırmada,

anneye bağlanmanın, duygusal farkındalık, duyguların kabulü, duygusal netlik ve dürtü kontrolü alanlarında yaşanan güçlükler ile negatif yönde ilişkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Estévez vd., 2017). Bunlara ek olarak, 14-17 yaş ergenlerle ve anneleriyle yapılan boylamsal bir çalışmada, ergenlerin bildirimlerine göre tüm zamanlarda duygusal netliğin, aile işlevi ile ergenlerin depresyon seviyeleri arasında aracı etkisi saptanmıştır (Freed, Rubenstein, Daryanani, Olino ve Alloy, 2016). Bu sonuç, anneyle ilişkili faktörler ile psikopatoloji arasındaki ilişkinin duygu düzenleme güçlüğünün alt boyutları aracılığıyla da gerçekleştiğine dair anlamlı bir sonuç olarak karşımıza çıkmaktadır. Ancak, duygu düzenlemenin aracılık etkisine dair derinlemesine çalışmaların oldukça kısıtlı olduğu dikkat çekmektedir. Gelecek araştırmaların bu konuya odaklanarak literatüre katkı sağlayabileceği düşünülmektedir. Aynı zamanda klinisyenlerin, duygusal netlik, duyguların kabulü, duygusal farkındalık, duygu düzenleme stratejileri, amaca yönelik duygulanım ve dürtü kontrolü gibi duygu düzenlemenin alt boyutlarına dair konuları psikoterapi çalışmalarında göz önünde bulundurması önerilmektedir.

Araştırmanın dördüncü hipotezi babanın duygusal erişilebilirliği ile oyun bağımlılığı arasındaki ilişkide duygu düzenleme güçlüğü alt boyutlarının aracı etkisi olduğu yönündeydi. Bu doğrultuda her alt boyut ayrı ayrı aracı değişken olarak ele alınmış ve babanın duygusal erişilebilirliği yordayıcı değişken, oyun bağımlılığının yordanan değişken olduğu altı model oluşturulmuştur. Modellerin sınanması ile söz konusu hipotez desteklenmiş; babanın duygusal erişilebilirliği ile oyun bağımlılığı arasındaki ilişkide tüm alt boyutların kısmi aracı rolünün olduğu bulunmuştur. Literatür verileri incelendiğinde, ilgili değişkenleri aracılık hipotezi üzerinden inceleyen herhangi bir araştırmaya rastlanmamıştır. Mevcut araştırmada ele alınan değişkenlerin ikili ilişkileri araştırıldığında, duygu düzenleme güçlüğü alt boyutları ile oyun bağımlılığı arasındaki ilişkiyi destekleyen birçok araştırmaya rastlanmıştır (Estévez vd., 2017; Evren vd., 2018; Hollet ve Harris, 2020; Irls ve Gomis, 2015; Şalvarlı ve Griffiths, 2015; Trumello vd., 2018; Wang vd., 2016; Yen vd., 2018).

Babanın duygusal erişilebilirliği ile duygu düzenleme güçlüğünün alt boyutları arasındaki ilişki ışığında literatür verileri değerlendirildiğinde ise sonuçları destekleyici bazı araştırmalar olduğu görülmektedir. Tani ve diğerleri (2018), yetişkinleri çocukluk döneminde algıladıkları baba bakımını, kişinin kendi duygu düzenleme stratejilerine güven eksikliği, dürtü kontrol zorlukları, duygusal netlik eksikliği, duygusal tepkileri kabul etmeme ve hedefe yönelik davranımda güçlük ile

negatif yönde; babanın aşırı korumacı yaklaşımını ise dürtü kontrol zorlukları ve duygusal tepkileri kabul etmeme ile pozitif yönde ilişkili bulmuştur. Başka bir dikkat çekici araştırmanın bulguları arasında baba bağlanmasının, duygusal farkındalıkta, duyguları kabul etmekte, duygusal netlikte ve dürtü kontrolünde yaşanan güçlükler ile negatif yönde ilişkili olduğu yer almaktadır (Estévez vd., 2017). Çok az sayıda araştırmanın babayla ilişkili faktörlerin, duygu düzenlemenin alt boyutlarıyla ilişkisini ortaya koyduğu; ancak literatür verilerinin çalışma sonuçlarıyla uyumlu olduğu görülmektedir. Babanın duygusal olarak erişilebilirliğinin, annenin duygusal erişilebilirliği gibi ergenlerin duygusal farkındalığını, duygusal netliğini, duygularının kabulünü, dürtü kontrolünü, duygu düzenleme için kullanılan stratejilere güveni ve duygularına yönelik davranmasını etkileyerek oyun bağımlılığını artırabileceği ya da azaltabileceği söylenebilir. Dolayısıyla oyun bağımlılığı ile çalışacak terapistlerin tedavi sürecinde, araştırmadan elde edilen sonuçları göz önünde bulundurmasının önemli olacağı düşünülmektedir.

Bu araştırmanın yan amacı, annenin ve babanın duygusal erişilebilirliği, duygu düzenleme güçlüğü ve oyun bağımlılığı puanlarının sosyodemografik ve dijital oyun oynama ile ilgili diğer değişkenlere göre karşılaştırılmasını içermektedir. Karşılaştırma hipotezleri ise bağımsız iki örneklem t testi ve tek yönlü varyans analizi testi (Tek yönlü ANOVA) kullanılarak sınanmıştır.

İlk olarak annenin duygusal erişilebilirliği puanları, yaş, cinsiyet, öğrenim durumu, anne eğitimi, ebeveynlerin hayatta olma durumu, ebeveynlerin birliktelik durumları, ebeveynler arası ilişkinin niteliği, birlikte yaşanan kişiler, düzenli aktivite yapma durumu, annenin psikolojik/psikiyatrik destek alma halive kardeş sayısına; aynı zamanda günlük oyun oynama süresi, oyun türü, oyuncu tercihi, oyundan maddi kazanç elde edip etmeme durumlarına göre karşılaştırılmıştır. Elde edilen sonuçlar doğrultusunda, yaşın, öğrenim durumunun, ebeveynler arasındaki ilişkinin niteliğinin, anne öğrenim durumunun, kardeş sayısının, oynanan oyun türünün, oyuncu tercihinin, annenin duygusal erişilebilirliği düzeyi üzerinde anlamlı etkisinin olduğu görülmektedir. Diğer değişkenlerin ise annenin duygusal erişilebilirliği puanları üzerinde anlamlı bir etkisi bulunmamıştır.

Annenin duygusal erişilebilirliğini ele alan çalışmalara bakıldığında, ergenlerin annelerinin duygusal erişilebilirliğine dair algılamalarının cinsiyete göre farklılaşmadığı görülmektedir (Babore vd., 2014; Gök ve Cenkseven Önder, 2018). Bu sonuç, araştırmamızdan elde edilen sonuç ile tutarlıdır.

Yaş değişkeni ele alındığında, çalışmamızda yapılan ANOVA analizi sonucunda yaşın annenin duygusal erişilebilirliği puanları üzerinde anlamlı etkisi olduğu görülmüştür. Gruplar arasındaki farklılıklara bakılması için Bonferroni testi kullanılmış, ancak gruplar arasında anlamlı farklılığa rastlanmamıştır. Bir başka Post Hoc testi olan Tukey’de ise 19 yaşındaki bireylerin 18 yaşındaki bireylere göre annelerini, duygusal olarak daha erişilebilir algıladıkları saptanmıştır. Literatür verileri incelendiğinde, farklı sonuçların olduğu görülmektedir. Bir araştırmada 16-18 ve 18-25 yaş grupları arasında, annenin duygusal erişilebilirliği açısından anlamlı farklılığın olmadığı (Gökçe ve Yılmaz, 2018); bir başka araştırmada 10-14 yaş aralığındaki ergenlerin, 15-20 yaş arasındaki ergenlere göre annelerini daha fazla duygusal olarak erişilebilir algıladığı (Babore vd., 2014) sonucuna ulaşılmıştır. Farklı bulguların elde edilmesinin, ele alınan yaş gruplarının farklılığından kaynaklı olabileceği düşünülmektedir. Aynı zamanda Bonferroni testinin en tutucu Post-Hoc testi olduğu bilinmekte, Bonferroni testinde anlamlı çıkmayan sonucun Tukey testinde anlamlı çıkması daha büyük örneklemeler ile yaşın ele alınabileceği fikrini doğurmaktadır.

Ergenlerin, anne öğrenim durumuna göre, annelerini duygusal olarak erişilebilir algılama puanları arasında anlamlı farklılık olduğu gözlemlenmiştir. Literatür verileri incelendiğinde ise, annenin duygusal erişilebilirliğinin, annenin öğrenim durumuna göre farklılık göstermediğini belirten çalışmalara rastlanmıştır (Lok ve McMahon, 2006; Salo vd., 2019). Bu farklılığının annenin duygusal erişilebilirliğini ölçmek için farklı ölçeklerin kullanılmasından kaynaklı olabileceği düşünülmektedir. Bu sebeple, Ebeveyn Duygusal Erişilebilirliği Ölçeği kullanılarak, annenin duygusal erişilebilirliği ile annenin öğrenim durumunun karşılaştırıldığı daha çok araştırmanın yapılarak literatüre katkı sağlanabileceği düşünülmektedir.

Araştırmamızın bir başka bulgusu, anne babanın birlikte ya da boşanmış/ayrı olma haline göre annenin duygusal erişilebilirliği puanlarında farklılık olmadığı şeklindeydi. Sutherland, Altenhofen ve Biringen (2012), evli ve boşanma sürecinde olan ebeveynlerin duygusal erişilebilirliklerini incelediklerinde, sadece duyarlılık boyutu üzerinde anlamlı bir farklılık bulup; annelerin toplam duygusal erişilebilirlikleri üzerinde bir değişime rastlamamışlardır. Bu sebeple, elde edilen sonucun literatürle uyumlu olduğu görülmekle birlikte, ebeveyn duygusal erişilebilirliğini oluşturan boyutların ebeveynlerin medeni hali çerçevesinde ergen örneklemini için de ele alınabileceği farklı araştırmaların yapılması önerilmektedir.

Araştırmamızda annenin psikolojik/psikiyatrik destek alma durumunun, annenin duygusal erişilebilirliği puanları üzerinde anlamlı farklılığının bulunmadığı görülmüştür. Ancak ebeveynlerdeki psikopatoloji varlığının duygusal erişilebilirliklerini olumsuz yönde etkileyebileceği bilinmektedir (Easterbrooks vd., 2000; Frigerio, Porreca, Simonelli ve Nazzari, 2019; Vliegen vd., 2009; Zelkowitz vd., 2009). Literatür bulguları ile farklı sonuç elde etmemizin, ebeveynlerdeki psikopatoloji varlığının açık bir şekilde ölçülmemesi sebebiyle olabileceği düşünülmektedir. Bir psikolojik rahatsızlığa sahip olup psikolojik/psikiyatrik destek almayı reddeden ebeveynler olabilir. Bu sebeple gelecek araştırmalarda ebeveyn psikopatolojisi ayrıntılı şekilde ele alınmalıdır.

Ebeveynler arasındaki ilişki niteliği ele alındığında, annenin duygusal erişilebilirliği puanları arasında anlamlı farklılık olduğu araştırma bulguları arasında yer almaktadır. Söz konusu bulgunun literatürdeki diğer araştırmalarla da uyumlu olduğu görülmektedir. Bu bağlamda dikkat çekici bir araştırma, daha sık ve yoğun ebeveynler arası çatışmaları, daha düşük seviyelerde ebeveyn desteği, ebeveyn yapılandırması ve ebeveyn-çocuk ilişkisinin kalitesi ve daha yüksek seviyelerde ebeveyn düşmanlığı, müdahaleci ebeveynlik ile ilişkili bulmuştur (van Dijk vd., 2020). Benzer şekilde, ebeveynler arasındaki çatışmaya ebeveynlerin duygusal olarak erişilebilir olmamasının eşlik ettiğini (Sturge Apple vd., 2008) ve ebeveynler arasındaki yıkıcı çatışmaların ebeveynlerin duygusal olarak erişilebilir olmama halini yordadığını (Sturge Apple vd., 2006) belirten araştırmalar da bulunmaktadır. Dolayısıyla, annenin duygusal erişilebilirliğini ele alacak gelecek araştırmalarda, evlilik çatışması, ebeveynler arası çatışma gibi değişkenlere yer verilmesi önerilmektedir.

Tüm bunlara ek olarak katılımcıların öğrenim durumu, kardeş sayısı, oynanan oyun türü ve oyuncu tercihine göre annenin duygusal erişilebilirlik puanlarında farklılık görülmesine karşın, literatürde ilgili değişkenlerin birlikte incelendiği araştırmalara rastlanamamıştır. Benzer durum, farklılığın görülmediği sadece annenin hayatta olma durumu, anne-baba birliktelik, birlikte yaşanan kişiler, düzenli aktivite, günlük oyun oynama süresi ve oyundan kazanç elde etme durumları için de söz konusudur. Dolayısıyla gelecekteki araştırmalar, annenin duygusal erişilebilirliğini incelerken bu değişkenleri de araştırmalarına dahil ederek literatüre katkıda bulunabilir.

Araştırmanın yan amaçları doğrultusunda, ikinci olarak babanın duygusal erişilebilirliği yaş, cinsiyet, katılımcı öğrenim durumu, anne öğrenim durumu, ebeveynlerin hayatta olma ve birliktelik durumları, ebeveynler arası ilişkinin niteliği, birlikte yaşanan kişiler, düzenli aktivite yapma durumu, annenin psikolojik/psikiyatrik destek alam durumu ve kardeş sayısına; aynı zamanda günlük oyun oynama süresi, oyun türü, oyuncu tercihi, oyun maddi kazanç elde edip etmeme durumlarına göre karşılaştırılmıştır. Yapılan analizler sonucunda cinsiyetin, yaşın, ebeveynin hayatta olma durumunun, babanın psikolojik/psikiyatrik destek alma durumunun, kardeş sayısının, düzenli aktivite yapıp yapmamanın, oyun süresinin, oyuncu tercihinin, oyundan maddi kazanç elde edip etmeme durumunun babanın duygusal erişilebilirliği düzeyi üzerinde anlamlı bir etkisi bulunmamıştır. Buna karşın, katılımcının öğrenim durumunun, ebeveynler arasındaki ilişkinin niteliğinin, ebeveynlerin birliktelik durumunun, kimlerle birlikte yaşadığının, babanın öğrenim durumunun ve oyun türünün babanın duygusal erişilebilirliği düzeyi üzerinde istatistiksel açıdan anlamlı etkilerinin olduğu sonucuna varılmıştır.

Ergenlerin babanın duygusal erişilebilirliğine dair algılamalarının, cinsiyet değişkenine göre değişmediği, araştırma bulguları arasında yer almaktadır. Bu sonucun, Gök ve Cenkseven Önder'in (2018) 1998 ergenlerle yürüttüğü çalışması ile uyumlu olduğu görülmektedir. Babore ve diğerleri (2014) 578 ergenle yaptıkları çalışmada, babanın duygusal erişilebilirliği puanlarının cinsiyete göre belli belirsiz de olsa farklılaşabileceğini belirtmiştir. Bu sebeple, gelecek araştırmaların bu konuyu ele alırken örneklem sayısının yüksek tutmaları önerilmektedir.

Yaş değişkeni ele alındığında, bu araştırmada yaşın babanın duygusal erişilebilirliği puanları üzerinde anlamlı bir etkisinin olmadığı bulunmuştur. Literatür verilerine bakıldığında, 10-14 yaş aralığındaki kişilerin 15-20 yaş aralığındaki kişilere göre babalarının duygusal olarak daha erişilebilir gördükleri bulunmuştur (Babore vd., 2014). Başka bir çalışmada ise yaş gruplarının, babanın duygusal erişilebilirliği üzerinde anlamlı etkisinin olmadığı sonucuna ulaşılmıştır (Gökçe ve Yılmaz, 2018). Tutarsız sonuçların var olmasının, farklı yaş gruplarının ele alınmasından kaynaklı olabileceği düşünülmektedir.

Bu araştırmada, ergenlerin babalarını duygusal olarak erişilebilir algılama düzeylerinin, ebeveynler arasındaki ilişkinin niteliğine göre değiştiği bulunmuştur. Literatürden elde edilen bulgular incelendiğinde ise evlilik çatışmasının, baba-çocuk

arasındaki bağlanmayı olumsuz anlamda etkilediği (Jeong vd., 2020); evlilikteki içe çekilme ve düşmanlığın ebeveyn duygusal olarak erişilebilirliğini azalttığı (Sturge vd., 2006) görülmektedir. Dikkat çekici bir başka araştırmada ise genç yetişkinlerin babalarıyla ilişkilerinde duygusal kalite, duygusal destek ve bağımsızlık bildirilerinin, aile içi çatışmaların yüksek, orta ya da düşük olmasına göre farklılaştığı bulunmuştur (Riggio, 2004). Dolayısıyla, özellikle aile ile çalışacak klinisyenlerin ebeveynler arasındaki ilişkiyi göz önünde bulundurması önerilmektedir.

Babanın duygusal erişilebilirliği puanlarının, öğrenim durumuna göre farklılık gösterdiği araştırmanın bir diğer bulgusudur. Bir başka deyişle, öğrenim durumu ilkökul ve altında olan babalar, öğrenim durumu ortaokul, lise ve yükseköğretim düzeyinde olan babalara göre, ergenler tarafından daha az duygusal olarak erişilebilir görülmektedir. Literatürde yapılan araştırmalara bakıldığında ise babanın katılımının, duyarlılığının ve bağlılığının babanın öğrenim göre değişmediği bulunmuştur (Brown, Mangelsdorf ve Neff, 2012). Ancak söz konusu farklılığın, Brown ve diğerlerinin (2012) araştırmasında daha küçük yaş grubundaki çocuklarla babanın ilişkisinin değerlendirilmiş olup; ölçeklerin baba-çocuk ilişkisini gözlemleyen kişi tarafından doldurulması ile ilgili olabileceği düşünülmektedir. Gelecek araştırmalarda ergenlerin bildirimlerinden yararlanarak, babanın öğrenim durumuna göre puan farklılıklarını değerlendirilmesi önerilmektedir.

Araştırmamızın bir başka bulgusu, anne babanın birlikte ya da boşanmış/ayrı olma haline göre babanın duygusal erişilebilirliği puanlarında anlamlı farklılık görüldüğü yönündeydi. Literatür incelendiğinde, boşanmış ailelerden olan genç yetişkinlerin, birlikte olan ailelerden gelen genç yetişkinlere göre babalarıyla ilişkilerinde anlamlı düzeyde daha düşük duygusal kalite ve duygusal destek bildirdiklerini görülmektedir (Riggio, 2004). Dolayısıyla araştırma bulgularının, literatür ile uyumlu olduğu görülmektedir.

Tüm bunlara ek olarak katılımcıların öğrenim durumu, birlikte yaşadıkları kişiler ve oynanan oyun türü göre babanın duygusal erişilebilirlik puanlarında farklılık görülmesine karşın, literatürde ilgili değişkenlerin birlikte incelendiği araştırmalara rastlanamamıştır. Benzer durum, farklılığın görülmediği sadece babanın hayatta olma durumu, babanın psikolojik/psikiyatrik destek alması, kardeş sayısı, düzenli aktivite, günlük oyun oynama süresi, oyuncu tercihi ve oyundan kazanç elde etme durumları için de söz konusudur. Dolayısıyla gelecekteki araştırmalar, babanın duygusal

erişilebilirliğini incelerken bu değişkenleri de araştırmalarına dahil ederek literatüre katkıda bulunabilir.

Araştırmanın üçüncü yan amacı, duygu düzenleme güçlüğü puanları yaş, cinsiyet, öğrenim durumu, anne/baba öğrenim durumu, ebeveynlerin hayatta olma ve birliktelik durumları, ebeveynler arası ilişkinin niteliği, birlikte yaşanan kişiler, düzenli aktivite yapma durumu, annenin psikolojik/psikiyatrik destek alam durumu ve kardeş sayısına; aynı zamanda günlük oyun oynama süresi, oyun türü, oyuncu tercihi, oyun maddi kazanç elde edip etmeme değişkenlerine göre incelenmiştir. Bu doğrultuda, cinsiyetin, yaşın, ebeveynler arasındaki ilişkinin niteliğinin, düzenli aktivite yapıp yapmama durumunun ve oyundan maddi kazanç elde etme durumunun duygu düzenleme güçlüğü düzeyi üzerinde anlamlı etkisi olduğu; buna karşın, katılımcının öğrenim durumunun, anne/baba hayatta olma durumunun, anne ve baba birlikteliğinin, birlikte yaşanan kişilerin, anne/baba öğrenim durumunun, kardeş sayısının, ailede psikolojik/psikiyatrik destek alıp almamanın, annenin/babanın psikolojik/psikiyatrik destek alıp almama durumunun, günlük oyun süresinin, oyun türünün ve oyuncu tercihinin ise duygu düzenleme güçlüğü puanları üzerinde anlamlı bir etkisinin olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Bu araştırmadan elde edilen bulgulara göre kızların, erkek ergenlere göre duygu düzenlemede daha fazla güçlük yaşadıkları görülmektedir. Bu konu ile ilgili literatürde farklı sonuçlara rastlanmaktadır. Bazı araştırmalar, kız ya da erkek olmanın duygu düzenleme güçlükleri puanları üzerinde anlamlı etkisinin olmadığını belirtmektedir (Rugancı ve Gençöz, 2010; Yılmaz ve Önder, 2020). Benzer şekilde literatür verileri arasında duygu düzenleme stratejileri açısından da cinsiyetler arasında anlamlı farklılığın olmadığı görülmektedir (Haşimoğlu ve Aslandoğan, 2018; Sarıcı ve Tagay, 2019). Buna karşın, duygu düzenleme güçlüğü açısından kadın ergenlerin, erkeklerden daha yüksek puanlar aldıklarını ortaya koyan çalışmalara da rastlanmaktadır (Neumann, Lier, Gratz ve Koot, 2010; Yiğit ve Guzey Yiğit, 2019). Hollet ve Harris (2020), kadın katılımcıların duygusal farkındalık eksikliği haricindeki tüm alt ölçeklerden daha yüksek puan aldığını belirtmektedir. Başka bir araştırmada erkeklerin duygu düzenlemenin bastırma boyutu puanlarının, kızlara göre daha fazla olduğu bulunmuştur (Ulaşan-Özgüle ve Sümer, 2017). Literatürdeki bu tutarsızlığın giderilmesi için gelecek araştırmaların farklılıkları değerlendirmesi önerilmektedir.

Yaş değişkeni ele alındığında ise, araştırma bulgularına göre 21 yaşında olan ergenlerin, 19 yaşında olan ergenlere göre duygu düzenlemede daha fazla zorluk

yaşadıkları sonucuna ulaşılmıştır. Literatürde yer alan araştırmalara bakıldığında, genç yetişkinliğin son evresinde olanların, genç yetişkinliğin ilk evresinde olanlara göre uyumlu bilişsel duygu düzenlemeyi daha fazla kullandıkları (Sarıcı ve Tagay, 2019); yaş arttıkça duygu düzenlemede yaşanan zorlukların azaldığı (Miguel, Giromini, Colomvarolli, Zuanazzi ve Zennaro, 2017; Walton ve Flouri, 2010) görülmektedir. Dolayısıyla araştırma bulgularının, literatürle uyumlu olmadığı görülmektedir. Araştırılan yaş skalasının çok dar olması sebebiyle, yakın yaşlardaki bireylerin duygu düzenlemede yaşayacakları zorlukların anlamlı farklılıklar göstermemesinin olası olacağı düşünülmektedir. Bu sebeple, gelecek araştırmalarda duygu düzenlemede yaşanan güçlükler, daha geniş yaş skalası içerisinde değerlendirilmelidir.

Araştırmada duygu düzenleme gücü puanlarının ebeveynlerin birlikte ya da boşanmış/ayrılma haline göre farklılık göstermediği tespit edilmiştir. Benzer şekilde bilişsel duygu düzenleme puanlarının, ebeveynlerin evli ya da boşanmış olma haline göre farklılık göstermediği ortaya koyulmaktadır (Sarıcı ve Tagay, 2019). Ek olarak, Sarıcı ve Tagay (2019) barınma türüne ve kardeş sayısına göre üniversite öğrencilerinin uyumlu ve uyumsuz bilişsel duygu düzenlemelerinde anlamlı farklılığın olmadığını belirterek, çalışmamızla uyumlu sonuçlar elde etmiştir. Ancak duygu düzenleme nezdinde, ebeveynlerin medeni hali, katılımcıların birlikte yaşadığı kişiler ve katılımcıların kardeş sayısı ile ilgili literatür bilgisinin oldukça kısıtlı olduğu görülmekte; gelecek araştırmaların ilgili değişkenler arasındaki ilişkiyi araştırmaları önerilmektedir.

Araştırmanın bir diğer bulgusu, ebeveynler arasındaki ilişkinin niteliğine göre ergenlerin duygu düzenlemede yaşadıkları zorlukların değişeceği yönündedir. Yapılan ANOVA analiz sonucunda gruplar arasında anlamlı farklılıklar görülmüş; farklılığın hangi gruplar arasında gerçekleştiğini belirlemek için yapılan Bonferroni testinde ise gruplar arasında fark görülmemiştir. Bir başka Post-Hoc karşılaştırması olan Tukey testi ile incelendiğinde, ebeveynler arasındaki ilişkiyi çok kötü olarak algılayan kişilerin, ebeveynleri arasındaki ilişkiyi çok iyi olarak algılayan kişilere göre duygularını düzenlemede daha çok güçlük çektiği bulunmuştur. Literatürden elde edilen veriler incelendiğinde araştırma bulguları ile tutarlı sonuçlara rastlanmıştır. Zhou ve Buehler (2017), yapıcı problem çözme, evlilik sıcaklığı ve etkili çatışmayı içeren işbirlikçi evlilik çatışmasının, ergenlerin tehdit algısındaki, davranışsal düzensizliğindeki ve duygu düzensizliğindeki azalma; yapıcı aile temsilleri ve başa çıkmadaki yeterliliklerindeki artma ile ilişkili olduğunu bulmuştur. Ergenlerle yapılan

başka bir ilgi çekici araştırmada, boylamsal yöntem kullanılmış; 1. yıldaki ebeveynler arası çatışma ile 3. yıldaki görülen içselleştirme sorunları arasındaki ilişkide kendini suçlama, daha düşük yapıcı temsiller, duyguların içselleştirilmesi, kaçınma ve duygusal düzensizliklerin aracı rolü olduğu tespit edilmiştir (Buehler, Lange ve Franck, 2007). Benzer şekilde, bulgularımızla tutarlı olarak evlilik çatışmasının duygu düzenleme ile bağlantısını ortaya koyan başka çalışmalarda bulunmaktadır (Crockerberg ve Langrock, 2001; Porter, Wouden Miller, Silva ve Porter, 2003).

Tüm bunlara ek olarak, bu araştırmada katılımcıların düzenli aktivite yapma yapmama ve oyundan maddi kazanç elde edip etmeme durumlarına göre duygu düzenleme güçlüğü puanlarının farklılaştığının bulunmasına karşın, literatürde ilgili değişkenlerin birlikte incelendiği araştırmalara rastlanamamıştır. Benzer durum, farklılığın görülmediği katılımcının öğrenim durumu, anne ve babanın hayatta olma durumu, anne ve babanın öğrenim durumu, ailede psikolojik destek alan kişilerin varlığı, anne ve babanın psikolojik/psikiyatrik destek alıp almaması, günlük oyun oynama süresi, oyuncu tercihi ve oyun türü değişkenleri için de söz konusudur. Dolayısıyla gelecekteki araştırmalar, duygu düzenleme güçlüğüne inceleme bu değişkenleri de araştırmalarına dahil ederek, elde edilen sonuçların geçerliliğini test edebilir.

Son olarak katılımcıların oyun bağımlılığı puanları yaş, cinsiyet, öğrenim durumu, anne öğrenim durumu, ebeveynlerin hayatta olma ve birliktelik durumları, ebeveynler arası ilişkinin niteliği, birlikte yaşanan kişiler, düzenli aktivite yapma durumu, annenin psikolojik/psikiyatrik destek alma durumu ve kardeş sayısına; aynı zamanda günlük oyun oynama süresi, oyun türü, oyuncu tercihi, oyun maddi kazanç elde edip etmeme değişkenlerine göre incelenmiştir. Bu doğrultuda, cinsiyetin, ebeveynler arasındaki ilişkinin niteliğinin, oyun türünün ve günlük oyun oynama süresinin oyun bağımlılığı düzeyi üzerinde anlamlı etkisi olduğu; buna karşın, katılımcının yaşının, öğrenim durumunun, anne/baba hayatta olma durumunun, anne ve baba birlikteliğinin, birlikte yaşanan kişilerin, anne/baba öğrenim durumunun, kardeş sayısının, ailede psikolojik/psikiyatrik destek alıp almamanın, annenin/babanın psikolojik/psikiyatrik destek alıp almamasının, oyuncu tercihinin ve oyundan maddi kazanç elde edip etmemenin oyun bağımlılığı puanları üzerinde anlamlı bir etkisinin olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Araştırmadan elde edilen sonuçlarda cinsiyetin, oyun bağımlılığı üzerinde anlamlı etkisinin olduğu; erkeklerin kızlara göre daha yüksek oyun bağımlılığı

puanlarına sahip olduğu görülmektedir. Alanyazındaki araştırmalar da benzer sonuçları ortaya koymaktadır (Bülbül, Tunç ve Aydil, 2018; Dursun ve Eraslan Çapan, 2018; Irlles ve Gomis, 2016; Say ve Batıgün, 2016; Taş, 2019; Toker ve Baturay, 2016). Dolayısıyla, alanda çalışan klinisyenlerin, dijital oyunları oynayan erkek ergenlerdeki bağımlılık riskini daha dikkatli değerlendirmesinin yararlı olacağı düşünülmektedir.

Oyun bağımlılığı puanlarının yaşlara göre farklılık göstermediği araştırma bulgularımız arasında yer almaktadır. Yaşın oyun bağımlılığı üzerinde anlamlı etkisinin olmadığı literatür çalışmalarında görülmektedir (Arıca vd., 2018; Bülbül vd., 2018). Ebeveynleri boşanmış ergenler ile yapılan çalışmada da video oyun bağımlılığı puanları üzerinde yaşın anlamlı etkisinin olmadığı bulunmuştur (Taş, 2019). Buna karşın daha genç olmanın oyun bağımlılığı üzerinde etkili olduğunu ortaya koyan çalışmalar da bulunmaktadır (Mentzoni vd., 2011; Ünübol vd., 2020). Ancak bu çalışmalarda, çok geniş bir yaş skalasına yer verildiği, geç ergenlik döneminin en küçük grubu olarak yer aldığı görülmektedir. Dolayısıyla geç ergenlik dönemini kendi içerisinde inceleyen bir çalışmaya rastlanmamıştır. Gelecek araştırmalarda bu dönem içerisindeki farklılıkların incelenebileceği düşünülmektedir. Dolayısıyla araştırma sonuçlarımızın literatür verileri ile uyumlu olduğu söylenebilir.

Ebeveynler arasındaki ilişkinin niteliğine göre oyun bağımlılığı puanlarının farklılık gösterdiği, araştırma sonuçları arasında yer almaktadır. Jeong ve diğerleri (2020), evlilik çatışmasının, baba çocuk arasındaki zayıf bağlanma aracılığıyla internet oyun oynama bozukluğunu arttıracaklarını belirtmektedir. Bir başka araştırmada, evlilik çatışmasının internet oyun oynama bozukluğunu yordayıcı etkisinin olduğu bulunmuştur (Yunlong, Chengfu ve Hong, 2017). Bu sebeple, oyun bağımlılığı ile çalışacak klinisyenlerin, ebeveynler arasındaki ilişkiyi de değerlendirmesi önerilmektedir.

Ergenlerin oyun bağımlılığı puanları günlük oyun oynama sürelerine göre incelendiğinde gruplar arasında anlamlı farklılıkların olduğu görülmüştür. Elde edilen sonuçlara göre, günlük 1 saatten az oyun oynayanların oyun bağımlılığı puanları, günlük 1-3 saat, 4-7 saat ve 7 saat üzerinde oyun oynayanlara göre daha düşüktür. Aynı zamanda, günlük oyun oynama süresi 1-3 saat olanların da oyun bağımlılığı puanları, günlük oyun oynama süresi 4-7 saat ve 7 saat üzerinde olanlardan daha düşük bulunmuştur. Buna karşın günlük 4-7 saat arasında oyun oynayanlar ile günlük 7 saat üzerinde oyun oynayanların, oyun bağımlılığı puanları arasında anlamlı farklılığa

rastlanmamıştır. Literatürde yer alan çalışmalara bakıldığında, araştırmamızla benzer şekilde, daha uzun saatler oyun oynayanların oyun bağımlılığı puanlarını daha yüksek bulunmuştur (Aktaş ve Bostancı Daştan, 2021; Taş, 2019; Torres Rodriguez, Griffiths, Carbonell ve Oberst, 2018). Dikkat çekici bir başka araştırmada, bağımlı grupta olanların, bağımlı olmayan gruplardan günlük 2,5 kat daha fazla süre bilgisayar oyunları, 1,6 kat daha fazla süre de mobil oyunları oynadıklarına yer verilmiştir (Lee ve Kim, 2017). Benzer şekilde, internet kullanım süresi arttıkça internet bağımlılığının da yükseldiği görülmüştür (Günlü ve Ceyhan, 2017). Elde edilen sonuçlardan yola çıkılarak dijital oyunları oynamak için harcanan sürenin, bağımlılık riskini artırabileceği; bu sebeple dijital oyunları sıklıkla oynayan gençlerin oyun oynama sürelerinde düzenleme yapılmasının bağımlılığı önleyici etkisi açısından yararlı olabileceği düşünülmektedir.

Ebeveynlerin birlikte ya da boşanmış/ayrı olma durumlarının, ergenlerin oyun bağımlılığı puanları üzerinde anlamlı etkisinin olmadığı, elde edilen bulgular sonucunda görülmektedir. Söz konusu sonucun literatürdeki araştırma verileriyle uyumlu olduğu bulunmuştur. Ergenlerin oyun bağımlılığı düzeyinin, ebeveynlerinin birlikte ya da boşanmış olmasına göre değişmediği belirtilmektedir (Taş, 2019). Ancak bu konuda sınırlı araştırmaya rastlanmıştır, gelecek araştırmaların bu konuyu ele alabileceği düşünülmüştür.

Araştırmadan elde edilen bir başka bulgu, katılımcıların düzenli aktivite yapma yapmama durumuna göre oyun bağımlılığı puanları üzerinde anlamlı farklılığın olmamasıdır.. Düzenli aktivite yapanların, başka uğraşları olacağı düşünülerek, oyun ile geçen sürenin azalacağı ve böylece oyun bağımlılığı puanlarının düzenli aktivitesi olanlarda daha düşük olacağı beklenmiştir. Bu doğrultuda çalışma sonuçlarımızın literatür ile uyumsuz olduğu görülmektedir. Bir araştırmada, haftalık yapılan etkinlik sayısı ile oyun bağımlılığı arasındaki ilişkinin anlamlı olduğu bulunmuştur (Bülbül vd., 2018). Elde edilen bu farklılığın, araştırma içerisinde katılımcıların düzenli aktivite olarak belirttikleri durumların, sıklığının değerlendirilmemiş olmasından kaynaklı olabileceği düşünülmektedir. Bir başka sebep, düzenli aktivite yapan ve yapmayan gruplarda yer alan katılımcıların sayılarının birbirine denk olmaması olabilir. Dolayısıyla gelecek araştırmaların oyun bağımlılığını araştırırken, düzenli aktivitelerin haftalık ne kadar sıklıkla yapıldığı da araştırılmalı, grup sayılarının birbirine denk olmasına dikkat etmelidir.

Araştırmadan elde edilen sonuçlar arasında, tercih edilen oyun türünün ergenlerin oyun bağımlılığı puanları üzerinde anlamlı etkisi olduğu; çevrimdışı oyunları tercih edenlerin oyun bağımlılığı puanlarının, çevrimiçi oyunları ve hem çevrimiçi hem çevrimdışı oyunları tercih edenlerin oyun bağımlılığı puanlarından düşük olduğu görülmüştür. Çevrimiçi oyun oynamayı, oyun bağımlılığı ile ilişkilendiren farklı çalışmalar da bulunmaktadır (Bodi, Maintenant ve Pennequin, 2021; Smohai vd., 2016). Çevrimiçi oyunları oynayanların, tarayıcı oyunları, çevrimdışı gündelik oyunları ve çevrimdışı oyunları oynayanlara göre, daha fazla oyunlarla vakit geçirdiği bilinmektedir (Haagsma, Pieterse ve Peters, 2012). Geçirilen fazla zamanın da oyun bağımlılığını arttıracaklarını söylemek mümkündür.

Araştırmamızda oyun bağımlılığı puanlarının annenin öğrenim durumuna göre değişiklik göstermediği sonucuna ulaşılmıştır. Bu doğrultuda, Toker ve Baturay (2016) anne eğitim düzeyinin oyun bağımlılığı üzerinde anlamlı etkisi olmadığını ortaya koymuştur. Bu konuda kısıtlı araştırmaya rastlanmakla birlikte, tutarlı sonuçların elde edildiği görülmekte; daha fazla araştırmanın yapılması önerilmektedir.

Bir başka bulgu, birlikte yaşanan kişilere göre oyun bağımlılığı puanlarında anlamlı bir değişiklik olmadığı yönündeydi. Literatür verileri incelendiğinde, Taechoyotin ve diğerleri (2020), ebeveynleri ile birlikte yaşamamayı internet oyun oynama bozukluğu ile ilişkili bulmuştur. Bulgular arasındaki bu farklılığın, araştırmaya katılan kişilerin genellikle ebeveynleri ile birlikte yaşadığını belirtmesinin yanı sıra kültürel değerlerle de ilişkili olabileceği düşünülmektedir.

Araştırma sonuçlarına bakıldığında, çevrimiçi oyunları oynayan katılımcıların, çok oyunculu ya da bireysel oyun oynama tercihlerine göre oyun bağımlılığı puanlarında herhangi bir anlamlı farklılığa rastlanmamıştır. Bu sonucun literatür verileriyle tutarlı olmadığı görülmektedir. Wang ve diğerleri (2015) çevrimiçi çok oyunculu oyunları tercih edenlerin daha yüksek oyun bağımlılığı riskine sahip olduğunu bulmuştur. Benzer şekilde Kuss, Louws ve Wiers (2012) çok oyunculu online rol yapma oyunu oynayanların, oynamayanlara göre daha çok oyun oynama ile ilişkili problemler yaşadıklarını belirtmektedir. Aynı zamanda çok oyunculu online oyunların sosyal etkileşim imkanı sunduğu bilinmektedir (Cole ve Griffiths, 2007). Dolayısıyla çok oyunculu online oyunların sosyal etkileşim imkanı sunarak; oyun ile geçen zamanı artırdığı ve oyun bağımlılığı üzerinde etkili olabileceği düşünülmektedir. Araştırmada elde edilen bulgular ile literatürden elde edilen bulguların uyumlu olmamasının, araştırmaya katılan bireylerin sosyal etkileşim

ihtiyaçlarını yaptıkları düzenli aktiviteler yoluyla da elde etmesinden kaynaklı olabileceği düşünülmektedir.

Tüm bunlara ek olarak bu araştırmada, katılımcıların öğrenim durumuna, ebeveynlerin hayatta olma haline, babanın öğrenim durumuna, ailede psikolojik destek alan kişilerin varlığına, anne ve babanın psikolojik/psikiyatrik destek alıp almamasına, kardeş sayısına ve oyundan maddi kazanç elde edip etmeme durumlarına göre oyun bağımlılığı puanlarının farklılaşmadığı bulunmuştur. Ancak literatürde oyun bağımlılığının bu değişkenlerle inceleyen çalışmalara rastlanmamıştır. Dolayısıyla oyun bağımlılığını inceleyen gelecek araştırmaların, bu değişkenleri araştırmalarına dahil etmeleri ve böylece literatüre katkı sağlamaları önerilmektedir.

Sonuç olarak, araştırma bulgularına göre ebeveyn duygusal erişilebilirliği ile oyun bağımlılığı arasındaki ilişkide duygu düzenleme güçlüğü toplam ve alt ölçek puanlarının aracı etkisi olduğu bulunmuştur. Elde edilen sonuçların, oyun bağımlılığı gelişim sürecini anlamlandırmak ve ebeveyn etkisinin geç ergenlik döneminde de etkili olabileceğini ortaya koymak açısından literatüre katkı sağlayacaktır.

Elde edilen dikkat çekici bulgularla birlikte araştırmanın bazı sınırlılıkları da bulunmaktadır. Bunlarda ilki araştırmadan elde edilen verilerin öz bildirim dayalı olmasıdır. Özellikle, ebeveynlerin duygusal erişilebilirliği, ergenlerin algıları üzerinden belirlenmiş ancak ebeveynlerden alınan bilgiler ile sağlaması yapılmamıştır. Katılımcıların oyun bağımlılığı düzeyleri, İnternette Oyun Oynama Bozukluğu leği Kısa Formu'ndan alınan puanlar ile; ebeveynlerinin duygusal erişilebilirliği Ebeveyn Duygusal Erişilebilirliği leği'nin ölçtüğü nitelikler ile; duygu düzenlemede yaşanılan zorlukların değerlendirilmesi Duygu Düzenlemede Zorluklar leğinden elde edilen puanlar ile; sosyodemografik özellikler ve oyun oynama konusunda bazı tanımlayıcı bilgiler ise Sosyodemografik zellikler ve Veri Formu'nda yer verilen sorular ile sınırlıdır. Bir diğer sınırlılık, araştırma katılımcılarının, geç ergenlik dönemi olarak belirlenen 18-21 yaşındaki, herhangi bir psikolojik/psikiyatrik destek almayan ve ebeveynlerinden en az biri hayatta olan bireylerden oluşmasıdır. Bunlara ek olarak, araştırma verileri evrimii olarak toplanmıştır.

Araştırmanın sınırlılıkları göz önünde bulunduğunda, gelecek araştırmalar, bu araştırmayı farklı yaş gruplarında, ya da boylamsal araştırma yönteminden yararlanarak tekrarlayabilir ve elde ettikleri verilerle literatüre daha fazla katkı sağlamak adına daha güçlü metodlar oluşturabilirler. Bununla birlikte, ergenlerden öz bildirim yoluyla elde edilen verilerin yanı sıra, gelecek araştırmalara ebeveynlerin

yanıtları da eklenebilir. Aynı zamanda, sosyodemografik değişkenler ve dijital oyun oynamayla ilişkili değişkenler ile yapılan karşılaştırma analizlerinden bazıları literatürdeki verilerle karşılaştırılamamış ya da kısıtlı araştırmaya ulaşılmıştır. Bu sebeple, gelecek araştırmalarda ilgili değişkenler ele alınarak, araştırma bulgularımız ile karşılaştırılabilir. Ek olarak, ebeveynler arasındaki ilişki niteliği, hem ebeveyn duygusal erişilebilirliği, hem duygu düzenleme güçlüğü hem de oyun bağımlılığı değişkeni ile ilişkili bulunmuştur. Dolayısıyla gelecek araştırmalarda, araştırmanın temel amacı kapsamında ele alınan değişkenler ile birlikte ebeveyn çatışması, evlilik çatışması vb. değişkenler de ele alınabilir ve değişkenler arasındaki ilişki yol analizleri yöntemiyle değerlendirilebilir.

KAYNAKÇA

- Akçınar, B. ve Özbek, E. (2017). Benlik Gelişiminin Öz-Yeterlik Algısı ve Ebeveyn Davranışlarıyla İlişkisi. *Türk Psikoloji Yazıları*, 20(40), 38-53.
- Akkaş, İ. (2019). *Teknoloji Bağımlılığı*. Konya: Eğitim. <https://books.google.com.tr/books>
- Akkuş, D., Karaca, A., Şener, K. D.ve Ankaralı, H. (2017). Lise Öğrencileri Arasında Sigara ve Alkol Kullanma Sıklığı ve Etkileyen Faktörler. *Anadolu Kliniği Tıp Bilimleri Dergisi*, 22(1), 36-45.
- Aktaş, B. ve Bostancı Daştan, N. (2021). Covid-19 Pandemisinde Üniversite Öğrencilerindeki Oyun Bağımlılığı Düzeyleri ve Pandeminin Dijital Oyun Oynama Durumlarına Etkisi. *Bağımlılık Dergisi*, 22(2), 129-138.
- Aldao, A., Nolen-Hoeksema, S. ve Schweizer, S. (2010). Emotion-Regulation Strategies Across Psychopathology: A Meta-Analytic Review. *Clinical Psychology Review*, 30(2), 217-237. doi:10.1016/j.cpr.2009.11.004
- Allaire, J. C., McLaughlin, A. C., Trujillo, A., Whitlock, L. A., LaPorte, L. ve Gandy, M. (2013). Successful Aging Through Digital Games: Socioemotional Differences Between Older Adult Gamers and Non-Gamers. *Computers in Human Behavior*, 29(4), 1302-1306. doi:10.1016/j.chb.2013.01.014
- Allen, J. P. ve Tan, J. (2016). The Multiple Facets of Attachment in Adolescence. J. Cassidy ve P. R. Shaver (Ed.). *Handbook of Attachment: Theory, Research, and Clinical Applications* içinde (s. 399–415). New York, NY: Guilford.
- Alisinanoğlu, F. (2002). Geç Ergenlik Dönemi Özellikleri ve Genç Anne-Baba İletişimi. *Eğitim ve Bilim*, 27(123), 62-63. <http://egitimvebilim.ted.org.tr>
- Alsancak Akbulut, C. (2018). Depresyonun Duygu Düzenleme Süreçlerinin İncelenmesi. *Klinik Psikiyatri Dergisi*, 21, 184-192. doi:10.5505/kpd.2018.24855
- Altenhofen, S., Sutherland, K. ve Biringen, Z. (2010). Families Experiencing Divorce: Age at Onset of Overnight Stays, Conflict, and Emotional Availability as Predictors of Child Attachment. *Journal of Divorce & Remarriage*, 51 (3), 141-156. doi:10.1080/10502551003597782

- American Psychiatric Association (APA). (2013). *Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders (DSM-5®)* (5.Baskı). American Psychiatric Pub.
- Andiç, S. (2019). *Ergenlik Dönemi İnternet Oyun Oynama Bozukluğu: Ailesel Ve Bireysel Değişkenler Temelinde Bir Modelleme*. (Yayımlanmamış doktora tezi). Ankara Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Arabacı, L. B., Dağlı, D. A. ve Taş, G. (2018). Madde Kullanım Bozukluklarında Duygu Düzenleme Güçlüğü ve Hemşirelerin Rol ve Sorumlulukları. *Bağımlılık Dergisi*, 19(1), 10-16.
- Arıçak, O. T., Dinç, M., Yay, M. ve Griffiths M. D. (2018). İnternet Oyun Oynama Bozukluğu Ölçeği Kısa Formu'nun (IOOBÖ9-KF) Türkçeye Uyarlanması: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. *Addicta: The Turkish Journal on Addictions*, 5(4), 615-636. doi:10.15805/addicta.2019.6.1.0027
- Arslan, A. (2020). Üniversite Öğrencilerinin Dijital Bağımlılık Düzeylerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi. *International e-Journal of Educational Studies (IEJES)*, 4(7), 27-41.
- Arslan G. ve Balkıs, M. (2014). Ergenlikte Görülen Problem Davranışlar ve Aile Sorunları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *SDU International Journal of Educational Studies*, 1(1), 11-23. <https://dergipark.org.tr/en/pub/sduijes/issue/20861/223840>
- Arslan, G. ve Kabasakal, Z. (2013). Ergenlerin Problem Çözme Becerileri ve Ana-Baba Tutumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *Turkish Studies*, 8(6), 33-42.
- Ateş, F. B. ve Çeçen Eroğlu, A. R. (2017). Ergenlerde Görülen Kuraldışı Davranışların Yordanmasında Anne-Baba Evlilik Çatışması ve Çocukluk Örselenme Yaşantılarının Rolü. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler*, 26 (3), 171-183.
- Ayas, T. ve Horzum, M. B. (2013). İlköğretim Öğrencilerinin İnternet Bağımlılığı ve Aile İnternet Tutumu. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 4(39), 46-57.
- Aydoğdu, H. ve Olcay Çam, M. (2013). Madde Kullanım Bozukluğu Olan ve Olmayan Ergenlerin Bağlanma Stilleri, Anne Baba Tutumları ve Sosyal Destek Algıları Yönünden Karşılaştırılması. *Psikiyatri Hemşireliği Dergisi*, 4(3), 137-144 doi: 10.5505/phd.2013.86580
- Ayhan, B. ve Köselören, M. (2019). İnternet, Online Oyun ve Bağımlılık. *Online Journal of Technology Addiction and Cyberbullying*, 6(1), 1-30. <https://dergipark.org.tr/en/pub/ojtac/issue/46712/478272>
- Babore, A., Carlucci, L., Cataldi, F., Phares, V. ve Trumello, C. (2017). Aggressive Behaviour in Adolescence: Links with Self-Esteem and Parental Emotional Availability. *Social Development*, 26(4), 740-752. doi:10.1111/sode.12236

- Babore, A., Picconi, L., Candelori, C., ve Trumello, C. (2014). The Emotional Relationship with Parents: A Validation Study of the LEAP Among Italian Adolescents. *European Journal of Developmental Psychology*, 11(6), 728-739. doi:10.1080/17405629.2014.915214
- Bailen, N. H., Green, L. M. ve Thompson, R. J. (2018). Understanding Emotion in Adolescents: A Review of Emotional Frequency, Intensity, Instability, and Clarity. *Emotion Review*, 11(1), 1-11. doi:10.1177/1754073918768878
- Baron, R. M., ve Kenny, D. A. (1986). The Moderator–Mediator Variable Distinction in Social Psychological Research: Conceptual, Strategic, and Statistical Considerations. *Journal of Personality and Social Psychology*, 51(6), 1173-1182. doi:10.1037/0022-3514.51.6.1173
- Barut, B. (2019). *Ergenlerde Dijital Oyun Bağımlılık Düzeyi ile Algılanan Sosyal Destek ve Duygu Düzenleme Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Hasan Kalyoncu Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gaziantep.
- Barlett, C. P., Harris, R. J. ve Baldassaro, R. (2007). Longer You Play, the More Hostile You Feel: Examination of First Person Shooter Video Games and Aggression During Video Game Play. *Aggressive Behavior: Official Journal of the International Society for Research on Aggression*, 33(6), 486-497. doi:10.1002/ab.20227
- Bartholow, B. D., Sestir, M. A. ve Davis, E. B. (2005). Correlates and Consequences of Exposure to Video Game Violence: Hostile Personality, Empathy, and Aggressive Behavior. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 31(11), 1573-1586. doi:10.1177/0146167205277205
- Baysak, E., Kaya Yertutanol, F. D., Şahiner, İ. V. ve Candansayar, S. (2020). Çevrimiçi Oyun Oynayanların Sosyodemografik Özellikleri ve Oyun Bağımlılığının Bazı Psikososyal Etmenlerle İlişkisi. *Klinik Psikiyatri Dergisi*, 23(2), 196-203. doi:10.5505/kpd.2020.10337
- Bee, H. ve Boyd, D. (2009). Çocuk Gelişim Psikolojisi. Okan Gündüz (Çev.). İstanbul: Kaknüs.
- Beeghly, M. (2012). A Developmental Psychopathology Perspective on Emotional Availability Research: Current Trends and Challenges. *Development and Psychopathology*, 24(1), 107-111. doi:10.1017/S0954579411000691
- Bill, S. ve Knight, Y. (2007). Adolescence. Fay Valentine ve Lesley Lowes (Ed.), *Nursing Care of Children and Young People with Chronic Illness* içinde (s. 203-233). Oxford: Blackwell.
- Biringen, Z. (2000). Emotional Availability: Conceptualization and Research Findings. *American Journal of Orthopsychiatry*, 70(1), 104-114. doi:10.1037/h0087711

- Biringen, Z., Derscheid, D., Vliegen, N., Closson, L. ve Easterbrooks, M. A. (2014). Emotional Availability (EA): Theoretical Background, Empirical Research Using the EA Scales, and Clinical Applications. *Developmental Review, 34*(2), 114-167. doi:10.1016/j.dr.2014.01.002
- Biringen, Z. ve Easterbrooks, M. A. (2012). Emotional Availability: Concept, Research, and Window on Developmental Psychopathology. *Development and Psychopathology, 24*(1), 1-8. doi:10.1017/S0954579411000617
- Biringen, Z. ve Robinson, J. (1991). Emotional Availability in Mother–Child Interactions: A Reconceptualization for Research. *American Journal of Orthopsychiatry, 61*(2), 258-271. doi:10.1037/h0079238
- Bodi, G., Maitenant, C. ve Pennequin, V. (2021). The Role of Maladaptive Cognitions in Gaming Disorder: Differences Between Online and Offline Gaming Types. *Addictive Behaviors, 112*, 106595. doi:10.1016/j.addbeh.2020.106595
- Bonnaire, C. ve Phan, O. (2017). Relationships Between Parental Attitudes, Family Functioning and Internet Gaming Disorder in Adolescents Attending School. *Psychiatry Research, 255*, 104-110. doi:10.1016/j.psychres.2017.05.030
- Bretherton, I. (2000). Emotional Availability: An Attachment Perspective. *Attachment & Human Development, (2)2*, 233-241. doi:10.1080/14616730050085581
- Bridges, L. J., Denham, S. A. ve Ganiban, J. M. (2004). Definitional Issues in Emotion Regulation Research. *Child Development, 75*(2), 340-345. doi:10.1111/j.1467-8624.2004.00675.x
- Brockmeyer, T., Skunde, M., Wu, M., Bresslein, E., Rudofsky, G., Herzog, W. ve Friederich, H. C. (2014). Difficulties in Emotion Regulation across the Spectrum of Eating Disorders. *Comprehensive Psychiatry, 55*(3), 565-571.
- Brown, G. L., Mangelsdorf, S. C. ve Neff, C. (2012). Father Involvement, Paternal Sensitivity, and Father–Child Attachment Security in the First 3 Years. *Journal of Family Psychology, 26*(3), 421-430. doi:10.1037/a0027836
- Buehler, C., Lange, G. ve Franck, K. L. (2007). Adolescents' Cognitive and Emotional Responses to Marital Hostility. *Child Development, 78*(3), 775-789. doi:10.1111/j.1467-8624.2007.01032.x
- Buckholdt, K. E., Parra, G. R. ve Jobe-Shields, L. (2014). Intergenerational Transmission of Emotion Dysregulation through Parental Invalidation of Emotions: Implications for Adolescent Internalizing and Externalizing Behaviors. *Journal of Child and Family Studies, 23*(2), 324-332. doi:10.1007/s10826-013-9768-4
- Bülbül, H., Tunç, T. ve Aydın, F. (2018). Üniversite Öğrencilerinde Oyun Bağımlılığı: Kişisel Özellikler ve Başarı ile İlişkisi. *Ömer Halisdemir Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 11*(3), 97-111. doi:10.25287/ohuibf.423745

- Büyüköztürk, Ş., Çokluk, Ö. ve Köklü, N. (Ed.) (2019). *Sosyal Bilimler için İstatistik* (22. baskı). Ankara: Pegem.
- Campos, J. J., Frankel, C. B. ve Camras, L. (2004). On the Nature of Emotion Regulation. *Child Development*, 75(2), 377-394. doi:10.1111/j.1467-8624.2004.00681.x
- Carballo, J. J., Llorente, C., Kehrmann, L., Flamarique, I., Zuddas, A., Purper-Ouakil, D., Hoekstra, P. J., Coghill, D., Schulze, U. M. E., Dittmann, R. W., Buitelaar, J. K., Castro-Fornieles, J., Lievesley, K., Santosh, P. ve Arango, C. (2020). Psychosocial Risk Factors for Suicidality in Children and Adolescents. *European Child & Adolescent Psychiatry*, 29, 759-776. doi:10.1007/s00787-018-01270-9
- Cassano, M., Perry-Parrish, C. ve Zeman, J. (2007). Influence of Gender on Parental Socialization of Children's Sadness Regulation. *Social Development*, 16(2), 210–231. doi:10.1111/j.1467-9507.2007.00381.x
- Cerniglia, L., Cimino, S., Tafà, M., Marzilli, E., Ballarotto, G., ve Bracaglia, F. (2017). Family Profiles in Eating Disorders: Family Functioning and Psychopathology. *Psychology Research and Behavior Management*, 10, 305-321. <https://doi.org/10.2147/PRBM.S145463>
- Clay, D., Coates, E., Tran, Q. ve Phares, V. (2017) Fathers' and Mothers' Emotional Accessibility and Youth's Developmental Outcomes, *The American Journal of Family Therapy*, 45(2), 111-122. doi:10.1080/01926187.2017.1303651
- Cohen, A. O. ve Casey, B. J. (2017). The Neurobiology of Adolescent Self-Control. T. Egner (Ed.), *The Wiley Handbook of Cognitive Control* içinde (s. 457–475). Wiley Blackwell.
- Cole, H. ve Griffiths, M. D. (2007). Social Interactions in Massively Multiplayer Online Role-Playing Gamers. *Cyberpsychology & Behavior*, 10(4), 575-583. doi:10.1089/cpb.2007.9988
- Cole, P. M., Michel, M. K. ve Teti, L. O. (1994). The Development of Emotion Regulation and Dysregulation: A Clinical Perspective. *Monographs of the Society for Research in Child Development*, 59(2-3), 73–100. doi:10.2307/1166139
- Çam, H. H. (2017). Ergenlerde Yeme Bozukluğu Görülme Sıklığı ve Ruhsal Semptomlarla İlişkisi. *Turkish Journal of Public Health*, 15(2), 96-105.
- Çelik, G., Tahiroğlu, A. ve Avcı, A. (2008). Ergenlik Döneminde Beynin Yapısal ve Nörokimyasal Değişimi. *Klinik Psikiyatri*, 11(1), 42-47.
- Çeçen, A. R. (2008). Öğrencilerinin Cinsiyetlerine ve Ana Baba Tutum Algılarına Göre Yalnızlık ve Sosyal Destek Düzeylerinin İncelenmesi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 6(3), 415-431. <https://dergipark.org.tr/en/pub/tebd/issue/26111/275099>

- Çobanoğlu, C. ve Karabekiroğlu, K. (2018). Ergenlik Döneminde Bilişsel, Duygusal, Ahlaksal ve Sosyal Gelişim. T. Bildik (Ed.), *Ergenlik Dönemi ve Ruhsal Bozukluklar* içinde (s.7-12). Ankara: Türkiye Klinikleri.
- Crockenberg, S. ve Langrock, A. (2001). The Role of Emotion and Emotional Regulation in Children's Responses to Interparental Conflict. H. Grych ve F. D. Fincham (Ed.), *Interparental Conflict and Child Development: Theory, Research, and Applications* içinde (s. 129–156). Cambridge University Press. doi:10.1017/CBO9780511527838.007
- Dardas, L. A., van de Water, B. ve Simmons, L. A. (2018). Parental Involvement in Adolescent Depression Interventions: A Systematic Review of Randomized Clinical Trials. *International Journal of Mental Health Nursing*, 27(2), 555-570. doi:10.1111/inm.12429
- Dayılar Candan, H. ve Küçük, L. (2019). Food Addiction and Associated Factors Among High School Students in Turkey. *Journal of Psychiatric Nursing*, 10(1), 12-19. doi:10.14744/phd.2018.97759
- Demaree, H. A., Robinson, J. L., Pu, J. ve Allen, J. J. (2006). Strategies Actually Employed During Response-Focused Emotion Regulation Research: Affective and Physiological Consequences. *Cognition and Emotion*, 20(8), 1248-1260. doi:10.1080/02699930500405303
- Derman, O. (2008). Ergenlerde Psikososyal Gelişim. *Adolesan Sağlığı II Sempozyum Dizisi*, 63(1), 19-21.
- Denizci Nazlıgül, M., Baş, S., Akyüz, Z. ve Yorulmaz, O. (2018). Internet Gaming Disorder and Treatment Approaches: A Systematic Review. *Addicta: The Turkish Journal on Addictions*, 5, 13-35. doi:10.15805/addicta.2018.5.1.0018
- Dinçel, E. (2006). *Ergenlik Dönemi Gelişimsel Ödevleri ve Psikolojik Problemler*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Ankara Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Dixon, M. L., Moodie, C. A., Goldin, P. R., Farb, N., Heimberg, R. G. ve Gross, J. J. (2020). Emotion Regulation in Social Anxiety Disorder: Reappraisal and Acceptance of Negative Self-Beliefs. *Biological Psychiatry: Cognitive Neuroscience and Neuroimaging*, 5(1), 119-129. doi:10.1016/j.bpsc.2019.07.009
- Doğan, M., Öztürk, S., Esen, F., Demirci, E., Öztürk, M. A. (2018). İntihar Girişiminde Bulunan Çocuk ve Ergenlerin Değerlendirilmesi. *Bozok Tıp Dergisi*, 8(3), 30-34. doi:10.16919/bozoktip.382378
- Dursun, A. Eraslan-Çapan, B. (2018). Digital Game Addiction and Psychological Needs for Teenagers, *Inonu University Journal of the Faculty of Education*, 19(2), 128-140. doi:10.17679/inuefd.336272

- Dvorak, R. D., Sargent, E. M., Kilwein, T. M., Stevenson, B. L., Kuvaas, N. J., ve Williams, T. J. (2014) Alcohol Use and Alcohol-Related Consequences: Associations With Emotion Regulation Difficulties, *The American Journal of Drug and Alcohol Abuse*, 40(2), 125-130. doi:10.3109/00952990.2013.877920
- Easterbrooks, M. A., Biesecker, G., Lyons-Ruth, K. (2000). Infancy Predictors of Emotional Availability in Middle Childhood: The Roles of Attachment Security and Maternal Depressive Symptomatology, *Attachment & Human Development*, 2(2), 170-187. doi:10.1080/14616730050085545
- Eisenberg, N., Cumberland, A. ve Spinrad T. L. (1998) Parental Socialization of Emotion, *Psychological Inquiry*, 9(4), 241-273. doi:10.1207/s15327965pli0904_1
- Elmas, H. G., Cesur, G. ve Oral, E. T. (2017). Aleksitimi ve Patolojik Kumar: Duygu Düzenleme Güçlüğü'nün Aracı Rolü. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 28(1), 17-24. doi:10.5080/u13779
- Emde R. N. (2000). Next Steps in Emotional Availability Research. *Attachment & Human Development*, 2(2), 242–250. doi:10.1080/14616730050085590
- Emde, R. N. (2012). Emotional Availability: Critical Questions and Research Horizons. *Development and Psychopathology*, 24(1), 125-129. doi:10.1017/S095457941100071X
- Emde, R. N. ve Easterbrooks, M. A. Assessing Emotional Availability in Early Development. Frankenburg, W. K., Emde, R. N. ve Sullivan, J. W. (Eds). (1985). *Early Identification of Children at Risk: An International Perspective*. New York: Plenum Press. doi:10.1007/978-1-4899-0536-9
- Engels, R. C. M. E., Finkenauer, C., Meeus, W. ve Deković, M. (2001). Parental Attachment and Adolescents' Emotional Adjustment: The Associations with Social Skills and Relational Competence. *Journal of Counseling Psychology*, 48(4), 428–439. doi:10.1037/0022-0167.48.4.428
- Ekşi, F. ve Ümmet, D. (2013). Bir Kişilerarası İletişim Problemi Olarak İnternet Bağımlılığı ve Siber Zorbalık: Psikolojik Danışma Açısından Değerlendirilmesi. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 11(5), 91-115. <https://dergipark.org.tr/en/pub/ded/issue/29175/312422>
- Eldoğan, D. ve Barışkın, E. (2014). Erken Dönem Uyumsuz Şema Alanları ve Sosyal Fobi Belirtileri: Duygu Düzenleme Güçlüğü'nün Aracı Rolü Var Mı?. *Türk Psikoloji Dergisi*, 29(74), 108-115.
- Ercan, H. (2019). Ergenlerde Yaşam Doyumunun Demografik Değişkenler, Ebeveyn Tutumları ve Kişilik Özellikleri Açısından İncelenmesi. *Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 19 (2), 501-516. doi:10.17240/aibuefd.2019.19.46660-424906
- Ercan, O. (2008). Adolesanın Fiziksel Gelişimi. *Adolesan Sağlığı II Sempozyum Dizisi*, 63(1), 13-18.

- Ercengiz, M. ve Şar, A. H. (2017). Ergenlerde İnternet Bağımlılığının Yordayıcı Olarak Duygu Düzenlemedeki Rolü. *Sakarya University Journal of Education*, 7(1), 183-194. doi:10.19126/suje.307236
- Erdamar, G.ve Kurupınar, A. (2014). Ortaöğretim Öğrencilerinde Görülen Madde Bağımlılığı Alışkanlığı ve Yaygınlığı: Bartın İli Örneği. *Sosyal Bilimler Dergisi*, 16(1), 65-84. doi:10.5578/JSS.7521
- Erdem, G., Eke, C. Y., Ögel, K. ve Taner, S. (2006). Lise Öğrencilerinde Arkadaş Özellikleri ve Madde Kullanımı. *Bağımlılık Dergisi*, 7(3), 111-116.
- Eroğlu, B. B. (2019). *Ergenlerde Ebeveyn Duygusal Erişilebilirliği ile Psikolojik Sağlık: Duygu Düzenlemenin Aracı Rolü*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Trabzon Üniversitesi/Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Trabzon.
- Eskin, M., Ertekin, K., Harlak, H. ve Dereboy, Ç. (2008). Lise Öğrencisi Ergenlerde Depresyonun Yaygınlığı ve İlişkili Olduğu Etmenler. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 19(4), 382-389.
- Estévez, A., Jáuregui, P., Sánchez-Marcos, I., López-González, H., ve Griffiths, M. D. (2017). Attachment and Emotion Regulation in Substance Addictions and Behavioral Addictions. *Journal of Behavioral Addictions*, 6(4), 534-544. doi:10.1556/2006.6.2017.086
- Evers, C., Marijn Stok, F. ve de Ridder, D. T. D. (2010). Feeding Your Feelings: Emotion Regulation Strategies and Emotional Eating. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 36(6), 792-804. doi:10.1177/0146167210371383
- Evren, C., Dalbudak, E., Topcu, M., Kutlu, N., Evren, B. ve Pontes, H. M. (2018). Psychometric Validation of the Turkish Nine-item Internet Gaming Disorder Scale-Short Form (IGDS9-SF). *Psychiatry Research*, 265, 349-354. doi:10.1016/j.psychres.2018.05.002
- Filliozat, I. (2018). Artık Hiç Anlaşamıyoruz. Feray Taşkıran (Çev.). İstanbul: Kuraldışı.
- Feng, J., Spence, I. ve Pratt, J. (2007). Playing an Action Video Game Reduces Gender Differences in Spatial Cognition. *Psychological Science*, 18(10), 850-855. doi:10.1111/j.1467-9280.2007.01990.x
- Freed, R. D., Rubenstein, L. M., Daryanani, I., Olino, T. M. ve Alloy, L. B. (2016). The Relationship between Family Functioning and Adolescent Depressive Symptoms: The Role of Emotional Clarity. *Journal of Youth and Adolescence*, 45(3), 505-519. doi:10.1007/s10964-016-0429-y
- Frere, P. B., Vetter, N. C., Artiges, E., Filippi, I., Miranda, R., Vulser, H.,... Lemaître, H. (2020). Sex Effects on Structural Maturation of the Limbic System and Outcomes on Emotional Regulation During Adolescence. *NeuroImage*, 210, 1-10. doi:10.1016/j.neuroimage.2019.116441

- Frigerio, A., Porreca, A., Simonelli, A., ve Nazzari, S. (2019). Emotional Availability in Samples of Mothers at High Risk for Depression and With Substance Use Disorder. *Frontiers in Psychology*, 10, 577. doi:10.3389/fpsyg.2019.00577
- Gaming in Turkey Oyun ve Espor Ajansı (2020). Türkiye Oyun Sektörü 2020 Raporu.
- Garrison, R. ve Öner, U . (2019). Ergenliğin Anlamı ve Tarihsel Gelişimi. *Ankara University Journal of Faculty of Educational Sciences (JFES)*, 16 (1) , 87-97. doi:10.1501/Egifak_0000000930
- Gentile, D. (2009). Pathological Video-Game Use Among Youth Ages 8 to 18: A National Study. *Psychological Science*, 20(5), 594-602. doi:10.1111/j.1467-9280.2009.02340.x
- Goldman Fraser, J., Harris-Britt, A., Thakkallapalli, L. E., Kurtz-Costes, B. ve Martin, S. (2010). Emotional Availability and Psychosocial Correlates among Mothers in Substance-Abuse Treatment and Their Young Infants. *Infant Mental Health Journal*, 31(1), 1–15. doi:10.1002/imhj.20239
- Gottman, J. ve DeClaire, J. (2020). Ebeveynliğin Kalbi: Duygusal Zekası Yüksek Çocuklar Yetiştirmek. Yiğit Ataman (Çev.). Ankara: Görünmez Adam. (İlk baskı 1997).
- Gök, F., Cenkseven Önder, F. (2018). Lise Öğrencilerinde Akran Zorbaliğine Maruz Kalma: Temel Psikolojik İhtiyaçlar ve Anne-Babaya Duygusal Erişilebilirlik. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 14 (2) , 635-652. doi:10.17860/mersinefd.399218
- Gökçe, G. (2013). *Ebeveyn Duygusal Erişilebilirliği ve Genel Psikolojik Sağlık: Duygu Düzenleme, Kişilerarası İlişki Tarzı ve Sosyal Desteğin Rolü*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Ankara Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Gökçe, G. ve Yılmaz, B. (2018). Emotional Availability of Parents and Psychological Health: What Does Mediate This Relationship?. *Journal of Adult Development*, 25(1), 37-47. doi:10.1007/s10804-017-9273-x
- Gözcü Yavaş, C. Ö. (2012). Orta ve Geç Ergenlik Dönemindeki Ergenlerde Tutum ve Davranış Farklılıkları. *Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2012, 3(2), 113-138. doi:10.1501/sbeder_0000000048
- Grant, J. E., Potenza, M. N., Weinstein, A., ve Gorelick, D. A. (2010). Introduction to behavioral addictions. *The American Journal of Drug and Alcohol Abuse*, 36(5), 233-241. doi:10.3109/00952990.2010.491884
- Gratz, K. L., & Roemer, L. (2004). Multidimensional Assessment of Emotion Regulation and Dysregulation: Development, Factor Structure, and Initial Validation of the Difficulties in Emotion Regulation Scale. *Journal of Psychopathology and Behavioral Assessment*, 26, 41–54. doi:10.1023/B:JOBA.0000007455.08539.94

- Griffiths, M. D., Kuss, D. J. ve King, D. L. (2012). Video Game Addiction: Past, Present and Future. *Current Psychiatry Reviews*, 8(4), 308-318. doi:10.2174/157340012803520414
- Griffiths, M. D., Pontes, H. M. ve Kuss, D. J. (2016). Online Addictions: Conceptualizations, Debates, and Controversies. *Addicta: The Turkish Journal on Addictions*, 3(2), 151-164. doi:10.15805/addicta.2016.3.0101
- Gross, J. J. (1998). The Emerging Field of Emotion Regulation: An Integrative Review. *Review of General Psychology*, 2(3), 271-299. doi:10.1037/1089-2680.2.3.271
- Gross, J. J. (2002). Emotion Regulation: Affective, Cognitive and Social Consequences. *Psychophysiology*, 39(3), 281-291. doi:10.1017.S0048577201393198
- Gross, J. J. (2008). Emotion Regulation. Micheal Lewis, Jeannette M. Haviland-Jones ve Lisa Feldman Barret (Ed.), *Handbook of Emotions* (3. Baskı) içinde (s.497-512). New York: The Guilford.
- Gross, J. J. (2014). Emotion Regulation: Conceptual and Empirical Foundations. James J. Gross (Ed.), *Handbook of Emotion Regulation* içinde (s.3-20). New York: The Guilford.
- Gross, J. J. (2015) Emotion Regulation: Current Status and Future Prospects, *Psychological Inquiry*, 26(1), 1-26. doi:10.1080/1047840X.2014.940781
- Gross, J. J. ve John, O. P. (2003). Individual Differences in Two Emotion Regulation Processes: Implications for Affect, Relationships, and Well-Being. *Journal of Personality and Social Psychology*, 85(2), 348-362. doi:10.1037/0022-3514.85.2.348
- Gunawardhana, L. P. D. ve Palaniappan, S. (2015). Psychology of Digital Games and Its Effects to Its Users. *Creative Education*, 6(16), 1726-1732. doi:10.4236/ce.2015.616174
- Güleç, G. (2020). İnternet Oyun Oynama Bozukluğu Belirtileri ve Tanısı. *Davranışsal Bağımlılıklar Temel Başvuru Kitabı* içinde (s.351-363). https://www.researchgate.net/publication/348550576_internet_oyun_oynama_bozuklugu_belirtileri_ve_tanisi
- Günaydın, M., ve Kumcağız, H.(2020) Ergenlerde Yeme Tutumunun Aile İşlevleri Açısından İncelenmesi. *Psikiyatri Hemşireliği Dergisi*, 11(3), 212-219. doi:10.14744/phd.2020.45762
- Günlü, A. ve Ceyhan, A. A. (2017). Ergenlerde İnternet ve Problemlı İnternet Kullanım Davranışının İncelenmesi. *Addicta: The Turkish Journal on Addictions*, 4(1), 75-117. doi:10.15805/addicta.2017.4.1.0016

- Güzel, H. Ş., Akkaya, G. ve Altuntaş, M. (2020). Özgül Öğrenme Bozukluğu Tanısı Olan Çocukların Depresif Belirtileri ve Benlik Algıları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi: Duygu Düzenleme Güçlüğü'nün Aracı Rolü. *Klinik Psikiyatri Dergisi*, 24. doi:10.5505/kpd.2020.24008
- Haagsma, M. C., Pieterse, M. E. ve Peters, O. (2012). The Relevance of Problematic Video Gamers in the Netherlands. *Cyberpsychology, Behavior, and Social Networking*, 15(3), 162-168. doi:10.1089/cyber.2011.0248
- Hagan, J. F., Shaw, J. S. ve Duncan, P. M. (Ed.) (2017). *Bright Futures: Guidelines for Health Supervision of Infants, Children, and Adolescents*. (4. Baskı). Elk Grove Village, IL: American Academy of Pediatrics.
- Harrison, A., Sullivan, S., Tchanturia, K. ve Treasure, J. (2010). Emotional Functioning in Eating Disorders: Attentional Bias, Emotion Recognition and Emotion Regulation. *Psychological Medicine*, 40(11), 1-11. doi:10.1017/S0033291710000036
- Haşimoğlu, A. ve Aslandoğan, A. (2018). Lise Öğrencilerinin Ergenlik Dönemi Sorunları Ve Duygu Düzenleme Stratejileri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *Academic Review of Humanities and Social Sciences*, 1(2), 71-83. <https://dergipark.org.tr/en/pub/arhuss/issue/40217/478924>
- Hollett, K. B. ve Harris, N. (2020). Dimensions of Emotion Dysregulation Associated with Problem Video Gaming. *Addiction Research & Theory*, 28(1), 38-45. doi:10.1080/16066359.2019.1579801
- Huang, R. L., Lu, Z., Liu, J. J., You, Y. M., Pan, Z. Q., Wei, Z., & Wang, Z. Z. (2009). Features and Predictors of Problematic Internet Use in Chinese College Students. *Behaviour & Information Technology*, 28(5), 485-490. doi:10.1080/01449290701485801
- Hussain, Z., Griffiths, M. D. ve Baguley, T. (2012). Online Gaming Addiction: Classification, Prediction And Associated Risk Factors. *Addiction Research & Theory*, 20(5), 359-371. doi:10.3109/16066359.2011.640442
- Hyun, G. J., Han, D. H., Lee, Y. S., Kang, K. D., Yoo, S. K., Chung, U. S. ve Renshaw, P. F. (2015). Risk Factors Associated With Online Game Addiction: A Hierarchical Model. *Computers in Human Behavior*, 48, 706-713. doi:10.1016/j.chb.2015.02.008
- İlk, G. ve Bilge, Y. (2020). Borderline Kişilik Bozukluğu ve Duygu Düzenleme Güçlüğü. *Turkish Studies- Social*, 15(6), 2991-3012. doi:10.47356/TurkishStudies.44179
- Ilgaz Büyükbaykal, C. ve Abay Cansabuncu, İ. (2020). Türkiye'de Yeni Medya Ortamı Ve Dijital Oyun Olgusu. *Yeni Medya Elektronik Dergisi*, 4(1), 1-9. <https://dergipark.org.tr/en/pub/ejnm/issue/51095/666147>

- Iqbal, S. ve Akhter, N. (2019). Father's Parenting and Emotion Regulation of Children: A Case of Bahawalpur in Punjab Province of Pakistan. *Journal of Research and Reflections in Education (JRRE)*, 13(2), 244-255. <https://www.researchgate.net/publication/340687034>
- Irles, D. L. ve Gomis, R. M. (2015). Impulsiveness and Video Game Addiction. *Health and Addictions*, 16(1), 33-40.
- Jeong, H., Yim, H. W., Lee, S. Y., Lee, H. K., Potenza, M. N., Jo, S. J., ve Son, H. J. (2020). A Partial Mediation Effect of Father-Child Attachment and Self-Esteem Between Parental Marital Conflict and Subsequent Features of Internet Gaming Disorder in Children: A 12-Month Follow-up Study. *BMC Public Health*, 20(484), 1-10. doi:10.1186/s12889-020-08615-7
- Kalaycı, Ş. (Ed.) (2010). *SPSS Uygulamalı Çok Değişkenli İstatistik Teknikleri*. Ankara: Asil Yayın Dağıtım.
- Kanat, S. (2019). The Relationship Between Digital Game Addiction, Communication Skills and Loneliness Perception Levels of University Student. *International Education Studies*, 12(11), 80-93.
- Karaca, S., Karakoç, A., Gürkan, O. C., Onan, N. ve Barlas, G. U. (2020). Investigation of the Online Game Addiction Level, Sociodemographic Characteristics and Social Anxiety as Risk Factors for Online Game Addiction in Middle School Students. *Community Mental Health Journal*, 56, 830-838. doi:10.1007/s10597-019-00544-z
- Karaer, Y. ve Akdemir, D. (2019). Parenting Styles, Perceived Social Support and Emotion Regulation in Adolescents with Internet Addiction. *Comprehensive Psychiatry*, 92, 22-27. doi:10.1016/j.comppsy.2019.03.003
- Karaoğlu, M. ve Erzi, S. (2019). Yeme Tutumları ve Travmatik Yaşantılar: Öz Şefkat ve Duygu Düzenlemenin Aracı Rolü. *Kıbrıs Türk Psikiyatri ve Psikoloji Dergisi*, 1(3), 145-151. doi:10.35365/ctjpp.19.1.18
- Karateke, B. (2020). Bir Teknoloji Bağımlısı Yetiştirmek: Yeni Doğandan Ergenliğe Ebeveynliğe Yardımcı Bir Duygu Düzenleme Aracı Olarak Sanal Ortamlar. *Bağımlılık Dergisi*, 21(4), 338-347. <https://dergipark.org.tr/en/pub/bagimli/issue/56251/767242>
- Karim, R. ve Chaudhri, P. (2012). Behavioral Addictions: An Overview. *Journal of Psychoactive Drugs*, 44(1), 5-17. doi:10.1080/02791072.2012.662859
- Kaya, A., Bozaslan, H. ve Genç, G. (2012). Üniversite Öğrencilerinin Anne-Baba Tutumlarının Problem Çözme Becerilerine, Sosyal Kaygı Düzeylerine ve Akademik Başarılarına Etkisi. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18, 208-225.
- Kaya, Y. ve Öz, F. (2020). Ergenlerin Benlik Algısı Üzerinde Algılanan Ebeveyn Tutumlarının ve Bağlanma Stillerinin Rolü: Bir Yapısal Eşitlik Modeli. *Psikiyatri Hemşireliği Dergisi*, 11(2), 106-114. doi:10.14744/phd.2020.74429

- Kim, E. J., Namkoong, K., Ku, T. ve Kim, S. J. (2008). The Relationship Between Online Game Addiction and Aggression, Self-Control and Narcissistic Personality Traits. *European Psychiatry*, 23(3), 212-218. doi:10.1016/j.eurpsy.2007.10.010
- King, D.L. ve Delfabbro, P.H. (2020). Chapter 7: Video Game Addiction. Cecilia A. Essau and Paul H. Delfabbro (Ed.), *Adolescent Addiction: Epidemiology, Assessment, and Treatment* içinde (s.185- 213). Elsevier. doi:10.1016/C2018-0-04203-6
- King, D. L., Delfabbro, P. H., Zwaans, T. ve Kaptsis, D. (2013). Clinical Features and Axis I Comorbidity of Australian Adolescent Pathological Internet and Video Game Users. *Australian & New Zealand Journal of Psychiatry*, 47(11), 1058-1067. doi:10.1177/0004867413491159
- Király, O., Nagygyörgy, K., Griffiths, M. D. ve Demetrovics, Z. (2014). Problematic Online Gaming. Kenneth Paul Rosenberg ve Laura Curtiss Feder (Ed), *Behavioral Addictions: Criteria, Evidence and Treatment* içinde (s. 61-97.) doi:10.1016/B978-0-12-407724-9.00004-5
- Kitapçıoğlu, S. (2020). *Çevrimiçi Oyun Bağımlılığı Olan Ergenlerde Baba Rolünün Değerlendirilmesi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Hasan Kalyoncu Üniversitesi, Gaziantep.
- Kızıldağ, Ö. (2013). *Ergenleri Anlama Kılavuzu*. Ankara: Elma.
- Koç, A. K. (2020). *Lise ve Üniversite Öğrencilerinde İnternet Oyun Bağımlılığı Sıklığı ve Etkili Faktörler*. (Yayımlanmamış uzmanlık tezi). Gazi Üniversitesi/ Tıp Fakültesi Halk Sağlığı Anabilim Dalı, Ankara.
- Koç, M. (2004). Gelişim Psikolojisi Açısından Ergenlik Dönemi ve Genel Özellikleri. *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 17(1), 231-238. <https://dergipark.org.tr/en/pub/erusosbilder/issue/23750/253040>
- Kodak, D. (2020). *Ergenlerde Akılcı Olmayan İnançlar ile Sosyal Kaygı Arasındaki İlişkide Duygu Düzenleme Becerilerinin Aracı Etkisi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Işık Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Kogan, N. ve Carter, A. S. (1996). Mother-infant Reengagement Following the Still-Face: The Role of Maternal Emotional Availability an Infant Affect Regulation. *Infant Behavior and Development*, 19(3), 359-370. doi:10.1016/S0163-6383(96)90034-X
- Kök Eren, H. ve Örsal, Ö. (2018). Computer Game Addiction and Loneliness in Children. *Iranian Journal of Public Health*, 47(10), 1504-1510.
- Kulaksızoğlu, A. (2011) Ergenin Temel Gelişim Özellikleri. Nuray Türkyılmaz Catic (Ed.), *Çocuk ve Ergen Eğitiminde Anne Baba Tutumları* içinde. İstanbul: Timaş.
- Kuppens, P. ve Verduyn, P. (2015) Looking at Emotion Regulation Through the Window of Emotion Dynamics, *Psychological Inquiry*, 26(1), 72-79. doi:10.1080/1047840X.2015.960505

- Kuss, D. J., Louws, J. ve Wiers, R. W. (2012). Online Gaming Addiction? Motives Predict Addictive Play Behavior in Massively Multiplayer Online Role-Playing Games. *Cyberpsychology, Behavior, and Social Networking*, 15(9), 480-485. doi:10.1089/cyber.2012.0034
- Kwon, J. H., Chung, C. S. ve Lee, J. (2011). The Effects of Escape From Self and Interpersonal Relationship on the Pathological Use of Internet Games. *Community Mental Health Journal*, 47(1), 113-121. doi:10.1007/s10597-009-9236-1
- Laconi, S., Pirès, S. ve Chabrol, H. (2017). Internet Gaming Disorder, Motives, Game Genres and Psychopathology. *Computers in Human Behavior*, 75, 652-659. doi:10.1016/j.chb.2017.06.012
- Lee, C. ve Kim, O. (2017). Predictors of Online Game Addiction among Korean Adolescents. *Addiction Research and Theory*, 25(1), 58-66. doi:10.1080/16066359.2016.1198474
- Lemmens, J. S., Valkenburg, P. M. ve Peter, J. (2009). Development and Validation of a Game Addiction Scale for Adolescents. *Media Psychology*, 12(1), 77-95. doi:10.1080/15213260802669458
- Li, A. Y. L., Lo, B. C. Y. ve Cheng, C. (2018). It is the Family Context that Matters: Concurrent and Predictive Effects of Aspects of Parent-Child Interaction on Video Gaming-Related Problems. *Cyberpsychology, Behavior, and Social Networking*, 21(6), 374-380. doi:10.1089/cyber.2017.0566
- Liese, B. S., Kim, H. S. ve Hodgins, D. C. (2020). Insecure Attachment and Addiction: Testing The Mediating Role of Emotion Dysregulation in Four Potentially Addictive Behaviors. *Addictive Behaviors*, 107, 106432, 1-7. doi:10.1016/j.addbeh.2020.106432
- Lin, P. Y., Lin, H. C., Lin, P. C., Yen, J. Y. ve Ko, C. H. (2020). The Association Between Emotional Regulation and Internet Gaming Disorder. *Psychiatry Research*, 289, 113060. doi:10.1016/j.psychres.2020.113060
- Little, C. ve Carter, A. S. (2005). Negative Emotional Reactivity and Regulation in 12-month-Olds Following Emotional Challenge: Contributions of Maternal–Infant Emotional Availability in a Low-Income Sample. *Infant Mental Health Journal: Official Publication of The World Association for Infant Mental Health*, 26(4), 354-368. doi:10.1002/imhj.20055
- Liu, C. ve Ma, J. L. (2019). Adult Attachment Style, Emotion Regulation, and Social Networking Sites Addiction. *Frontiers in Psychology*, 10, 2352. doi:10.3389/fpsyg.2019.02352
- Liu, Q. X., Fang, X. Y., Zhou, Z. K., Zhang, J. T., ve Deng, L. Y. (2013). Perceived Parent-Adolescent Relationship, Perceived Parental Online Behaviors and Pathological Internet Use among Adolescents: Gender-Specific Differences. *PLoS One*, 8(9), e75642. doi:10.1371/journal.pone.0075642

- Liverant, G. I., Brown, T. A., Barlow, D. H. ve Roemer, L. (2008). Emotion Regulation in Unipolar Depression: The Effects of Acceptance and Suppression of Subjective Emotional Experience on the Intensity and Duration of Sadness and Negative Affect. *Behaviour Research and Therapy*, 46(11), 1201-1209. doi:10.1016/j.brat.2008.08.001
- Lok, S. M. ve McMahon, C. A. (2006). Mothers' Thoughts about their Children: Links Between Mind-Mindedness and Emotional Availability. *British Journal of Developmental Psychology*, 24(3), 477-488. doi:10.1348/026151005X49854
- Lum, J. J. ve Phares, V. (2005). Assessing the Emotional Availability of Parents. *Journal of Psychopathology and Behavioral Assessment*, 27(3), 211-226. doi:10.1007/s10862-005-0637-3
- Männikkö, N., Billieux, J. ve Kääriäinen, M. (2015). Problematic Digital Gaming Behavior and Its Relation to the Psychological, Social and Physical Health of Finnish Adolescents and Young Adults. *Journal of Behavioral Addictions*, 4(4), 281-288. doi:10.1556/2006.4.2015.040
- Mathews, B. L., Kerns, K. A. ve Ciesla, J. A. (2014). Specificity of Emotion Regulation Difficulties Related to Anxiety in Early Adolescence. *Journal of Adolescence*, 37(7), 1089-1097. doi:10.1016/j.adolescence.2014.08.002
- Mentzoni, R. A., Brunborg, G. S., Molde, H., Myrseth, H., Skouverøe, K. J. M., Hetland, J., ve Pallesen, S. (2011). Problematic Video Game Use: Estimated Prevalence and Associations with Mental and Physical Health. *Cyberpsychology, Behavior, and Social Networking*, 14(10), 591-596. doi:10.1089/cyber.2010.0260
- Messias, E., Castro, J., Saini, A., Usman, M. ve Peeples, D. (2011). Sadness, Suicide, and Their Association with Video Game and Internet Overuse Among Teens: Results from the Youth Risk Behavior Survey 2007 and 2009. *Suicide and Life-Threatening Behavior*, 41(3), 307-315. doi:10.1111/j.1943-278X.2011.00030.x
- Mete, B., Söyler, V. ve Pehlivan, E. (2020). Adölesanlarda Sigara İçme ve Madde Kullanma Prevelansı. *Bağımlılık Dergisi*, 21(1), 64-71.
- Miguel, F. K., Giromini, L., Colombarolli, M. S., Zuanazzi, A. C. ve Zennaro, A. (2017). A Brazilian Investigation of the 36-and 16-item Difficulties in Emotion Regulation Scales. *Journal of Clinical Psychology*, 73(9), 1146-1159. doi:10.1002/jclp.22404
- Milli Eğitim Bakanlığı (2011). *Gençlik Dönemi*. (Aile ve tüketici hizmetleri modülü). 761CBG057
- McLean, S. A., Wertheim, E. H., Masters, J. ve Paxton, S. J. (2017). A Pilot Evaluation of a Social Media Literacy Intervention to Reduce Risk Factors for Eating Disorders. *International Journal of Eating Disorders*, 50(7), 847-851. doi:10.1002/eat.22708
- Mills, D. J., Milyavskaya, M., Heath, N. L. ve Derevensky, J. L. (2018). Gaming Motivation and Problematic Video Gaming: The Role of needs

- Frustration. *European Journal of Social Psychology*, 48(4), 551-559. doi:10.1002/ejsp.2343
- Moreh, S. ve O'Lawrence, H. (2016). Common Risk Factors Associated with Adolescent and Young Adult Depression. *Journal of Health and Human Services Administration*, 39(2), 283-310.
- Musluoğlu, M. (2016). *15-19 Yaş Arası Öğrencilerden Oluşan Bir Lise Örnekleminde Bağlanma Stilleri ile İnternet ve Dijital Oyun Bağımlılığının İlişkisinin İncelenmesi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Beykent Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Müller, K. W., Beutel, M. E., Egloff, B. ve Wölfling, K. (2014). Investigating Risk Factors for Internet Gaming Disorder: A Comparison of Patients with Addictive Gaming, Pathological Gamblers and Healthy Controls regarding the Big Five Personality Traits. *European Addiction Research*, 20(3), 129-136. doi:10.1159/000355832
- Müller, K. W., Janikian, M., Dreier, M., Wölfling, K., Beutel, M. E., Tzavara, C., Richardson, C. ve Tsitsika, A. (2015). Regular Gaming Behavior and Internet Gaming Disorder in European Adolescents: Results from a Cross-National Representative Survey of Prevalence, Predictors, and Psychopathological Correlates. *European Child & Adolescent Psychiatry*, 24, 565-574. doi:10.1007/s00787-014-0611-2
- Neumann, A., van Lier, P. A. C., Gratz, K. L., ve Koot, H. M. (2010). Multidimensional Assessment of Emotion Regulation Difficulties in Adolescents Using the Difficulties in Emotion Regulation Scale. *Assessment*, 17(1), 138-149. doi:10.1177/1073191109349579
- Orta, I. M., Corapci, F., Yagmurlu, B. ve Aksan, N. (2013). The Mediation Role of Effortful Control and Emotional Dysregulation in the Link Between Maternal Responsiveness and Turkish Preschoolers' Social Competency and Externalizing Symptoms. *Infant and Child Development*, 22(5), 459-479. doi:10.1002/icd.1806
- Öner, S., Aktaş, H. ve Ekinci, Ö. (2019). Mersin Üniversitesindeki Ergenlerde Madde Kullanımı ve İlişkili Faktörlerin Değerlendirilmesi. *Mersin Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 12(3), 515-524. doi:10.26559/mersinsbd.618567
- Özbey, H. (2019). *Ergenler İçin Zorbalık Ve Siber Zorbalık Ölçeği (Bcs-A): Türkçe Geçerlik ve Güvenirlilik Çalışması*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Erciyes Üniversitesi/Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Kayseri.
- Özdoğan, A. Ç. ve Cenkseven Önder, F. (2018). Ergenlerde Reaktif-Proaktif Saldırganlık ile Ebeveyn Duygusal Erişilebilirliği: Duygu Düzenleme Güçlüğü'nün Aracı Rolü. *Eğitim ve Bilim*, 43(194), 207-223. doi:10.15390/EB.2018.7576
- Özdemir, Y. (2012). Ergenlerin Öznel İyi Oluşlarının Özerk, İlişkisel ve Özerk-İlişkisel Benlik Kurguları Açısından İncelenmesi. *Turkish Psychological Counseling and Guidance Journal*, 4(38), 188-198.

- Özdemir, Y. ve Çok, F. (2011). Ergenlikte Özerklik Gelişimi. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 4(36), 152-164.
- Özkul, B. ve Partlak Günüşen, N. (2020). Lise Öğrencilerinde Depresif Belirti Yaygınlığının ve Etkileyen Etkenlerin İncelenmesi: Epidemiyolojik Bir Araştırma. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 21(2), 203-210. doi:10.5455/apd.54064
- Özparlak, A. ve Karakaya, D. (2020). Ergenlerde İnternet Bağımlılığı ile İlişkili Ailesel Faktörler ve Hemşirelik Bakımı. *Türkiye Klinikleri Hemşirelik Bilimleri Dergisi*, 12(2), 291-299. doi: 10.5336/nurses.2019-72911
- Özyurt, G., Öztürk, Y. ve Akay, A. (2017). Anksiyete Bozukluğu Olan Çocuklarda Duygu Düzenlemenin Annelerinin Duygu Düzenlemesi, Bağlanması ve Anksiyete Duyarlılığı ile İlişkinin İncelenmesi. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 18(4), 369. doi:10.5455/apd.245479
- Parlaz, E. A., Tekgül, N., Karademirci, E. ve Öngel, K. (2012). Ergenlik Dönemi: Fiziksel Büyüme, Psikolojik ve Sosyal Gelişim Süreci. *Turkish Family Physician*, 3(4), 10-16.
- Paulus, F. W., Ohmann, S., Von Gontard, A. ve Popow, C. (2018). Internet Gaming Disorder in Children and Adolescents: A Systematic Review. *Developmental Medicine & Child Neurology*, 60(7), 645-659. doi:10.1111/dmcn.13754
- Paus, T. (2005). Mapping Brain Maturation and Cognitive Development During Adolescence. *Trends in Cognitive Sciences*, 9(2), 60-68. doi:10.1016/j.tics.2004.12.008
- Peker, A. ve Kağızmanlı, N. (2018). Ebeveyn Tutumlarının Ergenlerin Akademik Güdülenme Düzeyleri Üzerindeki Yordayıcı Etkisi. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 14(1), 210-224..doi:10.17860/mersinefd.338252
- Riggio, H. R. (2004). Parental Marital Conflict and Divorce, Parent-Child Relationships, Social Support, and Relationship Anxiety in Young Adulthood. *Personal Relationships*, 11(1), 99-114. doi:10.1111/j.1475-6811.2004.00073.x
- Polivy, J., Herman, C. P., Mills, J. S. ve Wheeler, H. B. (2003) Eating Disorders in Adolescence. Gerald R. Adams, Michael D. Berzonsky (Ed.), *Blackwell Handbook of Adolescence* içinde (s. 523-549). Oxford: Blackwell.
- Pontes, H. M., ve Griffiths, M. D. (2015). Measuring DSM-5 Internet Gaming Disorder: Development and Validation of a Short Psychometric Scale. *Computers in Human Behavior*, 45, 137-143.
- Porter, C. L., Wouden-Miller, M., Silva, S. S. ve Porter, A. E. (2003). Marital Harmony and Conflict: Links to Infants' Emotional Regulation and Cardiac Vagal Tone. *Infancy*, 4(2), 297-307.doi:10.1207/S15327078IN0402_09
- Ryan, R. M., Rigby, C. S. ve Przybylski, A. (2006). The Motivational Pull of Video Games: A Self-Determination Theory Approach. *Motivation And Emotion*, 30(4), 344-360. doi:10.1007/s11031-006-9051-8

- Rehbein, F., Kühn, S., Rumpf, H. J. ve Petry, N. M. (2016). Internet Gaming Disorder: A New Behavioral Addiction. Nancy M. Petry (Ed), *Behavioral Addictions* içinde (s. 3-69). New York: Oxford University.
- Rosenblum, G. D. ve Lewis, M. (2003) Emotional Development in Adolescence. Gerald R. Adams, Michael D. Berzonsky (Ed.), *Blackwell Handbook of Adolescence* içinde (s. 269-289). Oxford: Blackwell.
- Rugancı, R. N. ve Gençöz, T. (2010). Psychometric Properties of a Turkish Version of the Difficulties in Emotion Regulation Scale. *Journal of Clinical Psychology*, 66(4), 442-455. doi:10.1002/jclp.20665
- Salo, S. J., Flykt, M., Isosävi, S., Punamäki, R. L., Kalland, M., Biringen, Z. ve Pajulo, M. (2019). Validating an Observational Measure of Prenatal Emotional Availability among Mothers with Depressive Symptoms. *Journal of Prenatal and Perinatal Psychology and Health*, 34(1), 1-23. <http://hdl.handle.net/10138/308936>
- Santrock, J. W. (2019). *Life Span Development* (7. Baskı). New York: McGraw-Hill Education.
- Saraiya, T. ve Walsh, K. (2015). A Review of Laboratory-based Emotion Regulation Tasks. Madeline L. Bryant (Ed.), *Handbook on Emotion Regulation: Processes, Cognitive Effects and Social Consequences* içinde (s.1-35). New York: Nova Science.
- Sarıcı, H. ve Tagay, Ö. (2019)._Investigation of University Students' Cognitive Emotion Regulations by Demographic Variables. *Journal of Multidisciplinary Studies in Education*, 3(3), 23-38.
- Sarıtaş Atalar, D. ve Altan Atalay, A. (2018). Ergenlik Döneminde Duygu Düzenleme ve Ruh Sağlığı: Ana-Babanın ve Mizacın Rolü. T. Bildik (Ed.), *Ergenlik Dönemi ve Ruhsal Bozukluklar* içinde (s.84-90). Ankara: Türkiye Klinikleri.
- Sarıtaş, D. ve Gençöz, T. (2011). Ergenlerin Duygu Düzenleme Güçlüklerinin, Annelerinin Duygu Düzenleme Güçlükleri ve Çocuk Yetiştirme Davranışları ile İlişkisi. *Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi*, 18(2), 117-126.
- Sapmaz Yurtsever, S. ve Tekinsav Sütçü, S. (2017). Algılanan Ebeveynlik Biçimleri ile Bozulmuş Yeme Tutumu Arasındaki İlişkide Erken Dönem Uyumsuz Şemaların ve Duygu Düzenleme Güçlüğü Aracı Rolü. *Türk Psikoloji Dergisi*, 32(80), 20-37.
- Saunders, H., Kraus, A., Barone, L. ve Biringen, Z. (2015). Emotional Availability: Theory, Research, and Intervention. *Frontiers in Psychology*, 6, 1069. doi:10.3389/fpsyg.2015.01069
- Say, G. ve Batıgün, A. D. (2016). Problemlerle İnternet Kullanımı ile Ebeveyn-Ergen İlişki Niteliği, Yalnızlık, Öfke ve Problem Çözme Becerileri Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi. *Düşünen Adam*, 29(4), 324-334. doi:10.5350/DAJPN2016290404

- Seroczynski, A. D., Jacquez, F. M. ve Cole, D. A. (2003) Depression and Suicide during Adolescence. Gerald R. Adams, Michael D. Berzonsky (Ed.), *Blackwell Handbook of Adolescence* içinde (s. 550-572). Oxford: Blackwell.
- Sertbaş, K., Çutuk, S., Soyer, F., Akkuş, Ç. Z., ve Aydoğan, R. (2020). Mediating Role of Emotion Regulation Difficulties in the Relationship Between Social Anxiety and Problematic Internet Use. *Psihologija*, 53(3), 291-305. doi:10.2298/PSI190730013S
- Sezgin, S., Binark, M., Yalçın, H. ve Bayraktutan, G. (2018). Türkiye’de Dijital Oyun Çalışmalarının 10 Yılı: Bir TUBİTAK-SOBAG Araştırmasının Boylamsal Etki Değerlendirmesi. *Kültür ve İletişim*, 21(42), 170-194.
- Sheppes, G., Scheibe, S., Suri, G. ve Gross, J. J. (2011). Emotion-Regulation Choice. *Psychological Science*, 22(11), 1391-1396. doi:10.1177/0956797611418350
- Siener, S. ve Kerns, K. A. (2012). Emotion Regulation and Depressive Symptoms in Preadolescence. *Child Psychiatry & Human Development*, 43(3), 414-430. doi:10.1007/s10578-011-0274-x
- Smetana, J. G. (2011). *Adolescents, Families, and Social Development: How Teens Construct Their Worlds*. John Wiley & Sons.
- Smohai, M., Urbán, R., Griffiths, M. D., Király, O., Mirnics, Z., Vargha, A. ve Demetrovics, Z. (2017). Online and Offline Video Game Use in Adolescents: Measurement Invariance and Problem Severity. *The American Journal of Drug and Alcohol Abuse*, 43(1), 111-116. doi:10.1080/00952990.2016.1240798
- Steinberg, L. (2005). Cognitive and Affective Development in Adolescence. *Trends in Cognitive Sciences*, 9(2), 69-74. doi:10.1016/j.tics.2004.12.005
- Steinberg, L. (2016). *Adolescence* (11. Baskı). New York: McGraw-Hill Education.
- Steinberg, S. J. ve Davila, J. (2008) Romantic Functioning and Depressive Symptoms Among Early Adolescent Girls: The Moderating Role of Parental Emotional Availability, *Journal of Clinical Child & Adolescent Psychology*, 32(2), 350-362. doi:10.1080/15374410801955847
- Sturge-Apple, M. L., Davies, P. T. ve Cummings, E. M. (2006). Impact of Hostility and Withdrawal in Interparental Conflict on Parental Emotional Unavailability and Children's Adjustment Difficulties. *Child Development*, 77(6), 1623–1641. doi:10.1111/j.1467-8624.2006.00963.x
- Sturge-Apple, M. L., Davies, P. T., Winter, M. A., Cummings, E. M. ve Schermerhorn, A. (2008). Interparental Conflict and Children's School Adjustment: The Explanatory Role of Children's Internal Representations of Interparental and Parent-Child Relationships. *Developmental Psychology*, 44(6), 1678–1690. doi:10.1037/a0013857
- Su, B., Yu, C., Zhang, W., Su, Q., Zhu, J. ve Jiang, Y. (2018). Father-Child Longitudinal Relationship: Parental Monitoring and Internet Gaming Disorder

- in Chinese Adolescents. *Frontiers in Psychology*, 9, 95. doi:10.3389/fpsyg.2018.00095
- Sung, Y., Nam, T. H., ve Hwang, M. H. (2020). Attachment Style, Stressful Events, and Internet Gaming Addiction in Korean University Students. *Personality and Individual Differences*, 154, 109724. doi:10.1016/j.paid.2019.109724
- Susman, E. J., Dorn, L. D. ve Schiefelbein, V. L. (2003) Puberty, Sexuality, and Health. Irving B. Weiner (Ed.), *Handbook of Psychology: Developmental Psychology* (Cilt 6) içinde (s. 295-324). John Wiley & Sons.
- Sutherland, K. A., Altenhofen, S. ve Biringen, Z. (2012) Emotional Availability During Mother–Child Interactions in Divorcing and Intact Married Families, *Journal of Divorce & Remarriage*, 53(2), 126-141. doi:10.1080/10502556.2011.651974
- Suveg, C. ve Zeman, J. (2004). Emotion Regulation in Children with Anxiety Disorders. *Journal of Clinical Child and Adolescent Psychology*, 33(4), 750-759. doi:10.1207/s15374424jccp3304_10
- Şahin, Ş. ve Özçelik, Ç. Ç. (2016). Ergenlik Dönemi ve Sosyalleşme. *Cumhuriyet Hemşirelik Dergisi*, 5(1), 42-49.
- Şalvarlı, Ş. İ. ve Griffiths, M. D. (2019). The Association Between Internet Gaming Disorder and Impulsivity: A Systematic Review of Literature. *International Journal of Mental Health and Addiction*. doi:10.1007/s11469-019-00126-w
- Şendurur, E. ve Şendurur, P. (2018). Underlying Factors of Problematic Online Gaming Behavior: Age, Intensity, and Genre. *Addicta: The Turkish Journal on Addictions*, 5(4), 747-764. doi:10.15805/addicta.2018.5.4.0023
- Şenses Dinç, G., Çöp, E., Göker, Z., Şahin, M., Bilgili, D., Hekim, Ö., Dibek Mısıroğlu, E., Kurt, F. ve Üneri, Ö. Ş. (2020). Ergenlerde İntihar Davranışı ile Anneye Bağlanma Özellikleri Arasındaki İlişki. *Türkiye Çocuk Hastalıkları Dergisi*, 14(1), 16-21. <https://doi.org/10.12956/tchd.654301>
- Taechoyotin, P., Tongrod, P., Thaweerungruangkul, T., Towattananon, N., Teekapakvisit, P., Aksornpusitpong, C., Sathapornpunya, W., Hempatawee, N., Rangsin, R., Mungthin, M. ve Piyaraj, P. (2020). Prevalence and Associated Factors of Internet Gaming Disorder Among Secondary School Students in Rural Community, Thailand: A Cross-Sectional Study. *BMC Research Notes*, 13(11), 1-7. doi:10.1186/s13104-019-4862-3
- Tamar, M. ve Özbaran, B. (2004). Çocuk ve Ergenlerde Depresyon. *Klinik Psikiyatri*, 2(1), 84-92.
- Tani, F., Pascuzzi, D. ve Raffagnino, R. (2018). The Relationship Between Perceived Parenting Style and Emotion Regulation Abilities in Adulthood, *Journal of Adult Development*, 25, 1-12. doi:10.1007/s10804-017-9269-6

- Tanrıverdi, M. ve Yekelenga, S. (2019). Genç Yetişkinlerde Dijital Oyun Bağımlılığının Sağlıklı Yaşam Parametreleri Üzerine Etkisi. *Bağımlılık Dergisi*, 20(4), 224-231.
- Tarı Cömert, I. ve Ögel, K. (2014). Madde Kullanan Ergenlerin Bağlanma Stilleri. *Addicta: The Turkish Journal on Addictions*, 1(1), 9-40. doi:10.15805/addicta.2014.1.1.001
- Taş, B. (2019). School Attachment and Video Game Addiction of Adolescents with Divorced vs. Married Parents. *TOJET: The Turkish Online Journal of Educational Technology*, 18(2), 93-106.
- Taşğın E. ve Çetin Ç. F (2006). Ergenlerde Major Depresyon: Risk Etkenleri, Koruyucu Etkenler ve Dayanıklılık. *Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi*, 13(2), 87 - 93.
- Tayhan Kartal, F. ve Kabakuş Aykut, M. (2019). Üniversite Öğrencilerinde Sosyal Fizik Kaygısı ve Depresyonun Yeme Bozukluğu Riski ile İlişkisi. *Beslenme ve Diyet Dergisi*, 47(2), 20-29. doi:10.33076/2019.BDD.1088
- Tetik, G. (2020). *Ergenlerde Algılanan Ebeveyn Tutumu ve Duygusal Zeka Arasındaki İlişkide Dijital Oyun Bağımlılığının Aracı Rolünün İncelenmesi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Işık Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Thompson, R. A. (1994). Emotion: A Theme in Search of Definition. *Monographs of the Society for Research in Child Development*, 59(2-3), 25-52. doi:10.1111/j.1540-5834.1994.tb01276.x
- Thompson, R. A. (2011). Emotion and Emotion Regulation: Two Sides of the Developing Coin. *Emotion Review*, 3(1), 53-61. doi:10.1177/1754073910380969
- Throuvala, M. A., Janikian, M., Griffiths, M. D., Rennoldson, M. ve Kuss, D. J. (2019). The Role of Family And Personality Traits in Internet Gaming Disorder: A Mediation Model Combining Cognitive and Attachment Perspectives. *Journal of Behavioral Addictions*, 8(1), 48-62. doi:10.1556/2006.8.2019.05
- Toker, S. ve Baturay, M. H. (2016). Antecedents and Consequences of Game Addiction. *Computers in Human Behavior*, 55, 668-679. doi:10.1016/j.chb.2015.10.002
- Torres-Rodríguez, A., Griffiths, M. D., Carbonell, X. ve Oberst, U. (2018). Internet Gaming Disorder in Adolescence: Psychological Characteristics of a Clinical Sample. *Journal of Behavioral Addictions*, 7(3), 707-718. doi:10.1556/2006.7.2018.75
- Trumello, C., Babore, A., Candelori, C., Morelli, M. ve Bianchi, D. (2018). Relationship with Parents, Emotion Regulation, and Callous-Unemotional Traits in adolescents' Internet Addiction. *Biomed Research International*, 7914261. doi:10.1155/2018/7914261

- Tsai, J. K., Lu, W. H., Hsiao, R. C., Hu, H. F. ve Yen, C. F. (2020). Relationship between Difficulty in Emotion Regulation and Internet Addiction in College Students: A One-Year Prospective Study. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 17(13), 4766. doi:10.3390/ijerph17134766
- Tulpar, L. B., Aktan, Z. D. ve Yardımcı, E. (2019). 4–6 Yaş Aralığındaki Çocukların Bağlanma Stillерinin ve Duygu Düzenleme Becerilerinin İncelenmesi. *Gelişim ve Psikoloji Dergisi*, 1(2), 57-73. <https://dergipark.org.tr/en/pub/gpd/issue/54914/798139>
- Turhan, E., İnandi, T., Özer, C. ve Akoğlu, S. (2011). Üniversite Öğrencilerinde Madde Kullanımı, Şiddet ve Bazı Psikolojik Özellikler. *Türkiye Halk Sağlığı Dergisi*, 9(1), 33-44. doi: 10.20518/tjph.173053
- Ulaşan Özgüle, E. T. ve Sümer, N. (2017). Ergenlikte Duygu Düzenleme ve Psikolojik Uyum: Duygu Düzenleme Ölçeğinin Türkçe Uyarlaması. *Türk Psikoloji Yazıları*, 20(40), 1-18.
- Ulusoy, M. D., Özcan Demir, N., Görgün Baran, A . (2005). Ebeveynin Çocuk Yetiştirme Biçimi ve Ergen Problemleri: Ankara İli Örneği. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 3(3), 367-386. <https://dergipark.org.tr/en/pub/tebd/issue/26123/275189>
- Ünalın, P. C., Apaydın Kaya, Ç., Akgün, T., Yıkılkan, H. ve İşgör, A. (2007). Birinci Basamakta Ergen Sağlığına Yaklaşım. *Türkiye Klinikleri*, 27, 567-576.
- Ünüböl, H., Koç, A. Ş., Sayar, G. H., Stavropoulos, V., Kircaburun, K. ve Griffiths, M. D. (2020). Measurement, Profiles, Prevalence, and Psychological Risk Factors of Problematic Gaming among the Turkish Community: A Large-scale National Study. *International Journal of Mental Health and Addiction*, 1-21. doi:10.1007/s11469-020-00254-8
- Ünlü, A. ve Evcin, U. (2014). İstanbul'da Liseli Gençler Arasındaki Madde Kullanım Yaygınlığı ve Demografik Faktörlerin Etkileri. *Literatür Sempozyum*, 1, 2–11.
- Ünlü, G., Aksoy, Z., Ersan, E. E. (2014). İntihar Girişiminde Bulunan Çocuk ve Ergenlerin Değerlendirilmesi. *Pamukkale Tıp Dergisi*, (7)3, 176-183. <https://dergipark.org.tr/en/pub/patd/issue/35413/393432>
- van Dijk, R., van der Valk, I. E., Deković, M. ve Branje, S. A. (2020) A Meta-Analysis on Interparental Conflict, Parenting, and Child Adjustment in Divorced Families: Examining Mediation Using Meta-Analytic Structural Equation Models. *Clinical Psychology Review*, 79, 101861, 3-15. doi:10.1016/j.cpr.2020.101861

- Vanderlind, W. M., Millgram, Y., Baskin-Sommers, A. R., Clark, M. S. ve Joormann, J. (2020). Understanding Positive Emotion Deficits in Depression: From Emotion Preferences to Emotion Regulation. *Clinical Psychology Review*, 76, 101826.
- Vardar, E. ve Erzenin, M. (2011). Ergenlerde Yeme Bozukluklarının Yaygınlığı ve Psikiyatrik Eş Tanıları İki Aşamalı Toplum Merkezli Bir Çalışma. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 22(4), 205-212. doi:10.1016/j.cpr.2020.101826
- Vliegen, N., Luyten, P. ve Biringen, Z. (2009). A Multimethod Perspective on Emotional Availability in the Postpartum Period. *Parenting: Science and Practice*, 9(3-4), 228-243. doi:10.1080/15295190902844514
- Volling, B. L., McElwain, N. L., Notaro, P. C., & Herrera, C. (2002). Parents' Emotional Availability and Infant Emotional Competence: Predictors of Parent-Infant Attachment and Emerging Self-Regulation. *Journal of Family Psychology*, 16(4), 447. doi:10.1037/0893-3200.16.4.447
- Walther, B., Morgenstern, M. ve Hanewinkel, R. (2012). Co-occurrence of Addictive Behaviours: Personality Factors Related to Substance Use, Gambling and Computer Gaming. *European Addiction Research*, 18(4), 167-174. doi:10.1159/000335662
- Walton, A. ve Flouri, E. (2010). Contextual Risk, Maternal Parenting and adolescent Externalizing Behaviour Problems: the Role of Emotion Regulation. *Child: Care, Health and Development*, 36(2), 275–284. doi:10.1111/j.1365-2214.2009.01065.x
- Wang, C. W., Ho, R. T., Chan, C. L. ve Tse, S. (2015). Exploring Personality Characteristics of Chinese Adolescents with Internet-Related Addictive Behaviors: Trait Differences for Gaming Addiction and Social Networking Addiction. *Addictive Behaviors*, 42, 32-35. doi:10.1016/j.addbeh.2014.10.039
- Wang, Y., Wu, L., Wang, L., Zhang, Y., Du, X. ve Dong, G. (2017). Impaired Decision-making and İmpulse Control in Internet Gaming Addicts: Evidence From the comparison with Recreational Internet Game Users. *Addiction Biology*, 22(6), 1610–1621. doi:10.1111/adb.12458
- Webb, T. L., Miles, E. ve Sheeran, P. (2012). Dealing With Feeling: A Meta-Analysis of the Effectiveness of Strategies Derived From the Process Model of Emotion Regulation. *Psychological Bulletin*, 138(4), 775–808. doi:10.1037/a0027600

- Wei, L., Zhang, S., Turel, O., Bechara, A. ve He, Q. (2017). A Tripartite Neurocognitive Model of Internet Gaming Disorder. *Frontiers in Psychiatry*, 8, 1-11. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2017.00285>
- Weinstein, A. ve Lejoyeux, M. (2020). Neurobiological Mechanisms Underlying Internet Gaming Disorder. *Dialogues in Clinical Neuroscience*, 22(2), 113. doi:10.31887/DCNS.2020.22.2/aweinstein
- Weng, C. B., Qian, R. B., Fu, X. M., Lin, B., Han, X. P., Niu, C. S. ve Wang, Y. H. (2013). Gray Matter and White Matter Abnormalities in Online Game Addiction. *European Journal of Radiology*, 82(8), 1308-1312. doi:10.1016/j.ejrad.2013.01.031
- Werner, K. ve Gross, J. J. (2009). Emotion Regulation and Psychopathology: A Conceptual Framework. Ann M. Kring ve Denise M. Sloan (Ed.), *Emotion Regulation Psychopathology: A Transdiagnostic Approach to Etiology and Treatment* içinde (s.13-37). New York: The Guilford.
- Wilksch, S. M., O'Shea, A., Ho, P., Byrne, S. ve Wade, T. D. (2020). The Relationship Between Social Media Use and Disordered Eating in Young Adolescents. *International Journal of Eating Disorders*, 53(1), 96-106. doi:10.1002/eat.23198
- Wittek, C. T., Finserås, T. R., Pallesen, S., Mentzoni, R. A., Hanss, D., Griffiths, M. D. ve Molde, H. (2016). Prevalence and Predictors of Video Game Addiction: A Study Based on a National Representative Sample of Gamers. *International Journal of Mental Health and Addiction*, 14(5), 672-686. doi:10.1007/s11469-015-9592-8
- Wojnarowska, A., Kobylińska, D. ve Lewczuk, K. (2020). Acceptance as an Emotion Regulation Strategy in Experimental Psychological Research: What We Know and How We Can Improve That Knowledge. *Frontiers in Psychology*, 11, 242. doi:10.3389/fpsyg.2020.00242
- Wolgast, M., Lundh, L. G. ve Viborg, G. (2011). Cognitive Reappraisal and Acceptance: An Experimental Comparison of Two Emotion Regulation Strategies. *Behaviour Research and Therapy*, 49(12), 858-866. doi:10.1016/j.brat.2011.09.011
- World Health Organization (2006). Orientation Programme on Adolescent Health for Health-care Providers.
- Wu, R., Huang, J., Ying, J., Gao, Q., Guo, J. ve You, J. (2021). Behavioral Inhibition/Approach Systems and Adolescent Nonsuicidal Self-Injury: The Chain Mediating Effects of Difficulty in Emotion Regulation and Depression. *Personality and Individual Differences*, 175, 110718. doi:10.1016/j.paid.2021.110718.

- Yalaki, Z., Çakır, I., Taşar, M. A., Yalçın, N. ve Bilge, Y. D. (2012). Anne ve Ergenlerdeki Depresif Belirtilerin Ergen İntiharları ile İlişkisi. *Dicle Tıp Dergisi*, 39(3), 350-358. doi:10.5798/diclemedj.0921.2012.03.0157
- Yalçın Irmak, A. ve Erdoğan, S. (2016). Ergen ve Genç Erişkinlerde Dijital Oyun Bağımlılığı: Güncel Bir Bakış. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 27(2), 128-137. doi:10.5080/u13407
- Yalçın, S ve Bertiz, Y. (2019). Üniversite Öğrencilerinde Oyun Bağımlılığının Etkileri Üzerine Nitel Bir Çalışma. *Bilim Eğitim Sanat ve Teknoloji Dergisi*, 3(1), 27-34. doi:10.46328/seat.v3i1.27
- Yap, M. B., Schwartz, O. S., Byrne, M. L., Simmons, J. G., ve Allen, N. B. (2010). Maternal Positive and Negative Interaction Behaviors and Early Adolescents' Depressive Symptoms: Adolescent Emotion Regulation as a Mediator. *Journal of Research on Adolescence*, 20(4), 1014-1043. doi:10.1111/j.1532-7795.2010.00665.x
- Yee, N. (2006). Motivations for Play in Online Games. *CyberPsychology & Behavior*, 9(6), 772-775. doi:10.1089/cpb.2006.9.772
- Yen, J. Y., Yeh, Y. C., Wang, P. W., Liu, T. L., Chen, Y. Y. ve Ko, C. H. (2018). Emotional Regulation in Young Adults with İnternet Gaming Disorder. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 15(1), 30. doi:10.3390/ijerph15010030
- Yıldız, M. A. (2017). Emotion Regulation Strategies as Predictors of İnternet Addiction and Smartphone Addiction in Adolescents. *Journal of Educational Sciences and Psychology*, 7(1), 66-78.
- Yılmaz, Y. ve Önder, F. C. (2020). Üniversite Öğrencilerinde Duygu Düzenleme Güçlüğü'nün Yordayıcısı Olarak Öz-Duyarlılık. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 29(4), 168-182. doi:10.35379/cusosbil.766746
- Yiğit, İ. ve Guzey Yiğit, M. (2019). Psychometric Properties of Turkish Version of Difficulties in Emotion Regulation Scale-Brief Form (DERS-16). *Current Psychology*, 38(6), 1503-1511. doi:10.1007/s12144-017-9712-7
- Yunlong, T., Chengfu, Y., Yi, L. ve Hong, L. (2017). Parental Marital Conflict and Adolescents' İnternet Gaming Disorder: A Moderated Mediation Model. *Educational Measurement and Evaluation*.
- Yüncü, Z., Kesebir, S., Özbaran, B., Çelik, Y. ve Aydın, C. (2009). Madde Kullanım Bozukluğu Olan Ergenlerin Ebeveynlerinde Psikopatoloji ve Mizaç: Kontrollü Bir Çalışma. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 20(1), 5-13.

- Xiuqin, H., Huimin, Z., Mengchen, L., Jinan, W., Ying, Z ve Ran, T. (2010). Mental Health, Personality, and Parental Rearing Styles of Adolescents with Internet Addiction Disorder. *Cyberpsychology, Behavior, and Social Networking*, 13(4), 401-406. doi:10.1089/cyber.2009.0222
- Zandi Payam, A. ve Mirzaeidoostan, Z. (2019). Online Game Addiction Relationship with Cognitive Distortion, Parenting Style, and Narcissistic Personality Traits in Students. *Iranian Journal of Psychiatry and Clinical Psychology*, 25(1), 72-83. doi:10.32598/ijpcp.25.1.72
- Zelkowitz, P., Papageorgiou, A., Bardin, C. ve Wang, T. (2009). Persistent Maternal Anxiety Affects the Interaction Between Mothers and Their Very Low Birthweight Children at 24 Months. *Early Human Development*, 85(1), 51-58. doi:10.1016/j.earlhumdev.2008.06.010
- Ziv, Y., Aviezer, O., Gini, M., Sagi, A. ve Koren- Karie, N. (2000) Emotional Availability in the Mother–Infant Dyad as Related to the Quality of Infant–Mother Attachment Relationship. *Attachment & Human Development*, (2)2, 149-169.
- Zhou, N. ve Buehler, C. (2017). Adolescents' Responses to Marital Conflict: The role of Cooperative Marital Conflict. *Journal of Family Psychology*, 31(7), 910-921. doi:10.1037/fam0000341

EKLER

EK A Bilgilendirilmiş Gönüllü Olur Formu

Geç Ergenlik Dönemindeki Bireylerde Ebeveyn Duygusal Erişilebilirliği ve Oyun Bağımlılığı Arasındaki İlişkide Duygu Düzenlemenin Aracı Rolünün İncelenmesi”
Başlıklı Tez Araştırması İçin

Katılımcı için Bilgiler:

Bu çalışma, Dr. Öğr. Üyesi Z. Deniz Aktan gözetiminde Işık Üniversitesi Çocuk Ergen Alt Dalı Klinik Psikoloji Yüksek Lisans Bölümü bitirme tezi dahilinde İpek Ülkümen tarafından yürütülmektedir. Araştırmanın amacı, geç ergenlik dönemindeki bireylerde ebeveyn duygusal erişilebilirliği ile oyun bağımlılığı arasındaki ilişkide duygu düzenlemenin aracı rolünü saptamaktır.

Araştırma için sizden yapmanızı istediğimiz, size ilettiğimiz formlardaki her soruyu tek tek okuyarak size en uygun yanıtları vermenizdir. Anlamadığınız sorularda araştırmacıdan yardım isteyebilirsiniz. Bu çalışmaya katılmak tamamen gönüllülük esasına dayanmaktadır. Araştırmaya katılmanız halinde kişisel bilgilerinizin gizliliğine saygı gösterilecek, araştırma sonuçlarının bilimsel amaçlarla kullanımı sırasında da özenle korunacaktır. Veriler, kimlik bilgileriniz gizli kalmak koşuluyla bu ve farklı araştırmalarda kullanılacaktır. Bu formu okuyup onaylamanız, araştırmaya katılmayı kabul ettiğiniz anlamına gelecektir. Ancak, çalışmaya katılmama veya katıldıktan sonra herhangi bir anda çalışmayı bırakma hakkına da sahipsiniz. Araştırmaya dair bilgi edinmek istediğinizde araştırmacıya mail adresinden ulaşabilirsiniz.

Bu yazıyı okuduktan sonra araştırmamıza gönüllü olarak katılmak istiyorsanız aşağıdaki onay bölümünü doldurunuz.

Katılımcı Beyanı

Işık Üniversitesi Klinik Psikoloji Yüksek Lisans Programı'nda Dr. Öğr. Üyesi Z. Deniz Aktan gözetiminde İpek Ülkümen tarafından yürütölen bu çalışma hakkında verilen yukarıdaki bilgileri okudum. Yapılan tüm açıklamaları ayrıntıları ile anlamış bulunuyorum. Araştırma sonuçlarının eğitim ve bilimsel amaçlarla kullanımı sırasında kişisel bilgilerimin özenle korunacağı konusunda yeterli güvence verilmiştir. Bu koşullarla söz konusu araştırmaya kendi isteğimle katılmayı kabul ediyorum. *

Onaylıyorum

Doğum tarihiniz: *

* Zorunlu

EK B Sosyodemografik Özellikler ve Veri Formu

Lütfen aşağıdaki soruları dikkatlice okuyunuz ve size uygun olan cevapları işaretleyiniz.

1. **Cinsiyetiniz:** a. Kadın b. Erkek

2. **Yaşınız:**

3. **Öğrenim durumunuz:**

a. Okuryazar	d. Lise	g. Yüksek lisans
b. İlkokul	e. Önlisan	
c. Ortaokul	f. Lisans	

4. **Anneniz/babanız hayatta mı?**

- a. İkisi de hayatta c. Sadece anne hayatta
b. İkisi de vefat etti d. Sadece Baba hayatta

5. **Anneniz ve babanız arasındaki ilişkiyi nasıl tanımlarsınız?**

a. Çok kötü	d. İyi
b. Kötü	e. Çok iyi
c. Normal	

6. **Anne ve babanızın birliktelik durumu nedir?**

- a. Birlikte d. Boşanmış ama aynı evde yaşıyorlar
b. Boşanmış e. Diğer:
c. Evli ama ayrı yaşıyorlar

7. **Kiminle yaşıyorsunuz?**

a. Anne	d. Tek başıma
b. Baba	e. Diğer
c. Anne-baba birlikte	_____

8. **Anne ve babanızın öğrenim durumu:**

Anne	Baba
a. Okuryazar değil	a. Okuryazar değil
b. Okuryazar	b. Okuryazar
c. İlkokul	c. İlkokul
d. Ortaokul	d. Ortaokul
e. Lise	e. Lise
f. YüksekOkul (Önlisans)	f. YüksekOkul (Önlisans)
g. Lisans	g. Lisans
h. Yüksek lisans	h. Yüksek lisans
ı. Doktora	ı. Doktora

9. **Kardeş sayınız (Sizin dışınızda kaç kardeşiniz var?):** _____

10. **Boş zamanlarınızda spor, sanat, kültürel vb. türde düzenli aktivite yapar mısınız?**

a. Evet

b. Hayır

11. **Yanıtınız evetse aşağıdakilerden hangisi sizin aktivite türünüze daha uygundur?**

a. Sanat (resim, müzik, el işi vb.)

b. Spor (basketbol, futbol, pilates vb.)

c. Kültürel (kitap okumak, film/dizi izlemek, gezmek vb.)

12. **Şuan psikolojik/psikiyatrik destek alıyor musunuz?**

a. Evet

b. Hayır

13. **Ailenizde psikolojik/psikiyatrik destek alan kimse var mı?**

a. Psikolojik/psikiyatrik destek alan kimse yok

b. Anne

c. Baba

d. Kardeş

e. Diğer

14. Günlük oyun oynama süreniz:

a. 1 saatten az

c. 4-7 saat

b. 1-3 saat

d. 7 saat üzeri

15. Oyun oynama aracı olarak genellikle hangisini kullanırsınız?

a. Bilgisayar	d. Oyun konsolları
b. Tablet	e. Diğer
c. Telefon	

16. Genellikle ne tür oyunlar oynarsınız?

a. Çevrimdışı (internet bağlantısı gerektirmeyen) oyunlar oynarım.

b. Çevrimiçi (internet bağlantısı gerektiren) oyunlar oynarım.

c. Hem çevrimdışı hem çevrimiçi oyunları oynarım.

17. Çevrimiçi oyunlar oynuyorsanız;

a. Genellikle çok oyuncu ile oynanan oyunları tercih ederim.

b. Genellikle bireysel oynanan oyunları tercih ederim.

18. Oyundan maddi kazanç sağlıyor musunuz? (E-spor oyuncusu olmak vb.) .

a. Evet

b. Hayır

EK C Ebeveyn Duygusal Erişilebilirliği Ölçeği Örnek Maddeler

Aşağıda anne ve babanızla ilgili çeşitli ifadeler yer almaktadır. Her bir ifade anneniz ve babanızın size nasıl davrandığıyla ilgilidir. Her bir ifadeyi dikkatlice okuyarak anne ve babanızın size yönelik davranışlarını 6 dereceli ölçek üzerinden değerlendiriniz. Bu ölçekte doğru-yanlış ya da verilmesi gereken bir yanıt söz konusu değildir. Bu nedenle, her bir ifadeyi lütfen kendi değerlendirmenize göre işaretleyiniz. Hem anneniz hem de babanız için işaretleme yapınız.

	1-----2-----3-----4-----5-----6											
	(Hiçbir zaman)	(Her zaman)										
	(Nadiren)	(Sık sık)										
	(Bazen)	(Çok sık)										
	Annem			Babam								
1. Bana destek olur.	1	2	3	4	5	6	1	2	3	4	5	6
2. Üzgün olduğumda beni teselli eder (örneğin, mutsuz olduğumda kendimi daha iyi hissetmemi sağlar).	1	2	3	4	5	6	1	2	3	4	5	6
3. Beni önemseydiğini gösterir.	1	2	3	4	5	6	1	2	3	4	5	6
4. Benimle içten bir şekilde ilgilendiğini gösterir (örneğin, bana değer verir ve benim için endişelenir).	1	2	3	4	5	6	1	2	3	4	5	6
5. Benim için önemli olan şeyleri hatırlar.	1	2	3	4	5	6	1	2	3	4	5	6
6. Onunla ne zaman konuşmak istesem uygundur.	1	2	3	4	5	6	1	2	3	4	5	6
7. Bana ilgisini gösterecek şekilde sorular sorar.	1	2	3	4	5	6	1	2	3	4	5	6

EK D İnternet Oyun Oynama Bozukluğu Ölçeği Kısa Formu Örnek Maddeler

IGDS9-SF-TR

Açıklama:

Aşağıda, geçen 1 yıl içerisindeki (son 12 ay) oyun faaliyetlerinizle ilgili sorular bulunmaktadır. Oyun faaliyetiyle bilgisayar/dizüstü bilgisayar, oyun konsolu veya diğer elektronik cihazlar (örneğin cep telefonu, tablet gibi) ile hem internette hem de internete bağlı olmadan oynanabilen her türlü oyunla ilişkili etkinlikler kastedilmektedir.

No	Maddeler	Asla	Nadiren	Bazen	Sık sık	Çok sık
1	Zihniniz sürekli oyun oynamayla meşgul mü? Örneğin; sonraki oyunu sabırsızlıkla bekliyor musunuz veya sonraki oyunda ne olacağını tahmin etmeye çalışıyor musunuz? Oyun oynamanın günlük hayatınızdaki en önemli etkinlik haline geldiğini düşünüyor musunuz?					
2	Oyun oynamayı azaltmaya veya bırakmaya çalıştığınızda kendinizi daha sinirli, endişeli ve üzgün hissediyor musunuz?					
3	Oyuna doymak veya oyundan keyif alabilmek için oyun oynayarak geçirdiğiniz zamanı artırma ihtiyacı hissediyor musunuz?					
4	Oyun oynama etkinliğinizi kontrol etmeye veya bırakmaya çalıştığınızda sürekli olarak başarısız oluyor musunuz?					

EK E Duygu Düzenlemede Güçlükler Ölçeği Örnek Maddeler

Aşağıda insanların duygularını kontrol etmekte kullandıkları bazı yöntemler verilmiştir. Lütfen her durumu dikkatlice okuyunuz ve her birinin sizin için ne kadar doğru olduğunu içtenlikle değerlendiriniz. Değerlendirmenizi uygun cevap önündeki yuvarlak üzerine çarpı (X) koyarak işaretleyiniz.

1. Ne hissettiğim konusunda netimdir. ☐ Neredeyse Hiçbir zaman	☐ Bazen	☐ Yaklaşık Yarı yarıya	☐ Çoğu zaman	☐ Neredeyse Her zaman
2. Ne hissettiğimi dikkate alırım. ☐ Neredeyse Hiçbir zaman	☐ Bazen	☐ Yaklaşık Yarı yarıya	☐ Çoğu zaman	☐ Neredeyse Her zaman
3. Duygularım bana dayanılmaz ve kontrolsüz gelir. ☐ Neredeyse Hiçbir zaman	☐ Bazen	☐ Yaklaşık Yarı yarıya	☐ Çoğu zaman	☐ Neredeyse Her zaman
4. Ne hissettiğim konusunda net bir fikrim vardır. ☐ Neredeyse Hiçbir zaman	☐ Bazen	☐ Yaklaşık Yarı yarıya	☐ Çoğu zaman	☐ Neredeyse Her zaman
5. Duygularıma bir anlam vermekte zorlanırım. ☐ Neredeyse Hiçbir zaman	☐ Bazen	☐ Yaklaşık Yarı yarıya	☐ Çoğu zaman	☐ Neredeyse Her zaman
6. Ne hissettiğime dikkat ederim. ☐ Neredeyse Hiçbir zaman	☐ Bazen	☐ Yaklaşık Yarı yarıya	☐ Çoğu zaman	☐ Neredeyse Her zaman
7. Ne hissettiğimi tam olarak bilirim. ☐ Neredeyse Hiçbir zaman	☐ Bazen	☐ Yaklaşık Yarı yarıya	☐ Çoğu zaman	☐ Neredeyse Her zaman
8. Ne hissettiğimi önemserim. ☐ Neredeyse Hiçbir zaman	☐ Bazen	☐ Yaklaşık Yarı yarıya	☐ Çoğu zaman	☐ Neredeyse Her zaman

EK F Ölçek Kullanım İzinleri

Ölçek Kullanım İzni

Ölçek İzin x Ölçek Kullanım İzinleri x

🔍 🖨️ 📄

İpek Ülkümen

7 Eylül Pzt 16:40

Tülin hocam merhaba, Öncelikle size kendimi tanıtmak isterim. Ben, Işık Üniversitesi Klinik Psikolojik yüksek lisans programı öğrencilerinden İpek Ülkümen. Dr.

Tülin Gençöz

7 Eylül Pzt 21:31

🔍 ⬅️ ⋮

Alıcı: ben

İngilizce > Türkçe İletiyi çevir

İngilizce için kapat

Merhabalar,
Ölçeği bilimsel araştırmalarınızda kullanabilirsiniz. İlgili makaleleri, ölçeğin son halini, değerlendirilmesi için hazırladığım dokümanı ve referans bilgilerini ekte yolluyorum.
İyi çalışmalar dilekleriyle,
Prof. Dr. Tülin Gençöz
Orta Doğu Teknik Üniversitesi
Rektör Yardımcısı
06800 Ankara
TÜRKİYE

Ölçek Kullanım İzni

Ölçek Kullanım İzinleri x

🔍 🖨️ 📄

Ölçek Kullanım İzni

Ölçek İzin x Ölçek Kullanım İzinleri x

🔍 🖨️ 📄

İpek Ülkümen

7 Eylül Pzt 13:22

İyi günler Gözde hocam, Öncelikle size kendimi tanıtmak isterim. Ben, Işık Üniversitesi Klinik Psikolojik yüksek lisans programı öğrencilerinden İpek Ülkümen...

Gözde Gökçe

7 Eylül Pzt 13:41

🔍 ⬅️ ⋮

Alıcı: ben

Merhaba İpek,

Ölçeği söz konusu çalışmada elbette kullanabilirsin.
Tez çalışmada başarılar ve kolaylıklar diliyorum.

Sevgiler,
Gözde.

EK H Işık Üniversitesi Etik Kurul Onayı

**FMV IŞIK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ
KLİNİK PSİKOLOJİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI
ETİK KURUL ALT KOMİSYON RAPORU**

Klinik Psikoloji Yüksek Lisans Programı öğrenci no'lu, İpek Ülkümen tarafından yürütülecek olan “Geç Ergenlik Dönemindeki Bireylerde Ebeveyn Duygusal Erişilebilirliği Ve Oyun Bağımlılığı Arasındaki İlişkide Duygu Düzenlemenin Aracı Rolünün İncelenmesi” başlıklı tez araştırma protokolüne ait dosyanın incelenmesi sonucunda; tez araştırmasında katılımcıların risklerinin bulunmadığı, katılımcı/örneklem seçiminin yeterli olduğu, savunmasız herhangi bir katılımcının bulunmadığı, katılımcıların gönüllü olarak katıldığını belgeleyen bilgilendirilmiş onay formunun düzenlendiği, katılımcıların gizlilik ilkesine uygun olarak bilgi ve verilerinin korunduğu, kimlik bilgilerinin saklı tutularak bulguların sadece bilimsel amaçla ve toplum yararı için kullanılacağını açıkladığı belirlenmiş ve etik yönden uygun bulunmuştur. 15.10.2020

Doç.Dr. Berna Akçınar Dr. Öğr.Üyesi Z.Deniz Aktan Dr.Öğr.Üyesi Selin Karaköse

FMV IŞIK ÜNİVERSİTESİ			
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ KLİNİK PSİKOLOJİ YÜKSEK LİSANS			
TEZ/PROJE/ARAŞTIRMA ÇALIŞMALARI İÇİN			
ETİK ALT KURUL DEĞERLENDİRME FORMU			
Tez/Proje/AraştırmaAdı	:	Geç Ergenlik Dönemindeki Bireylerde Ebeveyn Duygusal Erişilebilirliği Ve Oyun Bağımlılığı Arasındaki İlişkide Duygu Düzenlemenin Aracı Rolünün İncelenmesi	
Yürütücü	:	İpek Ülkümen	
Danışman	:	Dr. Öğr. Üyesi Z. Deniz Aktan	
Başvuru Tarihi	:	21/09/2020	
1. Niteliği gereği çalışma için Etik Kurulu onayı gerekli midir?			
		☒ Evet	☐ Hayır
2. Katılımcıların uğrayabileceği riskler beklenen yararlarla uyumlu mu?			
		☒ Evet	☐ Hayır
	(a) Risk var mı?	☐ Evet	☒ Hayır
	(b) Yarar var mı?	☒ Evet	☐ Hayır
	(c) Bu yararlar göre riskler değer mi?	☒ Evet	☐ Hayır
3. Riskler minimize edilmiş mi?			
		☒ Evet	☐ Hayır
4. Yararlar maksimize edilmiş mi?			
		☒ Evet	☐ Hayır
5. Katılımcı seçimi dengeli mi?			
		☒ Evet	☐ Hayır
6. Savunmasız katılımcılar için ek önlemler alınmış mı?			
		☒ Evet	☐ Hayır
7. Katılımcıların özgür ve bilgilendirilmiş bir şekilde araştırmada rol almaları sağlanmış mı?			
		☒ Evet	☐ Hayır
	(a) Katılım onay formu var mı?	☒	☐ Hayır
	(b) Form anlaşılabilir bir nitelikte mi?	☒ Evet	☐ Hayır
8. Özel yaşam ve katılımcı güvenliği korunuyor mu?			
		☒ Evet	☐ Hayır
9. Verilerin korunması için gerekli tedbirler alınmış mıdır?			
		☒ Evet	☐ Hayır
SONUÇ :		☒ Etik açıdan uygundur	
		☐ Etik açıdan düzeltmeler gereklidir.*	
		☐ Etik açıdan uygun değildir*	
*Nedenlerini ek bir rapor halinde açıklayınız.			
TARİH	15/10/2020		
	Doç. Dr. Berna Akçınar	Dr. Öğr. Üyesi Z. Deniz Aktan	Dr. Öğr. Üyesi Selin Karaköse

ÖZGEÇMİŞ